

**R. P. Sebast. Izquierdo Alcarazensis Soc. Iesv, svpremis
Inqquisitionis Senatvs Censoris, Et Olim Complvti SS.
Theologiæ Professoris. Pharvs Scientiarvm**

Izquierdo, Sebastián

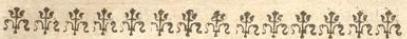
Lugduni, 1659

Dispvt. XIII. De identitate, & distinctione entium, seu rerum, atque adeo
objectorum intellectus humani.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95620](#)

potest competere. Deus enim non solum potest, sed etiam tenetur eiusmodi figura concipere, siue apprehendere ad plures veritates capiendas, & iudicandas, quae sine illis apprehensis iudicare non posset. Hoc autem ipso, quod illa concipit, longe antequam concipiatur ab omni creatura, illa utique se solo facere dicendum est. Quae omnia ex dictis in superioribus satis sunt nota.

90 Secundum obiicitur. Effectio entis rationis est fictio quadam: sed Deo tribuere fictionem absurum est. Ergo non est dicendum Deus entia rationis facere. Relpondeo, nullum esse inconveniens, si assumeremus, Deum fingere entia rationis, quatenus verbum *fingo* significat idem, quod *formo*: quatenus vero significat idem, quod *mentor*, aut *fallo*, nequitiam est Deo tribuendum. Impossibile quippe est, Deum esse mendacem, aut falli. Quanquam enim nos ob nostram imperfectionem multa figura attingamus per iudicium falsum, multa etiam falsa proferamus, atque ita fallamur, & mentiamur, fingamus in hoc sensu; Deus tamen nullum figuramentum tangere potest iudicatiū; sed tantum per simplicem apprehensionem incapacem veritatis, & falsitatis, ab omnique proinde fictione huius generis prorsus immunem.

DISPUTATIO XIII.

De identitate, & distinctione entium, seu rerum, atque adeo obiectorum intellectus humani.

IN hac disputatione primū de identitate, & distinctione rerum in universum agam; deinde de identitate, & distinctione obiectorum humanarum intellectiōnē, quā talium. Et quoniam non solum entia realiter inter se distincta; sed etiam formalitates cuiusvis entis sive creati sive in Creati obiecta sive intellectiōnē humanae, de utrumque identitate, & distinctione agendum impræsentiarū est. Dicuntur autem formalitates eiudem entis, que veluti partes sunt eius ratione, seu conceptione nostra: Cuiusmodi sunt in homine predicata substantia, viventis, sensibilis, rationalis, admiratiui, risibilis, &c. Et in Deo predicata increta, eterni, immensi, boni, sapientis, omnipotentis, iusti, &c. attributa Dei dici solent.

QVÆSTIO I.

Quid sit identitas, & quotuplex?

DVPLEX imprimis identitas est distinguenda, formalis una; fundamentalis alia. Identitas formalis nihil differt ab actu essendi substantiū significato q̄r verbum *esse* substantiū usurpatum, uti usurpatum cū dicimus: *Petrus est rationalis*, aut *Petrus est Petrus*, iuxta dicta disput. 9. quest. 1. perinde quippe est asserere: *Petrus est rationalis*, aut *Petrus est Petrus*, atque asserere: *Petrus est idem cum Petro* seu *cum se ipso*. Fundamentalis autem identitas ipsa est essentia cuiusque rei, cuiusque ve obiectū con-

ceptus, accepto hoc nomine *essentia*, vt iam communiter accipitur, pro eo quod vnumquodque est in se; non vero pro dicto actu essendi substantiū à formalī identitate indistincto, quem ex sua prima etymologīa significabat; vt pluribus explicatum est *sopra dicta disput. 9. quest. 1. & 2.* Appello autem essentiam identitatem fundamentalē: quia quolibet hoc ipso, quod habet essentiam, est id, quod est; atque ita fundamentalē praber, vt intellectus noster illud aut sub eodem, aut diuersis conceptibus apprehendim, ad ipsummet comparat, siue de ipso met prædict per actum essendi substantiū, in quo constituit formalis identitas.

Solet autem identitas frequenter per negationē distinctionis significari, eo quod non possunt non esse identificata ea, quae sunt non distincta, seu indistincta: quia tamen distinctionē duplex excogitari potest, iuxta postea dicenda; alia positiva consistens in actu positivo, quo dicitur vnumquodque distinctus ab alio: alia negativa consistens in negatione identitatis, quā dicitur vnumquodque non esse aliud. Idcirco indistinctio, per quam significatur identitas, bifariam venit usurpanda. Primum: pro negatione distinctionis posiciā; secundū: pro negatione distinctionis negativā. Ex quibus duabus indistinctionibus, secunda ipsissima est formalis identitas, quam num. 2. expoluimus. Explicata tamen, conceptaque à nobis per modum negationis sui contradictorij, vt lux per negationem tenebrarum, & viuis per negationem cæcitatris, & quousque extremitum contradictionis positivum per negationem negativū explicari, & concepti potest, siveque solet; eo quod quolibet eorum apud nos formalis exclusio, & siue removet siue negatio alterius est, iuxta dicta disput. 4. num. 6. 9. & 8. 1. Prima vero dictarum duarum indistinctionum non formaliter, sed illatiue dumtaxat, atque adeo impropriè appellanda venit identitas, quatenus, quae non sunt distincta positivè consequenter nequeunt esse identificata; sicut, quae non sunt dissimilia positivè, consequenter nequeunt non esse similia; & quae non sunt positivè inæqualia, consequenter nequeunt non esse æqualia, iuxta dicta latius, quest. 2. Vnde patet solam indistinctionem oppositam distinctioni negativā venire identitatem dicendam, propriè loquendo; si tamen distinctionē aliqua negativa, quae propriè sit talis sit astruenda. De quo quest. 2.

Ex quibus colligitur primū: identitatem formalē bifariam posse, solereque concepi a nobis; positivē videlicet, vt actus essendi substantiū, qui identitas dicitur, & negativē, vt negatio sui contradicitorij, qua indistinctio appellatur. Utroque autem modo concepta eadem obiectua formalitas censenda est, iuxta doctrinam vniuersalem tradendam *sopra quest. 9.* Vnde constabit, quomodo eadem obiectua formalitas diuerfit modis etiam obiectui concepti possit.

Secundū colligitur: identitatem formalem utrius dicto modo lumperat relationem quandam esse ex conceptu suo: quia utrius dicto modo sumpta actus quidam est ex conceptu suo aut positivus, aut negativus; omnis autem actus, ex suo concepto relatio quadam est, siue respectus subiecti ad terminum iuxta doctrinam suprà statutam disput. 8. quest. 2. Vnde infero, non bene Soar. disputat. 7. Metaph. sect. 3. diuisisse identitatem in relationam, & negativam, quasi indistinctio, quam ipse appellat identitatem negativam, conceptus relationis non sit. Melius profecto diuisisset in positivam, & negatiū.

tiam; ita tamen, ut per hæc membra diuisionis non tam diuersæ identitates, quam diuersi modi significandi, & concipiendi eamdem intelligerentur, iuxta dicta.

9. Tertiò colligitur: identitatem formalem non solum esse respectuam, quando versatur inter extrema diuersa, quo casu actus quidam est rectus; sed etiam quando est identitas, quā vniuersus simplex conceptus idem est sibi, quo casu actus quidam est circularis. *Iuxta diuis. 2. actuum traditam disput. 8. quest. 2.* Quia cū in vitroque casu sit actus, non potest non esse respectuua ad subiectum, & terminum. Ex quo patet, Scot. non bene illam appellasse relatiuam in primo casu, in secundo vero absolutam, vt referunt Heraclius *quodl. 4. quest. 2.* Socr. *io. Met. quest. 5. & Iauel. quest. 7.* Minus tamen benè docuit, vt iidem teſtantur, eiūmodi duas identitatis re ipsâ esse distinctas, fundates haud dubie in illâ suâ doctrinâ de distinctione formalis ex naturâ rei quam putat inter formalitates realiter identificatas à parte rei interuenire. De quo tractandum latè *infra quest. 5.*

7. Vtrum autem relatio, quam secum fert formalis identitas, sit realis, vel rationis, suam questionem habet. S. Th. *part. 1. quest. 28. artic. 2. ad 2. ait* *Quod relatio, quo importatur per hoc nomen idem est relatio rationis tantum.* Conlentit Soan *sec. illa 3. citata num. 2* docens, identitatem formalem tantum dicere relationem rationis. *Qua sententia, inquit, certa est, & communis;* canique probat: quia eiusdem ad se ipsum non potest esse relatio realis. Sed non bene; nam vñ notauiimus *disput. 8. quest. 3. diuis. 2. cit.* nihil vetat esse relationem realem eiūdem ad se ipsum. Ego ex vniuersali dñe trina datâ *disput. 2. quest. 3. confess. 7. & rursus disput. 12. deco.* relationem, quam ex proprio actu conceptu importat identitas formalis, rationis quidem esse vniuersae, non tamen fictam; sed supposititiam, conuenientem scilicet identitati à phantasmate substituto proprio respectu, seu relationum, per quod illa concipitur. Identitas vero ipsa formalitas realis erit, quando identitas fundamentalis, cui nititur, fuerit eiūmodi; quando vero hæc rationis dumtaxat, aut etiam ficta fuerit, iuxta diuisionem tradendam postmodum, eamdem fortunam identitas formalis subibit, vt satis ex se notum est.

8. Iam vero identitas sumpta vniuersè duplex imprimis est: alia realis, & alia rationis. Realis, qua in rebus ipsis reperitur independenter à conceptione nostri intellectus. Rationis, qua per rationem nostram, sive per actum nostri intellectus rebus tribuitur. Hæc autem rursus est duplex: alia supposititia; quam habent res in mente nostrâ, quando cū in se sint plures, sub uno phantasmate sensibili adunata vnum nobis apparent, prout fusiū explicatum est *supra disput. 2. quest. 3. & rursus disput. 12.* In idem quippe recedit apparet nobis res plures vnum, & apparere idem, identitate videlicet fundamentalia quā rursus prouenit, vt etiam identitatem formalis identificate prout sunt in mente nostra obiectuē concipi possint. Identitas autem rationis ficta ea est, quam noster intellectus appingit rebus realiter distinctis, dum illas concipit identificatas realiter, quales non sunt re verâ, idque sive fundamentali, sive formalis identitate. Vide dicta locis citatis de discrimine entis rationis suppositiij, & ficti.

9. Eorum autem, quæ sunt idem realiter Arist. *lib. 5. Met. cap. 9.* quedam dixit esse idem secundum accidentem, vt quando vnum de altero prædicatur sub con-

cretto adiectiuo. Quocirca illa per se erunt idem, qua substantiæ sumpta inuicem prædicantur medio actu essendi substantiæ, iuxta diuisionem entis, essentiæque per se, & per accidentem, quam explicimus *disput. 9. quest. 2.*

Mitto aliam identitatem, quam Scotus inter absoluam realem, & rationis medianam excogitauit, oppositam distinctioni formalis ex natura rei, quam ipse etiam inuexit. Vtramque enim esse impossibilem *infra quest. 5.* ostendendum est. Cæterum, quia *quest. 6. distinctio quedam realis & aequalis tantum, seu virtualis inter alias Dei formalites est adstruenda, identitas talis distinctioni opposita venit itidem adstruenda in præsenti, qua scilicet extrema realites formaliter identificata insuper sunt identificata realiter virtualiter, quatenus realiter virt ualiter distincta non sunt.*

Q V A E S T I O II.

Quid sit distinctione, & Quotuplex?

C Onuenient omnes, ea esse inter se distincta, 11 quæ vnum non est aliud, neque è conuerso. Ita Soar. *disputatione 7. Metaph. feit. 1. Petr. Hurt. disputatione 6. Meta. feit. 1. Arriag. disputatione. 1. Metaph. Quid. controu. 4. Metaph. punct.* 1. & reliqui; sed difficultas est in quo consitit formaliter distinctione. Certum est apud omnes, eam non esse aliquid reale positiuum rebus distinctis superadditum. Si namque Petrus per aliquid positium superadditum sibi distingueretur: à Paulo, eodem iure, si distingueretur ab eo positio alio positivo opus est; dareturque infinita progressio entitatum posituarum, quod est absurdum à quantum tandem integrâ collectione non posset non Petrus distingui sine alio superaddito positivo. Quo tota illa superflueret. Hoc posito Petr. Hurt. supra putat distinctionem nihil esse aliud adhuc formaliter ab extremis, que distingui dicuntur: tametsi non possit illa explicari à nobis nisi per negationem identitatis, qua hoc dicitur non esse illud. Consentit Arriag. *suprà & idem ex professo docet Quid. supra num. 3. atque etiam controu. 3. Metaph. punct.* 1. S.Th. vero *1. part. quest. 11. artic. 2. & quest. 9. de Potent. art. 7. & in 1. diff. 5. quest. 1. art. 1. & diff. 24. q. 1. art. 1. sepeque alibi. Soar. suprà & alij docent distinctionem sumptam formaliter in negatione identitatis extremorum distinctionum confitere.*

Ego duplē imprimis distinctione distinguendam censeo (vñ dixi de identitate) fundamentalē scilicet, & formalem. Fundamentalē nihil est aliud ab ipsis extremis distinctis ab ipsis eorum essentiis, quemadmodum similitudo, dissimilitudo, aequalitas, aut inæqualitas fundamentalis nihil est aliud ab ipsis extremis similibus, dissimilibus, aequalibus, aut inæqualibus, iuxta doctrinam vniuersalem tradendam *disput. 14.* Distinctio autem formalis, qua in eo conceptu obiectu ponenda est, quem nos de distinctione formamus, iuxta dicenda ibidem, rursus est duplex alia positiva, alia negativa. Positiva est actus ille obiectivus, quo vnumquodque extremorum alteri dicitur assimilari, dissimilari, adæquari, aut inadæquari, denominaturve alteri simile, dissimile, & quale, aut inæquale. Distinctio autem

auctem formalis negativa in negatione identitatis consistit, qua vnumquodque extremorum dicitur non esse alterum, sive non esse idem cum altero. Quemadmodum similitudo, dissimilitudo, æqualitas, aut inegalitas formalis negativa, in negatione consistit dissimilitudinis, similitudinis, æqualitatis, aut æqualitatis, qua vnumquodque extremorum dicitur non esse alteri dissimile, simile, inæquale, aut æquale.

¹³ Hæc dixi solum, ut morem gererem iis Doctoribus, qui negationem identitatis formalem distinctionem appellant. Censo namque illam non formaliter, sed illatiue dumtaxat, atque adeo impropriè venire dicendam distinctionem, quatenus, que non sunt identificata consequenter non possunt non esse distincta. Quo pacto etiam negatio distinctionis non formaliter, sed illatiue, atque adeo impropriè appellanda venit identitas ut num. 3. dicebam. Itaque cum distinctionis, & identitas extra medium ita sint inuicem opposita, ut extrema identificata necessario sint non distincta; & extrema non distincta necessario sint identificata; atque etiam vice versa. Factum est utique, ut nomen distinctionis ad negationem identitatis, & nomen identitatis ad negationem distinctionis per translationem quamdam extensum sit. Quocirca de illis non vniuerso, sed analogie dumtaxat venit dicendum. Et idem est ob eamdem rationem de nominibus similitudinis, & dissimilitudinis quorunvis extremorum, æqualitatis & inæqualitatis extremorum quantorum. Ut pluribus exponemus loco citato.

¹⁴ Nonandum est hic obiter pro vsu vocum; distinctioni, esse diuersum, & differre tanquam superius & inferius se habere, ut sumitur ex Aris. lib. 4. Metaph. capite 2. & lib. 5. capite. 9. & lib. 10. cap. 5. Nam ea dicantur distinguui, quorum vnum non est aliud. Ea vero esse diuerfa, quæ, præterquam quod sunt distincta, adæquata sunt dissimilia, aut etiam inæqualia. At differre, quæ in aliquo conuenient, & per aliquid discriminantur. Verum quamquam hæc sit harum trium vocum proprietas. Si communem usum speciei promulgue lape vnam pro alia reperies usurpatam.

¹⁵ Deinde notandum est varia ab aliquibus in praesenti signa distinctionis recenseri, quod præstat latè Soar. supra seft. 2. sed hoc aliud non est quam proprietates distinctionis enumerare, quod nos præstamus infra seft. 3. dum propositiones ad distinctionem spectantes tam per se, quam per aliud notatas recensemus.

¹⁶ Iam vero distinctioni sive fundamentalis, sive formalis multifariam diuidi solet. Primo enim diuiditur in distinctionem realen, & distinctionem rationis. Distinctionis realis est illa, qua vnum extremum ab alio distinguitur, sive qua vnum non est aliud à parte rei. Distinctionis vero rationis est, qua vnum extreum ab alio distinguitur, sive qua vnum non est aliud per nostram conceptionem, sive prout menti nostre apparent: cum tamen à parte rei idem sint. Exemplum prioris sit distinctionis, qua à parte rei Petrus distinguitur à Paulo. Posterioris autem distinctionis, quæ a nobis concipitur in eodem Petro inter animal, & rationale, ex quibus per rationem nostram, sive prout appetet nobis Petrus ipse coalescit.

¹⁷ Deinde distinctionis realis in distinctionem rei à re, & distinctionem rei à suo modo diuidi solet. Res dicitur in praesenti illa entitas, quæ non est connexa essentialiter cum alia entitate, qualis est Petrus comparatione Pauli. Modus vero dicitur vniuersim en-

titas illa, qua alteri entitati essentialiter, atque adeo indispensabiliter affixa est: qualis est vno comparatione partium, quas vnit: actio comparatione agentis & termini per illam facti, & similia. Distinctio autem inter rem, & rem absolute, & sine addito dici solet distinctio realis. Cum tamen distinctio inter rem, & modum distinctio realis modalis vocari soleat. Tamen hoc additamentum non tollat eam absolute & simpleiter, & cum omni proprietate realen esse. Ceterum diuisio haec distinctionis à varietate extremorum distinctorum desumpta aliter magis vniuersaliter, atque adeo magis scientificè effici debet in hunc modum. Distinctio realis alia est inter extrema inuicem inconnexa, qualia sunt Petrus, & Paulus alia inter extrema connexa eaque sive non mutuo, qualiter se habent res, & modus; sive mutuo, ut se habent diuinæ personæ, & plura alia eiusmodi extrema extra omne dubium possibili. Distinctio autem extremorum connexorum tot rursus modis diuidi potest, quod est connexionis diuisibilis, iuxta dicenda disput. ¹⁸ 14. Tum etiam distinctionis realis alia est extremorum, quorum alterum dependet ab altero dependentia originis, sive causalitatis; alia extremorum, quorum neutrum ab altero tali dependet dependentia. Tum denique distinctio realis alia est extremorum inter se oppositorum; alia extremorum non oppositorum inter se. Quarum prima tot rursus modis diuidi potest, quod potest diuidi oppositio, iuxta dicenda etiam loco citato.

Sed est diffidium hic inter aliquos, an sit dicenda distinctionis realis, & actualis illa, cuius alterum extreum aut non est actu, aut etiam est impossibile; quo pacto ego distinguui dicor à leone pure possibili, & à chymera impossibili. Quia in controverbia mihi est certissimum quo iure quibusvis essentias non existentibus, aut etiam impossibilibus alia prædicta necessaria, absolute, & per verbum de præsenti possunt, atque solent attribui in sensu videlicet reali quiditatuo, iuxta doctrinam generalem traditam sapra d. 10. Ut cum Petrus pure possibilis dicitur esse rationalis, esse risibilis, &c. & quequis chymera impossibilis dicitur esse impotens ad existendum, esse connexa cum duobus contradictoriis, &c. Eodem modo quibusvis omnino extremis, quorum vel alterum, vel utrumque sit non existens, aut etiam impossibile prædicatum distinctionis in sensu pariter reali quiditatuo absolute posse, & debere attribui; atque etiam solere. Quo pacto de quibusvis omnino extremis diuersas essentias habentibus verissime dicimus absolute, illa esse distincta ex conceptu suo obiectivo, sive quiditatino, quicquid sit de eorum existentia, aut etiam possibilitate. Ceterum non dicentur vero aliqua extrema esse actualiter distincta in sensu existentiali, nisi ambo sint actualiter existentia. Quia esse extrema aliqua vero distincta actualiter in sensu existentiali, est esse actualiter existentem eorum distinctionem; hanc autem utpote ab ipsis extremis re ipsa indistinctam non posse actualiter existere, quin existant ipsa extrema actualiter, compertum fatus ex dictis est.

Dices: extrema actualiter non existentia actualiter non sunt idem. Ergo saltem distinctionis formalis negativa in negatione identitatis consistens erit existens actualiter, tamen extrema per eam distincta actualiter non existant. Respondeo primo: negationem identitatis extremorum non existentium illatiue tantum, & impropriè vocari distinctionem, ut dictum est. Atque ita esto ea esset existens actualiter, non inde fieri aliquam propriam distinctionem

nem talium extremitum existere actualiter. Respondeo secundo: eiusmodi negationem identitatis nullatenus esse quidquam acta existens à parte rei, sed tantum conceptione nostra. Tum quia de omni omnino negatione est id verum, iuxta doctrinam statutam *disput.* 9. q. 3. tum quia negatio identitatis peculiari titulo est prorsus nihil à parte rei, ut pote remotio conceptus obiectui nullam habentis essentiam in se conceptibilem, sed tantum in substituto alieno, prout *supra disput.* 10. q. 4. & *disput.* 11. q. 2. & *disput.* 12. q. 1. & 5. expolitum est. Addo tamen de extremis non existentibus verè dici in sensu existentiali negatiuo non esse identificata actualiter, sed hoc potius est eorum identitatem remouere ab actuali existentia, quam alicius eorumdem distinctionis existentiam actualē adstruere, ut satis notum est.

20 Praterea distinctione realis in formalem, & virtuelam diuidi solet. Formalis dicitur, quæ verè & propriæ distinctione est faciens aliud, & aliud; ea nimirum de qua egimus in superioribus diuisionibus. Virtualis vero appellatur, quæ reuera non est distinctione, sed quādam distinctionis aequivalētia, ratione cuius res alioquin simplicissima, & prorsus indistincta in se ita se habet in ordine ad aliquid munus, ac si distincta in se, seu multiplex esset.

21 Denique cum entia rationis exemplari soleant in omnibus entia realia, tō modis diuidi potest distinctione rationis, quot diuisim distinctionem realem. Sed insuper hanc communiter solet diuidi in distinctionem rationis raciocinantis, & distinctionem rationis raciocinatae. Illa dicitur, quæ sine fundamento in rebus ab intellectu fit. Hac vero, quæ accepto à rebus fundamento. Quo tamen iure huiusmodi diuisio increbuerit, *inferius* q. 8. notabimus; eiusque membra exponemus, explicatus, & fusi. Amplius vero nunc distinctione rationis in suppositionem, & fictam est diuidenda contentanea ad diuisionem similem identitatis rationis factam numero 8. & iuxta doctrinam vniuersalem citatam ibi, quæ ad rem etiam videnda est. De qua etiam diuisione fusiū itidem q. 8. loquemur.

22 Postremò inter distinctionem realem & rationis absolute usurpatas medium quamdam excogitauit Scotus, quam distinctionem formalem ex natura rei nuncupauit. Putabat enim formalites rerum, quæ realiter sunt prorsus idem, formaliter esse distinctiones re vera, & nullo id considerante intellectu. De qua distinctione fusè à nobis *quest.* 5. contra ipsum Scotum est agendum. Etenim ex omnibus propositis distinctionibus sola quæ simpliciter, & propriæ realis, maiori examine non eger, ut eius quiditas legitimè à cunctis concipiatur. De reliquis vero adhuc multa explicanda restant in subsequentibus questionibus.

23 Vnum tamen superest thic adnorandum: sub quoquis ex praedictis generibus distinctionum insuper duplē esse speciem. Alia enim est distinctione adæquata, sive extremitum se in inuicem excludentium, qualis est, quæ reperitur inter Petrum, & Paulum. Alia inadæquata, sive exclusentis ab inclusu, qualiter quodvis totum à sua parte distinetum est. Ut Petrus à sua anima, vel à suo capite.

QVÆSTIO III.

Quanam propositiones evidentes aut alias certae ex terminis huic disputationis in superioribus expostis elicantur tum inter se, tum cum terminis praecedentium collatis.

Dico clici quæ sequuntur.

Propositio 1.

Impossible est, quod identitas, & distinctio extremorum mutuus non sint.

Itaque si primum identificatur cum secundo, necesse est quod secundum vicissim identificetur cum primo: & si primum distinguitur à secundo, non potest non secundum distinguiri itidem à primo. In hac propositione, qua axioma est apud omnes ex terminis notissimum, fundatur conuersio propositionum in logica celebris, & inter eius principia potissimum, aut certe ex potissimum obtinens locum. Est autem illa vniuersalissime vera in omni identitate, & distinctione non solum reali, sed etiam rationis, & sicut regulæ conuersiois propositionum ipsi innitentes, quas tradunt logici, in omni materia sunt vera.

Propositio 2.

Quæ sunt eadem vni tertio sunt eadem inter se. ¹⁴ Hoc axioma cuius meminit Arist. lib. 7. *Topic.* cap. 1. loco. 5. ex diuinæ Trinitatis mysterio factum est omnium axiomatum celeberrimum: eo quod ibi ex una parte videtur fallere: quia persona diuina cum eadem natura sunt identificatae, & inter se distinctæ; ex alia vero parte plures Theologi anxiè contendunt illud exponere, ut sit vniuersaliter verum, nec tamen Trinitati aduersum; prout infra videbimus *quest.* 7. Vtrum autem in eo fundetur ars syllogistica, vel fecis sub controvērsia etiam est, de qua ibi. Id modo certum, non solum in identitate reali, sed etiam in identitate rationis illud habere locum. Quia ratione autem verum est, debere esse eadem inter se, quæ sunt eadem vni tertio eadem verum est è conuerso, debere ab uno tertio distinguiri, quæ distinguuntur inter se, ut patet.

Propositio 3.

Quidquid per se conuenit, aut non conuenit aliqui subiecto, & alteri cum illo identificato conuenit etiam, aut non conuenit necesse est. Sive, quod recidit in idem. Quidquid per se verè affirmatur, aut negatur de aliquo subiecto, & de altero illi identificato affirmetur etiam, aut negetur necesse est.

Etenim si quid conueniens alicui subiecto alteri cum eo identificato non conueniret, aut vice versa, eidem conueniret simul, & non conuenire; de eodemque subiecto proinde duo simul verificarentur prædicta contradictionia contra *propositi.* 1. *statutam disput.* 9. q. 5. In hoc axiome potius quam in praecedente ostendam q. 7. *citata* fundari syllogismos expostorios de medio singulari; atque etiam quadamtempùs alios de medio communi. Quomodo autem illud sit accipiendo, ut etiam in Trinitate diuina possit habere locum, *ibidem* exponetur. Quem

Disp.XIII. De identit.& dist.rer. Quæst.III. 311

Quem certè habere proportione seruata non minus si ideo sit de identitate, & conuenientia per rationem, quam dum est de identitate, & conuenientia reali : ex dicendis in sequentibus satis constabit.

Propositio 4.

28 Quod alicui semel est idem, semper, & necesse est idem. Et quod ab aliquo semel distinctum est, semper & necessario distinctum est.

Est euidentis ex ipsis terminis. Cum constet identitatem, & distinctionem realem non contingentiam, sed necessaria omnino praedicata esse earum rerum, quibus conuenient. Vnde hoc ex iuxta in identitate & distinctione rationis, que contingenter rebus accrescunt, locum non habet.

Propositio 5.

29 Quæ realiter idem sunt nullatenus aut tempore, aut loco, aut subiecto separabilia sunt, & è conuenientia. Quæ aut tempore, aut loco, aut subiecto separabilia sunt, realiter distincta sunt.

Tradidit hanc propositionem Arist.lib. 7. Topic. cap. 1. loco 15. cum dixit. Amplius si poteſt alterum sine altero esse (scilicet in tempore, vel in loco, vel in subiecto) non erit idem. Et præterquam quod etiam ex terminis latius est euidentis per præcedentes demontratur. Nam si quæ sunt inter se eadem, secundum tempus separantur, fieret ut quod alteri semel est idem, aliquando non esset idem contra proposit. 4. si autem separarentur loco, aut subiecto, alicui subiecto conueniret, quod alteri cum illo identificato non conueniret: nempe esse in tali loco, aut subiecto, contra proposit. 3. Tantumdemque fieret vice versa, si, quæ aut tempore, aut loco, aut subiecto separabilia sunt, realiter non essent distincta, sed idem, ut constat.

Propositio 6.

30 Ea, quorum alterum ab altero dependentia originis, seu causalitatis dependet, non possunt non esse inter se distincta realiter.

Hæc propositio ad materiam de causis pertinet, ex terminisque cunctis est euidentis. Annunctorum illam hic reliquis; quia huiusmodi dependentia inter signa distinctionis realis solet hic numerari.

Propositio 7.

31 Quæ omnino inseparabilia sunt non eo ipso realiter distincta sunt.

Est clarum: quia bene possunt esse mutuo conexa sive quoad tempus, sive etiam quoad locum, & subiectum, quæ sunt realiter distincta. Quo casu omnimoda inseparabilitas extremonrum cum eorum distinctione reali componetur. Connexio quippe ex suo conceptu non aduersatur conceptui distinctionis, sive sit illa mutua, sive non mutua. Ut patet; & in personis diuinis cernere licet mutuo conexis & distinctis. Quin imo propria, & rigorosa connexio etiam mutua inter extrema distincta vari debet. Quandoquidem idem secum ipso minime que propriæ connecti dicitur.

32 Vnde colliges contra nontullos, eti quævis separabilitas realis sit certum signum distinctionis realis: sicut & quævis originis, causalitatisve dependentia.

dentia, à contrario vero ex omni modo inseparabilitate reali non bene argui identitatem realem: quia possunt esse realiter distincta, ut diximus, que mutua dumtaxat interueniente connexione, neque separabilia sunt, neque villam inter se dependentiam originis, sive causalitatis habent. Aduerto hic tandem alia quædam signa distinctionis realis ab aliquibus exhiberi, quæ vel subdubia sunt, vel ad separabilitatem, & dependentiam originis, causalitatis reducentur. Quocirca ea misa facio. Videatur Soar. disp. 7. Metaph. scit. 2.

Propositio 8.

Identitas vniuersusque rei cum quopiam ad 33 essentiam physicam pertinet talis rei; tantumdemque est de distinctione inadæquatâ vniuersusque rei ab alio.

Est clarum: quia identitas vniuersusque rei cum quopiam, & distinctione inadæquata eius ab alia quidpiam est identificatum realiter cum ipsa re, ut ex dictis quæst. 1. & 2. latis, superque est notum: Quidquid autem realiter identificatur cum re ad essentiam eius physicam pertinet, ut ex dictis disp. 9. q. 1. & 2. etiam liquidum est.

Propositio 9.

Vbicunque est aliqua res, ibi esse identitatem 34 eius cum quopiam, & distinctionem inadæquatam eius ab alio necesse est, & vice versa. Et vnde cumque deest aliqua res, inde deesse identitatem eius cum quopiam, & distinctionem inadæquatam eius ab alio necesse est, & vice versa.

Est etiam clarum. Quia cum identitas vniuersusque rei cum quopiam, & distinctione inadæquata eius ab alio pertineat ad essentiam physicam talis rei iuxta proposit. 8. Si alicubi esset res, & ibi talis eius identitas, aut distinctione non esset; vel vice versa alicubi esset res, vbi non esset eius essentia, vel vice versa contra proposit. 7. disp. 9. quæst. 5. statim. Pariterque, si alicunde deesset res, vnde talis eius identitas, aut distinctione non deesset, vel vice versa, alicunde deesset res, vnde non deesset eius essentia, vel vice versa, contra propositionem eamdem.

Hinc autem constat, in quoconque loco, tempore, 35 statu, subiecto, aut quoquis alio tertio sit res, in eodem necessariò debere esse identitatem eius cum quopiam, & distinctionem inadæquatam eius ab alio, & vice versa. Pariterque ex quoconque loco, tempore, statu, subiecto, aut quoquis alio tertio res deſit, ex eodem debere necessariò deesse dictam eius identitatem, & distinctionem, & vice versa.

Propositio 10.

Quæ alicubi sunt idem, vbiunque per se sint, 36 erunt idem; Et, quæ alicubi sunt distincta vbiunque per se sint, erunt distincta.

Addo per se, ut excludam modum effendi alicubi per substituta aliena. Quæ enim alicubi non per se, sed per aliena substituta dumtaxat sunt, quatenus substituta ipsa sunt ibi subrogata pro illis, ibi ad distinctionem substitutorum poterunt dici esse distincta; tametsi alibi, vbi per se sunt, idem sint, est vice versa.

Igitur hæc vnicā factā exceptione, propositio 37 plane est certissima satisque euidentis ex terminis, sed demonstrari insuper potest. Primo: quia si non essent

312 III. libro Pharos Scientiarum

essent vbi cuncte per se sunt idem, quæ alicubi sunt idem, aut non essent vbi cuncte per se sunt distincta; quæ alicubi sunt distincta; quæ semel sunt idem non semper, & necessariò essent idem; & quæ semel sunt distincta, non semper, & necessariò essent distincta, contra *prop. 4.* vt constat. Secundò: quia ex eadem hypothesi sequeretur, alicubi esse rem, vbi non esset identitas eius cum quopiam; aut alicubi esse rem, vbi non esset distinctio inadæquata eius ab alio, contra *propositionem 9.* vt est manifestum.

38. Ex hac propositione constat, quæcumq; sunt idem in aliquo loco, tempore, statu, subiecto, ac demum quoquis tertio, non posse non esse etiam idem in omni loco, tempore, statu, subiecto, & quoquis tertio, vbi per se ipsa fuerint, & non per substituta aliena. Et quæcumque sunt distincta in aliquo loco, tempore, statu, subiecto, ac quoquis tertio, non posse non esse etiam distincta in omni loco, tempore, statu, subiecto, & quoquis tertio, vbi per se ipsa similiter fuerit, & non per substituta aliena.

39. Vnde veniet demonstrandum *inferius q. 11. & 12.* quecumque per proprias species cognoscuntur, atque adeò per se ipsa, & non per substituta aliena in mente cognoscuntis sunt obiectiū, si à parte rei sunt vnum, & idem, non posse non in eo statu obiectu esse vnum, & idem; & si à parte rei sunt distincta, & plura, non posse non in eo statu obiectu esse distincta, & plura. Quod ipsum est, non posse cognita per species proprias apparere distincta, & plura, quæ re ipsa sunt vnum, & idem. Nec posse cognita per species proprias apparere vnum, & idem, quæ re ipsa sunt distincta, & plura; & consequenter cognoscuntur per proprias species nec posse per suam rationem distinguere, quæ sunt re ipsa vnum, & idem; nec posse per suam rationem adunare, quæ sunt re ipsa distincta, & plura.

Propositio 11.

40. Quæ semel sunt idem, vbi cuncte per se sit vnum eorum; & alterum per se esse necesse est. Et vnde cumque per se deesse vnum, & alterum per se deesse necesse est.

Nam alioquin aut desinarent esse idem contra *proposit. 4.* aut si manerent idem, ipsum idem alicubi per se esset, & simul non esset, contra *proposit. 1. statutam disp. 9.9.5.*

41. Hinc constat, eorum, quæ alicubi sunt idem, vnum sine altero per se esse non posse in alio loco, tempore, statu, subiecto, aut quoquis alio tertio. Similiterque vnum sine altero per se deesse non posse ab aliquo loco, tempore, statu, subiecto, aut quoquis alio tertio. Vnde patet, quæm falsò. Caiet & alij agentes de decreto libero Dei dixerunt, illud consistere in formalitate realiter identificata, cum Deo, & nihilominus defectibili non deficiente Deo. De que latius *Traict. de volunt.*

42. Hinc etiam demonstrandum veniet *infra q.11. & 12.* eorum, quæ re ipsa sunt idem, non posse vnum per propriam speciem cognosci, atque adeò per se ipsum esse obiectū in mente cognoscuntis, quin alterum & per eandem speciem ut idem cum illo cognoscatur, & per se quoque ut idem cum illo in mente cognoscuntis sit obiectū.

Propositio 12.

43. Quidquid vbi libet res intrinsecè, identicè est,

aut non est, independenter ab alia re, tanquam à formâ sibi intrinsecè est, aut non est.

Hæc propositio ex terminis est satis evidens, & declarari potest amplius, ac demonstrari. Primum: quia habere rem tamē essentiam, qualem habet, aliter quam per identitatem nequit ei conuenire: si quidem aliud non est habere rem tamē essentiam, & esse idem cum illâ, vt constat: igitur habere rem tamē essentiam nequit ei conuenire per extrinsecum confortum alterius rei. Est clarum: ut rem quidpiam esse, aut quidpiam non esse intrinsecè, & identicè, ad talitatem essentiae rei pertinet, siquidem identitas rei cum quopiam, & distinctio inadæquata rei ab alio, quæ in idem recidunt, pertinent ad essentiam rei, iuxta *proposit. 8.* Ergo quidquid vbi libet res intrinsecè, & identicè est, aut non est, independenter ab alia re tamquam à formâ sibi extrinsecè est, aut non est. Secundò: quia si rem esse, aut non esse quidpiam identicè, & consequenter rei essentia ab extrinsecè dependeret tanquam à formâ, re permanente alicubi, & eo extrinsecò inde deficiente, aut faltem per intellectum intuentum inde præcisò, indidem essentia rei deficeret, aut faltem per intellectum intuentum esset præcisâ, quod prorius repugnat, cum res, & eius essentia prorsus sint idem.

Ex hæc propositione ostendimus *suprà disput. 10.* contra quodam Recentiores, nullius rei distinctæ à Deo veritatem obiectuam pendere posse tanquam à formâ extrinsecâ ab entitate diuina: quia esse rem veram obiectu, aliud non est, quam esse illam intrinsecâ, & identicè in se, siue à parte rei tamē, qualis intrinsecâ, & identicè est obiectu in mente diuina. Hoc autem nulla res habere potest ab aliquo à se distincto tanquam à formâ extrinsecâ, iuxta præsentem propositionem. De quo ibi plura.

Propositio 13.

Aliquet actum à parte rei per se esse actum *45* vnius formalitatis subiecti, & non alterius identificata cum illâ; aut per se respicere vnam formalitatem termini, & non alteram identificatam cum illa impossibile est.

Nam alioquin aliud per se affirmaretur vere de aliquâ subiecti, aut termini formalitate, quod vere non affirmaretur de alterâ contra *proposit. 3.* Addo autem particulam per se, tum in hac, tum in illa propositione, vt excludam auctum respicentem subiectum, aut terminum per substitutum alienum: quo pacto vnam formalitatem præ altera respicere potest, sic enim actus cognitionis actiu, quo intellectus noster vnam formalitatem obiecti ab alia eiusdem præscindit in substituto alieno, iuxta doctrinam traditam *suprà disput. 2. quest. 3. & infra tradendam q.9.* vnam talium formalitatum, & non alteram in substituto alieno respicit tanquam terminum, eamdemque pariter respicit tanquam subiectum actus cognitionis passiu, quo ipsa præ altera ab intellectu cognoci dicitur.

Addendum est etiam, hanc, & tertiam illam propositionem in creatis vniuersè locum habere, atque etiam in diuinis, vbi formalitates realiter identificate virtualiter non sunt distinctæ in ordine ad actum, & eius contradictorium. Si enim sint iuxta doctrinam tradendam *quest. 6.* tunc actus per se, & re ipsa poterit vni talium formalitatum, & non alteri conuenire, atque adeò vnam præ altera per se, & realiter respicere, prout *ibi* videbimus.

Ex

Disp.XIII. De identit.& dist.rer. Quæst.III. 313

⁴⁷ Ex hac propositione sequitur primò : à parte rei non posse unam formalitatem esse principium per se quarto modo, ut autem , alicuius actionis siue effectus , cuius non sit eodem modo principium per se altera identificata cum illa. E. g. animalitas hominis non potest esse principium per se sensacionis aliquo modo reali , quo eodem non sit etiam rationalitas eiudem sensacionis principium ; nec rationalitas aliquo modo reali potest esse ratiocinationis principium , quo non sit itidem animalitas ; & in ceteris pariter , vbi non interuenit distinctione virtualis praedicta. Ex quo patet : quoties aliquid actus alicui formalitati , & non alteri identificate cum illa dicitur conuenire , vt talis locutio sit vera de conuenientia formalis oriunda a ratione nostra debere intelligi ; non item de convenientia reali. Nos enim ei formalitati solemus actum attribuere , quam respectuè ad actum ipsum concipimus ab aliis distinctam , cum quibus realiter idem est , vt cum dicimus , hominem in quantum est animal sentire , & in quantum est rationalis ratiocinari ; non tamen è conuerso ; aut sensationem ab homine nasci per se quatenus est principium sentiendi , non verò quatenus est principium ratiocinandi ; ratiocinationem autem vice versa , & in ceteris pariter.

⁴⁸ Secundò sequitur : creaturas re ipsa non solum cum omnipotentiā ; sed etiam cum ceteris attributis diuinis tum communibus , tum personalibus esse connexas : quia omnia hæc cum omnipotentiā sunt identificata realiter , atque ita nequeunt non terminare per se re ipsa relpectum connexionis creaturarum , quem terminat per se omnipotencia ; supposito , quod ad illum non terminandum , non est cur ob omnipotentiā virtualiter distincta afferantur , & distinctione virtuali seclusa sub doctrinam vniuersalem propositionis cadit specialis ista , vt est notum. Adde , eto omnipotentiā diuina in ordine ad terminandum se sola immediatam connexionem creaturarum à Trinitate Personarum , aut ab alia quāvis formalitate Dei virtualiter distinguui dicatur , adhuc dicendum necessariò esse , creaturas cum Trinitate , aut cum tali formalitate mediata connexione connecti : quia omnipotentia titulo identitatis realis non potest non esse conexa cum omnibus aliis formalitatibus diuinis , quantumvis à quibusvis eorum virtualiter distincta sit , atque ita quidquid cum omnipotentiā connexum est , & cum ipsis omnibus formalitatibus mediata saltem sit connexum necesse est. Quomodo autem nihilominus inepita sit connexionis creaturarum cum Deo ad notificandum nobis pro statu præsentis Trinitatem , et si apta sit ad notificandam omnipotentiam , & existentiam Dei ex dicendis alibi constabit. Mitto alia similia , que ex propositione data vniuersisque potest colligere.

Propositio 14.

⁴⁹ De eodem subiecto idem prædicatum verò simul affirmari , & negari intra eundem statum impossibile est.

Hæc propositione in tertiam recedit , eam tamen maioris explicationis gratia , & propter quedam conlectaria inferenda adiicio. Constat autem illa ex *proposito. 1. statuta disputatione 9. quæst. 5.* & vel ipsis logicis notissima , atque evidenter est ; apud quos affirmatio , & negatio eiusdem de eodem contradictorie opponuntur , simulque subinde verè , aut simul fallax esse non possunt , dummo-

Pharus Scient. Tom. I.

dd ambæ ad eundem rerum statum , non verò ad diuersos pertineant , iuxta *proposit. 14. statutam disputatione 10. quæst. 5.* siveque eiusdem de eodem etiam virtualiter , iuxta dicta *nuper proposit. 13.* Idcirco autem affirmatio , & negatio eiudem prædicti de eodem subiecto vere simul esse non possunt : quia idem prædicatum re ipsa non potest conuenire , & simul non conuenire eidem subiecto , iuxta dicta *proposit. 1. disputatione 9. quæst. 5.*

Vnde infero primò contra nonnullos Recentiores , affirmationem , aut negationem siue mentalem , siue vocalem ex peculiari suo modo tendendi præcisè veritatem , aut falsitatem sortiri non posse , nisi insuper obiectum eius re ipsa habeat , aut non habeat in se illud esse , quod vel affirmatione adstruitur , vel negatione remouetur. Veritas enim formalis affirmationis , aut negationis in veritate obiectu affirmata , aut negata fundatur , & sine illa esse non potest. Vnde in mariatâ veritate obiectu ex præcisâ variatione intrinsecâ affirmationis , aut negationis huius veritatem formalem variari impossibile est , vt ex doctrinâ traditâ *suprà dispu. 3. & 10.* satis est notum ; alioquin probito posset vniuersique quilibet affirmare , aut negare verè , mutato modo tendendi affirmationis siue , vel negationis , absque illa obiectu mutatione obiecti affirmati , aut negati. Quod , quām sit absurdum palam est.

Ex quo rursus contra Recentiores infertur : Scientias diuerelas , quas Deus habet de eadem re prout existente , & prout possibili , & prout conditione futura , non solum ex modo tendendi præcisè , vt ipsis putant ; sed insuper ex diuersitate veritatis obiectuarum , quas pro obiecto habent , differre ; alias si intellectus diuinus ad tales scientias concipiendas nullam expectaret diuersitatem veritatis obiectuarum sciendarum per illas , nulla eset res , quam non sciret omnibus dictis modis , atque ita , vt iudicat esse possibilem , sic etiam iudicaret esse existentem rem , qua re verâ non est existens. Quod patet esse absurdum. Quomodo autem eadem res penes diuersos status , ad quos spectat , diuersas veritates obiectivas habeat , tametsi non distinctas entitatiū *disputatione 10. quæst. 1.* explicatum est. Modò , suppositis ibi dictis , addo : veritates obiectivas ad eundem statum pertinentes à distinctione dumtaxat sui euade reposse diuersas : quia non restat aliud caput , vnde diuersitatem sortitantur.

Vnde tandem infertur , adhuc vt affirmatio , & negatio simpliciter , & vndeque sint eiusdem de eodem , prout opus est , vt neque simul vera , neque simul fallax esse possint , necessarium esse , tum quod pertineant ad eundem statum ; tum quod subiectum , & prædicatum circa quæ versantur sint eadem. Ex quibus plura suo loco infra renda sunt.

Propositio 15.

Distinctione inadæquata partis à toto absque distinctione adæquata eiusdem partis ab alia comparete stare non potest.

Hæc propositione ex terminis ipsis videtur satis , superque evidens ; siquidem id cum quo pars componit totum ab ipsa parte adæquate debere distinguiri satis est manifestum , sed declarari amplius potest , ac demonstrari. Quia totum dicimus

D d id.

id, quod compositum est ex pluribus partibus, & partem vocamus id, quod cum alio quopiam à se distincto constituit quoquo modo, sive componit totum. Vnde, dum de aliquā huiusmodi partium sermonem habemus, vt in præsenti, eamque dicimus inadæquatè distingui a toto, manifestissimum est, hocflare non posse, quin talis pars à residuo, cum quo ea totum componit aliquo modo distincta sit; aliquo cùm non sit distincta à se ipsa, à nullā parte totius, atque adeo neque ab ipso toto effet distincta, contra suppositionem: sed non est distincta à tali residuo distinctione tantum inadæquatā. Ergo est distincta distinctione adæquatā, prout intendimus; aliud enim genus distinctionis, quod ad rem attinet, non est possibile, vt constat. Quod autem non sit distincta à tali residuo distinctione tantum inadæquatā inde monstratur: quia residuum dicimus id, quod integrè est extra partem assumptam, & ultra, vel præter illam integrum supererit signandum, seu recentēndum intra totum, à quo proinde pars néque, vt includens ab inclusu, neque, vt inclusum ab includente distinguitur, prout opus erat, vt ab illo distinctione tantum inadæquatā distingueretur; siquidem aliud non est genus distinctionis inadæquatā, vt confat. Stat igitur, partem inadæquatè distinctam à toto distinctione scilicet inclusi ab includente non posse non adæquatè distinctam esse ab alia residua comparte cum quā componit totum. Quod erat ostendendum.

⁵⁴ Ex hac propositione veniet probandum infra suo loco, continuum ex partibus in infinitum diuisibilibus physicè, ex indiuisibilibusque infinitis physicè illas copulantibus confare non posse: quia collectio omnium omnino indiuisibilium continuo esset pars eius ab eo inadæquatè distincta, & non distincta adæquatè à residuo eiusdem continua, vt pote, quod in datâ hypothesi essentialiter debet includere in suo conceptu aliqua indiuisibilia copulantia suas partes; alioquin ultimò diuisum contra suam essentiam conciperetur, vnde etiam patet; transcedentiam alicuius prædictati in omnes partes alicuius totius per physicam inclusionem in illis impossibile esse.

⁵⁵ Deinde ex hac propositione veniet probandum infra suo loco, transcedentiam metaphysicam alicuius prædictati in omnes partes; sive formalitates alicuius totius metaphysici per inclusionem metaphysicam etiam impossibile. Vide dicenda infra disp. 17. quest. 20.

Propositio 16.

⁵⁶ Quæ realiter idem sunt, mutuò inter se quoad omne genus essendi realiter connexa sunt.

Nam alioquin alterum posset esse realiter sine altero alicubi, id est, in aliquo tempore, loco, subiecto, statu, aut quoquis alio tertio, contra prop. 11.

Cum quo stat; alias esse formalitates, quæ ex suo conceptu præciso formaliter non sunt connexæ cum alii, cum quibus realiter sunt idem; nempe illa omnes, quæ formaliter, sive logicè in aliis rebus reperiuntur. E. g. animalitas hominis ex suo conceptu animalitatis præciso non est connexa cum rationalitate; siquidem conceptus animalitatis etiam reperiatur in bruto; similiterque censendum est de ceteris omnibus, quæ in unum conceptum viuieralem coenunt conuenientem per

identitatem pluribus rebus; illæ enim cum singulis differentiis huiusmodi rerum ex suo conceptu præciso formaliter connexæ non sunt, tametsi cum illis sint identificatae realiter. Quomodo autem formalitas viuieralis eadem formaliter, sive logice in singulis rebus, quibus realiter conuenit reperiatur, ex dicendis disputatione 17. constabit.

Vnde obiter collige pro dicendis tum in cā disputatione 17. tum etiam alibi: quoties aliqua formalitas ex suo conceptu præciso cum altera conexa est, primam magis viuieralem, quam secundam ex tali conceptu esse non posse; alias posset sine illa in aliis rebus reperiiri; atque ita non esse conexa cum illa, contra suppositionem. De quo ibi plura.

Propositio 17.

Quoties aliquis conceptus obiectiuus re vera est ⁵⁹ possibilis, vel impossibilis, vel contingens, vel necessarius nequit non esse tale, similiter quidquid cum illo re ipsa est identificatum.

Est clarum. Nam alioquin viuui sine altero secum re ipsa identificato alicubi esse posset, contra prop. 11. vt cuique consideranti conspicuum fiet. Dico autem re vera: quia bene potest aliqua formalitas ex suo conceptu præciso possibilis, aut contingens esse, etta sit identificata re ipsa cum aliâ, vel re vera, vel ex suo conceptu præciso impossibili, aut necessariâ. Impossibilis vero, aut necessaria ex suo conceptu præciso nulla formalitas esse potest, quæ re ipsa sit identificata cum aliâ re vera possibili, aut contingente; benetamen, quæ sit re ipsa identificata cum aliâ possibili, aut contingente ex suo conceptu præciso. Quæ omnia contentaneæ ad dicta nuper proposition. 16. quisque facile intelliget. Sufficiantque hæc in praesenti.

Q V A E S T I O I V .

Quenam obiecta intellectio[n]is h[ab]ma realiter sint distincta
inter se?

Certum est primo ex propositione 5. quest. 3. ⁶⁰ Ce a cuncta realiter esse inter se distincta, quæ aut tempore, aut loco, aut subiecto realiter separabilia sunt inter se. Secundo est certum ex proposition. 6. eiusdem quest. ea quoque inter se distinguunt realiter, quæ reale inter se dependentiam habent causalitatis seu originis. Tertio ex prop. 7. eiusdem quest. pro certo etiam habendum est, possibilia esse aliqua extrema, quæ neque sint ullomodo realiter separabilia, vt pote mutuò, & omnimodis connexa inter se metaphysica connexione, neque vilam realem dependentiā aut causalitatis, aut originis inter se habeant, & tamen inter se realiter distincta sint. An autem aliqua huiusce generis extrema dentur de facto in rebus creatis, non est hoc loco disquirendum. Solum potest opportune pro dicendis in sequentibus in praesenti disquiri: an aliqua attributa diuina eiusmodi sint tum inter se, tum cum essentia Dei comparata. Quare ad hæc reuocanda venit questio proposta.

Pro cuius resolutione suppono primo. Quodcumque de Deo verificatur prædicatum, attributum Dei

Disp.XIII.De identit. & dist.rer.Quest.IV. 315

Dei dicitur in presenti. Cum enim omne prædicatum subiecto, de quo prædicatur, dicatur attribui, non ab ipso iure factum est, ut omne prædicatum Dei attributum eius dicatur, latè hoc vocabulo usurpatu.

⁶² Suppono secundò prædicata, seu attributa Dei ita vniuersè sumpta nonnullis, quod rem attinet, diuidi posse diuisiōibus. Prīmò enim diuidenda vniuent in attributa communia, & attributa personalia. Cum enim Deus ita sit unus in essentia, ut sit trinus in personis, prout docet fides, & latè traditur a Thesolos in *Trauct. de Trinit.* prædicata, que aut unius, aut duabus tantum personis prout talibus conuenient, attributa personalia dicuntur, ut sunt personalitates, relationes, origines, notiones &c. Quæ verò toti Trinitati conuenient, communia attributa appellantur; Ut sunt aeternitas, immensitas, bonitas, sapientia, omnipotētia &c. Deinde attributa Dei solent diuidi in attributa negatiua, que negationem aliquam pra se ferunt; ut sunt immortaliitas, impassibilitas, infinitudo, immutabilitas, incomprehensibilitas, & similia: & positiva, que nullam pra se ferunt negationem: Ut sunt aeternitas, bonitas, sapientia, omnipotētia, iustitia, & cetera huiusmodi. Præterea diuina attributa sic latè viuēptā in necessaria, & contingentiā diuidi possunt. Contingentia sunt actus Dei liberi prout liberi, seu cognitionis, seu voluntionis. Tum ea omnia prædicata diuina, que ab aliquo contingente desumantur extrinsecè, aut per illud quoquomodo complentur, ut esse Creatorem, Gubernatorem, Dominum, Remuneratorem, &c. Necessaria autem sunt reliqua ab ipsis omnia Dei prædicata. Denique attributa Dei possunt diuidi in ea, qua omnino sunt intrinseca Deo, ut bonitas, intellectus, voluntas, omnipotētia, &c. & in ea, qua per aliquid extrinsecum aliqua ratione complentur in suo conceptu, ut dominium, gubernatio, remunratio, & similia. Porro attributa diuina, quæcumque demum illa sunt, tum in concreto, tum in abstracto concepi à nobis, atque significari solent: in concreto quidem ut per hæc nomina, *sapiens, iustus, bonus, omnipotens, creator, Dominus* &c. In abstracto verò ut per hæc, *Sapientia, iustitia, bonitas, omnipotētia, creatio, dominium* &c. iuxta doctrinam concretorum, & abstractorum traditam *disp. 2. quest. 4. consil. 3.*

⁶³ His positis in presenti q. ut certum præterea apud omnes statuendum est ea attributa diuina, qua per aliquid extrinsecum Deo quo modo constauantur, siue complentur in suo conceptu, quoad tale extrinsecum realiter esse distincta ab essentia Dei: quia essentia Dei non potest esse idem realiter cum aliquo, quod est realiter alterum ipsum. Erunt quoque talia attributa realiter quoad talia extrinsecum distincta inter se, quoties extrinseca ipsa realiter inter se distincta fuerint, ut notum est. Deinde etiam est statuendum tanquam certum secundum fidem ex materia de *Trinit.* Personas diuinas Patris, Filij, & Spiritus Sancti, atque adeo etiam earum personalitates, & origines realiter esse distinctas inter se. Quibus statutis, quod supererit examinandum est, an attributa communia intrinseca Deo vel inter se, vel ab essentia diuina realiter distincta sint. Tum an personalia, seu personalitates diuinae, quæ sub nomine attributorum personalium veniunt intelligendæ, quemadmodum inter se se, ita etiam ab essentia distinguuntur realiter?

⁶⁴ Gualterus quidam apud Nyphum *lib. 12. Metaph. disp. 3. cap. 3.* distinctionem realem posuit in *Pharos Scient. Tom.*

ter attributa Dei & essentiam, atque etiam inter ipsa attributa comparata inter se. Inter personalitates verò, & essentiam realem distinctionem stantibz ex hereticis, qui in tertia secula Severitarum dicti sunt Theodosiani & Angeliti, & Damiani, ut refert Nicephorus *lib. 18. Historia Ecclesiastica cap. 24 ante med.* Ex Catholicis autem quidam clericis in Francia, ut refert Anselmus *lib. de Incarnatione verbi cap. 1. & 3. & post ipsum Gilbertus Portuensis Pietatis Episcopus. Qui inter diuinæ personalitates, & essentiam distinctionem realem ponebat, aut qualis est inter rem & ré, ut aliqui putant; aut qualis est inter rem & modum, ut opinantur alij. Nec defunt, qui existimauerint eam distinctionem etiam similem inter essentiam, & attributa communia intrinseca Deo, interque attributa ipsa adstrinxisse. Tametsi hoc plerique negent. De quo videri possunt Otto Frisingensis. Episcopus *lib. 1. de gestis Frederici Imperatoris cap. 57. & 56.* ut habetur *tom. 3. Conciliorum part. 2. Pro Concilio Remensi sub Eugenio. 11. & Matthæus Paris. in historia Anglicana anno 1119. relatus eodem tom. 3. Concil. pro eodem Concilio sub Calixto. 11. Necnon S. Th. 1. part. q. 28. art. 2. & ibi eius expositor. Potissimum Vasquez *disput. 116. cap. 2. & disp. 120. cap. 1. & 2. & Ruiz tom. de Trinit. disp. 11. sec. 1.* Qui diligenter examinant Gilberti errorem. Cui infuper consentire videtur Hugo Aetherianus *tom. 9. Biblioth. lib. 3. de heresibus, quas Graci in Latinos deuolum. cap. 2. sub finem: Imo & Durandus, ut aliqui censem, re ipsa videtur consentire, deum in 1. dis. 5. q. 1. & dis. 33. q. 1. & dis. 34. q. 2. & in 3. dis. 1. q. 2. inter essentiam, & relationes diuinæ realem distinctionem concedit, qualis est inter rem & modum. Tametsi dicat eum eiusmodi distinctione componi identitatem, qua essentia, & relationes diuinæ simpliciter, & absolute sunt idem. Cum Gilberto præterea putarunt aliqui sensisse Abbatem Joachimum. Re tamen vera absurdior huius error fuit, ut constat ex *cap. Damnamus de summa Trinit. & fide Catholica.* Vbi libellus Joachimi expresse damnatur. Quia, *Quamvis concedat, quod Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus sunt una essentia, una substantia, una natura: verum uita tem huicmodi non veram & propriam, sed quasi collectinam, & quasi similitudinariam esse fateatur: quemadmodum dicuntur multi homines unus populus, & multi fideles una ecclesia.* Verba sunt textus.***

Reliqui verò Catholici in sequentibus questionibz ⁶⁵ referendi vñanimitate uno ore afluuerant, neque inter attributa communia intrinseca Deo, aut inter se, aut cum essentia comparata: nec inter personalites & essentiam, ullam omnino distinctionem simpliciter & absolute realem aut modalem esse. Tametsi multi distinctionem aliquam ante omnem intellectus operationem, siue ex natura rei formalis, siue virtutis dumtaxat inter prædicta extrema admittant. Ut ex dicendis in progressu constabit.

Propositio 1.

Omnia attributa intrinseca Deo tam personalia, quam communia omnino sunt idem realiter cum essentia diuina, atque adeo nulla prorsus distinctione reali distinguuntur ab illa.

Hæc propositio, ut sonat, de fide est. Constat enim in primis ex Concilio Florentino *sess. 17. 18. & 19.* Vbi Latini, & Græci disputationes frequen-

D d 2 ter

ter, & ynanimiter adstruant realem identitatem inter personam & substantiam sive naturam Dei, admitentes solum inter illas distinctionem rationis, unde dicta sess. 18. post medium sic habetur. *Divina substantia & persona re quidem sunt idem; secundum autem modum intellectus nostra differre videamus: sess. eriam 17.* pariter dictum fuerat de eadem substantia & persona. *Handquaque tamen putare debemus, ut re differantur; quandoquidem sola ratione, aut intelligentia differre creduntur.* Et sess. 25. col. 5. in quadam confessione fidei, que a Latinis ad Grecos misa est, sic dicitur. *Porro autem, ne identitatem, coniunctionemque divinae substantiae distingue, ac ipsam realem substantiam re, non autem sola ratione ab hypothesis, & personis differre credere videamus &c.*

67 Secundo constat ex Concilio Remensi coacto contra Gilbertum Porretanum sub Eugenio 11. cuius acta referunt ad verbum Vafquez 1. p. disp. 120. cap. 2. Patres enim illius Concilii, eorum numero fuit S. Bernardus, vt etiam ex ciuidem serm. 80. in *Cant.* constat, ita decernunt. *Credimus, & confitemur simplicem naturam divinitatis esse Deum: & mox: Credimus non nisi ea sapientia, qua est ipse Deus, sapientem esse &c.* Et statim. *Credimus, & confitemur solum Deum Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum aeternum esse, neque aliquas omnino res, sive relationes, sive proprietates, sive singularitates, vel unitates dicantur, vel alia huiusmodi adesse Deo, quae sint ab aeterno, & non sunt Deus.* Quamquam enim decreta huius Concilij non fuerint confirmata ab Eugenio, quibusdam de causis, quas refert Vafquez, eximia nihilominus auctoritas sunt. Præfertim cum Eugenius ipse, quod maximè in illis contra Gilbertum intendebatur, nempe nullam realem distinctionem interuenire in Deo inter personam & naturam, expresse postea cum toto Concilio definierit in hunc modum, ut scribit Otto citatus supra in dicto c. 57. *Ne aliquaratio inter naturam, & personam diuidederet: neve Deus divina essentia diceretur ex sensu ablatius tantum, sed etiam nominatiui, hoc est ne solum dicatur. Pater deitate est Deus, sed est ipsa Deitas: vbi planè damnatur exppositio illa Gilberti Pater est sapientia, id est, sapientem. Volebat enim Patrem per sapientiam esse sapientem, non verò esse ipsum sapientiam.*

68 Tertiò constat ex Concil. Lateran. prout habetur in capit. Firmiter, & cap. 1. damnamus de summa Trinit. & fide Catholica. Vbi definitur omnino simplicem esse divinam substantiam. Tum in Deo solummodo esse Trinitatem, non quaternitatem. Quia inquit, quilibet trium personarum est illa res, videlicet substantia, essentia, seu natura divina. Etsintra. Id quod est Pater est Filius, & Spiritus sanctus idem omnino: & iterum. Substantia Patris omnino simplex est. Et rursus. *Eadem res est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus.* Huc spectat consensus communis Patrum relegantium à Deo numerum præter Trinitatem personarum, eunque vniuersum prædicantium, iuxta illud Ioann. 10. *Ego & Pater unus sumus.*

69 Quartò constat ex communi modo loquendi Scriptura, Conciliorum, & Patrum, quo diuina attributa abstracte sumpta prædicantur de Deo, iuxta illud Ioann. 14. *Ego sum via, veritas, & vita & similia qualiter verè prædicari non poscent, si à Dei essentia realiter distincta essent, ut constat.*

70 Quinto cōstat ex uniformi Patrum consensu eamdem veritatem vno ore contestantum. S. Dyonis. c. 2. de diuinis nomin. & cap. 13. ait. *Vnum Deus est, quia omnia unice est secundum unicam eminentiam*

unitaris. Nyssen. lib. ad *Ablationem in fine.* Omnen circa essentiam diversitatem reicit diuina, simplex, & variationis inscia natura. August. lib. 8. de Ciuit. Dei c. 6. post multa ad remita concludit. Sed quod ejus illi vivere, intelligere, beatum esse, hoc est illi esse: & lib. 7. de Trinit. cap. 1. ait. Eadem eius magnitudo, que virtus, & eadem essentia, quæ magnitudo. Et rursus. Quia in illa simplicitate non est aliud sapere, quam esse, eadem ibi sapientia est, quæ essentia & cap. 6. Neque in hac Trinitate cum dicimus Personam Patris, aliud dicimus, quam substantiam Patris. Et lib. 15. cap. 5. & 6. Non est, inquit, aliud sapientia eius, aliud essentia, cui hoc est esse, quod sapientem esse. Similia repetit sapientem multis locis, præsertim in libris de Trinit. Basil. Epist. 8c. Quicumque nomina divina protuleris, unum est perpetuo, quod significatur. Gregorius lib. 10. Moral. cap. 20. ait. *Deus hoc est, quid habet, aternitatem quippe habet, sed ipse est aternitas, lucem habet, sed lux sua ipse est, non est ergo in eo aliud esse, & aliud habere.* Anselm. in Monol. cap. 48. sub finem loquens de Patre, & Filio dicit. *Quoniam utique non est aliud habere, essentiam, quam essentiam esse: sicut habet alter alterius essentiam, ita est alter alterius essentia.* S. Bernar. dicto serm. 80. in *Cant.* propius ad medium, quam ad principium loquens de essentia diuina ait. *Quod habet, est, & quod est, semper, & uno modo est: in ea, & multa in unum, & diversam idem rediguntur.* Et lib. 5. de Consider. ad Eugen. circa medium. Personarum proprietates non aliud quam personas, ipsa scilicet non aliud, quam unum Deum, unam divinam naturam fides catholica confitetur. Boeth. lib. de Trinit. in fine. *Hoc vero unum, in quo nullus est numerus, nullum in eo aliud præter id, quod est.*

Et vniuersitatis alij plurimi, qui summam simplicitatem Dei prædicantes frequenter colligunt ex illa omnia omnino, quæ sunt in Deo, esse ipsum Deum. Ita argumentantur Cyril. Alex. lib. 1. Tolesau. cap. 8. & lib. 3. cap. 4. & lib. 6. cap. 3. & lib. 11. cap. unico, & lib. 14. cap. 3. & lib. 1. in Ioann. cap. 8. & 9. Athanas. apud Cypris sot. decad. 4. cap. 8. Nyssen. orat. catech. capite 1. Iustin. q. 144. ad Oribudeos. Irenæus lib. 2. cap. 48. Damasc. lib. 1. fidei, cap. 12. & 13. Gregor. lib. 16. Moral. cap. 20. & lib. 18. cap. 27. Ilidor. lib. 7. *Eriymolog.* cap. 1. & lib. 1. sentent. capite 1. Anselm. in Monol. capite 14. 16. & 56. Ricard. Victor. lib. 1. de Trin. capite 13. 17. 23. & 24. & lib. 2. capite 17. & 18. & alij apud Ruiz disp. 11. de Trinit. sec. 5. Itaque omnes in eo insistunt, quod non sit aliud Deus, & aliud, quod est in Deo, sive quod habet Deus. Vnde Bernard. lib. 5. de Consider. ad Eugen. prope medium, ex divina simplicitate Gilbertum redarguit dicens inter alia. *Nisi omnia unum in Deo, & cum Deo confidere habeat multiplicem Deum & Ihd. lib. 5. de summo bono cap. 1. ait. Deum idcirco simplicem esse, quia non est aliud ipse, est aliud, quod in ipso est.* De quo alibi plura, vbi de divina simplicitate.

Accedunt Patres, qui vt nuper dicebam, singula attributa diuina, tum de singulis inuicem, tum de Deo, aut de eius essentia prædicant in abstracto per verbum substantiarum est realem identitatem significans. Iacobus Apostolus apud Clementem lib. 8. *Apostolicarum constitutionem capite 12.* Nazianz. orat. 37. quæ est. 5. de Trin. in fine, & orat. 13. quæ est 2. de pace, n. 24. & orat. 39. in sancta lumina prope med. Athanas. dial. 1. de Trinit. contra Ane- maum inter medium & finem, & dial. 1. prope finem. Basil. lib. 15. de fide prope med. & lib. vnicam spiritu

Disp.XIII. De identit.& dist.rer. Quæst.IV. 317

*Spiritu Sancto cap. 8. 18. & 19. & lib. 1. & 2. contra Eunomium. Damasc. lib. 1. fidei capite 11. & 18. Hilas. liber 9. de Trinitate. Fulg. de fide ad Petrum capite 2. circa finem. Prospex. ad h[ab]it[u]s Collatorem cap. 27. Boet. in lib. An Pater, &c. Ricard. victor. lib. 5. de Trinit. cap. 16. & lib. 2. cap. 21. & 22. Denique August. lib. 6. de Trinit. cap. 7. ut verba reliquorum omittam, sic habet. *Eadem magnitudo eius est, que sapientia, & eadem bonitas, que sapientia, & magnitudo; & eadem veritas, que illa omnia.* Et serm. 38. de tempore col. 3. Trinitas, inquit, *v[er]us est Deus solus, bonus, magnus, eternus, omnipotens, ipse sibi unitas, Deitas, magnitudo, bonitas, omnipotentia, & quidquid ad se substantialis est dicitur.* Postremò Bernar. dicto serm. 80. in cant. *prope finem* expositionem quam adhibebat Gilbertus illi propositio *Pater est veritas*, dicendo scilicet, id est *Pater est verus damnatum suis memoriam*, tanquam perueriam à Patribus Concilij Rhemensis, & ab Eugenio 11. statuque, tanquam certum dogma catholicorum hanc propositionem esse veram & propriam. *Pater est veritas, Filius est veritas* (apud Ruiz supra sec. 6.)*

73 Id ipsum sibi volunt Patres, dum vniuersaliter decernunt, nihil in Deo reperi per modum accidentis, seu qualitatis, sed omnia de eo dici in quid, & per summam identitatem. Ita August. libro 5. de Trin. cap. 4. & 5. & lib. 6. ap. 17. & lib. 7. capite 1. 2. & 5. & lib. 15. capite 5. & alias sepe. Anselm. in Monol. cap. 15. & 16. & lib. de Incarnat. Verbi capite 4. Ilidor. libro. 7. originum capite 1. post medium. Leo 1. epist. decret. 9. ad Tauribium capite. 1. Cyrill. Alex. lib. 7. Toes. capite 4. Bern. supra, & tunc. de diligendo Deo circa finem. Rupert. lib. 1. in Exod. capite 1. post medium & alijs, quos refert, & sequitur Cyprissius decad. 9. capite 8. apud quem decad. 10. capite 1. initio. Magnus Athanas. blasphemum vocat, qui existimat Deum esse compositum, ut quod ex substantia, & accidente compositum est, apud Fasol. 1. part. quæst. 4. art. 2. à num. 29. usque ad 35. & numero 91. Quibus insuper adiungendi sunt Patres, qui vniuersaliter etiam statuant, sed præsertim dum loquuntur de attributis communibus, in Deo non esse aliud & aliud. Quoniam nonnulla testimonia questione sequente producimus. Videatur Ruiz tom. de Trinit. disputatione 39. Nec solum Patres, sed Etnici insuper Philosophiant pro eadem veritate, Aristoteles libro. 12. Metaph. text. 39. Averroes ibid. Parmenides, Epicetus, Plotinus apud Eugubinum lib. 6. de per. Philos. capite 10. & alijs.

74 Ratione etiam potest præterea probari propositione primo: quia major perfectio est, ceteris paribus, simplicitas, quam compositione, ut est per se notum, & Patribus commemoratis enixè simplicitatem diuinam commendantibus, & defendantibus satis super que est exploratum. Audi Bern. lib. 5. de confid. ad Engen. circumedium, arguentem tacito nomine contra Gilbertum. *Mibi vero, inquit, non deest quod cogitare melius eiusmodi Deo tuo. Queris quid? Mera simplicitas, vero indicio natura simplex multiplici amefertur.* Ergo quodvis genus compositionis procul à Deo est relegandum, cui summa in omnibus perfectio debet attribui. Sed si attributa diuina realiter à diuina essentia distincta essent, non posset non Deus pati re ipsa aliquid genus compositionis. Ergo. Nec valet, quod aliqui dicunt ad rationem compositionis non sufficere, quod duo distincta coniungantur in unum, nisi alterum se habeat ut actus, alterum ut potentia: primò, qui huiusmodi com. Pharsus Scient. Tom. I.

positionis nomenclatura ad rem præsentem nihil intereft. Appella compositum, quod volueris, id semper remanet certum. Quod ex coniunctione plurium coalescat, imperfectionem præ se ferre simplicitati oppositam. Et in proposicio esse Deum, Patrem, Filium, Spiritum Sanctum, sapientem, iustum, omnipotentem, & cetera huiusmodi per simplicitatem suam indivisibilem substantiam, quis dubitet esse perfectius, quam esse talen per attributa substantiae suæ realiter superaddita? Secundo: quia cum omnia, aut pleraque saltem attributa diuina actus quidam sint ex suo conceptu sue primi, sue secundi, iuxta doctrinam vniuersalem actuum traditam disp. 8. si illa realiter essentia diuina succrescerent, non posset non Deus, quam ipsi dicunt, strictam compositionem ex actu, & potentia subire.

Vnde secunda pro statuta propositione nascitur ratio. Nam si attributa aliqua intrinseca Deo seu communia, seu personalia realiter à Dei essentia distincta essent, non esset Deus actus purissimus expers omnis generis potentialitatis per aliud quidam perfectibilis, ut illum Theologia prædicat: nequirit enim non esse realiter perfectibilis per talia attributa, tanquam per perfectiones ei accrescentes. Quo rursus fieret, ut sufferret vera, & realia accidentia intrinseca, quod etiam præ se fert imperfectionem limitatorum entium propriam, ut vñanimator sentiant Patres.

Tertio. Aut attributa intrinseca Deo realiter distincta ab essentia essent aliquid superiorius essentia, aut essent aliquid æquale, aut aliquid inferius? Primum dic non potest: quia nihil potest esse superius, nisi diuina natura, ut per se patet. Sed nec secundum: quia darentur plures essentia diuina, atque adeo plures diuinitates, & plures Dij. Constat enim nihil posse esse æquale diuinitati realiter quod realiter non sit diuinitas. Si autem dicatur tertium, non leuius sequitur absurdum, nempe Deum per quid creatum fore sapientem, iustum, Patrem, Filium, &c. quia nequirit non esse creatura, quod Deo inferius est realiter. Hoc argumento vitetur Bernardus serm. 80. sepe citato contra Gilbertum. Adde si relations ab essentia distinguenter realiter, nihil fore in Trinitate mirabile, quod in entibus creatis non esset possibile reperi, contra omnium Patrum, Catholicorumq; consensum, ut bene argumentatur ipse Bern. lib. 5. de considerat. ad Engen. paulo post medium dicens. *Substantia una est, persona tres sunt. Quid mirum, quid vel obscurum in hoc, si persone seorsum à substantia cogitentur?*

Hinc quarta consequtitur ratio, quia personalitates distinctæ ab essentia non possent non esse ab essentia producta quo plures duabus productiones essent in Trinitate adiutuenda. Paterque non esset prorsus ingenitus, siue improductus, aliisque huiusmodi contra fidem absurdam sequerentur.

Quinta ratio desumitur potest ex infinitate diuinæ. Ens namque infinitum per essentiam in omni perfectionum genere non potest non sibi identificare omnem perfectionem carentem imperfectione, quia sunt omnia attributa intrinseca Deo. Mitto modo rationes alias tum naturales, tum theologicas, quæ suo loco pro diuina simplicitate sunt proferendas. Vbi ad rem plura præterea, quæ tangimus etiam q. seq. contra Scotistas.

Propositio 2.

Quæcumque realiter sunt idem cum essentia diuina, etiam, sunt idem realiter inter se, exceptis

D d 3 attributis

attributis Dei personalibus, seu relationibus, quae realiter inter se opposita, atque adeo distincta sunt.

Hæc propositio non minus est certa secundum fidem, quam præcedens. Eam enim æquæ probant pleraque eorum, quæ adduximus pro præcedente, ut perpendant clare innotescet, adeo ut in eis applicandis modo non opus sit morari.

80. Ex quibus manifeste colligitur aperte errare contra fidem, quicum que inter essentiam, & attributa trinseca Deo seu communia, seu personalia, aut inter attributa ipsa communia aliquod genus distinctionis realis ponit, ratione cuius cum veritate dici possit vnum non esse aliud, siue hoc non esse illud à parte rei: cuiusmodi est, quævis distinctio reipublica faciens aliud & aliud, seu, quod in idem recidit faciens, quod vnum extremorum, inter que datur, non sit illud, siue extrema sint omnino inconnexa, siue sint inter se connexa aut mutuæ, aut non mutuæ, quovis genere connexionis iuxta diuisionem distinctionis realium traditam *supra q. 2.* Etenim cum Concilia & Patres expreſſe decernant attributa, de quibus agimus, realiter esse ipsam substantiam Dei, siue non esse aliud, immo esse idem omnino cum illa, qui dicit huiusmodi attributa à parte rei ita distinguunt tali substantia, ut vere non sint illa, siue vt sint aliud ab illa, siue vt non sint idem omnino cum illa, expreſſe & direcțe Concilii, & Patribus contradicit. Tum extrema, quæ ita se habent, ut vnum revera non sit aliud, eo ipso revera non sunt idem: quia nihil differunt vnum extremum non esse aliud, & vnum extremum non esse idem cum alio. Ergo quævis distinctio faciens ut attributa diuina non sint à parte rei essentia diuina, eo ipso facit, ut non sint idem cum illa: & consequenter destruit identitatem, quam Concilia, & Patres tantopere moluntur, ac c. nantur adfruere.

81. Ut hinc appareat, quam fide errauerint Recentiores quidam huius aetatis, qui ratiōneā se distinctionis Scoticæ explicacionem adiuueniunt, non maiorem identitatem ponebant inter formalites entium cum creatorum, tum etiam increati, quam inter duas entitates, quas Deus crearet mutuo inseparabiles, quarum neutra ab altera dependet dependentia causalitatis. Quas nihilominus aliena, & proflua extranea vocum usurpatione realiter identificatas esse dicebant, distinctasque solum formaliter ex natura rei, vni loquuntur Scotiæ. Cum tamen sola inseparabilitas mutua extremotum cum independentia mutua causalitatis, ne minimam quidem tribuat ipsis extremis identitatem, quandoquidem simpliciter, omnimodisque potest vnum à parte rei non esse aliud, atque adeo nullam proflua identitatem habens cum illo, quantumvis ea inuticem sint inseparabiles; inuicemque independentia secundum originem, ut ex terminis ipsis, & ex superius *quaest. 3. propoſit. 7.* dictis satis appetet. Porro errare aperte contra fidem, qui dicit personalitatem & essentiam diuinam, ita ex natura rei inter se distinguunt, ut nihil aliud identitatis habeant, quam esse vicissim inseparabiles, & independentes secundum originem, vel ex eo manifeste conuincitur, quod Gilbertus Portetanus & alij heretici damnati in hac parte ab Ecclesia ipsissimum hanc distinctionem, & non maiorem ponebant inter personalitatem, & essentiam: neque enim vnuquam illi somniantur esse illas, aut separabiles inter se, aut alteram ab altera dependere secundum originem. Quam autem longè ab ista audaci potius

quam sapiente cogitatione sententia legitima Scotistarum distet, ex dicendis *quaest. 1. sequentibus.* compertum fiet.

Vnde tandem colligitur, qua censura digna sit *sententia Durandi*, si ipse, ut videtur, talem distinctionem inter essentiam, & relationem, ut inter rem, & modum ponit, qualis cum verâ earum identitate citra dubium non possit componi reuera, quidquid sit de modo loquendi eius.

Restabat hic argumenta diluere, qua contra dogmata stabilita ſolent opponi. Verum quia eorum solutio dependet ex dicendis, & suam haberet controvērſiam opportuniā exhibebitur *infra quaest. 7.*

QVÆSTIO V.

Virum formalitates eiusdem entis siue increati, siue creati realiter identificata formaliter ex natura rei sint, aut esse possint distinctæ ante omnem suu intellectu, atque adeo independenter ab illa?

*S*icut in *i. dist. 2. quaest. 7. §. sed hic*, ut se à difficultate expediret, quam arcanum & inscrutabile sanctissima Trinitatis mysterium apud viatores præ se fert quandom distinctionem medium excoagulat inter essentiam diuinam & relationes, quæ neque rationis est, neque realis absolute, eamque non assertiū, sed quasi disputanti gratia propagulit. En eius verba. *Dico sine assertione, & praedictio sententia melioris, quod ratio, qua formaliter suppositum est incommunicabile, & ratio essentie, ut essentia habent aliquam distinctionem præcedentem omnem actum intellectus creati.* Et quamvis paulo infra Scot. hanc distinctionem appellat distinctionem virtualem, his tamen appellationibus nihil priori asserto derogat, at enim. *Possit hanc distinctionem appellari rationis, sumptuaratione pro quiditate, & definitione, non vero pro differentia, seu distinctione formata ab intellectu.* Tum virtualem vocat, non quod vera distinctione non sit actualis formalis apud ipsum; sed quod id virtute præstet, quod præstat distinctione absolute realis, qualis reputatur inter duas qualibet res. Subdit enim statim Scot. *Breniuer igitur dico omittendo verba illa de distinctione rationis, & de distinctione virtuali, &c.* *Dico quod in essentia diuinam ante actum intellectus est entitas A, & est entitas B, & hoc non est formaliter illa, ita quod intellectus paternus considerans A, & considerans B habet ex natura rei, unde ista compositione sit vera, A non est formaliter B, & non præcisè ex aliquo actu intellectus.* In qua sententia persistit Scot. alii in locis suorum operum, sed nominatum in *i. etiam dist. 8. q. 3.* ita habet. *Ad questionem respondeo, & dico, quod inter perfectiores essentiales non est tantum differentiationis rationis, hoc est diversorum modorum concipiendi idem obiectum formale, &c. Est ergo ibi distinctione tertia præcedens intellectum omni modo, & est ista; quod sapientia est in re ex natura rei, & bonitas est in re ex natura rei; sapientia autem in re formaliter non est bonitas in re.*

Hæc retulerim, ut clarè constet distinctionem Scoticam non esse eamdem cum distinctione Thomistica rationis ratiocinata, aut cum virtuali, vel purè eminentiali, quam plures alij admittunt, de qua

Disp.XIII. De ident.& dist.rer. Quæst.V. 319

qua quest. seq. Sed esse veram, actualem, & formalē distinctionem iuxta mentem Scotti omnem actum intellectus præcedentem, & existentem à parte rei. Atque adeò sinitre exponi Scot. ab illo, qui eum cum S.Thom. componere in hac parte conantur. Hi sunt ex nostris Salas. 1. 2. q. 3. ttt. 2. disp. 4. sc̄t. 3. Soar. disp. 7. Metaph. sc̄t. 1. & lib. 4. de Trinit. cap. 4. & latius Petr. Hurt. disp. 6. Metaph. sc̄t. 3. à §. 6 1. & iterum sc̄t. 4. à §. 1 29. Quibus accessit ex Scotistis Herrera tom. 1. disp. 8. quest. 1 3. & disp. 14. q. 1. Quorum studium reconciliandi Scotum cum Scholâ Thomistarum non bene ferunt reliqui Schotistæ, qui se fideliiores interpres, & alleclias Scotti iactant. Ut videre est apud Merinem in Logica cap. 1. de uniuersalibus distinct. 1. q. 2. sc̄t. 1.

86 Non negant Scotistæ, sicut nonnulli existimant, id, quod colligitur ex Aristot. lib. 5. Metaph. ttxi. 14. & lib. 6. tex. 6. inter distinctionem rationis, que dumtaxat in mente est, & inter distinctionem, que re ipsa extra mentem reperitur, medium aliquam distinctionem dari non posse: quippe inter duas contradictorias non datur medium. Sunt autem contradictoria esse dumtaxat in mente, & non esse dumtaxat in mente. Sed dicunt extra mentem sive à parte rei, sive ex naturâ rei duplex genus distinctionis ponendum esse. Nempe distinctionem ex naturâ rei realē; & distinctionem ex naturâ rei formalem. Prima est, quam omnes agnoscimus inter extrema aparte rei nullomodo identificata; siue illa sint mutuā inconnexa, vt duæ res; siue connexa non mutuā, vt res & modus; siue etiam mutuā connexa, vt personalitates diuinæ; & quælibet alia entitatis cum mutuā connexione possibles. Secundam dicunt reperiri inter conceptus obiectivos, formalites, siue rationes formales eiusdem rei: nam licet huiusmodi formalites realiter sint inter se identificatae, sive sint eadem res, eo tamen ipso, quod illæ diuersas subeunt definitiones, descriptio[n]es, demonstrationes, ac reduplicatio[n]es, censent Scotistæ ante omnem intellectus operationē vnam esse extra rationem alterius, ac certè vnam non esse alteram formaliter, atque ita formaliter ex naturâ rei esse distinctiones inter se. Itaque omnes illæ formalites, siue conceptus obiectivū diuersi, qui in singulis rebus creatis, atque etiam in Deo realiter sunt prorsus idem; & apud Thomistas solā ratione distinguuntur: apud Scotistas eā suā identitate reali omnino retentā, formaliter ex naturâ rei nihilominus, & independenter à ratione distinguuntur. Hac est eorum mens, vt ex ipsorum dictis apparet. Hac est distinctione, quam omnes, excepto Herrera, pro viribus cum suo Scoto tacent tam in creatis, quam in diuinis. Quam eamē distinctionem ex aliis admissit in creatis noster Fonsec. lib. 5. Metaph. cap. 6. quest. 6. sc̄t. Annuerunt Comimbr. in prefat. Porphy. q. 4. art. 2. & Alberti. in suis corol. tom. 2. Eantiq[ue] accerimū defendit Agid. de Præsent. lib. 5. de Beatit. q. 6. art. 4. & 5.

87 Cumque distinctione, & identitas inuicem referantur, sicuti datur in hac sententia distinctione formalis independens ab intellectu diuersa à distinctione reali, ita etiam identitas formalis ab identitate reali valde diuersa. Quām Scot. quest. illa 7. citatā ita descripsit. Voco identitatem formalem vbi illud, quod dicitur sic idem, includit illud; cui dicitur sic idem in sua ratione formalis, & per se primo modo.

88 Cæterum quanquam Scotistæ in dictis haec tenus conspiciunt; hinc tamen occasione accepta ab istâ Scoticâ descriptione identitatis formalis in duas,

vel tres classes diffidentes diuisi sunt. Si rectus enim, Maunitius, Balon, & alij apud Merin. vbi suprā sc̄t. 2. Existimant naturas vniuersales, siue communis distinguunt formaliter ex naturâ rei à naturis particularibus, siue inferioribus, in quibus sunt; non tamen ē conuerlo; sed potius naturas inferioribus esse idem formaliter cum superioribus. Antonius verd Tromba, Balsolis, & Rada affirmant vice versa naturas inferioris à superioribus distinguunt formaliter ex naturâ rei, non tamen ē contra; sed naturas superiores esse idem formaliter cum inferioribus. Itaque apud vtrōque hos Auctores distinctione, & identitas formalis possunt esse non mutua, ita quod animal sit idem formaliter cum homine, & nihilominus homo non sit idem formaliter cum animali, aut vice versa. Ipse tamen Meriner. iure optimo hanc vtramque sententiam imperceptibilem appellat. Est enim contra illud evidenterissimum axiomā de mutuā extremorum identitate, aut distinctione, in quo certissime apud omnes regule conversionis propositionum, quæ in logica traduntur, fundantur, vt suprā quest. 3. propos. 1. notauiimus. Afferit itaque Meriner. naturas inferiores, & superiores mutuā distinguunt inter se formaliter ex naturâ rei distinctione includentis ab incluso, & hanc fusile mentem Scoti sati benē confirmat. Neque credibile est illam non mutuam distinctionem in mentem venisse Doctoris subtilis, vt quæ naturali rationis lumini planè aduersatur; vt amplius ex dicendis infra patet.

Iam agendo speciatim de Deo cum Scoto locis 83 citatis communiter docent Scotistæ non solum relations personales, sed etiam attributa communia ipsi Deo intrinseca formaliter ex naturâ rei esse distincta ab essentiâ Dei, eandemque distinctionem habere attributa ipsa inter se. Ita Lichetus, & Bargius in 1. disp. 8. q. 3. Bafol. in 1. disp. 22. q. 3. art. 2. & q. 4. art. 1. & 3. Nicolaus de Nisse tit. 1. part. 3. Guillelmus Vorlong, in 1. distinct. 8. q. 2. art. 2. Francisc. Mayron. distinct. 8. q. 3. 5. & 7. Petrus de Aquila. q. 4. & 5. Philippus Faber. in 1. distinct. 2. disp. 20. Rada 1. part. concl. 4. Barth. de Sosa in 1. dist. 2. q. 7. Theodorus Smiling. titul. 2. de Deo uno disp. 1. q. 2. & alij.

Reliqui vero Theologi extra scholam Schoti constantissime, & vno ore docent prorsus oppositū. Magister in 1. disp. 8. 33. & 34. S.Thom. 1.p. q. 3. art. 6. & q. 28. art. 2. & q. 39. art. 1. & 2. Sæpeque alibi, & cum eo omnes Thomistæ Caïtan. Bañez, Zumel, Nazariorum, Trigosus, Canariensis, & reliqui. Valent. 1. part. disp. 2. q. 1. Moln. 1. part. q. 2. art. 2. disp. 2. Vafq. disp. 1. 16. & 12. 6. Soar. lib. 1. de Atrib. cap. 10. & lib. 4. de Trinit. cap. 4. Fafol. 1. p. q. 4. art. 1. dubit. 1. 2. & 1. 3. Turrian. Opus de ideritate relationum. Arrubal. 1. part. disp. 1. co. Tann. 1. part. disp. 2. q. 2. dub. 2. & disp. 4. q. 1. dub. 7. Ruiz. tom. de Trinit. disp. 1. per totam, apud quos Antiquiores omnes. Et reliqui Recentiores communiter. Ex quibus aliqui severis notis inuunt sententiam Scotti. Adam, & Marsilius dixerunt. Clamare seu dicere contra illam Sanctos Doctores. Bacon. Esse eam contra Sanctos. Carthus. Esse nouitatem oppositam tam summis Philosophis, quam supremis Theologis. Moln. Esse eam non satistutam. Arrub. non esse tutam in fide. Zumel. non satis confonere fidei. Ruiz. sc̄t. 7. Esse eam iam hoc tempore temerariam, & parum tutam. Quod rursus repetit tom. de Scientia disp. 8. sc̄t. 1. num. 11. Canariensis, Bañez, & alij apud Turriannum suprā esse errorem in fide.

91 Ego à censuris abstinenus, vt argumentis potius non solum ab auctoritate, sed etiam à ratione petitis premam Scotistas. Vnum hic præmittendum duxi valde notandum, à quo neque ipsi, neque ullus profecto poterit dissentiri. Namrum, statuta semel Scoticæ distinctione, atque identitatem formalis, æque in eis esse retinenda, & omnino obseruanda firmissima illa identitatis ac distinctionis axiomata tradita à nobis q. 3, traditæq. 7. in quibus nuntiuntur logicalia instrumenta, ipforumque instrumentorum leges; atque obseruantur, & retinentur in distinctione, & identitate reali. Cum enim huiusmodi axiomata omni generi identitatis, ac distinctionis communia sint, non possunt non esse etiam communia instrumenta logicæ in eis fundata cum suis regulis, & legibus, cuiuscumque sunt Ars communis syllogizandi, Ars conuertendi propositiones &c. vnde necessariò consequitur, quod Scotista, qui duplex genus identitatis, & distinctionis ponunt in rebus, duplicitam habent logicam quæd talia instrumenta, duplique subinde distinctionum, atque arguentorum generi obnoxij sint. Ita vt in vitrilibet leorim secundum regulas logica debeat fieri procedere, ni velint à se ipsis delincere; quin fas sit eis ab uno in alterum vito transitu transfugere. Itaque sicuti syllogismus factus in *Barbara* concludit bene, seruato in quibus propositione sensu identitatis realis, pariter non potest non bene concludere seruato sensu identitatis formalis. Et sicut in sensu reali conuersio propositionis viuieralis negativa optima est, ita nequit non esse optima in sensu formalis. Ab uno autem ad alterum sensum nequam licet arguere.

92 Quod autem hæc ista se habeant euidentissimum planè est. Quia sicut, que realiter sunt eadem vni tertio non possunt non esse realiter eadem inter se (maxime secundum Scotum, qui, vt hoc axioma indenne eriperat à profundo Trinitatis mysterio suam distinctionem formalem inter personas, & essentiam excoxitavit) ita, que formaliter sunt eadem vni tertio non possunt non esse formaliter eadem inter se. Et sicut si A realiter est idem cum B, vicissim B realiter est idem cum A; ita si A formaliter est idem cum B, non potest non vicissim B formaliter esse idem cum A. Tum sicut in sensu reali sunt haec propositiones verae. *Homo non est equus*. *Homo est rationalis*: Ita hæc, iuxta Scotistas in sensu suo formalis. *Rationalis non est animal*, *Rationale est rationale*. Igitur quemadmodum ex variis propositionibus acceptis in sensu reali, dispositisque consentaneæ ad commemoratione axiomata tota syllogismorum structura, aliorumque Logicalia instrumentorum aptatur, ita ex similibus propositionibus in sensu formalis Scotico sumptis, eadem omnino structura venit aptanda. Quod certè ni fateantur Scotistas de plano, omnino cum illis cessare debet disputatio, vt qui primis, & notissimis principiis rationis naturalis aduersentur. Et sanè apud ipsos, qui neget hunc syllogismum expositorum in tertia figurâ bene concludere? *Rationalitas Petri formaliter non est animalitas*. *Rationalitas Petri formaliter potentia est Petri ad ratiocinandum*. Ergo potentia Petri ad ratiocinandum formaliter non est animalitas. Profecto non minùs bene concluditur quam hoc. *Rationalitas Petri realiter non est lapis*. *Rationalitas Petri realiter est Petri animalitas*. Ergo Petri animalitas realiter non est lapis. Tantumdemque euenerit in reliquis quibusque exemplis, in quibus particulae illæ realiter, formaliter non sunt termini propositionum, sed ponuntur ex parte ver-

bi ad exprimendum sensum, in quo illud accipitur, reale, vel formale, quamvis significat identitatem reale, vel formalem.

Iam, quod ab uno ad alterum sensum neque arguent, nec respondent transgredi liceat, non minus evidens est, atque manifestum. Quia sicut ex eo quod aliqua duo sint eadem vni tertio realiter, non sequitur, quod illa sint eadem inter se per rationem, nec vice versa; & ex eo quod A fit idem realiter cum B, non sequitur quod B fit per rationem idem cum A, neque est conuersio. Ita ex eo quod aliqua duo sint eadem vni tertio realiter, non sequitur, quod illa sint eadem inter se formaliter ex natura rei, neque est contra. Et ex eo quod A fit realiter idem cum B, non sequitur, quod B formaliter ex natura rei fit idem cum A, neque est contrario. Vnde in argumentis, quæ ex his principiis desumuntur, fas non erit sensu variare, sed idem semper aut realis aut formalis Scoticus retinendus est, vt vel concludant benè, vel non concluderemonstrantur.

His ita constitutis, quæ, vt reor, nemo sanè mentis negare potest; integrum erit rationis trutinā examinare, quid probabilitatis, quidve commodi Scotistarum opinio ferat. Sed primum, vt ab hoc me expediatis obiter, breuiter, & euidenter confuto ex dictis modum philosophandi eorum, qui distinctionem, identitatemque non mutuam admittunt inter alias formalitates, vt vidimus num. 88. Et enim isti præter quam quod manifestè aduersantur Aristol. lib. 5. Metaph. cap. de aliqd test. 20. & suo Scoto ibid. Sapeque alibi afferentibus relationes primi generis (è quorum numero sunt ex suo conceptu identitas, & distinctio, similitudo, & diffinitudo, æqualitas, & inæqualitas, & alia huiusmodi fundatae in vnitate, aut diueritate) necessario esse mutuas, Logicalia propositionum conuersione, quæ argumentandi genus est firmissimum fortassis atque notissimum, subiungunt funditus. Apud eos enim à conuersa ad conuertendum in sensu formalis nullius momenti erit argumentatio: & consequenter neque in sensu reali: quia nulla maior cernitur repugniantia in distinctione aut identitate non mutua reali, quam in formalis ex natura rei. Atque adeò sicut possibile est apud hos A esse B formaliter, quin B sit formaliter A, ita etiam realiter possibile erit. Tum non solum conuertendi, sed etiam syllogizandi ratio labefactatur prouersus ab his Auctoriis. Imprimis enim omnes modi syllogismorum, qui indirectè concludunt, abiguntur, utpote, qui fundantur in conuersione. Deinde omnis syllogismorum reducuntur, quæ à conuersione pendent, perit. Prætereà syllogismi etiam directi alias legitimis nullius roboris sunt, vt patet in hoc syllogismo construto in *Cesare* secundæ figuræ: *Nullus homo formaliter est animal*. *Omnis animal formaliter est animal*: ergo *nullum animal formaliter est homo*. In quo positâ distinctione non mutua inter hominem, & animal ex maiore, & minore veris sequitur conseqvens falsum. Cum igitur apud hos formalizantes tam male agatur cum Dialectica, & cum ratione naturali, nullatenus audiendi sunt, sed standum in germanâ Scoti expositione, quam ex Merinero retulimus, iuxta quam procedet disputatio.

Propositio 1.

Distinctionem Scoticam formalem ex natura rei nullatenus admittendâ esse in diuinis, aut inter essentiam, & attributa seu communia, seu personalia, aut inter

Disp.XIII. De ident.& dist.rer. Quæst.V. 321

inter attributa ipsa communia, argumenta Theologica persuadent.

Primo namque in concilio Florent. verbis citatis *saprà quæst. 4.* iterum atque iterum assertor diuinam essentiam ab hypothesibus, sive personis non re, sed sola ratione seu intelligentia differre: igitur dici nequit differre distinctione aliqua vera & propriæ à ratione non dependente, qualis est formalis Scotica.

96 Secundò Eugenius III. in Concilio Rhemensi contra Gilbertum definitum, ut vidimus in eadem quæst. inter naturam, & personam rationem aliquam non debere diuidere. Ita scilicet ut una ratio, sive conceptus objectivus theologicè assertur distinctionis ab altero re ipsa, seu ex natura rei, vti Gilbertus asserbat, prout ex Ottone Frisingensi latè demonstrat Valquez *disputat. 120. c. 1.* Igitur assertur, ut Scotiæ assertunt, rationes, sive conceptus naturæ, & persona formaliter esse re ipsa, sive ex natura rei distinctas, Eugenij, Conciliique decreto videtur aduersari. Tum in eorum sententiâ non videtur dici posse absolute, & simpliciter *Pater est Deitas* in sensu nominatiui, quandoquidem huc duo ex natura rei, & ante omnem intellectus operationem sunt formalites distinctiones, sed solum *Pater Deitatis est Deus*, in sensu ablatiu: vti Gilbertus contendebat. In quo etiam damnatus est.

97 Tertiò in Concilio Lateran. & ex illo in cap. *Firmiter & cap. Damnamus de summa Trinit. & fide Catholica*, expresè decernunt, substantiam Dei simplicem esse omnino, Personamque Patris, Filij, & Spiritus sancti cum essentiâ esse idem omnino. Nec non in Deo nullatenus esse quaternitatem, & consequenter, nec quemuis alium numerum præter Trinitatem Personarum, prout vidimus *ibidem*. Quis autem non videat sententiam Scoticam cum his decretis bene coherere non posse? Semel namque admisso distinctione formalis ex naturâ rei inter relationes, & essentiam diuinam, & inter diuinam attributa, necessariò admittenda est aliqua pluralitas, seu aliquis numerus in Deo præter personarum Trinitatem ante omnem intellectus operationem. Tum nequaquam potest esse verum, substantiam Dei esse simplicem omnino, personamque & essentiam esse idem omnino, vt patet.

98 Quartò clarius adhuc sententia Scotica repugnat communissimo Sanctorum Patrum, atque expressissimo consentui. Qui ubique eximiâ exaggeratione prædicant summam simplicitatem Dei, summâque attributorum eius communium tum inter se, tum cum essentiâ identitatem: necnon personarum cum ipsa essentiâ. Vbique dicunt in Deo idem esse habere aliquam perfectionem sive attributalem, sive personalē, & illam esse. Vbique decernunt, in Deo nihil per modum accidentis intrinseci, seu qualitatibus reperiit recipi, & nostrâ conceptione seclusâ. Vbique, non esse in Deo aliud & aliud, sed omnia esse unum: & præter personarum Trinitatem nullam esse pluralitatem aut numerum. Vbique absolute, & simpliciter affirmant per nomina abstracta aut unum attributum de alio, vel de essentiâ, aut personalitates de essentiâ ipsa, aut vice versa. Sæpe etiam expressè docent hæc inter se nullo alio modo præterquam per rationem, sive intelligentiam nostram distinguunt. Cum quibus omnibus predictam Scotitarum sententiam nequit quam posse constare satis superque profectò videtur notum. Si enim diuina attributa, diuina essentia, & personalitates aliquod distinctionis genus habent inter se à parte

rei, præter personarum distinctionem, quam fides docet, ea sane non possunt dici omnino idem à parte rei; neque Deus summè simplex vocari potest: quandoquidem longè simplicior circa talē distinctionem est cogitabilis. Neque in Deo idem re ipsa est habere suas perfectiones, & illas esse; siquidem verè illas habet formaliter ex naturâ rei, quæliter eae non est. Sunt etiam in Deo re ipsa tot prædicta per modum accidentis, seu qualitatibus, quot attributa habet distinctâ à sua essentiâ, atque aded adiuncta illi formaliter ex naturâ rei. Negari nequit esse in Deo præter diuinam personas aliud, & aliud, sive (quod in idem recidit, quod attinet ad phrasim Patrum) unum, quod re ipsa, & ante intellectus considerationem non sit aliud, seu potius plura, quorum singula non sint alia. Et consequenter neque negari potest esse in Deo non modo quaternitatem, sed centenitatem, ut loquitur Bernard. lib. 5. de confid. ad Engen. circa medium; atque ad eo multiplicitatem & numerum. Denique perfectiones diuinæ sunt in abstracto inuicem prædictari non possunt absolute, & sine aliqua limitatio- ne: quandoquidem in sensu formalis ex naturâ rei sunt falsæ tales predicationes. Nec verum est, solum ratione nostrâ tales perfectiones distinguunt. Quæ omnia contradictione sunt opposita dictis sanctorum Patrum. Recole ipsorum testimonia, quæ q. præced. indicauimus, insuperque ad rem præsentem adice illis, quæ sequuntur.

Cyrillus Alexand. lib. 3. *Thesaur. cap. 2.* appellat 99 *Simplicissimam Deitatis naturam*, & lib. 14. cap. 1. *Deum vocat simplicissimum*; atque *incompositum*, & cap. 3. *simplicissimum*, & ab omni compositione remotissimum. August. lib. 7. de Trinit. c. 1. *summam simplicitatem*, & verè *summè simplicem efficiam*. Bern. serm. 8 t. in cant. circu. *principium*. *Primum & purissimum simplex*, & lib. 5. de consideratione circa medium, veram, & summam simplicitatem, & rursus: *Non est compositus Deus*, *merum simplex est*; & statim. *Tam simplex Deus*, *quam unus est*. *Est autem unus*: & quandoquidem aliud nihil, si dici possit, *unissimum est*. Et paulo post ita ait cum Boëthio. *Huc verè unus*, *in quo nullus numerus est*, *nullum in eo aliud præter id*, *quod est*. *Comparata huic unu* *omne*, *quod unum dici potest*, & *unum non erit*. Deinde que Dœūm vocat *unicè unus*, & *simplissimam unicatem*. Iræneus lib. 2. *adversus heret. cap. 16.* *simplex*, & *non compositus*. Basil. lib. 1. *contra Eunom.* aliquanto ante finem. *Simplex omnino*, & *incompositus*, & penitus liber ab omni compositione. Ambros. lib. 1. de fide Trinit. cap. 7. *Deus natura simplicis est*; *non compositus* atque *composite*, scilicet *nihil accidat*, &c. Rupert. lib. 1. in Exod. c. 14. *simplex*, *vel incompositum*. Damasc. lib. 1. fidei c. 12. *Dens simplex est*, & *incompositus*. Et c. 11. Loquens de essentia Dei ait, *Quod in ea distinctum est, cogitatione sola distinguatur*. Rursum August. in *quaestinucleus de Trinitate. ad questionem*. An aliquid distet in Deo esse, vivere, intelligere, posse; respondet: *Nullatenus aliud est in Deo esse*, *aliud vivere*, *vel intelligere*, & *aliud posse*. Et lib. de tripli habitaculo cap. 6. *Sapientia*, & *veritas Dei*, *eternitas non diversa sunt inter se*, *sed unum sunt*, & *sicut & omnia*. *Sapientia enim Dei non magis sapientia*, *quam veritas est*, & *non magis veritas quam sapientia*, *quam eternitas*, *quam cetera Dei omnia*; *unum enim sunt in Deo*. Et non solum hæc inter se eadem sunt in Deo, sed non aliud sunt quam ipse Deus. Marius Victorinus lib. 1. *adversus Arium sub initium*. *Dei eadem ipsa est & potentia*, & *substantia*, & *divinitas*, & *actio*; *omnia enim*

enim unum, & unum simplex. Anselm. in Monol. cap. 16. Cum illa natura nullomedio composta sit, & tam
en omni modo tota illa bona sit, necesse est ut illa
omnia non plura, sed unum sint. Idem igitur est quod
libet unum illorum, quod omnia sunt simul, sive singula,
& cum dicitur *in* *stitia*, vel *essentia*, unum signi-
ficit, quod alia, vel omnia simul, vel singula. Theodo-
dorus apud Cyparissiot. decad. 16. cap. 4. de sub-
stantia Dei, & operatione ait nihil differre, & non
esse discernendas, de ipsoque Deo esse *supra* omnem
simplicitatem; & ibidem cap. 5. loquens de substantia,
& virtute operativa Dei, ait. *Nihil ista differre;*
quia non sunt hanc in se discernenda, ne quod est *supra*
omnem simplicitatem compositum est intelligan-
tur. Et ipse Cyparissi. cap. 8. cum dixisset essentiam
diuinam esse ex pluribus in unam unitatem congrega-
tis, vt ostenderet se solam pluralitatem distinctione-
rem rationis admittere, & nullam ex natura rei,
subiunxit, *omni differentiatione omnibus modis in congre-
gatis sublata*, & non alterum in altero, sed maxime
supra quam copulare nulla duplicatione posita. Nysse-
nus in lib. ad Ablatium, de eo, quod non putandum
sit tres dici Deos, paulo ante finem, *Omnem circa es-
sentiam diversitatem reicit diuina simplex & varia-
ri, alterarive nescia natura. Et orat. i. in cant. non
multe post medium. Virtus diuina est ille ipse, qui
prosul est sapientia, & ipsa *in* *stitia*, & ipsa veritas,
& singulatim omnia. Denique Ricard. Vii. lib. 2. de
Trini. cap. 17. & 20. & lib. 5. c. 1. Veram & summam
simplicitatem dicit in Deo, & lib. 1. cap. 15. ait. *Ipsa*
primordialis substantia idem omnino, quod summa
potentia est. Et cap. 18. *Dei sapientia, & Dei potentia*
unum idemque sunt per omnia: & infra. *Dei sub-
stantia, nihil est aliud, quam eius potentia, vel sapien-
tia. Et dicto lib. 2. cap. 17. citato dicit. Vbi summa sim-
plicitas, ibi vera, & summa unitas. Quidquid ergo in*
summo bono est, vere, & summe unum est: neque aliud,
& aliud ibi est potest, sed idem ipsum est totum, quod
est. Et cap. 18. docet Attributa diuina ita non esse
diuersa alia ab aliis, sicut negat a semelipsis. Quo sen-
su in fine cap. vniuersaliter concludit. *Quidquid in*
summo bono, & vera diuinitate est, vere, & substan-
tialiter, & summe unum est. Postremo ne eiu de sit
authoritas M. Dionys. cap. 9. de diuinis nominib. Deum
ait esse in pulcherrimis excellentiis identitatem fini-
bus collocatum. Et paulo post. *Esse copiam & super-
eminenter causam totius identitatis.**

Hac adeo prolixè concessi, vt tam ingens pondus auctoritatis, & me à ponderatione excusat singularum testimoniiorum; & Aduerſario remi-
xum uno istu prorsus perfringeret. Adeo enim
perspicue tam constans, atque coherens Patrum
consensus in stabilienda omnimodis summa sim-
plicitate, identitate, & unitate diuina substantia,
Conciliorum sensu patefacto, sententiam Scoticam
confutare, atque relegare videatur, vt fatis superque
fuerit ponere ob oculos, quo penitus corrunt quae-
cumque Scotistæ respondent, vt se ab imputantia
auctoritatis eripiant. Quocirca in illis redargu-
dis nullatenus opus est immorari. Præsertim cum
omnia ipsorum responsa in illud tandem resoluantur,
quo dicunt. Deum summe simplicem, summe
vnum, & summe idem esse in se ipso; tametsi tot
distinctiones formales inter suas, ex quibus coa-
lescit, perfectiones re ipsa patiatur; quia maior
simplicitas, unitas, & identitas nullatenus possibili-
lis est. Quod profecto nihil aliud est, quam affere-
re, non esse possibilem eam simplicitatem, unita-
tem, & identitatem ab omni penitus distinctione,
atque compositione immunem, quam Patres, &

Concilia decernunt de facto reperi in Deo. Quod
responsum quale sit, ipsi Scotistæ videant.

Iam vero præter summam propositam nuper 101
Theologicarum rationum, quibus latius, atque dis-
tinguitur confirmatis ab ablurdis, qua ex sua senti-
tencia sequuntur, vrgeri possunt Scotistæ. Et in
quibus amplificandis necesse non est immorari.
Contra eos etiam faciunt rationes illæ, quibus q.
præced. confirmamus realem identitatem attribu-
torum Dei cum essentia. Facient etiam, quas pro-
ducemus suo loco ad diuinam simplicitatem stabi-
liendam. Etenim negari non potest perfectorem
est simplicitatem, atque adeo omnino tribuendam
Deo, qua omni prorsus compositione caret, quam
qua compositionem subit formalem ex natura rei,
qualem re ipsa ponunt in Deo Scotistæ, quidquid
est de vocabulo compositionis. Deinde Deus secun-
dum Scot. non potest esse actus purus omni carens
potentialitate ad perfectionem sibi ex natura rei
adiungendam. Præterea minori sibi identitate iden-
tificat perfectiones, quam eiū policit infinitudo. Et
cetera, quæ in locis cuiuscunq; recognoscere, & ad præ-
sens institutum accommodare facile cuicunque erit.

Pergo modo, & specialiter contra Scotistas sic 102
argumentor. Distinctio ex natura rei formalis,
quam Scotus introduxit in Deum, inutilis, & im-
pertinens, est ad eum finem, ad quem excoigitata
est. Ergo reicienda ab scholis fuerat potiori iu-
re, quam fouenda. Consequentia est bona: quia,
illius utilitate sublata, perperam foueretur distinctio
tam difficulter perceptibilis, tam exosa plerique
que, tam male merita secundum multotum cen-
suum de doctrina Conciliorum, & Patrum, tam-
que pedetentum ab ipso Scoto, vel ipso a scilicet remi-
tente introducta, vt vidimus n. 84. Probo ergo
antecedēs. Putauit Scotus mysterium Trinitatis non
posse confundere absque contradictione, nisi rela-
tiones distinguantur ab essentia formaliter ex natura
rei: sed si quæ esset contradictione, eadem remane-
ret post eam distinctionem admissam: ergo talis
distinctio nihil emollit difficultatem mysterij. Pro-
bo minorem. Sublata distinctione haec probat
contradictionem Scot. quia de eadem prorsus enti-
tate predicarent duo contradictiones verē: nempe de
eadem omnino entitate Patris verē diceretur
communicari Filio, & non communicari: esse dis-
tinguitam à Filio, & non esse distinctam. Sed posita
distinctione formalis ex natura rei inter paternitatem,
& essentiam, dummodo maneat inter eas for-
maliter identitas realis, vt fides docet, & Scotus
catholice confitetur, eadem manet quoad speciem
contradictio: quia eadem extrema contradictione
predicantur de entitate realiter eadem, quamvis
formaliter ex natura rei duplex sit: Ergo euimodi
distinctio formalis nihil omnino prodest. Quod au-
tem contradictione sit eadem patet: & quia oppositio
contradictoria, quæ est affirmatio, & negatio euimodi
de eodem, tunc in suo robori perferatur, quando
in eodem sensu est vnum & idem id, de quo pra-
dicata contradictione enunciantur, in quo talia pra-
dicata enunciantur de illo. Sed paternitas, & essentia
sunt idem in sensu reali, & in eodem sensu reali
dicitur de essentia, & paternitate illa praedicata
contradictoria. Ergo tam manent contradictiones,
quam si essentia non distingueretur à Paternitate
formaliter ex natura rei.

Confirmatur. Idcirco apud Scotistas nihil pro-
dest distinctionis rationis inter essentiam, & paternita-
tem ad evitandam contradictionem dictorum pra-
dicatorum: quia hæc non per rationem solum, sed
ge ipsa

re ipsa conuenient essentia, & paternitati, quomo-
do essentia & paternitas non duo, sed unum, & idem
sunt. Sed eadem ipsa prædicta non formaliter ex
natura rei solum, sed propterea realiter conuenient pat-
ernitati, & essentia, qua ratione essentia, & paternitas
non duo, sed unum & idem sunt. Ergo distinc-
tio formalis ex natura rei inter essentiam, & paternitatem nihil prodest ad cuitandam contradic-
tionem dictorum prædicatorum.

¹⁰⁴ Quod ut clarius adhuc appareat. Supposita di-
stinctione formalis ex natura rei formo ideam argumen-
tum ad probandum contradictionem, quod Scotista illa sublatâ formare possunt, iuxta regulas Logicae. Hæc propositio est vera, & de fide. *Paternitas non est filatio.* Sed hæc etiam est vera.
Paternitas est filatio. Ergo dantur duas contradic-
torias simul veræ. Probo minorem hoc syllogismo expositorio in primâ figurâ. *Essentia est filatio.* *Paternitas est essentia:* ergo *paternitas est filatio.* Ecce argumentum, quo se putant Scotisti concludere contradictionem, si paternitas, & filatio non dis-
tinguantur ab essentiâ ex naturâ rei viuomodo; se-
cùs, si distinguantur formaliter. Sed certè non be-
ne:nam, vt prænotauit *suprà*, vt forma argumentandi Logica firma sit, idem sensus in omnibus propositionibus est retinendus aut realis, aut formalis ex
naturâ rei. Ergo syllogismus datus aut nihil con-
cludit, aut concludit etiam admisso distinctione formalis ex natura rei inter relations, & essentiam, quia ea distinctione admisso adhuc remanent veræ in sensu reali præmissâ syllogismi, in quo necessaria sunt accipiente ad concludendum contradictionem illius propositionis de fide. *Paternitas non est filatio.* Cum hæc non solum in sensu formalis ex natura rei, sed in sensu realissimo vera sit. Quâ au-
tem ratione ad huiusmodi syllogismum pro tuendâ propositione illâ de fide, cuius contradictionem infert, sit respondentum circa omnem distinctionem inter relations, & essentiam, quæ verè & propriè talis sit ex natura rei, *inferimus* examinabimus
quæst. 7.

¹⁰⁵ Hoc eodem pacto redarguendi sunt Scotista in
creatibus, vbi nos in contradictionem pertrahere mo-
liuntur, quam ipsi sine suâ distinctione formalitatum vitari non posse arbitrantur, vt quando contendunt eandem entitatem hominis esse simili, & non
esse simile equo: quia est simili in quantum animal,
& non est simili in quantum rationalis. Cognosci simili & non cognosci, quia cognoscitur in
quantum animal, & non in quantum rationalis, &
alii id genus. Ex quo patet in creatis etiam esse
inutilis distinctionem Scoticam ad expediendas difficultates, pro quibus ea vtuntur Scotistæ. Ut
hinc appareat, quam sine fructu noster Fonseca &
Albertinus non audentes talem distinctionem in
diuinis admittere; in creatis solum admiserunt, sponte
sele implicantes, vbi Scotus coactus mysterio
inscrutabili Trinitatis, quasi tenetens vix fixit pedem, dum eam sine asseritione inuenit, vt *suprà* vi-
dimus.

¹⁰⁶ Secundò arguo contra Scotistas. Aut prædicta, quæ in diuinis de eadem entitate Patris dicuntur sine
contradictione beneficio distinctionis formalis posita
inter paternitatem, & essentiam, vt sunt distingui
a Filio realiter, & non distingui: communicari
Filio, & non communicari; producere Filium &
non producere, possunt pariter in creatis media simili
formalitatum distinctione, sine contradictione inueniri,
aut non possunt? Si possunt: altissimum
Trinitatis mysterium omnes limites entis limitatis,

ac finiti transcendens, & captum superans huma-
num, triuiale fit, cum in quoouis entium gene-
re reperiri, & à quoouis intellectu facile intelligi, &
solo naturali rationis lumine saltem quoad possibi-
litatem penetrari possit. Absurdum, quod oppo-
nebat Gilberto Bernard, citatus *suprà num. 7.6.* Si
autem dicta prædicta in creatis eidem entitati con-
uenire nulla ratione possunt, quantumvis ea ex di-
uersis formalitatibus ex naturâ rei distinctis coales-
cat, vt de facto secundum Scotistas omnes coales-
cant in inferno planè. Ergo quod in diuinis conuenire
valeant, non huiusmodi formalitatuum distinctio,
sed ipsa diuinitatis infinitudo in cauâ est. Vel ali-
ter. Ergo vt in diuinis sine contradictione conueniant,
non requirunt ratione infinitatis distinctio
realis, quæ in creatis: ita nec requiretur formalis.
Vel aliter tandem. Ergo distinctio formalis ex na-
tura rei subiectorum cum identitate eorum reali non
exiit à contradictione dicta prædicta contradic-
toria, alioquin & in creatis exueret, vt patet. Relin-
quitur igitur, quod in diuinis sola infinitudo exuat
Diuinâ substantiæ, & consequenter, quod ibi nihil
ad id munera conferat dicta distinctio, inutilis
que subinde sit ad stabiliendum, vel explicandum
mysterium Trinitatis; vt *paolo ante* etiam conclu-
sum est.

Tertiò arguo contra Scotistas. In Deo ea dum-
taxat dici possunt esse distincta à parte rei, quibus
ex propriis conceptibus repugnat esse identificata.
Sed talia solummodo sunt, quæ inter se se relatiuè
opponuntur relationibus productentis, & producti.
Igitur diuina attributa personalitates, & essentia, vel
nullam distinctionem formalē habent inter se à
parte rei, vel formaliter à parte rei inuicem inter se
opponuntur relationibus productentis & producti.
Major est euidentis, supposito catholico dogmate de
simplicitate diuina, nequæ negabatur, à Scotista, qui
dicunt distinctionem attributorum formalē ex na-
tura rei ideo simplicitati Dei non opponi, quia at-
tributa ex propriis conceptibus non possunt non
ita distingui; dicturi sane opponi, si possent. Mi-
nor est omnium Patrum, & Theologorum apud
quos subinde iampridem increbruit illud axioma fir-
missimum. *In diuinis omnia sunt unum, vbi non ob-
viat relationis oppositio.* Eamque ex Conciliis, &
Patribus latè demonstrat noster Ruiz tom. de Trin.
disp. 1. scilicet 3. & disp. 9. scilicet 5. Et ratio ipsa planè
fiuadet, quia inter perfectiones diuinas, quæ titulo
summa infinitudini exigunt, identificari vicissim,
necvnde potest argui distinctione, praterquam ab op-
positione secundum originem, vbi est ineutabilis.
Consequientia autem legitima est. Et confirmari
potest quia non est, cut perfectiones diuinæ sint in-
capaces distinctionis realis circa oppositionem reali
productentis, & producti; & sint capaces distinctionis
formalis circa oppositionem formalē producten-
tis, & producti. Iam vero si quis Scotista
concedat totum, admittatque veram oppositionem
productentis, & producti formaliter ex natura rei
inter ea, inter quæ ponit similem distinctionem;
ita, quod quemadmodum sine iactura identitatis
realis habet locum distinctionis formalis ex natura rei,
sic sine iactura improductio realis habeat quo-
que locum productio ex natura rei formalis. Præter
quam quod rem inauditam proferet, in absurdâ non
ferenda labetur: tenebitur enim admittere in Deo
innumeræ propemodum processiones, sive produc-
tiones ad intra præter duas, quas adstruit fides: te-
nerebitur confiteri relationes personales formaliter ex
natura rei ab essentia produci; atque Patrem non
esse

esse omnimodo ingenitum Filium dupli procedere Spiritum sanctum non à solo Patre, & Filio, sed etiam ab essentia produci, & alia huiusmodi prorsus aduersa siue abfona fidei.

108 Quartò arguo. Illæ dicuntur ab Scotistis esse formalitates distinctæ ex natura rei, qua diuersas habent conceptibilitates obiectivæ, diuersas subeunt definitiones, diuersas demonstrationes, ac reduplications: contra autem eadē formalitas erunt, quæ sub eūdem conceptum obiectuum, sub eamde definitionem, demonstrationem, fuereduplicacionem cadunt. Ergo attributa diuina ex natura rei & sunt distinctæ, & identificata, atque adeo non distincta formaliter, quæ sunt contradiictoria. Probo consequentiam: quia attributa diuina, & sub distinctæ definitiones, conceptiones, demonstrationes, ac reduplicaciones singulorum propriæ, & sub eamdem pluribus communem cadere solent: priorique titulo subinde erunt inter se distincta formaliter, posteriori autem idem formaliter, idque re ipsa, siue ex natura rei: vel dicant, cur, quæ sub eūdem conceptum obiectuum, sub eamdemque à nobis adunantur definitionem, non erunt vnum formaliter ex natura rei, & quæ in diuersis conceptus, perque diuersas definitiones à nobis pariter discilicent, futura sunt ex natura rei distincta formaliter? Certè, vt ostendam *paulo infra*, semel admisla ex natura rei distinctione formaliter inter conceptus realiter identificatas, nequit negari ex natura rei esse formaliter identificata, quæ realiter inter se sunt distincta, manebit tamen in illis realis distinctio, quia huic non est opposita formalis identitas. At cum attributa diuina realiter inter se distincta non sint, si semel sunt ex natura rei idem formaliter; quia sub vnicum conceptum cunctis communem, sub eamdemque definitionem cadunt, aut nullatenus ex natura rei manebunt distincta, quia identitas formalis distinctioni formalis opponitur, aut erunt simul, & non erunt distincta ex natura rei formaliter, quæ est contradicatio.

109 Quod si respondeant. Attributa diuina esse quidem identificata formaliter ex natura rei in illis rationibus communibus, in quibus conueniunt, dumtaxatque inter se distingui secundum proprias, differentialiæque rationes. Contra primò: quia iam hoc estet à sua sententia descilicere. Secundum quam sapientia, iustitia, omnipotencia, & cætera attributa adæquatæ sunt inter se distincta formaliter ex natura rei. Contra secundò: quia saxe sapius Deus integer, nihil dempto eorum, quæ realiter est, sub vnicum & individuum conceptum, sub vnicumque pariter cadet definitionem, demonstrationem, reduplicacionem, & si quidpiam aliud volueris: ergo titulus talis conceptus nihilo omnino erit in Deo, quod formaliter ex natura rei non sit idem, quo cœlat in Deo omnis distinctio formalis ex natura rei. Contra tertiod: quia quacumque sub conceptibus communibus adunantur, non possum non tandem ita sub aliquo adunabiliæ esse, vt extra ipsum nihil intrinsecum, realiterve identificatum ipsi adunatis superest, ita, quod per differentias dumtaxat distinctius conceptus veniant discriminanda, vt *infra suo loco* montrabo: igitur attributa diuina non possunt non ita sub aliquo communi conceptu identificari formaliter, vt nihil superest ipsi intrinsecum, per quod distinguantur formaliter. Hæc satis modo. Pergo ad propositionem alteram, *vbi* plura.

Propositio 2.

Distinctionem Scoticam formalem ex natura 110 rei diuersam à distinctione absolute reali, non solum in diuinis, sed in creatis etiam omnifariam esse impossibilem argumenta philosophica ostendunt.

Communis satis distinctionis dictæ impugnatio huiusmodi est. Ens adæquatæ diuiditur in reale, & rationis: ergo & distinctio, quæ entitatem sequitur. Repugnatigitur distinctio alia formalis ex natura rei, quæ inter realem, & rationis sit media. Non vrget. Concedunt enim totum Scotistæ, quo sensu per argumentum proponitur, vt suprà dicemus. Quoniam distinctio ex natura rei formalis, quam adstruant ipsi, non est media inter realem sumptam vniuersæ, & rationis. Sed distinctio realis, siue ex natura rei in vniuersum ab ipsis diuiditur in distinctionem ex natura rei reali, quæ realis absolute vocari solet, & distinctionem ex natura rei formalem, quæ realis absolute non dicitur in confundatur cum priori; ob idque quodammodo distinctio media appellari potest, atque etiam solet inter realem absolute dictam, & rationis. Hoc itaque & alii huiusce generis argumentis omisssis, quibus Scotistæ parum premuntur. Ego eos alii visendorum.

Primum sic. Distinctio formalis, quam ex natura rei esse dicunt inter formalitates realiter identificatas, non potest non esse distinctio absolute realis: ergo est implicatoria: quia realiter inter se distinguunt, quæ realiter sunt idem, contradictionem implicat. Ut probem assumptum, ostendo imprimis omnem formalitatem assignabilem in quodlibet ente reali ex suo conceputu esse ens reale, & non ens formale dumtaxat. Cuius rei gratia sumo ens adæquatum A constans formalitatibus B, & C, aut plura eiusmodi entia, & formo sic argumentum in *Barbara*. Omne A realiter potest existere. Omnis B realiter est A, ergo omnis B, realiter potest existere. Sed postle existere realiter est esse ens reale: ergo omnis B est ens reale. Idem dico de formalitate C. Maior syllogismi est certa apud omnes; quia ens completum, quale ponitur esse A, realiter potest existere, & realiter est ens in toto rigore. Minor ab ipsis adstruitur Scotistæ, qui dicunt formalitates eiusdem entis distinctas inter se formaliter tam inter se, quam cum ipso ente identificari realiter: consequentia est legitima, vt constat: ergo consequens verum est. Habeo ergo qualilibet formalitatem cuiuslibet entis realis ens reale esse. Ex quo sic.

Distinctio reperta inter entia absolute realia, neque non esse distinctio absolute realis. Sed distinctio reperta inter formalitates B, & C, est distinctio reperta inter entia absolute realia: ergo est distinctio absolute realis.

Confirmatus primò. Identitas, quam remouet 113 distinctio reperta inter B, & C, si daretur, identitas effet absolute realis; tum quia conceptus coalescens ex B, & C, realiter est idem sibi, tum quia talis identitas, siue foret realitas, siue formalitas, non posset non esse ens reale, iuxta dicta; atque adeo identitas realis. Ergo distinctio reperta inter B, & C, absolute realis est, utpote, quæ opposita est identitati absolute reali.

Confirmatur secundò. Non minus effet absolute realis conceptus coalescens ex formalitatibus B, & C, casu, quod identificarentur formaliter, quam

quam esset conceptus coalescens ex Petro & Paulo calu, quod identificarentur realiter. Tum remoto, quae de facto remouet priorem conceptum, non minus est absolute realis, quam, quae remouet posteriorē. Ergo vtaque æquè est remoto realis identitatis realis, & consequenter distinctio absolute realis. Confirmatur tertio. Identitas quæ formalitas B est sibi idem formaliter ex natura rei, non est aliud ab ipsa formalitate B, sicut identitas, qua Petrus est sibi idem realiter, non est aliud ab ipso Petro: sed formalitas B tam est ens realis ex proprio conceptu, quam Petrus, vt ostendimus. Ergo identitas formalis ex natura rei formalitatis B, tam est identitas realis, quam identitas Petri. Et consequenter non est aliqua identitas, atque adeo neque distinctio formalis ex natura rei, quæ non sit absolute realis.

- ¹¹⁵ Confirmatur quartò. Formalitas B, non distinguitur à se ipsa, neque formaliter ex natura rei, neque realiter. Ergo est sibi idem omnino formaliter, & realiter: sed identitas, qua sibi est idem quoquomodo non est aliud ab ipsa formalitate, neque realiter, neque formaliter, vt patet. Ergo vtraque identitas est proflus eadem. Ego non datur identitas, & consequenter nec distinctio formalis ex natura rei diuersa ab identitate, & distinctione reali.
- ¹¹⁶ Confirmatur quintò. Distinguui formaliter ex natura rei B & C, nihil est aliud (puta illatiū iuxta dicta quest. 2.) quam B non esse C formaliter ante intellectus operationem. B autem non esse C, formaliter ante intellectus operationem aliud esse non potest, quam B & C esse formalitates, quarum una non est altera ante intellectus operationem. Ergo B & C realiter distinguuntur. Patet consequentia: quia distinguui duo extrema realiter nihil est aliud, quam vnum non esse alterum ante intellectus operationem, cuiuscumque demum rationis, siue conceptus illa sunt. Appellare enim distinctionem formalem, quod extrema inter quæ versatur formalitates quedam sint, indeque solum discriminare illam à distinctione absolute reali, abuti vocabulis est: ac si quis diceret equum, & leonem, cum animalia quedam sint, dumtaxat distinguui animaliter non verò realiter. Si dicant hoc ipso quod distinctio versatur inter formalitates eiusdem rei, estque subinde compatibilis cum identitate ipsarum reali, non posse non esse alterius generis à distinctione absolute reali, quæ versatur inter extrema nullo modo identificata; implicat contradictionem in terminis: quia hoc ipso quod conceptus B ante operationem intellectus non est conceptus C, conficitur B, & C re ipsa nullatenus posse identificari inter se, siue esse formalitates eidem rei, sed necessario esse duo quedam entia omnino distincta; atque adeo in ipsis terminis implicari contradictionem, cum dicitur B, & C distinguui ante intellectus operationem, vt duæ formalitates eiusdem rei.

- ¹¹⁷ Confirmatur sextò. Si B & C realiter distinguuntur, eo præcisè distinguuntur, quod B ante intellectus operationem non est C, neque è contra, sed modò per id ipsum dicuntur distinguui formaliter. Ergo modo per id ipsum, per quod dicuntur distinguui formaliter, distinguuntur realiter: atque adeo distinctio formalis ab absolute reali diuersa non est. Dices primò, casu quod B, & C realiter distinguueren-

Pharus Scient. Tom. I.

tur, non fore idem realiter, vt modò sunt, non obstante distinctione formalis, quam modo habent. Sed contra. In illa hypothesi non ob aliud non essent idem realiter, nisi, quia B ante operationem intellectus non esset C, neque è conuero. Sed modò per te ante operationem intellectus B non est C, neque è conuero: ergo modo itidem non sunt idem realiter, contradictionemque subinde implicas, dum aīs esse idem realiter, & distinguui formaliter ex natura rei. Dices secundò, in illa hypothesi fore ut formalitates B, & C separabiles essent, quales nullatenus modo sunt: quia extrema distincta realiter, & alias non habent, nequeunt non esse saltem non mutuo separabili. Contra tamen primò. Ideo B, & C in data hypothesi separabiles essent per te, quia distinguuerentur realiter: sed modò vt ostendi, non possum non distinguui realiter, eo ipso, quod ante intellectus operationem B non est C: ergo modo etiam sunt separabiles; vel si ponuntur inseparabiles, contradictione implicatur, posito quod distinctio realis sine separabilitate, vel dependentia distinctionum confitetur nequeat. Contra secundò; quia distinctio realis neutiquam poscit necessariò aut separabilitatem, aut dependentiam originis distinctionum. Potest enim optimè stare inter extrema mutuo connexa cetera, omnem influxum vnius in aliud, quæ manifeste sunt possibilia, vt suprà question. 3; proposit. 7. statui: quo calu sine separabilitate, ac sine dependentia originis distinctionum constabit. Vnde ex hypothesi, quod B, & C distinguuerentur realiter, adhuc manerent inseparabiles, vt modo ponuntur: nec modo earum inseparabilitas obstat, quominus distinguuntur realiter, vt ego contendo distinguui, supposito, quod, vt afferis, à parte rei B non est C, neque è conuero.

Confirmatur septimò, quia nullatenus est intelligibile, quod conceptus obiectui B, C, realiter identificentur, & tamen alter nihilominus non sit alter à parte rei, siue ante omnem intellectus operationem; quandoquidem omnium communis conceptione nihil est aliud duo quæ piam identificari realiter, quam vnum esse alterum à parte rei. Si enim negari nequit conceptum B esse conceptum C à parte rei eo ipso, quod identificantur realiter, quomo-¹¹⁸do afferitur nihilominus conceptum B non esse conceptum C à parte rei titulo distinctionis formalis? Porcelline eripi ab apertâ contradictione conceptum B esse simul, & non esse à parte rei conceptum C? minimè sanè.

Sed pergo, ab alioque latere Scotistas impeto: Non magis repugnat extrema realiter distincta identificari formaliter ex natura rei, quam extrema realiter identificata distinguui formaliter ex natura rei. Tum eadem argumenta, quibus ducuntur Scotisti ad ponendam distinctionem formalem inter extrema realiter identificata æqua vi impellant eos, vt ponant identitatem formalem inter extrema realiter distincta: ergo, vt vtramque negare, vel vtramque adstruere debent; aut inconsequenter philosophantur. Consequentia est bona: prior pars antecedentis mihi est euidentis: quia æqualiter profus aut opponuntur, aut cohærent identitas formalis ex natura rei cum distinctione absolute reali, atque distinctio formalis ex natura rei cum identitate absolute reali.

reali. Probo ergo secundam partem, quae mihi non minus est certa. Quoniam eo ducuntur Scotisti ad ponendam distinctionem ex natura rei formalis inter extrema realiter identificata, quod illa diuersas conceptibilitates, diuersas definitiones, aut descriptions habent, diuersas subeunt demonstrationes, aut reduplicaciones. Sed a contrario extrema realiter distincta saepe gaudent eadem conceptibilitate, eademque definitione, seu descriptione, saepe sub eamdem demonstrationem, vel reduplicacionem cadunt: ergo in illis pariter debet posse identitatem ex natura rei formalis. Est clarum: quia si formalites animalis, & rationalis in eodem homine reportae ex natura rei distinguntur, quia diuersa sunt conceptibus conceptibiles, diuersis definitionibus explicabiles; nequit non formalitas animalis in homine, & in brutis reporta ex natura rei esse eadem, quandoquidem per unicum, & eundem conceptum concipienda, & per unicam definitionem definienda, sive explicanda venit. Dicunt fortasse animal commune omnibus animalibus per rationem nostram dumtaxat esse unam formalitatem, quia nos, quae realiter sunt similia, sub unico conceptu adunamus; atque ita per definitionem, que solum etiam per rationem est unica, definimus. Bene. Sed debet pariter dicere animal, & rationale hominis per rationem nostram dumtaxat esse duas formalites; neque amplius, quam per rationem nostram esse diuersas definitiones, quibus ea definitur. Nullam enim unam idoneam exhibebunt rationem, cur, quae realiter sunt plura, solo beneficio intellectus citra omnem identitatem ex natura rei in unicum conceptum obiectiuum, in unicam formalitatem conuenire possint; & quod realiter est unum, non possit pariter solo beneficio intellectus citra omnem distinctionem ex natura rei in plures conceptus obiectiuos, in plurimae formalites secati.

¹²⁰ Iam vero si quis fortasse Scotistarum audacter concederit totum, esse minimum unum, & idem formaliter ex natura rei, quacumque sub unicam, & eundem conceptum cadunt, quantumvis illa realiter distincta sint, videat, queso, quo inde, & quanta absurdum sequantur. Sequitur enim primum ex natura rei esse identificata, quae longe ab se inuicem secundum locum distincta sunt. Secundum, causam, & effectum a parte rei identificari. Tertium ex duobus a parte rei identificatis alterum esse, & alterum non esse reuera. Quin etiam alterum possibile, & alterum impossibile esse. Quartum ex duobus a parte rei identificatis alterum produci, & simul alterum corrumpi. Quintum Deum cum creaturis omnibus identificari re ipsa, & ante omnem intellectus operationem. Etenim ex hisce tam diuersis extremis coalescent formalites communes per unum conceptum conceptibiles, per unamque definitionem explicabiles; in quibus subinde extrema ipsa iuxta positam conceptionem non possunt non ex natura rei identificari, & unum quid esse formaliter ante intellectus operationem. Quia omnia horret profectio ratio ipsa, tum naturalis, tum etiam supernaturalis. Hui item spectat argumentum, quod supra circa attributa Dei n. 108. formalium; & in qualibet re creata multis constante formalitatibus locum habet.

¹²¹ Præterea contra Scotistas sic potest argui. Distinctio, & identitas in uniuersum proprietates

quædam sunt entis cum ipso ente conuertibilis: ergo semel admisso dupli genere distinctionis, & identitatis formalis, scilicet ex natura rei, & realis duplex etiam genus entis formalis, & realis est admittendum; quorum utrumque propriam sibi categoriarum, sive inferiorum entium classem adsciscat. Quemadmodum ergo infra genus realis dantur substantia, & accidentis, & rursus infra genus accidentis quantitas, relatio, actio, passio, & cetera praedicamenta realia; ita infra genus entis formalis substantia, & accidentis, quantitas, relatio, actio, passio, & cetera praedicamenta formalia debent admitti metaphysicæ saltē, & possibliter; atque ita quidem, vt sicut singula entia realia suis proprietatibus, & accidentibus gaudent independenter à formalibus, sic singula entia formalia independenter à realibus potiantur suis. Quo fieri, vt possibile sit inter conceptus formaliter distinctos, quantumvis identificatos realiter, dari suas generationes, corruptiones, actiones, passiones, relationes, oppositiones, cetera huiusmodi formaliter ex natura rei. Rursus possibile erit, vt idem conceptus formaliter ex natura rei producatur, aut corruptatur, quin producatur, aut corruptatur realiter; atque adeo etiam, vt non existendo realiter existat formaliter, vel existendo realiter, non existat formaliter. Innumeraque alia huius generis possibilia dicenda erunt; quae ex terminis ipsis appetit esse chymerica; cum tamen non maiorem repugnantiam præ se ferant, quam quod duo conceptus realiter identificati formaliter ex natura rei sint distincti, vt afferunt Scotista.

Denique, id, quod specialiter dicunt Scotisti de distinctione graduum superiorum, & inferiorum, distinguunt scilicet formaliter ex natura rei praedicata specifica à differentiis individualibus: atque adeo etiam ab individualiis; & praedicata genericā à differentiis specificis atque adeo etiam ab speciebus, specialiter etiam reflexi potest. Primum: qui saepe praedicata specifica, & differentiae individuales non sunt formalites adhuc ratione nostra præcisæ, sedunt ex natura rei distinctæ formaliter, differunt namque dumtaxat penes confusum, distinctionem conceptum sui, vt ostendamus *inferius disputatione decima septima*. Secundum: quia quando differentiae individuales formalites sunt præcisæ à praedicatis specificis, vt saepe etiam fit, iuxta dicenda *ibidem*, è genere sunt formalitatum transcendentium, vt ibi etiam videbimus. Formalites autem transcendentes ab eis, quas dicuntur transcendentia, distinguunt ex natura rei impossibile est, vt ostendam postmodum. Tertium: quia praedicatum specificum Petri, vt condistinctum à differentiis individuali, singulare est, & individualis saltē fundamentaliter, tum quia non est uniuersale, cum physice non conueniat pluribus, tum quia terminat actionem singulari, quā à Deo causatur. Ergo vt potest illud absque secunda singularitate ex natura rei superaddita, sed solum per rationem nostram reddi singulare formaliter: quia alias datur infinitus progressus singularitatum ex natura rei additarum, quod est absurdum (quia talis infinitudo categorematica esset, vt pater cum tamen infinitudo singularitatum sola ratione addibilum tantum

tantum sit syncategorematica, atque adeo possibilis) ita abque singularitate prima ex natura rei superaddita, cum superaddita tantum per rationem nostram potest esse singularare formaliter: male ergo ad id munera tributur illi singularitas ex natura rei superaddita.

¹²³ Quod si predicatum specificum, & differentia individualis absque illa distinctione ex natura rei in singulis individuali constare possunt, quantumvis per rationem nostram distinctos conceptus fortiantur, pariter predicatum genericum, & differentia specifica in singulis speciebus constare poterunt: quia nullus est titulus ponendi in his, & non in illis ex natura rei distinctionem. Vide dicenda disp. illa

17. citata.

¹²⁴ Iam vero, quod formalites transcendentiae, quacumque illæ sint, non possint distinguui ex natura rei ab illis, quas transcendunt, est clarum; quia ut minimum sequetur inde dati in singulis entibus infinitis infinitos progressus formalitatum ex natura rei distinctarum, quod patet esse absurdum. Si enim formalitas B à formalitate C transcendentia ex natura rei sit distincta, cum B etiam ut condistincta à C iterum debeat formaliter esse C titulo transcendentiae, fieri, ut B, ut distincta à prima C, formaliter sit secunda C, & rursus ut distincta à secunda formaliter sit tertia, & sic in infinitum. Tantundemque eveniet in singulis formalitatibus C C C &c. & in reliquis totius entis. Ex quo tandem sit contra Scotistas, vniuersalitatem transcendentiae, qualia sunt ens, accidentis, & similia, quæ apud ipsos, conceptus communes, in eo, & vniuersales sibi vindicant, à differentiis inferiorum, & ab inferioribus ipsis formaliter ex natura rei distinguui non posse. Vnde etiam capitulum argumentum pro vniuersalibus non transcendentibus, quia supposito, quod transcendentia à suis inferioribus etiam vniuersales possunt abstracti, sicut non transcendentia, non est cur haec distinguui ex natura rei possulent à suis inferioribus, fecus illa. Quod autem predicata vniuersalissima entis, accidentis, & similia omnes omnino formalites inferiorum transcendent, & quia ratione, *inferius disputation. decima septima*, monstrabitur. Mitto alia leviora, quæ fusiū ad rem congerit Oviedo *Controvers. 4. Metaphys. punct. 3.*

¹²⁵ Postremo. Scotistarum distinctio, vel ex eo maxime in vniuersalum reiūienda est, quod cum tam difficulter sit intellectu, tam innumeraque secum ferat incommoda, superuanea prorsus est, & iniuriosus, vel ad lenientes difficultates, pro quibus euadendis tum in diuinis, tum etiam in creatis inducitur, ut iam *superius à numer. 102. fatis aperte* monstratum est.

¹²⁶ Restabat modo argументa diluere, quæ pro sua distinctione stabilenda excoigitarunt Scotisti. Verum id commodius præstabimus *infra* in peculiai questione, quæ erit 7. in ordine, vbi de solutio ne huiusmodi, aliorumque argumentorum agetur opportunitas.

Pharus Scient. Tom. I.

Q V A E S T O VI.

Vtrum in divinis formalitatibus, aut etiam in creatis distinctio aliqua virtualis sit admittenda?

VAris modis accipi solet distinctio virtualis; ¹²⁷ tametū omnes ex eodem fonte trahant originem. Virtualitas quippe à virtute dicitur. Virtus autem proprii nihil aliud fons, quam vis, potentia, sive facultas ad quodlibet munus obendum. Vnde factum est primò, ut effectus in virtute causarum dicantur contineri, & causas virtualiter esse effectus ipsos, quatenus vim, & potentiam habent ad eos causandos. Secundo factum est magis ad rem nostram, ut quidquid valet præstare, quod ab alio quoquam prælari potest, virtualiter esse illud datur. Sic piper virtualiter dicitur esse calidum, quia vita habet calefaciendi æquum ac, quæ calida sunt formaliter. Et vniuersum, quidquid in ordine ad obendum quodvis munus perinde se habet atque aliud quidpiam, tantumve valet, quantum illud, sive ei aquilalet, sive (quæ in idem recidunt) perinde se gerit, ac si esset illud revera, virtualiter illud ipsum dicitur esse. Vnde tandem virtualitas, & æquivalencia idem omnino sunt in ordine ad quodlibet.

Hinc ortum habuit quadruplex acceptio distinctionis virtualis, quæ in Auctoribus reperitur. Primum enim dicunt aliqui tune in aliqua re individuali distinctione virtualitem, cùm ea fundatum præbet, ut per rationem distinguatur ab intellectu in plures conceptus, quia videlicet in tali fundamento præbendo rebus distinctis verè, & formaliter æquivalere videtur. Hoc sensu solent multi loqui de distinctione virtuali, ut sunt Comibr. in *logica q.4. vniuersalium, ari. 2. Soar. diff. 7. Metaph. sect. 1. n. 4. & lib. 1. de attributis cap. 13. & lib. 4. de Trinit. cap. 4. Ruiz tom. de Trinit. diff. 12. sect. 2. num. 3. Fafol. testans de communis 1. part. q. 4. ari. 2.. dubit. 1. 4. n. 1 17. & alij apud Aegidium de presentatione tom. 1. de Beat. lib. 5. quæst. 6. ari. 7. apud Meriner. in *logica cap. 1. de vniuers. disputation. 1. quæst. 2. sect. 1. n. 17. & apud Fafol. suprà n. 113. sub finem.**

Secundò alij apud Arriag. 1. p. diff. 42. sect. 1. subf. 1. ¹²⁹ distinctionem, seu pluralitatem virtualem in eadem re individuali ponere solent, quatenus in ea plura prædicta coniuncta vident, quæ in aliis rebus inueniuntur dispersa, quibus subinde ea sola quoad talia prædicta æquivalere videtur, sive dicunt hominem virtualiter esse plura entia, hoc ipso, quod est ens substantiale ut lapis, vivens ut planta, sentiens ut brutum, intelligens ut Angelus, &c.

Tertiò alij ibi distinctionem virtualem reperiunt, ¹³⁰ vbi coniunctas vident virtutes sive potentias, quæ in aliis rebus sunt dispersæ ad causandos plures effectus: tunc enim una sola causa æquivalerit pluribus. Sic dicunt distinguui in homine animali & rationale, quia homo per hos duos gradus æquivalerit Leoni, & Angelo in ordine ad operationes sentiendi, & ratiocinandi: ita Aegid. *suprà*, & alij. Quæ quidem acceptio cum precedente coincidit: nisi, quod illa vniuersalior eit.

Quarta, & celeberrima acceptio distinctionis virtualis est, quæ in ordine ad sufferenda prædicta contradictione sine repugnancia eadem

res indiuisibilis dicitur æquivalere pluribus: atque atque adeo virtualiter esse plures, huc distincta in plures. Sie dicunt Theologi mox referendi distinguui in Deo personalitates ab essentia, cum quæ identificantur realiter: quia multa prædicta conuenient essentiae ipsa, quorum contradictria conuenient personalitatibus, ut sunt produci, & non produci: communicari, & non communicari: distinguui, & non distinguui, & similia. Quam quidem distinctionem virtualem multi ex Recentioribus vocant intinlecam, ut eam discriminant a reliquis, quas sub nomine distinctionis virtualis extrinsecas comprehendunt.

¹³² Igitur prætermis tribus prioribus generibus distinctionis virtualis extinsece, de quibus non est dubitandum, tum in Deo, tum in creaturis reperiiri (quatenus tam in Deo, quam in creaturis reperiuntur tum fundamentum distinctionis rationis plurium conceptuum, prout exponemus quæst. 8. tum coniunctio, sive identitas plurium prædicatorum, atque etiam plurium virtutum, seu potentiarum cauandæ, que in aliis rebus reperiuntur distingue.) De quarto dumtaxat, & postremo distinctionis virtualis intrinsecæ est difficultas, an in Deo sit admittendum, aut etiam in creaturis?

¹³³ Negant exp̄sæ, & impugnant huiusmodi virtualem distinctionem in Deo. Granados 1. part. Conir. 1. titul. 3. disput. 5. sec. 3. Alarc. 1. part. titul. 1. disput. 4. capite 2. & titul. 3. disput. 4. capite 7. & titul. 5. disput. 2. capite 7. & 10. & alij. Ino Turrian. in sc̄lētis part. 1. Cenit. 4. dub. 35. seuerius, quam par esset, arbitratur esse grauissima censura dignam sententiam, quæ talem tuetur distinctionem. Quam insuper negare videntur, quot ultra personaliter Trinitatem solam distinctionem rationis admittunt in diuinis vt S. Th. 1. part. quæst. 29. articul. 3. Vafquez disp. 117. & 121. & alij. Nihilominus illam adstruunt, constanterque defendunt in Deo plures, atque graues Theologi Caer. 1. part. quæst. 39. articul. 1. §. ad evidētiā, & §. Ad secundum. Valent. 1. p. q. 1. de Trinit. punct. 2. sub finem & quæst. 4. punct. 1. etiam sub finem, & quæst. 13. punct. 1. §. Ad secundum. Molin. 1. part. quæst. 28. art. 2. disput. 2. concil. 3. Arrub. disput. 100. capite 3. num. 17. Albiz tract. 4. de Trinit. disput. 3. sec. 9. & 10. Aegid. de Præfent. latissimè lib. 5. de Beat. quæst. 5. articul. 6. Heriz. 1. part. disput. 2. capite 3. num. 18. & disput. 12. capite 1. num. 4. & disput. 50. capite 2. à n. 23. Zuniga. disput. 2. de Trinit. dub. 4. Fafol. 1. part. quæst. 4. articul. 2. dubit. 13. num. 99. Tann. disp. 2. quæst. 2. dub. 3. & disput. 4. quæst. 1. dub. 5. Petr. Hurt. disput. 6. Metaph. sec. 3. Arriaga disp. 5. Logica sec. 4. subs. 2. & latus 1. part. tom. 1. disput. 42. sec. 5. Ovid. controu. 4. Metaph. punct. 4. & alij Recentiores communiter. Ex quibus non defūnt, qui hanc distinctionem virtualem, de qua tractamus, extendunt etiam ad creaturas. Ceteris tamen plerisque contradictientibus, qui ne in Deo quidem sententia esse admittendam, nisi vbi veritates fidei eam debere admitti conuincent.

Propositio 1.

¹³⁴ Id, quod nomine distinctionis virtualis æquivalentis, seu eminentialis, de quæ agimus, significari intenditur, in Deo, saluā fide, negari non potest inter conceptus obiectuos identificatos realiter.

Est clarum: quia, supposita fide, omnies tenen-

tur confiteri, Essentiam diuinam, & Paternitatem idem esse realiter. Essentiam communicari Filio; Paternitatem distinguui in Filio; essentiam vero non distinguui realiter. Et consequenter predicata alias ex le contradictria, qualia ita sunt, realiter conuenire Paternitati, & essentia, quæ realiter sunt prorsus idem; Et consequenter rursus Paternitatem, & essentiam ob suam infinitudinem talis esse eminentia, ut cum realiter sint prorsus idem; realiter nihilominus possint suffere sine repugnancia prædicta contradictiones, non minus, quam si realiter essent distinctæ. Quod est Paternitatem, & essentiam in ordine ad suffera prædicta contradictiones rebus realiter distinctis æquivalentes; sive perinde se gerente ac si realiter distinguenter. Quod ipsum est eas æquivalenter, seu virtualiter esse distinctas à parte rei, cum vere, & formaliter sint prorsus idem. Nequit igitur de primo ad ultimum, supposita fide, negari in Deo inter conceptus obiectuos identificatos realiter id, quod nomine distinctionis virtualis significari intenditur.

Itaque esse in Deo Paternitatem, & essentiam ¹³⁵ talis eminentia, ut circa realem distinctionem prædicta contradictiones valeant sine contradictione sustinere realiter, à nullo catholico negari potest. Idque ipsum, & non aliud significari intenditur, quando prædictatis Theologis dicuntur illæ à parte rei distinguiri virtualiter. Ex quo patet, qui huiusmodi virtualem distinctionem negant, ab his qui affirmant in re discrepare non posse, sed tantum in modo loquendis; eoque solum posse inter ipsos controversias reduci: an Paternitas, & essentia ob præsumptum titulum virtualiter inter se distincte sint dicenda, vel secus?

Propositio 2.

Paternitas, & essentia, & vniuersim quicumque conceptus obiectuus talis in Deo sunt eminentia, ut cum prorsus idem realiter, re ipsa nihilominus vera, & sine contradictione conuenient illis prædicta contradictiones, merito dici possunt, & debent distinguiri à parte rei virtualiter.

Primum: quia, cum huiusmodi conceptus in ordine ad munus subeundi talia prædicta sine repugnancia, æquivalent rebus distinctis, sive perinde se gerant, ac si distincti essent vera, & formaliter, iure optimo, & magnâ cum proprieitate dicuntur distinguiri virtualiter, iuxta doctrinam premillen. n. 127. sicut piper propriissime dicitur virtuiter esse calidum: quia in ordine ad munus calefaciendi perinde se gerit, ac si esset calidum formaliter. Secundum, quia modus iste concipiendi, & explicandi per hanc æquivalentiam diuinam mysteria, non parum lenit eorum difficultatem, apud hinc omnia terminos præber expeditos ad illa more scholastico tractanda, ad eorum rationem, quantum posibile nobis est pro præsentis statu, reddendam, & ad facilis, ac expeditus illa ab argumentis aduerfantibus propugnanda. Quod certe per solam distinctionem rationis diuinarum formalitatum præstari nequit, vt contendunt plures Theologi. Quæ omnia ex dicendis quæst. 7. planè apparebunt; atque ex his etiam, quæ iam subiiciunt, soluendo argumenta, quibus distinctio virtualis impietè potest.

Sit primum. Videri esse illam contra diuinam ¹³⁷ simplicitatem, cum sit distinctio conueniens

Deo

Deo à parte rei , & ante omnem intellectus operationem . Quocirca in eam itidem videntur contorqueri posse omnia argumenta , qua contra distinctionem Scoticam quæst. preced. produximus . Respondeo tamen neutiquam id ita se habere ; quoniam distinctionis virtualis reuerā , & absolute loquendo non est distinctionis , sed æquivalentia distinctionis : quo fit , ut circa omni prorsus incommoda commoda solū distinctionis adferat secum . Imò verò nihil re ipsa , vt dicebam , ponit in diuina substantia præter id , quod illam habere constat ex fide , esse videlicet eam talis eminentiæ , vt cum omnino , & summè sit simplex , in ordine tamen ad suscipiendo sine repugnantiæ prædicata contradictionia , perinde se habeat , ac si esset multiplex . Itaque sicut esse Deum virtualiter calidum , quod in ordine ad calefacendum calido æquivaleret , cum verè calidus non sit , nihil immunit de perfectione diuina . Sic esse Deum virtualiter multiplicem , quod in ordine ad prædicata contradictionia sine repugnantiæ subeundā multiplici æquivaleret , cum verè multiplex non sit , nihil immunit de diuina simplicitate . De distinctione Scoticā longè diuersa Thologia est : nam illa reuerā proprie , & formaliter est distinctionis faciens aliud , & aliud , sive quod unum non sit aliud a parte rei ; facientque subinde , vt illud ens , in quo reperitur multiplex sit saltem secundum formalitates ante omnem intellectus operationem ; quare nec potest illa non aduersari simplicitati Dei , neque ab aliis exiū incommodis , qua contra eam arguentes q. preced. testigimus .

¹³⁸ Secundo , contra distinctionem virtualem sic potest argui . Distinctionis virtualis inutilis est , & inanis ad explicanda , aut defendenda diuina mysteria . Ergo perperam in Deo adstruitur . Antecedens probatur . Primum quidem , qui nequit per illā redditio ratio nisi negotiorē dumtaxat , & verbo tenus : cur eidem entitati diuina duo contradictionia sine repugnantiæ conueniant . Cum enim distinguui virtualiter Paternitatem , & essentiam nihil sit aliud re verā , vt dictum ; quam esse eas talis eminentiæ , vt prædicata contradictionia possint sine contradictione sufficiere . Perinde erit afflere , id est Paternitati , & essentiæ prædicata contradictionia non repugnare , quia virtualiter sunt distinctiones , atque afflere ; ideo non repugnare , quia non repugnant , qua est mera nugatio . Deinde , quia vt nos superius à numer. 102. contra Scotitas arguebamus . Nisi subiecta prædicatorum inuicem sibi contradicentium eā ratione sint inter se distinctiones , qua illi talia prædicata conuenient ; non possunt hæc à contradictione , seu repugnantiæ denudari . Ob id namque concludebamus ibi distinctionem formalem Scoticam Paternitatis , & essentiæ cum reali ipsorum identitate compositam , nihil prodeſſe ad tollendam contradictionem prædicitorum , qua illis non formaliter solum , sed prorsus realiter conuenient . Igitur multo minus poterit prodeſſe ad id muneri distinctionis virtualis , qua longè minor est , quam formalis , imò , qua verè , & propriè non est distinctionis , sed summa identitas cum quadam distinctionis æquivalentiæ .

¹³⁹ Respondeo distinctionem virtualem , eti penitus non explaner diuina mysteria ; quia illa sunt ineffabilia ; non nihil tamen lucis illis adferre , atque adeò neque inutilem , neque inanem ad ea explicanda centendam esse . Fatoe equidem distinctionem virtualem Paternitatis verbi gratia , & essentiæ quasi à posteriori dumtaxat nobis innotuis-

se ex eo , quod illis verè conueniant prædicata ex suo genere contradictionia , vt fide docemur . Inde enim veluti à posteriori inferimus Paternitatem , & essentiam rebus distinctionis æquivalere , æquivalenter distingui in ordine ad talia prædicata ; hoc tamen semel statuto ; dum queritur ; cur essentiæ , & Paternitati , cum sint realiter prorsus idem , prædicata contradictionia sine repugnantiæ conuenient ; non incongrue respondetur quasi à priori . Quia licet realiter formaliter idem sint , realiter tamen virtualiter sunt distinctiones in ordine ad talia prædicata ; sive talis sunt eminentiæ , vt in ordine ad illa rebus distinctionis æquivalent . Quæ quidem responſio negotioria non est , neque idem reddit per idem ; sed coherentiæ prædicatorum alias contradictionium respectu ciuidem entitatis Paternitatis , & essentiæ pro ratione reddit , quod illæ rebus distinctionis æquivalent relata ad talia prædicata : huius autem æquivalentiæ pro ratione reddit infinititudinem & eminentiam diuina substantiæ , vnde nascitur ; neque ultra sit progressio à priori . Tametū cuncta hæc rursus à posteriori innotuisse dicantur per fidem dicentem re verâ Paternitati , & essentiæ prædicata dicta competere . Quemadmodum à posteriori scimus substantiam panis , & eius quantitatem realiter inter se distingui , quia per fidem noscimus in Eucharistia separari , semel tamen tali cognitâ distinctione , si queratur , vnde est , quod possint separari ; bene à priori respondebitur , quia realiter distinguuntur , sic autem distingui , quia id fert secum earum natura . Ex quo patet ad priorem partem argumenti propositi .

Ad posteriorem dico . Tunc subiecta debere distinguishingi eadem ratione , quæ prædicata contradictionia conuenient illis , vt hæc inuicem sibi non contradicant , quando subiecta aliquin ita non distinctione non valent se gerere relate ad talia prædicata , ac si tali omnino ratione distinguenteretur , secus , quando valent ob suam præstantiam , & eminentiam , vti euenerit in proposito . Vnde patet argumentum à nobis factum contra Scotitas loco citato , eti bene contra illos intentum concludat , incassum contra nos retorqueri . Cum enim illi formaliter dumtaxat distinctiones paternitatis , & essentiæ submixi reali prædicatorum contradictionem eis conuenientium tentent excutere , efficaciter à nobis redarguantur : quia contradictione prædicitorum realis per solam distinctionem formalem subiectorum non magis evitabilis est , quam per solam distinctionem rationis , si vi distinctionis tantum standum sit , vt ipsi stant . Nos verò cum afflaramus essentiæ , & paternitatem ob suam infinititudinem , & eminentiam citra omnem veram distinctionem eodem omnino modo se gerere in ordine ad dicta prædicata contradictionia , ac si realiter essentiæ distinctiones , tantumdem absque illâ verâ distinctione adscribimus paternitati , & essentiæ , quo prædicitorum ipsorum contradictionem auertamus , quam si illis adscriberemus distinctionem absolute realem . Ex quo patet prædictum argumentum factum à nobis contra Scotitas nihil præstare continentia .

Tertiò argui potest . Aliqua prædicata contradictionia conuenient paternitati , & essentiæ , qua beneficio distinctionis virtualis non possunt à contradictione exculari . Ergo talis distinctione impertinens est etiam respectu reliquorum : quia vt hæc , tali distinctione sublatâ , verè de essentiæ , & paternitate dicuntur , & reliqua quoque dicentur . Prædicata autem sunt . *Ese idem*

cum Patre, Filio, quod verè dicitur de essentia; & non esse idem *cum Patre, & Filio*, quod verè dicitur de paternitate. Quod autem Paternitas & essentia respectu horum prædicatorum non distinguunt virtualiter, probatur: quia non se gerunt respectu eorum, ac si vere, & formaliter distinguenter, in quo distinctio virtualis consistit, quandoquidem si verè, & formaliter Paternitas & essentia distinguenter, essentia non est idem *cum Patre, & Filio*, vt modò est, quod est nō se gerere nūn respectu talis prædictati, vt tunc se gereret. Respondeo essentiam, & Paternitatem dumtaxat distinguiri virtualiter relatè ad munus, quod alias exposceret distinctionem realē, nisi hæc per eminentiam diuinam æquivalenter supplereetur; quale dumtaxat est diuinum eiusmodi prædicatorum. Itaque dico Paternitatem, & essentiam virtualiter distinguiri in ordine solum ad esse idem, & non esse idem *cum Filio*, quæ sunt dimidia prædicitorum prædicorum; ob quam distinctionem talia prædicta Paternitati, & essentiæ conuenient sine contradictione, vt pote, quæ ab illis dimidiis dumtaxat oriunda erat. Pariterque philosophandum est de his prædicatis. *Essentia est Trinitas. Paternitas non est Trinitas, & de similibus.* Posse autem Paternitatem & essentiam esse distinctas virtualiter relatè ad unum munus, & non ad alia, indubitate est, vt apparebit ex dicendis.

142 Itaque ad multas huiusc generis difficultates, quæ exoriri possunt, sedandas, hæc regula generalis esto. Distinctionem virtualem diuinarum formalitatium tantummodo dari in ordine ad munus præcisè, quod alias exposceret distinctionem realē, nisi hæc supplereetur æquivalenter per eminentiam Dei in ordine verò ad aliud quidpiam nequam. Hinc sit, vt saepe in ordine ad lycategorematia adiuncta contradictroris non detur distinctio virtualis, quæ datur in ordine ad contradictria ipsa præcisè lumpa e. g. in ordine ad hac contradictria communicari, & non communicari distinguuntur virtualiter essentia, & Paternitas, scimus in ordine ad adjunctum, quod in his reperitur, communicari infinite, & non communicari infinite, posito, quod talis infinitas exposcat identitatem essentiæ cum Paternitate. Quia licet Paternitas, & essentia modo se gerant, ac si distinguenter formaliter in ordine ad communicari, & non communicari præcisè, non tamen pariter se gerunt in ordine ad communicari, & non communicari infinite, quandoquidem si essentia distinguenter à Paternitate formaliter, non posset communicari infinite infinitudine explicantie siue includente identitatem formalem virtutis. In ordine quippe ad suam identitatem formalem nequeunt dictæ formalitaties distinguiri virtualiter. Quia id est distinguiri virtualiter in ordine ad se, siue in ordine ad essendum quod sunt. Quod protius est impossibile iuxta dicenda postmodum. Pariterque in similibus casibus Theologizandum est.

143 Ex quibus infertur, prædictas formalitates Dei saepe non distinguiri virtualiter in ordine ad prædicata contradictria complexa, que de ipsis verificantur: tametsi semper sic distinguantur in ordine ad eas ipsorum partes præcisè vnde ipsis prouenit contradictria oppositio & que alias formalem exposcerent distinctionem subiectorum, nisi hæc suppleretur æquivalenter per eminentiam Dei.

144 Quartò, & vrgentius porsel obiici. Distinctio virtualis, quæ adstruitur inter Paternitatem, & essentiam ex una parte independenter à nostro modo concipiendi conuenit entitati Patris à parte rei, alias

non reale quid est, ut si supponimus, sed figuratum rationis: ex aliâ parte non est distinctio faciens in ipsa entitate Patris aliud, & aliud à parte rei. Sic enim potius est formalis, quam virtualis, neque ab Scoticâ differret, sed prædicatum illud, ratione cuius tota indiuisibilis entitas Patris, prout in se est independenter à nostris conceptibus, ita se gerit in ordine ad prædicata contradictria, ac si non esset vna, sed duplex. Ob id Hurt. *Suprà* §. 143. dixit distinctionem virtualem in Deo pluralitate conceptuum obiectuorum non indigere, sed in eadem omnino obiectu formalitate inveniri. Igitur quocumque modo nos concipiamus, & nominemus entitatem Patris, poterimus de illa verè affirmare prædicata contradictria, quæ de essentiâ & Paternitate verè affirmantur. Consequentia est bona: quia si talia prædictata re ipsâ, & leuco quoque respectu ad nostrum modum concipiendi conuenient entitati indiuisibili Patris, quod ea virtualiter duplex est; nihil ad eorum verificationem referre potest, quod nos eiulmodi entitatem sic, vel alteri concipiamus, aut nominemus. Quam autem absurdum sit consequens inde manifeste conspicitur. Quod haec propositiones omnino essent verae. *Pater distinguitur à Filio. Pater non distinguitur à Filio. Essentia Patris non distinguitur à Filio* quandoquidem in virtute eadem realitas Patris ponitur ex parte subiecti licet diverso modo significata, cum tamen secunda illarum priorum heretica sit.

Respondeo entitatem Patris realiter indiuisibilē non vtcumque se gerere vt duplum relate ad prædicata contradictria, sed vt duplum, sive duas, quarum altera essentiæ, & altera Paternitas est. Quo sit, vt conceptus essentiæ, & conceptus Paternitatis realiter in tali entitate identificari, æquivalenter sint distincti in ordine ad talia prædictata, ita, quod alterum prædicitorum alteri conceptui dumtaxat, & alterum alteri conueniat; quanquam enim dicti conceptus à parte rei non sint alter, & alter formaliter, æquivalenter sunt alter, & alter in ordine ad suscipienda ea prædicata diuīsum; id enim ipsum est distinguiri virtualiter Paternitatem, & essentiam in ordine ad talia prædictata, quod alterum eorum prædicitorum soli Paternitati, aut Patri ratione soli Paternitatis, & alterum soli essentiæ possint conuenire, de factoque conueniant realiter æquæ, ac si essentiæ, & Paternitas realiter formaliter essent distinctæ. Quod, cum ita sit, iam facile appetit primò eiusmodi prædicata contradictria non posse indiscriminatim affirmari de tota Patris entitate vtcumque conceptæ, & significata: sed alterum de conceptu obiectu essentiæ, alterum de conceptu obiectu Paternitatis, seu Patris affirmari debere. Quo cestas absurdum per argumentum illatum. Secundò abique præcisione obiectu formalitatium, nequaquam posse nos pro hoc statu intelligere, aut explicare, imò nec credere distinctæ veritates, quas fides docet circa mysterium Trinitatis: nequimus enim nos non distinguere per rationem formaliter eos conceptus, qui à parte rei distinguuntur æquivalenter ad attribuendum illis per iudicium ea prædicata diuīsum; quæ ipsis diuīsum conuenient ob suam, quam habent re verâ non formalem, sed æquivalentem distinctionem. Id, quod contra Hurt. & alios vberius est demonstrandum *infra* q. 9. Vnde tandem contra Hurt. ipsum appetit distinctionem virtualem, de quâ tractamus, in eadem Dei obiectu formalitate neutiquam posse reperi.

Quintò

Disp.XIII.De identit.& dist.rer.Quest.VI. 331

146 Quin et obicitur. Si Paternitas, & essentia diuina ditinguantur virtualiter. Ergo Pater virtualiter est ex illis compositus. Ergo virtualiter est non Deus. Ergo virtualiter est chymera, ergo ita se gerit, ac si formaliter esset chymera: ergo non exigit formaliter, vt non existeret, si formaliter esset chymera. Quae omnia valde absurdum sunt. Respondeo Paternitatem, & essentiam tantum distinguunt virtualiter in ordine ad praedicata, non vero item absolute, seu in ordine ad se. Atque ita Patrem in ordine tantum ad talia praedicata esse quasi compositum virtualiter, in tamen ad se minimè. Vnde non sequitur esse eum virtualiter non Deum, aut chymeram, & cesserant alia absurdum.

147 Instabis. Nequeunt Paternitas, & essentia virtualiter esse distincte in ordine ad praedicata contradictionia, quin habeant in se talem distinctionem; repugnat enim conuenire aliquid alicui relativè ad aliud quidquam, & non habere id absolute tali quid in se: ergo si virtualiter distinguuntur relate ad praedicata dicta, virtualiter sunt etiam distincte in se, sive relate ad proprium esse: ergo perinde se gerunt in suo esse, ac si distinguenter formaliter à parte rei, & redeunt omnia illata absurdam. Quia quemadmodum casu, quod distinguenter formaliter, verissime dicetur Paternitatem non esse à parte rei essentiam, neque essentiam Paternitatem, ita modo titulo distinctionis virtualis id ipsum posset dici æquò verè, contra veram fidem. Parque subinde etiam dicetur verè, & formaliter compositus, atque adeo non Deus; sed chymera. Confirmatur: quia impossibile est, ut aliqua extrema distinguantur formaliter in ordine ad aliquod minus, & non distinguantur formaliter in ordine ad se. Ergo etiam est impossibile, ut distinguantur virtualiter in ordine ad aliquod minus, & non distinguantur virtualiter in ordine ad se. Sequunturque iterum absurdita commemorata.

148 Respondeo negando paternitatem, & essentiam eiipso, quod distinguuntur virtualiter in ordine ad praedicata contradictionia, debere distinguiri virtualiter in ordine ad se, sive in ordine ad proprium esse. Tametsi non possint non habere in se talem distinctionem relate ad talia praedicata, quod est valde diuersum. Neque enim Paternitas, & essentia in ordine ad essendum, quod sunt comparatae inter se præcisè, vllà indigent distinctione, sive indigent ad sufficienda sine repugnantia praedicata contradictionia, quin imo in ordine ad essendum, quod sunt, illis repugnat omnis distinctio adhuc virtualis, ut argumentum factum ostendit; quia semel sublata, absurdum per illud illata cessant. Ad confirmationem respondeo concedendo antecedens, & negando consequentiam: quia, quod semel est formaliter tale, imprimis est tale comparatione sui, sive in ordine ad essendum, quod est quoniam id ipsum est illud esse formaliter tale. Vnde nequit esse formaliter tale in ordine ad aliquod minus, quin sit etiam tale in ordine ad se, ut patet in calore formalis, qui non potest esse calor formalis in ordine ad calefaciendum, quin si in ordine ad essendum, quod est. At, quod solum æquivalenter est tale, non opus est, quod tale sit comparatione sui, et si sit tale comparatione alienius munieris, quia non opus est, quod in ordine ad essendum, quod est, æquivalat ei, cui æquialer relate ad tale manus, imo id repugnat, ut pater in pipere, quod in ordine ad calefaciendum calori æquialer: cui tamen in ordine ad essendum, quod est, nequit æquivalere. Liquet igitur, quæ virtualiter solum distincta sunt in ordine ad

aliquod aliud minus, in ordine ad proprium esse nec debere, nec posse virtualiter distincta esse. Tametsi, quæ formaliter distinguuntur in ordine ad aliquod minus, nequeant non etiam esse distincta formaliter in ordine ad se.

Sextò obiecti potest. Sicut sunt prædicata contradictionia distinguui formaliter à Filiatione, non distinguui formaliter à Filiatione, quorum primum re ipsa conuenit Paternitati; secundum vero essentiæ, ita sive prædicata contradictionia, distinguui virtualiter ab essentiæ, non distinguui virtualiter ab essentiæ, quorum primum Paternitati, secundum vero essentiæ debet conuenire re ipsa, si talis distinctionis virtualis reperitur in Deo. Ergo eā semel admisit, alia necessariò in ordine ad illam est admittenda; & in ordine ad hanc tertiam, & sic in infinitum; quod videatur absurdum. Respondeo distinctionem virtualem, quæ nihil est aliud, quam valor distinctionis in re indistincta pro se simul, & pro prædicatis, in ordine ad qua datur, valere, quin opus sit alia distinctione virtuali, quasi reflexa: quia cum Paternitas in ordine ad hoc, quod est distinguui à Filiatione, in se ipsa habeat valorem rei distinctæ ab essentiæ, nequit non etiam habere talem valorem in ordine ad valorem ipsum habendum, quod est distinctionem virtualis imprimis pro seipsa seruire, ut, quo pacto de Paternitate vero affirmatur, vero de essentiæ negari possit, & vice versa.

Septimò denique opponitur. Maior est oppositio 150 reperta inter duo contradictionia, quam reperta inter principium, & principiatum. Sed hæc absque distinctione reali, vera, & formalis constare nequit. Ergo neque illa. Vel si primâ cum sola distinctione virtuali componi potest; potiori iure poterit componi secunda; nulliusque subinde momenti erit argumentum, quo PP. realē personarum distinctiones in Deo ex earum oppositione producentis, & producti deducunt. Si enim sola distinctionis virtualis Paternitatis, & essentiæ est sufficiens, ut realiter essentia communicetur Filio, & non communiceatur Paternitas; cur non sufficiet sola distinctionis virtualis Patris, & Filii, ut realiter Pater Filium producat, & Filius producatur à Patre? Respondeo oppositionem repartam inter duo contradictionia re ipsa formalia, qualia dumtaxat sunt existere, & non exire esse quidem maiorem, aut certè non minorem oppositione repartâ inter principium, & principiatum, atque adeo illam non minus, quam hanc fecum ferre distinctionem extermorum realium formalium. Oppositionem vero repartam inter contradictionia re ipsa tantum fundamentalia, formaliaque solum iuxta modum intelligendi nostrum minorem esse in vniuersum oppositione principij, & principiatum, atque ita licet in creatis absque distinctione reali formalis extermorum oppositorum nequeant constare; in diuinis tamen cum sola distinctione virtuali posse componi. Talis autem est contradictionia oppositio, quam habent prædicata, quæ in Deo de essentia, & personalitatibus verificantur: utpote, quæ re ipsa, & apud videntes intuitiæ omnia sunt positiva, atque adeo fundamentaliter solum contradictionia, iuxta vniuersalem doctrinam de huiusmodi contradictionis tradendam suo loco.

Mitto alia leuiora, quæ contra distinctionem virtualis congerit Alarcon locis citatis; quia satis superque diluta manent per doctrinam traditam, quæ ampliorem adhuc lucem accipiet ex dicendis suis locis circa distinctionem, & contingentiam virtualem actuum Dœi liberorum. Quorum myste-

rium non minus intellectu difficile , quām Trinitatis mysterium est, ut ibi videbimus.

¹⁵¹ Post hæc erat in longissimam disputationem incidi P. Ioan. de Quirós, quæ est 15. t. 1. *Quarum disputationum scelerum de Deo.* Vbi multis labefactare conatur distinctionem virtualem , de qua hic tractamus, contendens probare , de formalitatibus diuinis immediate identificatis realiter nullatenus verificari posse abique repugnania prædicta realiter contradictoria. Ut autem hac ablique repugnania verificantur de illis, quæ simul cum identitate immediata mediata distinctionem realem habent in tertio , huiusmodi distinctionem in tertio sufficere. Atque in vtrisque distinctionem virtualem , de qua tractamus, iniurient esse, & consequenter impossibilem. Eas autem formalitates diuinis appellat distinctiones in tertio mediate & realiter, quarum prima ita est cum secunda realiter identificata, ut sit realiter distincta à tertia , cum quæ est identificata secunda , ut Paternitas ita est cum essentia identificata , ut sit realiter distincta à Filiatione , cum quæ est identificata ipsa essentia.

¹⁵² Verum enim vèrū vtrum aliquæ formalitates diuinæ realiter identificatae prædicta contradictionia possint sine repugnancia sufferre, independenter à prædicta distinctione reali in tertio ; & consequenter in ordine ad talia prædicta distinctionem virtualem habere; in propriis *Tractatibus de Deo* examinandum est. Tales enim esse videntur formalitates intellectus, & voluntatis , quatenus prima præsecunda re ipsa in productionem Verbi videatur influere, secunda vero præ prima in productionem Spiritus Sancti. De quo in *Tract. de Trinitate.* Tales formalitates intellectus contingens , & necessaria ; quatenus prima re ipsa est potens non denominare Deum intelligentem, sicut secunda. De quo in *Tract. de scientia Dei.* Tales formalitates intellectus, & voluntatis ; quatenus prima in secundam aliquo reali modo videtur influere, sicut è contra. De quo in *Tract. de voluntate Dei.* & cetera huiusmodi. Aliena quippe sunt examina ita ab hac quæstione. In qua solum inquiritur an, sint dicendæ distinctiones inter se virtualiter illæ formalitates realiter identificatae, de quibus aliunde constat sufferre sine repugnancia prædicta contradictionia. Quales citra omne dubium sunt formalitates essentiaæ , & causulis Personalitatis diuinæ , ut fateretur ipse Quirós; neque ullus Catholicus negare potest. Quæ quidem quæstio potius est de modo loquendi, quam de ipsa re, vt dicebam *proposit.* 1. Quo circa Author iste extra propria loca , atque adeo citra propria principia contendit probare formalitates prioris generis prædicta contradictionia nequam sufferre: quo semel posito , indubitatum est, illas in ordine ad talia prædicta virtualiter non distinguui. De formalitatibus vero posterioris generis incalsum, inconsequenterque conatur suadere, virtualiter non distinguui in ordine ad prædicta contradictionia, quæ re ipsa sufficiunt, & quorum suscipiendorum subinde capaces sunt. Quandoquidem ipse definit distinctionem virtualem esse capacitatem suscipiendo prædicta contradictionia: faturque, neque negare potest, dictas formalitates talem capacitatem habere. Ex quo fit male etiam ipsum, nec satis consequenter contendere, sufficere in dictis formalitatibus ad suscipienda prædicta contradictionia sine repugnancia realem distinctionem mediataam, quam (phrasij eius) in tertio habere dicuntur. Quandoquidem ad realem ipsam earum mediataam distinctionem in tertio ipsa immediata virtua-

lis earumdem omnino necessaria est. Si namque prima & secunda formalitas non essent virtualiter duas, siue inter se distinctæ, non posset prima realiter distinguiri à tertia, à qua secunda realiter distincta non est. Nimirum , si Paternitas & essentia non essent virtualiter distinctæ inter se, non posset Paternitas realiter à Filiatione distinguiri, à qua realiter Essentia distincta non est. Stet itaque formalitates diuinæ sufficientes prædicta contradictionia, quæcumque illas sint , virtualiter distinctas in ordine ad eas suscipiendas dicendas esse. Quidquid nouissimè loco citato contendat Quirós in oppositum.

Propositiō 3.

Distinctio virtualis in ordine ad suscipienda prædicata contradictionia nullatenus in creatis est admittenda, quin imò ab illâ prouis, veluti à peste, ac pernicie totius Philosophiae abhorrendum est.

Ita sentiunt Hurtado, Arriaga , Oviedo , & alij plerique *sûprà* relatis, qui nobilicū huiusmodi distinctionem admittunt in diuinis. Admittitur enim in diuinis, quod id compellunt mysteria fidei, in cuius obsequium captiuandus est intellectus, eam tamen in creatis etiam admirtere erit humanis diuinâ confundere , & velle creata per diuinâ metu, Imò abstrusiora mysteria creaturis tribuere , quam fides attributum Creatori; semel enim è distinctione admitti in creatis: possibilia citra dubium erunt plura mysteria Trinitatis , atque etiam quaterunitatis & amplius. Poterit eadem indubitate enitas secundum diuersas formalitates distinctiones virtualiter produci simul , & non produci; vniuersi , & non vniuersi : esse in tali loco, aut subiecto , & non esse in eodem loco , aut subiecto ; & alia sexcenta huiusmodi, quæ manifeste sunt chymerae.

Deinde si vnaqueque creatura titulo virtualis distinctionis duplex contradictionum ablique repugnantiæ potest admirere , quid superet in Philolophiâ firmum? quid prolungi præcepta Logica? Quid commodi secum fert syllogizandi methodus? Cuncta profecta cassa fiunt, totaque subinde vis naturalis rationis penitus eneruerat ad philosophandum in creatis, vt perpendenti singula notum fieret.

Præterea eodem iure , quo in creatis adstruitur ¹⁵⁴ distinctio virtualis , quoduis ens, aut non ens virtuale, quod non sit tale formaliter adstrui poterit. Quo fieri, vt nullum habeamus argumentum ad probandas veras rerum essentias , & existentias , aut earum negationes. Poterit enim vñlq[ue] si velet omnem propositionem quantumvis euidentem negare , dicens id , quod affirmatur esse , aut non esse, vere , & formaliter non ita se habere, sed virtualiter dumtaxat , quia in ordine ad nostram perspicuum, & euidentem cognitionem perinde se gerit, ac si formaliter esset tale , quale indicatur. Poterit insuper omnem distinctionem , & identitatem formalē ē medio tollere dicendo esse vñlq[ue]ales dumtaxat, quatenus id ipsum præstant , quod præstarent formales. Idemque de potentiis rerum causatiis , ac denique de omnibus fore entibus , & negationibus impunè poterit affirmare , quin possit de falsitate aliquo arguendo conuinci. Quæ , quam absurdâ sint, nemo non videt.

Denique semel admisis in creatis huiusmodi ¹⁵⁵ virtualitatibus , vñlq[ue] ponitur distinctio virtualis in ordine ad prædicta contradictionia simul cum identitate formalis, potius deberet ē conuero poni

poni distinctio formalis cum identitate virtuali, stando enim in ratione naturali nihil potest vrgentius cogere ad adstruendam identitatem formalem, quam cogit necessaria vitandi contradictionem ad adstruendam distinctionem formalem. Igitur, qui ponit distinctionem virtualem inter gradus rerum metaphysicos, ut inter animal, & rationale, & similes praetextu vitandi contradictionem praedicatorum, qua de eis dicuntur, postore iure posset in, & deberet dicere tales gradus veri, & formaliter distinguiri, quia admittunt praedicata contradictionia, & ad argumenta, qua probant eorum identitatem, respondere esse virtualiter idem, quia se gerunt ac si idem esset. Quid quidem non solum absurdum, sed profus inauditum est.

¹⁵⁶ Stet igitur distinctionem virtualem in ordine ad componenda cum eodem subiecto reali praedicata contradictionia, eamdem fere secum difficultatem, quam mysteria diuina, ut constat ex dictis proposi. i. atque adeo solius entis infiniti per essentiam, qualis Deus est, propriam esse; neque in aliquo ente createdo illo modo inveniri posse. Etenim statuto semel, id, quod nubes esset negare, multa conuenire Deo praedicata ob infinitam sue natura celi-
stitudinem, quia omnino repugnat in creaturis reperi-
ti; a fortiori fatendum est distinctionem virtualem, de qua tractamus, ex genere eorum praedicatorum esse, maximè cum eius possibilis ad eadē ratione naturali remota sit, ut sola fides mysteriorum Dei, ubi illam cogimur admittere, in eius potuerit nos persuasionem inducere. Adeo non solum esse invenitiam animi, sed pessimum philosophandi genitum à diuinis ad creatas arguere, vel que finitum membrari infinito: atque ita creaturam creatori non sine ipsis irreuerentia quadammodo aquare. Praterquam, quod difficultates pro quibus distinc-
tio virtualis in creatis intruditur, suas habent plau-
iores vias, per quas expediuntur, ut bona ex parte videbimus in hac disputatione.

¹⁵⁷ Ex his inferatur ne respectu quidem praedicatorum intentionium sibi contradicentium dari posse in rebus creatis distinctionem virtualem. In quo Re-
centiores quidam, quos supplex nomine referunt Oviedo *suprā* § 4. hallucinati sunt, censentes in or-
dine ad contradictionia intentionalis, ut sunt cognoscendi, & non cognosci, distinctionem virtualem esse, & necessariam ad hoc ut intellectus præscindat ex parte obiecti formalitates. Tamen omnino sit impossibilis in ordine ad contradictionia physica, ut sunt produci, & non produci, vniuersi & non vniuersi, esse, & non esse in tali loco &c. Perperam tamen: primò, quia, qua diximus circa præsentem propositionem omnem omnino distinctionem vir-
tualis in ordine ad praedicata contradictionia relegant a creaturis. Secundò, quia si cognoscendi vnam formalitatem, & non cognoscendi aliam identificatam cum illa, non sunt ex se praedicata contradictionia, scilicet distinctione virtuali talium formalitatum, superflue omnino adstruitur haec ad eorum impe-
diendum contradictionem. Si autem sunt, atque erunt talia, atque vniuersi eundem formalitatem, & non vniuersi aliam, quia contradictione ex suo conceptu non sufficit magis & minus; sed omnia contradictionia atque inter se sunt contradictionia: ergo vel in virtuote cali est possibilis distinc-
tio virtualis in ordine ad impedientiam contradic-
tionem talium praedicitorum, vel profus in neutrō. Tertio, quia cognoscendi aliquid simile, & non cognoscendi atque omnino repugnat ex se, atque vniuersi simul & non vniuersi, sicut atque repugnat existere

simul, & non existere cognitionem aliquius, atque existere simul, & non existere eius vniuersem. Quod enim illud extrinsecè per cognitionem, & intrinsecè per vniuersem tangatur. Tum, quod per cognitionem possit attigi, dum non exigit: per vniuersem non item, impertinenter omnino se habent ad rem, quandoquidem si illud simul cognoscetur, & non cognoscetur; simul existeret, & non existeret eius cognitione; aut simul ea esset, & non esset cognitionis illius, quae sunt praedicatae intrinsecè sibi contradictionia ex parte cognitionis, atque ac essent ex parte vniuersis, si simul illud ipsum vniueretur, & non vniueretur. Igitur, vel in ordine ad virtuotem praedicata contradictionia, physica felicit, & intentionalia; vel omnino in ordine ad neutra est afferenda possibilis distinctionis virtualis in creaturis, ut nos statuimus. Perperamque huiusmodi praedicatae distinguntur ad propositum, praesertim cum ea, quae intentionalia appellantur, considerata in se ipsis atque ac alia sunt physica, sive existentia physica à parte rei. Quia autem ratione una formalitas a nobis ex parte obiecti possit præscindi ab alia circa virtua-
lem distinctionem ipsarum, inferius q. 9. explicandum est.

Propositio 4.

Distinctionis virtualis in ordine ad suscipienda pra- ¹⁵⁸ dicata contradictionia, ne in Deo quidem est admittenda, nisi vbi fides compellit illam admittere: eo quod vexitas aliqua aut reuelata, aut ex reuelatis sequuta absque tali distinctione constare non potest.

Consentient etiam in hanc propositionem plerique ex Doctoribus pro nostra sententia citatis. Et merito, quia conceptus adeo difficilis, ut sit necessarium captuare, ac veluti cogere intellectum ad eius possibilitem capiendam, nequapam est vel ipsi Deo tribuendus, nisi compellente fide proxime, vel remotè. De Deo quippe seclusa fide secundum principia naturalia, & intra eorum metas theologizandum est, a quibus profecto longè abscler distinctionis virtualis, de qua tractamus, nisi eam fides diuinorum mysteriorum introduxisset, vtpote, quae quodammodo limitat, & coarctat, seu potius transcondit ipsa naturalia principia, ut patet ex dictis, & amplius patet ex dicendis q. seq.

Hinc sequitur, quoties formalitates diuinæ nullatenus aliquod munus obire valent sine distinctione virtuali; nisi proximè, vel remotè suadeat fides, eis tale munus conuenire, potius esse illis munus ipsum negandum, quam distinctionem virtualis relate ad ipsum attribuendam, idque etiam si illæ etiā dubium relate ad aliud munus virtualiter distinetur sint, e. g. si repugnat videri essentiam intuitiū, non visà per eundem actum. Paternitate, nisi paternitas, & essentia in ordine ad talen-
tum virtualiter distinguuntur: & alias ex fide non constet alteram sine altera intuitiū videri posse (De quo *suo loco*) potius est neganda haec potentia, quam adstruenda illa distinctione, quantumvis Paternitas, & essentia in ordine ad alia praedicata diuina sint virtualiter distinctæ; & in similibus pariter.

Porro. Posse diuinas formalitates esse virtualiter ¹⁶⁰ distinctas in ordine ad unum minus, & non in ordine ad aliud, praterquam, quod satis ex dictis constat, probari potest a priori: quia nihil vetat aequivalere unum alteri in aliquo solum, & non in reliquis, quae illud habet. Poper namque aequivalent calori in virtute productiva alterius caloris, & non in

in virtute dispositiuā ad formam ignis. Ergo bene poterant formalitates diuinæ æquivalere rebus distinctis in ordine ad unum munus, & non in ordine ad alia, quæ res distinctæ in quantum distinctæ praestare valent.

161 Indò indidem est ad extremum colligendum contra ploroque Recentiores distinctionem virtualem, aliasque huiusmodi virtualitates, seu aquivalentias, nullatenus debere attribui, vt ipsi passim attribuantur, formalitatibus diuinis absolute, & simpliciter (quasi eis conueniant in ordine ad totum, quod sunt) sed respectiue tantum ad aliquod speciale minus. Alias multa absurdâ sequuntur, vt ex dictis in hac questione colligere est, ex alibique dicendis amplius constabit. Ratio à priori, quia nullum ens alteri enti à se diverso potest æquivalere in ordine ad totum, quod ipsum est, alioquin non esset ab illo diversum, vt ponitur; si enim piper e. g. in ordine ad totum, quod ipsum est, æquivaleret calori, perinde ac calor, se habetur quod totum suum esse, atque adeo iam non piper, vt ponitur, esset, sed calor, habere se enim aliquid, quoad totum suum esse, vt calorem, & esse calorem, in idem recidit.

QVÆSTIO VII.

Quomodo dissoluenda sunt argumenta, quæ contra identitatem diuinarum formalitatum, tum ab aliis, tum maximè ab Scotis, opponi solent?

162 **A**gendum imprimis de formalitatibus diuinis, atque adeo de Attributis Dei tum communibus tam inter se, quam cum essentiâ comparatis, tum personalibus collatis cum essentiâ ipsa, & communibus. De corumque identitate exclusive non solum distinctionem abolire realem, iuxta doctrinam stabiliam q. 4. sed etiam distinctionem formalem ex natura rei, iuxta doctrinam contra Scotitas statutam q. 5.

163 Primum autem argumentum eiusmodi identitati aduersum ex illo definiuntur axiomate celebrissimo. *Quæ sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se.* Cuius meminit Arist. lib. 7. Topic. cap. 1. loco 5. vt supra q. 3. proposi. 2. commemorauimus. Si enim relationes, seu personalites diuinæ cum vnâ Dei essentiâ sunt idem, & inter se quoque debent esse idem, iuxta dictum axioma. At constat ex fide esse inter se distinctas. Ergo & ab ipsâ essentiâ distincta sunt. Aut axioma alioquin evidens, falsum est. Totaque forma syllogistica fundata in illo funditus corruit; totaque vis rationis humana penitus enervatur.

164 Hoc argumentum non parum negotij faccessit cunctis Theologis. Neque una omnium circa solutionem eius sententia est. Etenim prætermisis illis, qui vt hanc difficultatem euaderent, minus catholice de diuina Trinitate sentientes, realem aliquam distinctionem commenti sunt inter personas, & essentiam, tollentes ab eis subinde, realem identitatem, quan habent, contra quos egimus q. 4. Prætermisis etiam Scotis, qui cum reali identitate distinctionem formalem ex naturâ rei inter personas & essentiam componere satagunt, quorum doctrinam latè, & efficaciter confutauimus q. 5. Et reliquæ quidam dicunt prædictum axioma vniuersaliter esse verum in conceptibus absolutis. Cum

quo stat conceptus inuicem relatuos, quales sunt personalitates diuinæ, possè inter se distinctos esse, eti sint idem vni tertio. Pro hoc modo dicensi assert P. Ruiz tom. de Trinit. disput. 15. sec. 3. Boehthium, Athanasium, Cyrillum, & alios Patres. Ceterum cum distinctio mutua relatuorum, quae sunt eadē vni tertio, nullibi reperi valeat præterquam in Deo ob summam eius infinitudinem. (Alioquin plurima Trinitatis mysteria essent possibilia in creatis, quod sine absurdo ingenti dici non potest.) perinde est ita explicare axioma, ac dicere illud in tolis creaturis, non item in Deo locum habere.

Alij dicunt præsumptum axioma vniuersaliter esse 165 verum, in iis, que sunt eadem adæquatè vni tertio, seu, quod in idem recidit, in iis, quæ sunt eadem vni tertio incommunicabili, sive, quod ita est vnam, vt non sit etiam plura. Sic Mol. 1. part. quæst. 2. 8. artic. 3. disput. 2. Val disp. 2. quæst. 2. punct. 4. Bella m. liv. 1. de Christo cap. 18. Gran. contro. 5. de Trinit. tit. 3. disput. 3. sec. 3. & alij. Verum haec distinctiones nugatorum potius videntur reddere axioma, quæ illud ad rem expedire. Nam esse aliqua eadem vni tertio adæquatè nihil aliud in præsenti sonare potest, quædam, quod omnia identificata cum tertio, sint etiam identificata cum singulis, quod est esse illa eadem inter se; & esse tertium incommunicabile, aut ita vnum, vt non sit plura, idem est, ac non esse illud identificatum cum pluribus inter se distinctis. Perinde ergo erit assertere. Quæ sunt eadem vni tertio adæquatè, sive, sunt eadem vni tertio incommunicabili, aut omnimodis vni, sunt eadem inter se: atque assertere, quæ sunt eadem vni tertio, & inter se non sunt distincta, sunt eadem inter se; quæ est clara nugatio.

Alij idem axioma sic explicant, vt sensu sit que 166 sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se secundum id, secundum quod idem sunt, que sensu consentiunt etiam in Deo illud locum habere. Pro hac explicatione Soar. lib. de Trinit. cap. 3. & Ruiz supra num. 17. citant S. Th. S. Bonav. Capreol. Caet. Ferrar. & alios, sed certè si in eo sensu dumtaxat esset axioma verum, nulla non possent esse inter se distincta etiam in creatis, quantumvis identificata cum tertio, quia semper quantumvis distincta essent idem secundum id, quod commune habent in ipso tertio, vt evenit in personis diuinis. Tum explicatio ista inutile reddit axioma, vt ex illo posse inferri absolute identitas eorum, que identificantur eum tertio, qualis citra omne dubium ab omnibus in creatis infertur.

S. Th. 1. part. quæst. 2. 8. artic. 3. ad 1. & cum eo 167 Thomistæ communiter dumtaxat consentient tenere dictum principium in iis, quæ re simul, & ratione sunt eadem vni tertio, nonverò in iis, quæ ratione differunt, vt personalites diuinæ differunt ab essentiâ, quia nimirum, vt exponit Gran. supra, solum est evidens identificari inter se, quæ ita sunt eadem vni tertio, vt ne ratione quidem habent in re fundamentum distinguantur ab illo. Sed primum ego non capio, quid ad rem distingui, aut identitas rationis a solo intellectu nostro dependens, quando sermo est de identitate reali plurium cum tertio; quanquam enim nos non possimus apprehendere inter se distincta, nisi, quæ à tertio patiter distincta apprehendimus. At nostræ apprehensiones, quid conferunt, vt realiter inter se distinguantur, quæ realiter à tertio distincta non sunt? Ceterè etiam cum iudicamus esse eadem inter se, quæ sunt eadem vni tertio, apprehendimus, illa

tum

Disp.XIII.De identit.& dist.rer.Quest.VII. 335

tum inter se , tum ab ipso tertio distincta . Nihil ergo nostra rationis distinctiones realibus rerum identitatibus praividicare valent . Deinde , si quæ ratione distinguuntur à tertio , eo ipso possunt realiter inter se distinguui , quantumuis ab ipso tertio realiter distingue non sint , nihil ex dicto principio adhuc in creaturis firmum habebimus . Sed tuto myteria Trinitatis passim in creaturis configurare integrum erit , quandoquidem passim distinguuntur à tertio ratione nostra , quæ realiter ab illo distincta non sunt . Quod tamen , quis non censeat absurdum?

168 Propterea Soar . lib . 4 citato de Trinit . cap . 3 . n . 7 . Vasquez 1 . p . disp . 123 . cap . 2 . n . 9 . Valent . q . 2 . pun . 4 . Albertin . tom . 1 . Princip . 7 . corol . 1 . num . 6 . Tann . disp . 4 . q . 1 . dub . 4 . n . 19 . Ruiz disp . 15 . citata de Trin . sec . 2 . n . 6 . & alij graues Theologi ingenue satenter axioma , de quo tractamus , vniuersaliter non esse verum , quia in diuina Trinitate ob summam eius infinititudinem locum non habet , tametsi in rebus creatis solum esse non possit . Ceterum quanquam hoc ita sit re vera , quia tamen , quæ de Trinitate diuinâ sudes nos docet , non solum huic axiomatici videntur aduersari , sed etiam illi forsan evidentiore , cuius meminimus disp . 9 . q . 5 . proposit . 1 . Idem simul esse , & non esse impossibile est , quatenus in Deo de eadem entitate reali prædicta contradicitoria verificantur , vt sunt distinguui , & non distinguui ; producere & non producere ; produci , & non produci ; & similia . Pater enim distinguuntur à Filio , & illum producunt : cum tamen essentia , quæ est eadem entitas cum Patre , neque distinguuntur à Filio , neque illum producunt . Filius etiam producitur à Patre , à quo non producitur essentia , quæ est eadem entitas cum Filio . Idcirco ut huiusmodi axiomata etiam in Deo firma constant , & nos de Deo ipso dignius loquamur , dicendum arbitrio cum Arriaga tom . 1 . in 1 . p . disp . 43 . sec . 3 . & alij q . preced . n . 133 , relatis , vera esse illa vniuersaliter vbiunque similis cum identitate reali ac formalí extermorum distinctio aliqua virtualis , eminentialis , seu æquivalentis non interuenierit , qualis inter alias formalitates diuinas absque vlo proflus summa identitatis dispendio dicenda est interuenire , vt monstrauimus in dictâ questione . Itaque quæ sunt eadem vni tertio , adeo ut ne virtualiter quidem distinguantur ab illo ea non possunt non esse eadem inter se etiam in Deo . Quæ vero ita sunt eadem vni tertio realiter formaliter , vt virtualiter ab illo distincta sint , nihil vetat , quod distinguuntur inter se realiter formaliter . Similiter duo prædicata contradicitoria de eodem subiecto ita in diuiduo , vt ne virtualiter quidem multiplex sit , nullatenus verificari possunt , adhuc in Deo ; quando vero subiectum ita realiter formaliter unum , & idem est , vt virtualiter sit duplex , bene potest prædicata contradicitoria cum infallibili veritate sufferre . Et quoniam huiuscmodi virtualis distinctio nullum omnino locum habet in creaturis , in dñe in Deo quidem , nisi vbi mysteria fidei cogunt ad eam ponendam , vt ibidem ostensum est , ideo axioma supradicta , sicut & cetera quæq; similia totius Metaphysica præterquā in paucissimis casibus , vbi intrâ Deum dicta distinctionis virtualis moderationem patiuntur , simpliciter , & absolute , & absque vla explicazione sunt retinenda vt prorsus certa . Vnde liquet ad argumentum factum n . 163 . quomodo sine praividicio axiomatis , in quo illud mititur , possint beneficio distinctionis æquivalentis , seu virtualis personalitatis diuinae esse inter se distincta realiter ,

quantumuis cum vnicâ sint identificate .

Circa illud vero , quod in arguento supponitur .¹⁶⁹ Fundari scilicet in illo principio . Quæ sunt eadem vni tertio , sunt eadem inter se , formam syllogisticam artis syllogismorum communis , quæ in Logica Arist . circunfertur , sua etiam inter Auctores est controversia . Fundari quidem affirmant Aureol . in 1 . dist . 2 . par . 3 . tit . 3 . Scot . abidem q . 4 . § . Ad prium Arriaga in summulis , & 1 . p . disp . 43 . citata sec . 1 . & 2 . Oviedo in summulis contr . 4 . punct . 1 . & alij Recentiores . Negant tamen Caet . 1 . p . q . 28 . art . 3 . Molin . ibidem disp . 3 . Valsquez disp . 123 . cap . 2 . Ruiz disp . 15 . de Trinit . sec . 4 & alij cenfentes dictam artem Aristotelicam non fundari nisi in illis principiis . Dici de omni , & Dici de nullo . Vbi illam fundavit ipse Arist . lib . 1 . Prior . cap . 4 . & lib . 2 . per se . Quod quidem statuant hi Doctores , ut facilius defendant vim syllogisticae etiam in Deo habere locum , quantumuis ibi locum non habeat principium illud . Quæ sunt eadem vni tertio &c .

Ego , vt dissidium istud componam , & penitus 170 rem ipsam declarare . Noto . Ad artem Aristotelicam primariò , & per se pertinere syllogismos de medio communi : à quibus alij sunt affirmatiui , alij negatiui . Syllogismos vero de medio singulari dictos expositiores , quorum alij etiam sunt affirmatiui , alij negatiui , ad similem artem posse reducitur metu haec tenus talis ars ad formam non sit redacta sicuti alia : hoc posito .

Dico primò : Syllogismi negatiui , sive de medio 171 communi , sive de medio singulari non possunt fundari in illo principio . Quæ sunt eadem vni tertio &c . quia mere affirmatiuum est . Rursus nec syllogismi affirmatiui de medio communi possunt in eo saltem adequare fundari , vt pote , quod non medium commune , sed singulare præ se fert . Amplius . Ex syllogismis affirmatiui de medio singulari solum fundantur per se , & formaliter in illo i; quorum omnes propositiones constant verbo substantivo est , ut *Hic homo est albus* : *Petrus est hic homo* : ergo *Petrus est albus* , non item , quorum propositiones alii verbis constat ; ut *Hic homo currit* *Petrus est hic homo* . Ergo *Petrus currit* . Tametsi æquivalenter syllogismi huius secundi generis ad primum genus , & consequenter ad dictum principium possint reduci , mutato verbo in suum participium ; ut , *Hic homo est currens* . *Petrus est hic homo* : ergo *Petrus est currens* .

Hinc dico Secundo . Syllogismi omnes affirmatiui de medio singulari in illo principio fundantur per se , & formaliter , cuius mentionem fecimus supra q . 3 . proposit . 3 . Quidquid affirmatur verè de aliquo , verè etiam affirmatur de quolibet identificato cum illo . Quod quidem vniuersalius est , quam illud . Quæ sunt eadem vni tertio &c . quia & illud cōciner in se , & amplius extenditur , quatenus aliquid de aliquo affirmari potest non solum per verbum substantivum est , quod identitatem significat , quo casu vtrumque principium in idem recidit , sed etiam per alia verba , ad quos casus secundum principium non potest extendi , nisi hi ad illud per æquivalentiam trahantur , vt iuxta imperdicta possunt . Quod si fiat , iam erunt idem vniuersè vtrumque principium , quocirca absolute dici potest posterius priori æquivalentem . Syllogismi autem negatiui de medio singulari in eo fundandi veniunt principio alteri opposito , cuius meminimus etiam loco citato . Quidquid negatur verè de aliquo , verè etiam negatur de quolibet identificato cum illo . In quo profectò ne per æquivalentiam quidem continetur illud . Quæ sunt eadem vni tertio &c . vt cuique consideranti innotefer .

Dico

¹⁷³ Dico tertio. Syllogismi affirmatiū de medio communi in illo principio fundantur. *Dici de omni:* Negatū autem in illo. *Dici de nullo.* Quorum sensus est. *Quidquid verè affirmatur, aut negatur de omni, verè etiam affirmatur, aut negatur de quolibet contento sub omni.* Et quoniam huiusmodi continentia in praxi syllogismorum per identitatem exprimitur; ut in hoc syllogismo. *Omnis homo currit; Petrus est homo: ergo Petrus currit,* in ceterisque pariter cernere licet. Eo nimis quod idem est Petrum contineri sub omni homine, siue in aggregato omnium hominum, ac esse hominem, siue esse unum ex hominibus talis aggregati. Idcirco duo ista principia in se claudunt illa duo, quibus diximus *num, p̄ced.* syllogismos expolitorios inniti, seu portio ex illis multiplicatis coalescent. Affirmatiū quidem ex affirmatiū, & negatiū ex negatiū. Perinde namque est dicere. *Quidquid verè affirmatur, aut negatur de omni, verè etiam affirmatur, aut negatur de quolibet contento sub omni;* ac dicere. *Quidquid verè affirmatur, aut negatur de singulari contentis sub omni, verè affirmatur, aut negatur de quilibet identificato cum illis.* Vnde manifeste consequitur principium illud. *Quo sunt eadem unitio, sunt eadem inter se, utpote inclusum in affirmatio syllogismorum de medio singulari, & ei æquivalens, iuxta dicta num, p̄ced.* non posse non etiam includi in affirmatio syllogismorum de medio communi. *Dici de omni,* adeo ut hoc sine illo confitare non possit. Tamen posse negatiū *Dici de nullo,* ad quod non pertinet vlo modo.

¹⁷⁴ Ex quibus iam appetet primò. Quid verum habent amba sententie relata num. 169. Secundo, quām incassum Auctores secunda, vt defenderent vim syllogisticam in Deo, conati sint à fundamentis syllogismorum excludere principium illud. *Quo sunt eadem v i terio, &c.* quasi non verum vniuersaliter in diuinis. Imprimis namque, ut vidimus, syllogismi affirmatiū non possunt sine illo constare, ut possint negatiū. Deinde quamvis possent onines; nullatenusque dictum principium ad formam syllogisticam pertineret; adhuc persisteret integra difficultas: quia alia itidem, que illam fundare dicuntur, & que videntur in Trinitate falsificari; quodquid verè affirmatur, aut negatur de essentiā, non verè affirmatur, aut negatur de quilibet identificato cum illā.

¹⁷⁵ Hinc natum secundum argumentum absolutē impugnans identitatem essentiæ diuinæ, & relationis, quidquid sit de fundamentis syllogismorum. Positā tali identitate forma syllogistica penitus perfundit, utpote, que in diuinis nullam vim habet, & consequenter neque in creatis, totaque subinde humana ratiocinatio subvertitur. Igitur talis identitas non est ponenda. Antecedens probat: nam hic syllogismus de medio singulari. *Hec Deitas est Pater; Filius est hæc Deitas: ergo Filius est Pater,* legitimus est in primā figurā, & antecedens est verum, & tamen consequens est falso. Similiter hic syllogismus de medio communi. *Nulla paternitas est filiatio. Essentia diuina est paternitas: ergo essentia diuina non est filiatio,* legitimus est etiam in primā figurā, & antecedens est verum, & tamen consequens est falso. Tantumdemque evenit in aliis innumeris, qui pariter formati possunt in Trinitate.

¹⁷⁶ Nonnulli tacito nomine relati à Ruiz disp. 15. citatā sec. 5. plāne concedant in diuinis formam syllogisticam vim non habere. Perperam tamen, quando omnes Theologi uno ore docent opposi-

tum, qui varie ad argumentum factum respondent. Ego vero, omisis pluribus solutionibus minus idoneis, quæ apud præcitos Doctores videri possunt, duas exhibeo. Prima, & facillima ex doctrinā superius tradita est, ut forma syllogistica vbiique legitima sit, in propositionibus affirmatiuis de verbo substantiō est, non solum identitatem realem, formalem, sed etiam virtualem debere affirmari; ita enim fiet, ut feruā formā, numquam ex antecedente vero colligatur consequens falso. In syllogismis enim propositis ideo consequens falso est, quia maior, & minor prioris, & minor posterioris sumptu verbo est, ut sūm debet, pro actu essendi, siue pro identitate non solum formalis, sed virtuali, falso sunt: ut sic enim Deitas affirter idem cum Patre, & Filio etiam virtualiter, cum tamen virtualiter ab illis distincta sit. Itaque significante verbo est omnimodam extremon identitatem etiam virtualem verissimē concludit vbiique ex antecedente vero syllogistica forma.

Secunda solutio, quā plerique vtuntur Theologi, ¹⁷⁷ tamen si non adeo clare, vniuersaliterque explicata, est, ut forma syllogistica legitima euadat, debere semper syllogismorum terminos, vbi futuri sunt singulares, aut particulares, aut communes distributi, perfecte, siue omnimodè tales esse; alioquin syllogismus defectum patiatur omnimoda distributionis, aut particularitatis, aut singularitatis aliquius termini, & idcirco male concludet. Et quiam terminus *Deitas, & reliqui toti Trinitati communes, eo ipso, quod sunt communes tribus personis communitate identitatis, omnimodam particularitatem, aut singularitatem omnem omnino communitatē excludent non habent; etiā habent singularitatem vniuersalitati oppositam, ideo vbi cunque ponuntur pro terminis particularibus, aut singularibus, quantumvis eis adiificantur pronomina demonstrativa (quorum est solum demonstrare singularitatem vniuersalitati oppositam, non item omnimodam) defectum patiatur syllogismus in talibus terminis omnimoda particularitatis, aut singularitatis. Vbi vero ponuntur pro terminis communibus additis etiam particulis distributiis *omnis, nullus*; defectum patiatur omnimoda distributionis, quia particula *omnis, nullus* solum valent distribuire terminos communes communitate vniuersalitatis, non item terminos communes communitate identitatis. Poterunt tamen etiam hos distribuere, si addatur eis terminus illis extremis, cum quibus identificantur vniuersalis, supra quem particulae cadant, dicendo, *omnis res, que est Deitas, nullum ens, siue nihil, quod est essentia, &c.* Ecce, cur syllogismi in arguento propositi male concludunt. In primo enim medium, nempe *Deitas, non est omnimodè singulare;* Vt debet esse in syllogismis expolitoris. In secundo, si est illi constructus in *Filio, subiectum minoris, nempe Essentia diuina non est terminus omnimodè particularis,* ut esse debet; si vero dicatur esse constructus in *Celarent,* etiā adiungatur eidem subiecto minoris, particula *omnis* adhuc non erit omnimodè distributum, ut debet, quale est, si ita fieret syllogismus. *Nulla Paternitas est Filiatio: omne quod essentia diuina est Paternitas: ergo nihil, quod est essentia diuina, est Filiatio.* Ut sic tamen minor est falsa, & ideo consequens est falso. Pariterque de reliquis syllogismis in Trinitate possibilibus ratiocinandum est.*

Tertium argumentum contra identitatem diuinæ essentiæ, & relationum ex variis desumitur prædicatis

Disp.XIII.De ident.& dist.rer.Quæst.VIII. 337

tis contradictoriis, quæ illis conuenient reipsâ, de cisque subinde vere enunciantur, ut constat ex fide, talimodi sunt communicari, & non communicari, produci, & non produci, distinguiri, & non distinguiri, & similia. Necnon per sonitatem Verbi vnitam esse humanitati Christi immediate, secus essentiam, seu naturam, & consequenter Verbum ipsum fuisse incarnatum, paucum, mortuum, naturam vero minime. Predicata enim contradictionia huiusmodi eidem rei prorsus indiuisibili re vera conuenire non possunt, atque adeo neque essentia diuina, & relationi conuenirent, si essentia, & relatio unum, & idem essent reipsa: consequens ergo est, ut illæ distinctionæ sint à parte rei. Hoc argumento industi sunt Gilbertus, & alij ad ponendam distinctionem realem inter essentiam, & relationes. Scot. autem ad ponendam distinctionem formalē ex naturā rei, prout vidimus. q.4. & s.

S. Th. vero 1.p. q. 39. art. 1. ad 2. & ibi eius expeditores communiter. Valquez. 1. p. disp. 12. cap. 6. Ruiz. d. 1. de Trin. sec. 7. & 8. Gran. 1. p. contr. 1. tit. 2. disp. 5. sec. 3. & contr. 5. art. 3. d. 3. sec. 4. Soar. lib. 1. de Attrib. cap. 13. & lib. 4. de Trin. cap. 4. Alar. iii. 5. de Trin. disp. 2. cap. 10. a. n. 1. Falol. 1. p. q. 4. art. 2. dubit. 1. 3. n. 103. & plares alij, qui solam distinctionem rationis admittunt inter essentiam, & relationes, respondunt sufficere hanc, ut de relatione, & essentia prædicta contradictioni commemorata vere, & absque contradictione enuncientur. Non enim esse illa contradictione hoc ipso, quod subiecta, de quibus prædicantur à nobis, nempe essentia, & relatione distinctiona sunt secundum rationem: idque etiæ in prædicationibus addatur particula *realiter*, aut alia æquivalens: quia per illam non excluditur ordo ad nostrum modum concipiendi talia prædicta, & subiecta sed tantum intenditur denotari esse reipsa id, quod nos per tales præcītūs prædicationes intelligere, atque significare intendimus, quodque invenies Deum unico simplicissimo conceptu absque ullâ prorsus terminorum contradictione vident modo quodam à nobis pro hoc statu neque intelligibili, neque explicabili. Addum. Gran. & Ruiz, si particula *realiter*, cum dicimus. *Essentia Patris realiter communicatur Filio*; *secus Paternitas*, referatur ad modum significandi præcītūm earum vocum tunc tales propositiones implicatorias esse, siue de subiecto non supponente, quia supponunt essentiam realiter esse præcisam, seu distinctionem à relatione, quod falsum est. Porro prædicta alia contradictionia de subiectis per solam rationem distinctionis absque ullâ contradictione enunciari, plurimi exemplis etiam à creaturis petitū existimat Ruiz comprobari. Animal enim, inquit, in Petro realiter identificatur cum rationali, & tamen animal non est principium discursus, cuius principium, & radix est rationale, similiter actio, & passio realiter sunt idem, & tamen actio importat respectum à quo est motus, quem non importat passio. Id, quod etiam sentent Soar. cap. illo 4. de Trin. sub finem; Alarc. supr. & alij.

Sed vero doctrina hæc, me quidem iudice, arguento factò non satisfacit, quia licet prædicta ex suo genere contradictionia absque ullâ contradictione enunciari possint de subiectis per solam rationem distinctionis, quando enunciations procedunt in sensu formalis concernente nostrum modum intelligendi, quia tunc non solùm agit de veritatibus obiectiūs secundum id, quod habent à parte rei; sed insuper secundum id, quod eis accrescit ex nostro modo concipiendi. At vero quando enunciations procedunt in sensu mere reali præcītūdōnē à sensu formalis, aut etiam illam excludendo, ut fieri potest,

ad huc retentis eisdem conceptibus obiectiūs, tum quidem sola distinctione rationis subiectorum non solùm insufficiens, sed prorsus impertinens est, ad impedientam contradictionem prædicatorum alias sibi contradictentium. Cuius ratio mihi evidens est, quia, quod aliqui enti mere reali conuenit, aut repugnat à parte rei, independenter à nostro modo concipiendi conuenit, aut repugnat; neque, quod ego, sic vel alter tale ens apprehendā, desinet illud ipsum realiter ei conuenire, aut repugnare, ut est manifestum. Ergo si duo aliqua prædicta contradictionia alii enti realiter indiuiso à parte rei sunt repugnantia, quantumvis ego illud per rationem in plura diuidam, itidem repugnantia manebunt: Si vero realiter ei non repugnant, nec repugnabunt, etiæ ego illud per rationem pariter indiuiso relinquam. Impertinens ergo omnino est sola diuisio, siue distinctione rationis formalitatum eiusdem entis, ut prædicta contradictionia illi conueniant à parte rei, alioquin non conuentur tali distinctione seclusa, & consequenter, ut veræ evadant enunciations, quæ in sensu mere reali nihil aliud ab eis conuenientia enunciant, alias etiam falsificandæ, ipsa sublatâ distinctione. Exemplis rem totam declaro. Haec propositiones sum veræ in sensu formalis. In homine rationale est principium discursus, non animal, non minus, quam haec. Homo in quantum rationalis discurrit, non in quantum animal. Cum tamen in sensu mere reali, negativa sit falsa: eo quod illa in sensu formalis accepta significat discursum hominis non nasci, prout à nobis concipitur à formalitate animalis, quod verū est, quia nos hoc ipso, quod relate ad discursum, & sensationem intellectu partimur hominem in rationale, & animal, discursum ipsum soli rationali, sensationem autem soli animali concepcione nostrâ attribuimus. At vero accepta in sensu mere reali significat discursum hominis à parte rei, & nullâ habita ratione conceptionis nostrâ ab animali hominis non oriens. Quod falsum est, quia cum animal, & rationale hominis à parte rei sint prorsus, idem repugnat omnino oriens realiter ab uno, & non ab altero discursum, atque ac repugnat unum produci, & non alterum, unum esse in tali loco, aut in tali tempore, & non alterum, & cetera huiusmodi; quia quæ sunt omnia contradictionia sibi inuicem repugnantia. Eodem pacto, & propter eamdem rationem haec propositiones in sensu formalis sunt veræ. Deus intellectu intelligit; Voluntas non intelligit. Deus ut iustus puni; ut misericors non puni. & similes. Cum tamen in sensu mere reali semper negativa sit falsa. Vide ad rem plura dicta supra disp. 2. quaest. 4. Conf. 4.

Tum sic. Prædicta ex suo genere contradictionia, 181 que de essentiâ Dei, & relationibus secundum fidem vere enunciantur, non solùm in sensu formalis, sed etiam in sensu mere reali vere enunciatur, quia cum à parte rei, & independenter à conceptione nostrâ Deus sit trinus, & unus à parte rei, & nullâ habita ratione nostri modo concipiendi Pater distinguitur à Filio, à quo non distinguitur essentia Patris. Filius producitur à Patre, à quo non producitur essentia Filii. Essentia Patris communicatur Filio, cui non communicatur Paternitas, &c. Igitur, ut huiusmodi prædicta à parte rei conueniant Patri, & Filio, sua Paternitas, & Filiationi, essentiaque utriusque communis absque ullâ prorsus contradictione, & consequenter, ut in sensu mere reali de tali essentiâ, & relationibus vere, & sine repugnantia enunciatur impertinens est distinctione rationis, quæ à nobis illæ concipiuntur distinctiones. Tamen etiam aliunde talis distinctionis nobis sit necessaria;

vtalia de ipsis prædicta enunciemus, quod est valde diuersum. Ait quippe est beneficio iolius distinctionis rationis exi eiutmodi prædicta a contradictione, vt relati Autores supponunt. Aliud non posse nos illa aliunde iam ab omni contradictione immunita citra distinctionem rationis de essentiâ, & relationibus enunciare. Primum est falsum ; Secundum vrum, vt latius dicemus *infra* q. 9.

182 Igitur ad argumentum opositionis n. 187. facilius, & verius ex doctrinâ stabilitâ q. 6. & cum Authoribus ibidem præcitatâ citatis respondeatur. Quantumuis essentia diuina, & relations realiter formaliter sint proflui idem, optimè tamè posse omnia ea prædicta ipsi reverâ conuenire absque vlla proflus repugnatiâ, de eisdemq; subinde etiam in sensu omnino, reali, absq; vlla contradictione enūciari quia in ordine ad talia prædicata æquivalenter, seu virtualiter sùt distinctiones est, ita se gerunt ob suam infinititudinem, & eminentiâ, ac si realiter formaliter distincte essent.

183 Quartum argumentum defensum Scotistæ ex multis, variisq; propositionibus, quæ cùm sint falsæ, vera essent, aut cùm sint vera, falsæ existentes, nisi distinctione aliqua ex naturâ rei inter formalitates diuinæ vere daretur. Huiusmodi sunt. Deus intellectu vult, voluntate intelligit, misericordia punit, iustitia miseretur. Verbum procedit per voluntatem, Spiritus sanctus per intellectum, & similes, quæ citra dubium sunt falsæ. Tum Deus intelligens mala, non vult illa. Deus non amat malos, sed odit ; intellectio Dei eius volitionem præcedit, quia Deus intelligit, vult, nō est conuerso. Deus, vt vnum operatur ad extra, nō vt trinus. Et consequenter creature à Deo dependent, cum ipsoque connectantur vt uno, non vtr uno, & alia huiusmodi, quæ etiam citra dubium sunt verae. Essent autem priores quidem manifestè verae. Postiores autem falsæ, nisi formalitates diuinæ, quæ in eis interuenient, aut ab se inuicem, aut ab aliis formalitatibus ex naturâ rei formaliter essent distinctiones. Respondeo iuxta doctrinâ *nuper* traditam ex huiusmodi propositionibus alias dumtaxat præ se ferre sensum formalem, pro quo falsificando, aut verificando distinctionis formalitatū fatis est, vt docuimus. Ex reliquis, quæ in sensu merè reali capiuntur, quasdam, quæ aut mysteriū Trinitatis, aut libertatem diuinorum actuum concernunt, per distinctionem virtualem formalitatū expediti, quasdam nullâ proflus distinctione formalitatū indigere. Quenam autem ad vnamquamque harū trium classum spectat, determinantur Id viuierim adnotarim contra Scotistas pleraque eorum argumenta in ipsis posse retorqueri, quia aut probant inter formalitates diuinæ distinctionem absolutè realem, quam ipsi catholicè negant, aut non probant distinctionem formalē ex naturâ rei, quam propugnant. Ut enim constat ex doctrina contra ipsos statuta q. 5, quoties agitur de prædictis conuenientibus, aut repugnantibus formalitatibus diuinis, nō solum formaliter, sed simpli- citer & absolutè realiter, ad quamvis eorum contradic- tionem abolendam inutilis est, & impertinens distinctione dumtaxat formalis, vt potest, quæ in vñ talis distinctionis præcisè nullatenus æquivalere potest distinctioni absolute reali : quod si pro huiusmodi æquivalentia ad Dei infinitudinem, & eminentiam recurgatur, vt nos recurrimus ; potiori adhuc iure dicta distinctione formalis manet impertinens, quia neque est necessaria, nec magis utilis, quam distinctione rationis ad talem æquivalentiam præstandam, cùm sit distinctione nihil immuniens identitatem absolute realem, alteriusque subinde generis à distinc-

tione absolutè reali, cuius æquivalentia queritur ; & consequenter hæc ab infinitate diuina non facili illa supposita, quam illa sublata præstari valeat.

184 ñd obiciunt. Singula attributa diuina vicissim excludunt formanter, ita vt vnum non sit deceptu quiditatuo, sive de quiditate alterius in primo modo dicendi per se, diuersaque subinde definitions habent, vt constat ; diuersas etiam subeunt demonstrationes, quandoquidem vnum demonstratur per aliud, & hoc non per se ipsum, sed per aliud, aut per essentiam demonstratur. Diuersas reduplicaciones patiuntur, siquidem Deus e.g. non in quantum aternus operatur, sed in quantum omnipotens, neque in quantum verus amat, sed in quantum bonus. Demique adeo diuersas concepibilitates habent, vt non solum alia extra conceptus obiectu aliorum sint, sed saepè alia, aliis ignotor, cognoscantur. Igitur attributa diuina ex naturâ rei formaliter sunt inter se distinctiones. Hoc argumentum maiori saltu ex parte potest in argenteis retorqueri, iuxta doctrinam *nuper* præcedentis. Respondeo ad singulas eius clausulas singillatim. Ad primam. Attributa diuina excludere quidem se vicissim formaliter, ita vt vnum non sit de conceptu obiectu saltem explicito, sive de quiditate obiectu alterius in primo modo dicendi per se. Hæc tamen omnia non ex naturâ rei, sed nostrar modo concipiendi dumtaxat ; quia ex naturâ rei omnia sunt vnum, vna, & indiuisa entitas, vna proflus, & indiuisa quiditas. Vide rursus dico, definitions, quæ habent, neque diuersas, neque distinctiones esse ex naturâ rei obiectu, seu quantum ad obiectum per illas significatum, sed tantum per nostram rationem ; qualiter etiam distinguuntur ipsa attributa. Quod autem huiusmodi definitions ex parte ipsarum vocum realiter diuersae sint, nullam arguit distinctionem ex naturâ rei obiectorum, quia vt potest eadem realitas obiecti diuersis cognitionibus cognosci, ita & diuersis vocibus potest significari. Ad secundam respondeo, diuersas etiam demonstrationes, quæ subeunt attributa diuina, ex parte nostrorum actuum dumtaxat, non itidem ex parte obiectorum, esse ex naturâ rei diuersas, obiecta quippe solum distinguui per rationem. Etenim posse intellectum nostrum vnam formalitatem cognoscere, alia eiundem entis non cognitam, atque adeo etiam vnam per aliam prius cognitam demonstrare, non nascitur ex eo, quod tales formalitates ex naturâ rei sint distinctiones ; sed ex eo, quod ille autem habet praecindendi uia cognitione ea, quæ realiter sunt identificata : aut nihil praescindendo eorum, quæ realiter idem sunt, totam rei obiecta entitatem modò in ordine ad hac, modo in ordine ad illa connotata extrinseca concipit, & hoc solum est cognoscere in illa plures formalitates, aut aliquas formalitates, cognitus aliis, ignorare, iuxta diuersas sententias praecidentium obiectu, aut non praescindentium, de quibus *infra* q. 9. Ex quo patet ad quartam argumentum clausulam. Ad tertiam autem dicto pro illis reduplicacionibus conuenientibus aliquibus formalitatibus, & nō alii sufficere distinctione rationis talium formalitatium, quia propositiones replicatiæ capiuntur in sensu formalis. De quo sat superque dictum circa argumentum tertium.

Sexto obiciunt. Conceptus sapientiae, & iustitiae, aliorumve attributorum communes Deo, & creaturis sunt inter se distinctiones ex naturâ rei : ergo etiam conceptus sapientiae, & iustitiae, aliorumque attributorum proprij solius Dei. Consequens est bona, quia quidquid ex naturâ

Disp.XIII.De identit.& dist.rer.Quest.VII. 339

tarâ rei conuenit alicui conceptui communi non potest non conuenire omnibus particularibus contentis sub illo, ut est notum. Antecedens autem probatur pariter quia si conceputus sapientiae, & iustitiae communibus Deo, & creaturis identitas ex natura rei conueniret, sapientiae quoque & iustitiae creatarum conueniret ob eandem rationem, ut potest conceputus particularibus contentis sub illis communibus. Respondere conceptus sapientiae, & iustitiae communibus Deo, & creaturis à parte rei partim distinguuntur, & partim identificari, distinguuntur enim quantum ad sapientias, & iustitias creatas, quas in se inuoluunt, identificantur verò quantum ad sapientiam, & iustitiam increatam, quam etiam in se includunt. Ex quo patet ad probationem argumenti, id solum, quod ex natura rei conuenit adaequatae alicuii conceptui communi, conuenire singulis inferioribus, non verò idem, quod ex parte conuenit quoad aliqua scilicet, & non quoad reliqua eorum, que in tali conceptu inuoluuntur, ut euenerit in praesenti. Adde hoc etiam argumentum eadem vi posse interqueri contra Scotistas ad probandum distinctionem attributorum absolute realium, quia talis est, quæ repertitur inter sapientiam, & iustitiam creatam.

186 Septimo obiciunt. Sapientia Dei magis est identificata sibi, quam iustitia, ergo respectu iustitiae aliquam distinctionem habet. Respondeo; sapientiam Dei habere aliquam distinctionem rationis comparatione iustitiae, quam non habet comparatione sui; realiter verò quæ esse identificantur iustitiae, ac sibi.

Octauo. Saltem plus distinguuntur sapientia à iustitia, quam sapientia à sapientia. Sed hęc extrema ut minimum distinguuntur ratione: ergo illa ex natura rei distinguuntur. Respondeo; utrāq; distinguunt per rationem. Priora adaequata, posteriora verò madaequata, distinctione, sive includentis ab inclusio, que minor est iuxta doctrinam traditam *sap. d. 2. g. 4. cors. 3.*

187 Non obiciunt. Pluralitas personarum non officit diuinam simplicitatem: ergo neque pluralitas attributorum. Nego consequentiam: quia singula persona perfectissimè sunt idem cum unica, & simplissimâ essentiâ, ad eamque tanquam ad unum aliquid rediguntur, ut loquitur D. Bernar. mox referendus. At attributa, quia ratione ab Adversariis ex natura rei ponuntur distincta, nempe formaliter non identificantur cum tertio, quod prorsus sit idem formaliter. Quare pluralitas attributorum sic distinctionum perfectæ simplicitati aduersatur, secus pluralitas personarum.

188 Decimo obiciunt. Confusio opponitur distinctioni, sed in Deo nequit admitti confusio: ergo debet admitti distinctione. Respondeo, confusionem non opponi distinctioni viciisque, potius eam supponere, sed distinctioni ordinatae, sive ordinationi distinctionum: unde vbi est summa identitas, sicut in Deo impossibilis est confusio.

189 Undecimo opponunt ea scriptura loca, quibus attributa diuina in numero plurali ponuntur ad Rom. 1. *Invisibilia Dei.* 1. ad Corinth. 2. *Ea, quæ sunt Dei,* &c. Aut unum alteri adicitur *Ps. 85. Patiens, & multa misericordia, & verax.* ad Rom. 11. *O altitudine dñitiarum sapientie, & scientie Dei* &c. Aut vni vmas effēctus, alteri alteri attribuitur, ut ad Rom. 1. Benignitati Dei tribuitur ad p̄m̄tentia adducere, iustitia verò reddere vnicuique secundum opera sua. Opponunt pariter plurima Patriarca testimonia eidem modis loquacium de attributis diuinis. Sed respondetur facile scripturam, & Patres, atque etiam passim Theologos de diuinis attributis loqui, ut de pluribus; non quod de *Pharus Scient. Tom. I.*

reip̄ plura sint, sed quod à nobis concipiuntur ut plura. Quo etiam iure vni unus, & alteri alter effectus attribui solet; immo eundem, qui hinc tribuitur, illi negari in lenius scilicet formaliter iuxta *superius* dicta. Dicendum itaque cum Bern. *serm. 80. in cant. post medium de diuinitate loquente.* In ea, & multa in unum, & diversa in idem rediguntur, ut nec de numerofitate rerum sumat pluralitatem: nec alterationem de varietate sensat. Quia nimis pluralitas secundum rationem nihil innatuit de unitate, atque identitate reali. Videatur ad *rem Gillius noster 1. part. libro. 2. tit. 5. cap. 7.*

Duodecimo ex Scot. in 1. distin. 8. quest. 4. §. 190 ad questionem. Opponitur specialiter Augustini libro 15. *Trinit. capite 3.* docens omnia attributa Dei esse aequalia, qualia non essent, si inter se non essent distincta, quia nihil sibi met est aequalis; & libro 3. contra *Maximum cap. 10. sub finem* inferens ex eo quod Deus non est ex attributis compositus, multo minus esse compositum ex personis, quæ illatio mala esset, nisi attributa ex natura rei inter esse distinguenter. Hęc etiam contorqueri possent in Scotum. Respondeo ad primum. Attributa diuina à parte rei solum esse aequalia fundamentaliter, quatenus quodlibet secum habet identificatam omnium aliorum perfectionem, ad quod nullā agent distinctione ex natura rei, potius eam repudiant: ad aequalitatem autem formalē, quam nos in illis eo fundamento duci concipere possumus, sufficit, quod per rationem nostram distincta sint, ut pluribus est explicandum *infra suo loco.* Vnde ex dicto Augustini de quācumque earum aequalitatibus Sanctus loquatur nihil ad rem inferri potest. Ad secundum dico, vim illationis Augustini in eō stare, quod attributus ex suo genere abstractissimo, cum sint instar accidentium, minus repugnat compositionis, quam personis, quæ ex suo genere sunt substantia completa. Quare si Deus in attributis nullam pati potest compositionem, multo minus poterit in personis.

Decimo tertio arguit ex Arist. s̄p̄ afferente 191 in eādem entitate esse plures rationes, seu quiditates. Sic lib. 3. *Physic. texti. 21.* dixit in eādem entitate esse plures rationes actionis, & passionis; & lib. 4. *Met. text. 3.* passiones entis esse rationes distinctas ab ente, &c. Respondeo Arist. solum velle in eādem esse plures conceptus per rationem nostram distinctos; ut legenti eius contextus noceat.

Phira alia arguita congerunt Scotistæ ad 192 probandam suam distinctionem formalē ex natura rei inter formalitates, seu gradus entium creatorum. Quæ iam proponenda, atque diluenda sequuntur.

Primum, & potissimum, in ordineque decimum 193 quartum est. Eidem entitati reali hominis conuenit esse similem, & dissimilem comparatione eiusdem; que sunt prædicta contradictionē opposita, non minus, quam esse aliquid comparatione eiusdem aequalē, simul & inaequalē. Homo enim in quantum animal est similis equo, eidemque in quantum rationalis dissimilis. Ergo formalitates animalis, & rationalis hominis ex natura rei distinguuntur, quia prædicta contradictionē opposita eidem subiecto omnino indistincto nequit quā conuenire possint. Posse argumentum hoc, & similia in Scotistis retorqueri, cumque distinctionem formalē, recente extremonrum identitate reali ad illa soluenda nihil prodelle superius que. 5. a numero 102. monstrauit.

Respondeo Ariag. cū aliis disp. 5. log. a n. 13. simili-

194 tudinem, & dissimilitudinem nō se habere, sicut se ha-

F f 2 bent

bent aequalitas, & inaequalitas: quia similitudo sufficit magis & minus, aequalitas vero non item. Vnde dissimilitudo non negat omnem similitudinem, si-
cat inaequalitas omnem aequalitatem, sed tantum omnimodam; cum unaquaque subinde similitudine compatibilis est. Quo sit, ut possit homo dici aliquam ratione similis & dissimilis equo, quatenus habet aliquam similitudinem cum equo, non vero omnimodam. Verum doctrina haec, nisi amplius explicetur, non videtur facto argumento satisfacere. Per eam namque tantum habemus totam entitatem hominem in diuisum sumptam quamdam quasi remissam, sive imperfectam similitudinem habere cum equo, que ex ipso, quod non est exacta, velata mixta dici potest cum aliquam dissimilitudine. Argumentum tamen contendit hominem in quantum animal precise perfectam habere similitudinem cum equo, in quantum rationalem vero simpliciter esse illi dissimilem, tales enim nobis apparent circa dubium hi duo conceptus. Perfecta autem omnimodave similitudo, & dissimilitudo talis dicta simpliciter in eodem comparatione eiusdem plane sunt termini repugnantes aequalis, atque aequalitas, & inaequalitas.

¹⁹⁵ Alij in quibus est Oviedo *contr. 4. Metaph. punct.* 3. n. 18. respondunt, hominem secundum substantiam, neque esse similem equo, quia similitudo, & dissimilitudo tantum fundantur in accidentibus, non in substantiis, totum tamen hominem in ordine ad operationes sentiendi dici similem equo, quia sensiones hominis sensibilibus equi sunt similes, in ordine vero ad operationes ratiocinandi, quas equus non habet, dissimilem. Sicut in ordine ad priores dicitur animal, in ordine vero ad posteriores rationales. Neque isti placent, primo; quia negari nequit siam etiam esse similitudinem, & dissimilitudinem inter substantias secundum les quae certe esti eas de eius proprie vocandas relationes identitatis, & diversitatis, ad praefens tamen propositum sub nominibus similitudinis, & dissimilitudinis laciū saltē acceptis venient intelligendā; neque huic controversia de solo nomine subinxerit argumenti facti solutio. Secundo, quia non explicant, quomodo ipsa accidentia, operationes substantiarum alii sint similia quoad gradus genericos praeceps, non quoad differentiales, quoad hos autem dissimilia, non quoad genericos; quandoquidem haec vtpote strictæ similitudinis, dissimilitudini que capacia secundum eorum sententiam per se ipsa afferenda sunt talia, non per ordinem ad alia accidentia, que sape non adiunguntur.

¹⁹⁶ Dicendum ergo est, duplicum in rebus, sive illa sunt substantiae, sive accidentia, spectari posse similitudinem, ac dissimilitudinem saliam physicam, quam in se habent ante omnem nostrum intellectus operationem; aliam quasi intentionalem, sive obiectivam, quam habent prout concipiuntur a nobis: & de priori quidem vera est doctrina, quam ex Arriga restulimus; non itidem de posteriori. Itaque à parte rei aliqua sunt omnino sive exacte similia, ut duo circuli, duo trianguli, duæ albedines &c. Alia sunt dissimilia, ita tamen ut aliquam nihilominus similitudinem, sive analogiam habeat, in qua quidem infinita, ut reor, est latitudo. Nam huiusmodi analogia, similitudine temperata maior, & maior esse potest sine fine citra metas exacta similitudinis, aut minor, & minor, quin ad exactam dissimilitudinem possibile sit peruenire. Sic circulo dissimile est quadratum, sed magis dissimilis trian-

gulus, & magis dissimilis linea recta &c. colori albo dissimilis est fuscus, sed dissimilior viridis, & dissimilior niger &c. Tantumdemque evenit in substantiis. Quea quidem physica similitudines, & dissimilitudines indiuism conueniunt rebus, non vero penes diuersos conceptus, sive formalitates earum. Ceterum, quoad nos dū illas per species alienas concepimus, non solum alter, quam in se sunt, apprehendimus, sed in diuersis etiam, dissimilesque conceptus, sive formalitates partimur, efficiunt ut inter huiusmodi rerū formalitates, prout a nobis sunt apprehensae, sive quoque similitudines, dissimilitudinesque intercedant. Vnde rursus sit, ut per abstractionem, sive adumbrationem formalitatum exacte similiū, conceptus communes, atque generici enanciantur, qui per formalitates dissimiles iterū ad constituentes species determinantur, & contrahuntur. Quibus vero fundamentis ducatur intellectus noster in uniuersum, ad efformandam in rebus multiplicem hanc conceptuum tum similiū, tum dissimiliū varietatem superius dis p. 2. q. 3. traditum est, atq; ex dicendis in leuentibus amplius cōplicium fieri. Ecce quomodo homo, & equus spectati, ut sunt à parte rei, similitudinem quamdam cum dissimilitudine temperatam habent eis conuenientem indiuism circa omnem distinctionem formalitatum; spectati vero, ut a nobis apprehenduntur, exacte sunt similes, quoad conceptum animalis in utroque repertum, dissimiles autem simpliciter, quoad conceptus rationalis, & hinnibilis, quorū primus in homine secundus in equo inuenitur. Quia quidem similitudo, & dissimilitudo, licet inter le opposita, ut sunt à nostra dumtaxat ratione oriundae, ita maiorem distinctionem, quā rationis inter extrema, quibus competunt, non efflagitat. Quo cessat argumentum factum.

Argumentum decimum quintum fere recedit in ¹⁹⁷ procedens hoc modo: Conceptus animalis in homine est ratio conueniendi cum equo, conceptus rationalis disconueniendi, sed idem respectu eiusdem neque esse ratio conueniendi, atque disconueniendi, ut constat. Ergo tales conceptus inuicem sunt inter se distincti. Distinguo maiorem iuxta dicta conceptus animalis, & rationalis in homine sunt rationes conueniendi, & disconueniendi cū equo per nostram rationem, concedo: à parte rei (vbi integer homo indiuism est diuerius ab equo, sive illi temperate dissimilis) nego. Et concessā absolute minore, distinguo consequens. Ergo tales conceptus inuicem sunt inter se distincti eodem paecto, quo sunt rationes conueniendi, & disconueniendi, nimurum per solam rationem, concedo. Alteris nego.

Argumentum decimum sextum est. Actus super ¹⁹⁸ naturalis vitalis titulus supernaturalitatis exigit principium supernaturale, titulus vitalitatis principium vitale, & non ē conuerlo. Ergo vitalitas, & supernaturalitas talis actus ex natura rei distinguuntur. Hoc argumentum simile est illi. Deus intellectu intelligit, voluntate vult, & non ē conuerlo. Ergo intellectus, & voluntas ex natura rei distinguuntur. Respondeo ergo iuxta doctrinam traditam n. 18. Si antecedens accipiatur in sensu formalis, esse quidem verum; ad id tamen sufficere, quod vitalitas, & supernaturalitas actus propositi ratione distinguuntur. Acceptum vero in sensu mere reali fallimur est; quia dictus actus secundum utramque formalitatem indiuism exigit à parte rei utrumque principium, à quo etiam indiuism promanat. Recognoscere, quā ad rem sunt dicta loco citato.

Argumentum decimū septimum. Species compo- ¹⁹⁹ nitur ex genere, & differentiā, sed omnis cōpositio fit ex

Disp.XIII. De ident.& dist.rer. Quæst.VII. 34 I

ex distinctis; ergo genus, & differentia distinguuntur ex natura rei. Confirmatur primò. Genus, & differentia habent essentias diuersas, nam differentiae, cùm sint opposite, non possunt habere eamdem essentiam cum uno genere. Ergo genus, & differentiae inter se distinguuntur. Confirmatur secundo. Quia differentia secundum Aristot. lib. 3. Metaph. text. 10. est extra rationem generis. Tum differentia determinat genus, illudque contrahit. Sed nihil determinare potest, aut contrahere seipsum, aut esse extra rationem sui. Ergo differentia ex natura rei formaliter distinguuntur à generi. Respondeo differentiam realiter identificatam cum generi, de quā sermo est, dumtaxat per rationem nostram distinguiri ab illo; atque adeo compositionem ex genere, & differentia non esse physicam, sed metaphysicam, aut logicam; vnde differentia neque determinat, neque contrahit genus, neque est extra rationem eius re ipsa; sed tantum conceptione nostrâ. Quo solum modo essentia generis, & essentia differentiae diuersae sunt. Tum à parte rei non magis opponuntur inter se differentiae specierum, quam ratio generis reperta in singulis, sed integra quæque species individuum est alteri opposita, sive ab ea diuersa, ut paulo ante dictum est.

²⁰⁰ Argumentum decimum octauum. Scientia sunt de naturis vniuersalibus, non verò de singularibus. Ergo naturæ vniuersales ex natura rei distinguuntur à singularibus. Nego consequentiam: quia scientiae sunt actus intellectus, qui attingere possunt vniuersalia, reliqui singularibus, citra omnem eorum distinctionem ex natura rei, ut superius dictum.

²⁰¹ Argumentum decimum nonum. Id, quod est de essentiâ Petri, distinguuntur ex naturâ rei ab eo, quod non est de eius essentiâ: sed natura specifica est de essentiâ Petri, de quâ non est differentia individuallis; sicut hanc ab illâ distinguita est. Respondeo differentiam individualem intrinsecam individuo, non minus pertinere à parte rei ad eius essentiam, quam naturam specificam. Tametsi: quia de singularibus non solemus scientiam habere, solum censimus in essentiis, quæ sub scientiam cadunt, prædicta communia. Quo sensu id commune, in quo primo individua confundantur, scilicet naturam specificam essentiam eorum appellamus, ad quod satis est distinctionis rationis inter commune, & singulare. Mitto alia, quæ in dies exaggerant Scotistæ, & ad prædicta reuocari, vel ex dictis circa illa facillimè ab unoquoque poterunt dilui.

Q V A E S T I O VIII.

Vtrum formalitates diuinae, atque etiam creatæ identificate realiter per nostram rationem distinguantur?

²⁰² Q uod ad Deum attinet, non solum de attributis communibus collatis inter se, & cum essentiâ, sed de personalibus etiam cum essentiâ comparatis tractamus. Ariani telle Ruiz disputat, 12. de Trinit. s. 1. acriter oppugnabant in diuinis distinctiones rationis: quoriam videbant esse eam necessariam Catholicis ad defendendam consubstantiam Filii. Fuit etiam sententia Prepositi, ut referunt Altimondor, apud Maior. in 1. distinçt. 26. quæst. unica sub initium & S.Thom. 1. part. q. 32. art. 2. & quæst. 40. art. 1. proprietas personales in abstracto, & personas in concreto, ut Paternitas,

Pharus Scient. Tom. I.

& Pater solo nomine, & vocabulo differre, & nullo modo ratione, neque conceptu.

Id ipsum videntur docere Nominales de attributis communibus tum inter se, tum cum essentiâ comparatis absolute pronunciant (vt ipsis communiter à Theologis mox referendis attribuitur) ea ne per rationem quidem nostram distinguuntur, opinantes scilicet vniuersitatem ea, quæ realiter sunt idem, neutiquam per rationem distinguiri posse. Ita Ocham in 1. dist. 2. q. 2. Gabriel. q. 1. art. 2. Gregor. distinçt. 8. q. 1. art. 1. Maior. dist. 8. q. 1. Alliacen. q. 6. artic. 2. Mayron. dist. 8. q. 4. Andreas de Castronovo dist. 32. q. 2. & Aureol. in 1. dist. 8. q. 3. art. 2. Quibus re ipsa contentio videntur Magist. in 1. distinçt. 8. & Auctor. Coment. in Boëth. lib. 1. de Trinit. dum aiunt attributa diuina distinguuntur solum secundum nomina, &c., qui apud Nyphum libr. 12. Metaph. disputat. 13. cap. 3. assertur omnia diuina Deo attributa synoni- mae esse. Ceterum, quanquam sententia ista, vt dicebam, communiter attributum Nominalibus citatis, & ipi eam re verâ videantur tenere; Petrus tamen Hurtad. disputat. 6. Metaph. s. 1. art. 4. subsec. 1. nouissime conatur illos ab ea vindicare, quasi solum distinctionem rationis se habentem ex parte obiecti, non verò item, quæ se habet ex parte actus, diuinitus attributis, aliisque obiectis abnegauerint. Hanc verò interpretationem extortam eis inde mihi suadeo, quia, negatis præciosissimis obiectis, ut negant Nominales, ipso Hurtado testante; consequentius negatur etiam omnis distinctionis rationis, ut apparebit ex dicendis præferim q. sequente.

Communis tamen Theologorum sententia ab solute docet tum relations personales ab essentiâ, tum etiam attributa communia tam inter se, quam ab essentiâ distinguuntur à nobis per rationem. Ita S. Thom. 1. p. q. 13. art. 4. & q. 14. art. 14. & q. 28. art. 2. & q. 39. art. 1. & 2. & ibidem omnes eius discipuli. Necnon lib. 4. contra Gent. c. 4. & in 1. dist. 2. q. 1. art. 2. & 3. & opusc. 9. & 27. ad q. 4. s. p. que alibi Molin. 1. p. q. 28. art. 2. dist. 3. Valent. 1. p. dist. 1. q. 13. punct. 3. & dist. 2. quæst. 2. punct. 4. Soar. dist. 7. Metaph. s. 1. & lib. 1. de attrib. cap. 13. & lib. 4. de Trinit. cap. 4. Valq. 1. part. disput. 117. Arrub. disput. 10. cap. 13. & Gran. contraq. 1. tit. 2. dist. 6. & contr. 5. tit. 3. dist. 3. & 4. Falol. 1. part. q. 4. art. 2. dub. 14. Alarc. 1. p. tit. 5. dist. 2. cap. 8. Tan. dist. 2. q. 2. dub. 3. & disputat. 4. q. 3. dub. 2. Ruiz. dist. 8. de scientia, & dist. 12. de Trinit. Recupit. lib. 3. de Deo q. 5. Et apud eos alij plures ex antiquioribus. Qui omnes aut exprimunt, aut supponunt se loqui de distinctione rationis, quæ vulgo dicitur distinctione rationis ratiocinatae, non de altera ratiocinantis, quæ re verâ, prout exponi solet, distinctione rationis non est.

Pro cuius explicatione notandum est primò, communiter iam increbruisse divisionem illam distinctionis rationis in distinctionem rationis ratiocinantis, & in distinctionem rationis ratiocinatae. Prima dicitur ab intellectu nostro fieri absque ullo fundamento in re, quando prædicatur à nobis idem conceptus de se ipso, ut cum dicimus *Petrus est Petrus*, quasi id sit Petrum per rationem nostram à se ipso distinguere. Secunda est, quam nosci intellectus concepit cum fundamento in ipsis rebus eamdem scilicet entitatem in diuersis conceptus, sive formalites partiendo, ut hominem in animal, & rationale, Deum in sapientem, iustum, omnipotentem, &c. Sed verò distinctione rationis ratiocinantis, prout vulgo explicatur, apud antiquiores

F. f. 3 scholasti

scholasticos propositus fuit inaudita, ut testatur eruditissimus Ruiz tom. de scientia disp. 8. sec. 6. n. 3. & tom. de voluntate disp. 1. sec. 1. n. 17. & tom. de Trinit. disp. 1. 2. sec. 2. n. 14. Et quidem iure, quia re vera non est distinctione, sed omnimoda identitas etiam rationis, ut ibidem docet ipse Ruiz, seu repetitio ciuidem, ut docet Valquez 1. p. disp. 1. 17. cap. 3. qui idcirco eam pariter a ratione vera distinctione excludit subscibit Alarc. tit. 5. disp. 2. citata cap. 8. Etenim, qui iudicat Petrus est Petrus non apprehendit duplum Petrum, sed eundem apprehendit bis concipiens Petrum circa se ipsum exerceri per actum essendi essentiale; sicut cum quis iudicat Petrus cognoscit se, bis Petram ipsum apprehendit concipiens eum circa se ipsum exerceri per actum cognitionis. Quo iure disp. 8. q. 3. dicitur 2. huiusmodi actus circulares vocantur. Apprehendere autem idem bis non est illud adhuc per rationem distinctionem, quia sicut ad distinctionem realium est scientiarum, quod plura sunt re ipsa extrema distincta, ita ad distinctionem rationis requiritur, quod plura sunt in apprehensione, seu, quod apparent plura. Qualiter nequaquam apparet, quod praedicator de seipso vi duplicitis apprehensionis, qua semel, ut subiectum, & iterum ut terminus actus essendi apprehenditur. Alioquin, si in predicatione de verbo substantiо est subiectum, & praedicatum necessariо apparerent duo, nulla possibilis est praedicatio de verbo est vera in sensu formalis, ad cuius veritatem requiritur ut subiectum, & praedicatum non solum sint idem re ipsa, sed etiam prout apparent in mente, id est, quod in mente non plura, sed unum apparent, ut latius explicatum est supra disp. 2. q. cors. 4.

²⁰⁶ Ceterum, quanquam ex vi predicationis, quae vnumquodque praedicator de se ipso, nullam distinctionem rationis in illo habet, in modo impossibile sit eundem conceptum obiectuum a se ipso adhuc per rationem distinguiri aliquo genere distinctionis, ut paulo infra ponderabo. Nihil tamen vetat posse intellectum nostrum pro arbitrio concepire ut plura id, quod realiter vnum, & idem est, subrogando scilicet pro eodem plura p[re]dicta, sive phantasmatu sensibili adequate, seu similia, seu dissimilia, iuxta doctrinam a nobis statutam disp. 2. q. 3. & iterum traditam postmodum q. 9. Quo casu vere fiet distinctionis rationis, ratiocinatis non qua idem a seipso distinctum sit, sed, quia idem in plura multiplicetur, quia talis distinctione abique vel oblate fundamento ex parte rerum, sed pro libito dumtaxat fiet hominis ita apprehensio, supposito modo conaturali, quem habet concipiendi per species alienas. Ex quo pater, quo sensu sit vera, & merito retinenda diuisio illae distinctionis rationis in distinctionem rationis ratiocinantis, & distinctionem rationis ratiocinatae. Ita, quod prima sit, que liberet ab intellectu humano quoquomodo formatur, nullo ad id fundamento ex parte rerum conducte, sive illud alias adiutor re vera, sive secus. Secunda, qua formatur reali aliquo inducete, aut etiam cogente fundamento.

²⁰⁷ Circa fundamenta autem, quibus innititur intellectus noster ad faciendam distinctionem rationis ratiocinatae, non vna est Doctorum sententia. Nam Valquez disp. illa 1. 17. citata constat in re ipsa, quae per rationem distinguuntur, nullum extare fundamento ad talern distinctionem, sed solum in aliis rebus distinctis realiter, relate ad quas illa concipitur, dum per rationem multiplicatur, & in imperfecto modo, quem habemus cognoscendi per species alienas. Alij vero etiam in re distinguenda repertum fundamentum ob distinctionem rationis ratiocinatae, scilicet ipsius rei eminentiam, seu perfe-

ctionem, quae melius per plures conceptus, quam per vnum est cognoscibilis, quamque multi distinctionem eiusdem rei virtualem, eminentiam, tenu fundamentalē appellant, iuxta primam acceptiōnem distinctionis virtualis relatam a nobis supra q. 6. Sic P. Soar. in Metaph. disp. 7. sec. 1. n. 4. P. Ruiz loquens de Deo tom. de scientia disp. 8. sec. 8. & tom. de Trinit. disp. 1. 2. sec. 2. P. Falot. Cestans de communis 1. p. q. 4. art. 2. dubit. 14. n. 114. & 117. Tann. 1. p. disp. 2. q. 2. dub. 3. n. 6. & alij, quos ibi citauimus. Consernit Oviedo quantum ad Deum cont. 4. Metaph. p. 117. 7. Tameis quantum ad creaturas sentiat cum Valsq. Addit tamen cum Ruiz sec. illa 8. de scientia n. 3. contra Valsquem ex parte cognoscitum non esse vnicum fundamentum distinctionis rationis ratiocinatae, solum imperfectum modum, quem nos habemus cognoscendi per species alienas. Posse enim etiam eos, qui cognoscunt per species proprias, & intuitu, eiusmodi distinctionem in rebus cognitis esformare. Id, quod & alij plures sentunt q. 12. referendi.

Ego arbitror primò eos, qui per species proprias intuite vident obiecta, nullam in illis distinctionem rationis per eiudem cognitionem posse formare. De quo ex professo in dicta q. est tractandum. Secundò arbitror supposito modo imperfecto cognoscendi, quem nos habemus pro hoc statu, duplex extare fundamentum ex parte rerum etiam creaturarum inducens nostrum intellectum ad distinguendas in illis variis formalitatibus, alterum extrinsecum, alterum intrinsecum ipsius: extrinsecum est multa, & diversa connotata, relate ad quae vnamquamque rem ex necessitate concipiimus, iuxta modum, quem habemus acquirendi rerum notitias, earumdemque formandi conceptus. De quo multa sunt dicta a nobis disp. 2. q. 3. s. & peccat alias. Quotiescumque enim comparamus rem ad connotatum diuersum, diuersum ideoimus formare conceptum eius, ut ex ibidem dictis constat. Possunt etiam dici fundamentum extrinsecum ea, ad quorum instar alia distinguimus, ut si distinguamus in Deo intellectum, & voluntatem ad instar nostre intellectus, & voluntatis, que realiter distinctione sunt. Necnon principia, quibus inducimur ad cognoscendam vnam rei formalitatem prae reliquis, iuxta doctrinam traditam supra disp. 2. q. illa 3. citata, tradendamque iterum infra q. 9. Intrinsecum autem fundamentum est aliqua rei cognoscendas veritas, quam nos circa diuersum connotatum, sine diuerso nihilominus formatum in ipsa re conceptu non possumus vllomodo percipere e.g. dum iudicamus de homine, quod potest intelligere, non possumus non formare duos conceptus, iuxta doctrinam de modo nostro iudicandi disp. 2. q. 4. & saepe alias repetitam: alter est potentia ad intelligendum, alter subiectum, cui talen potentiam tribuimus, cum tamen vtriusque conceptus vnicum tantum sit extrinsecum connotatum nempe intellectio. Tantumdemque evenit, dum iudicamus de homine, quod potest sentire. Habemus itaque in homine conceptum potentis intelligere, conflatum ex potentia intelligendi, & subiecto eius per ordinem ad connotatum intellectum. Pariterque conceptum potentis sentire in ordine ad connotatum sensum, qui sunt conceptus animalis, & rationalis. Rursumque dum iudicamus rationale est animal, animal conceptum superaddimus abique vel addito connotato, qui est actus essendi, sive identitas formalis inter animal, & rationale. Simili modo in Deo Trinitas personarum in unitate essentiae fundamentum est urgentissimum ad distinguendas per rationem ipsas personas ab essentiā, quia nos non possumus iudicare veritates

veritates spectantes ad hoc mysterium, nisi apprehendamus essentiam ut quid distinctum à relationibus, & vice versa, ut ex dicendis q. 9. prop. 1. constabit. Intellectio etiam diuina, potentia ad intelligendum, & subiectum intellectuum fundamentum nobis praebeat circa realem connotatorum distinctionem ad illa formaliter per nostram rationem distinguenda. Itaque non solum connotata, aut alia quepiam rebus cognoscenda extrinseca, sed etiam veritates ipsis intrinsecè fundamentum nobis dant ad distinctionem rationis ratiocinatae, quando eiulmodi sunt, ut à nobis sine diuersis formatis conceptibus conceipi nequeant.

²⁰⁹ Hæc dicta de distinctione rationis non facta, quæ mea sententiā à distinctione reali prouenit sensibiliumphantasmatum, in quibus ut in substitutis cognoscimus nos pro statu praesente cuncta insensata, in quibusque subinde distinctum, multiplicatumve in plura appetit, quod in se realiter est unum, & idem, ut ex dictis disput. 2. quest. 3. constat, ampliusque constabit ex dicendis quest. 9. ob id huiusmodi distinctionem suppositam ego appello. Quidquid alij dicta quest. 9. impugnandi potest eam à distinctione cognitionum prouenire formaliter, quibus à nobis cognosci solet, quod realiter unum, & idem est, ideoque non tam ex parte obiecti, quæ ex parte ipsarum cognitionum le habere.

Cæterum ob omnibus præterea alia distinctione rationis facta adstruenda est; eam nimur, quam nos extremi realiter identificari tribuimus, dum illa per deceptionem realiter distincta putamus, taliae citra deceptionem per simplicem solum apprehensionem concipimus. Quæ quidem etiam potest diuidi in distinctionem rationis ratiocinantis, & distinctionem rationis ratiocinatae. Prima dicitur, quæ per merito nostro arbitratu inter extrema realiter identificata à nobis apprehensa fuerit. Secunda, quæ aliquo ad id ex parte rerum fundamento inducente à nobis inter talia extrema fuerit concepta; quale adest quidem, quando decepti iudicamus talia extreme realiter esse distincta; aut saltem an talia sint dubitamus, siue in questionem vertimus. Quomodo autem huiusmodi distinctione rationis facta suppositionem necessarii supponat, atque adeo solum ab iis, qui cognoscunt per alias species, & consequenter in substitutis alienis, singulis, & concipi possit; non vero itidem ab iis, qui per species proprias cognoscunt, obiectaque subinde cognita in ipsammet immediate tangunt ex dicendis q. 12. compertum fieri.

²¹⁰ Porro distinctione quævis rationis, quemadmodum de reali diximus supra, q. 2. & fundamentaliter & formaliter summi potest. Fundamentaliter sumpta nihil differt ab ipsis extremis distinctis, quæ ratione inter se distincta, seu plura sunt nimis in mente nostra obiectiū; formaliter autem sumpta ille actus obiectiū est, quo nos concipimus unum dictorum extremon, prout sunt in mente nostra obiectiū distinguui ab alio, & vice versa. Quemadmodum enim Petrus & Paulus extrema sunt lepis à parte rei fundamentaliter distincta, formaliter autem distincta euadunt ad actu obiectuo distinctionis, quem eis tribuimus, cum dicimus Petrus, & Paulus à parte rei inicem distinguuntur, iuxta modum, quem iudicandi habemus expositum supra disput. 2. quest. 4. & sape alibi. Ita rationalitas, & animalitas Petri extrema sunt lepis distincta fundamentaliter, prout sunt in mente nostra obiectiū; formaliter autem distincta euadunt ad actu obiectuo distinctionis, quem eis tribuimus cum dicimus; ration-

nalitas, & animalitas Petri, prout nobis apparent, siue prout sunt in mente nostra obiectiū, inuenientur. Quomodo autem rationalitas, & animalitas, & alia quæque formalitates à parte rei identificata extrema sunt, prout nobis apparent, siue prout sunt in mente nostra obiectiū lepis distincta modo dicto, & nihilominus non fictitia, sed vera extrema, veraque rerum formalitates sunt, ex dicendis q. 9. compertum fieri.

Aduertendum tamen est hic pro dictis iam in superioribus, dicendis in sequentibus. Vbicumque de distinctione extremon, siue reali, siue rationis absolute, & siue aliquā declaratione agitur, non de formaliter sed de fundamentali distinctione in ipsis extremon consistente sermonem esse. Quia isti fundamentales conceptus rerum sunt, quos venamur, dum de eis absoluē, & siue reflexione tractamus, non de formalibus, quos illæ induunt a nostro modo iudicandi, seu concipiendi, ut ex dictis disput. 2. quest. 3. & 4. & disputatione 8. quest. 1. & 2. colligere est.

Addo ut distinctionem realem extremon in dispensabiliter comitatur negatio identitatis eorum, quæ verè dicitur vnumquodque non esse alterum à parte rei; ita distinctionem rationis extremon indispensabiliter etiam debere comitari negatio identitatis eorum, quæ verè dicitur vnumquodque non esse alterum, prout nobis apparent, siue prout sunt in mente nostra obiectiū. Alioquin non erunt verè distincta per rationem. Quomodo autem huiusmodi negatio identitatis, non tam formalis, quæ illatua distinctio dicenda sit ex dictis q. 2. factis est notum. De quibus omnibus plura in sequentibus questionibus dicenda sunt. Pergo iam ad resolutionem presentis.

Propositio 1.

Essentia, & relationes diuinæ inter se se distinctionem per nostram rationem. Quemadmodum etiam essentia, & attributa communia, ipsaque attributa inter se.

Hæc propositio quoad primam partem confitat imprimis ex locis Concilij Florentini relatis à nobis supra q. 4. propofit. 1. Vbi exprefse habetur substantiam, & personam diuinam *Secundum modum intellectionis nostra differre*, & rursus semel, & iterum *sola ratione, aut intelligentia differre*. Puta tanquam includens ab inclusu. Persona enim per rationem nostram ex relatione, seu personalitate, & ex substantiā, seu essentiā coalefecit.

Deinde integra propositio planè probatur pri-²¹⁴ mum ex scriptura, quatenus loquente in plurali de perfectionibus diuinis etiam toti Trinitati communibus. Ad Rom. *Invisibilia ipsius &c. Iean. 6. Omnia quacumque habet Pater meus sunt, &c.* Deinde ex Conciliis. Præter Florent. enim citatum Sexta Synodus generalis. *Actione 11. in Epist. Sophronij approbata Actione 13. docet aperte, Per nostram intelligentiam separari perfectiones diuinæ, quæ irre separabiles non sunt.* Præterea ex testimonio Patrum, quorum primum locum obtinent ea, quæ expressè ponunt distinctionem rationis inter diuinæ personalitates. Basili. lib. 1. contra Euseb. proprius ad medium, quā ad principium ait. *Quacumque repentina comprehensione simplicia videntur ac unica, varia vero ac multiplicia, si subtilius exquiruntur, hec cum mente dividantur, opinione sola diuisa dicuntur.* Et infra. *Incorrripibilem, ac ingenitum Deum dicimus diuerso mentis obiectu his nominibus*

appellant. Cyril. Alexan. lib. 11. Thesau. cap. vnic. Paulò post medium ita habet. *Non omnia, quae in Deo sunt, & de Deo dicuntur, substantiam significant. Reliquum est igitur, ut voce, modoque dicendi accidentia esse dicamus, quoniam modo accidentium ea intelligimus.* Nazian. orat. 35. que est 3. de Theol. circa medium dicit. *Vnam quoque Dei essentiam, & naturam, & appellationem esse. Tamen si per cognitiones quasdam distinctas, nomina quoque simili distinguantur.* Et orat. 36. que est 4. de Theol. propius ad medium, quam ad principium. Cum nature, inquit, animo, & cognitione distinguantur: simul quoque nomina diuiduntur. Damasc. lib. 1. fidei cap. 11. Loquens de essentia Dei ait. *Quod in ea distin-
ctum est, cogitatione sola distinguitur.* Secundum locum ad probandam propositionem habent alia Patrum testimonia, quibus affluit diuersam esse significationem nominum, que dicuntur de Deo, & quod vno nomine significatur, alio non significari, quod planè supponit distinctionem inter significata nominum. Ita apud præcitos DD. docent. Iustinus in expositione fidei de Trinitate non longè à principio. Basil. lib. 2. contra Eunom. pag. 2. Athanas. dial. 1. de S. Trinitate contra Anomaeum col. 2. & lib. 1. dialog. de S. Trinit. contra Maced. initio. Nyflen. lib. de differentia essentiae, & hypotheseos. Nazian. sèpissime orat. 13. 32. 35. 36. 44. & 45. Cyril. Alex. dial. de Trinit. lib. 2. post medium. Damasc. lib. 1. fidei cap. 6. Ambrosius lib. de Incarnationis dominica mysterio cap. 9. Hilar. lib. 8. de Trinit. prope medium. August. lib. 7. de Trinit. cap. 1. 2. & 4. Ansel. lib. de Incarnatione Verbi cap. 3. & tis. de processione Spiritus sancti frequenter, & alij. Tertio loco sunt pro eadem propositione Patres, qui ad affirmandum, aut negandum aliquid de Deo, dictionibus reduplicatiis vtuntur, que manifestè supponunt distinctionem formalitatum, seu rationum formalium per intellectum factam. Ita loquuntur Athan. dialogo. 1. citato de S. Trinit. contra Anomaeum in medio, & orat. 4. contra Ariean. colum. 3. Basil. lib. 5. contra Eunom. sub initio. Chrysoft. homil. 1. in Ioann. circa medium. Cyril. Alex. dialogo de Trinit. lib. 1. post medium, & lib. 2. & 7. prope med. Damasc. lib. 1. fidei cap. 6. August. lib. 5. de Trinit. cap. 5. & in Psal. 68. colum. 3. & alij. Quartum locum habent Patres, qui supponentes in Deo esse plura, affirman: ea omnia esse vnum, quod aliter nequit intelligi nisi de pluralitate per rationem, & omnimodà vnitatem reali. Horum testimonia multa indicamus *suprà q. 4. & 5.* Quintū locum obtinent Patres, qui vnanimiter docent nomina, que de Deo dicuntur, non Dei essentiam, sed que circa Essentiā sunt, in ipsavē inspicuntur, significare. Quorum multa etiam testimonia proferemus suo loco ubi de essentia & attributis Dei sermo sit. Postremo deniq; loco sunt, qui de diuinis attributis, seu perfectionibus in numero plurali loquuntur, quorū etiam aliqua testimonia in locis citatis reperties. Hi enim modi loquendi manifestè supponunt distinctionem rationis inter essentiam, & attributa ipsa. Nullatenus enim posse Patres quoad loquitiones istas intelligi de pluralitate aliquā, seu distinctione reip̄a conueniente attributis independenter à nostro modo concipiendi, satis superque in superioribus est demonstratum etiam, ex ipsis patribus, tum contra alios, tum contra Scot.

216. Præterea probatur propositio primò ab experientiā ipsā. Nemo enim est, qui non experientur plures se conceptus, eosque diuersos formare de perfectionibus diuinis, quod ipsum est eas distinguere

per rationem. Confirmat id tam multiplex impositio nominum, que ad diuinas perfectiones significandas sunt imposta, nomina enim diuerla ad diuerlos conceptus significandos solent communiter imponi. Perperamque, & prorsus temerè contra omnes Theologos, atque etiam contra Patres quipiam affligeret omnia nomina, quæ de Deo dicuntur, esse synonima eundem prorsus conceptum significantia. Secundò, quia sèpissime agimus de aliquo attributo, de aliquāve perfectione Dei omnino immemores reliquarum: ergo hanc à reliquis manifestè tunc cognitione nostra præscindimus, atque distinguiimus. Tertio sèpissime vnum attributum alteri, aut vnam perfectionem alteri comparamus ut similem illi, vel dissimilem, ut aqualem illi, vel inæqualem, ut priorem illā, vel posteriorem. Palam est autem tales comparationes non posse fieri, nisi inter extrema, que concipiuntur distincta. Quartò attributa, sive perfectiones Dei apud nos diuersas subeunt definitions, descriptions, demonstrations, & reduplications. Quid licet argumentum non sit eas distinguiri ex naturā rei, uti pretendunt Scotistæ, aperte tamen probat eas pér rationem nostram distingui. Quintò: non adeo est euidentis vnum attributum ab alio ex naturā rei non distinguiri, ut Scotisti non opinentur oppositum: cum tamē euidentissimum sit idem attributum à seipso nullatenus posse distinguiri; tum facilius assentimur propositioni, in quā idem attributum diciunt de seipso; quām propositioni, in quā vnum dicitur de alio: ergo concipiimus ea inter se distincta. Pater consequentia: quia si non magis distinctam apprehenderemus sapientiam à iustitia, quām sapientiam à sapientiā, aque euidentis, & afflens facile est sapientiam esse iustitiam, quām sapientiam esse sapientiam. Hæc sat modò. Nam, quæcumque producemus quæst. seq. ad probandum intellegitum nostrum præscindere ex parte obiecti vnam diuinam formalitatem ab aliâ, apprimè propositionem, de quā nunc agimas, comprobabunt.

Propositio 2.

Distinctio essentiæ Dei, & attributorum tum personalium, tum communium, de quā in *proposito 1.* rationis ratiocinata est, non verò solùm rationis ratiocinantis.

Est certum primò, quia ita sentiunt omnes Theologi, & omnes Patres commemorati, cùm tribuant essentiæ Dei, & attributis tum personalibus, tum communibus distinctionem rationis, quā verè talis sit, & eis conueniat ex modo ordinario, & communi, quem nos habemus ea concipiendi, & per nomina illis imposta significandi, qualis sola distinctio rationis ratiocinata est: nam distinctio rationis ratiocinantis, iuxta vulgarem eius notionem verè non est distinctio, sed summa identitas, & repetitio eiudem conceptus, neque illa vñquam in mente scholasticorum antiquorum, nedum priscorum Patrum venit, ut dictum n. 205. Prout autem à nobis admittitur, cum prorsus sit arbitraria, & à nullo fundamento ex parte rerum se habente depéndens, nec potest ordinaria aut communis in concipientibus diuina esse, nec possunt diuinorum diuersa nomina iuxta eam tam vñiformi consensu imposta fuisse, aut in dies ad illa significandi tam vñiformiter usurpari,

Secundò, quia certum est etiam, & ipsā experientiā manifestum est conceptum pluralitatem, quos formamus de Deo, iuxta dicta mper, non ex me-

Disp.XIII. De ident.& dist.rer. Quæst.VIII. 345

eo arbitratu nostro, sed ex modo connaturali, quem cognoscendi habemus, & rebusque ipsis suam trahere originem. Quod ipsum est distinctionem inter concepsus eos plures repertam rationis ratiocinata esse.

349 Tertiò, quia certum est pariter non posse nos pro hoc statu omnes diuinæ perfectiones distinctè uno obtutu complecti, atque adeo coactos esse naturaliter ad Deum paulatim, & quasi per partes cognoscendum; quod est coactos esse ad distinguendas per rationem ipsas perfectiones diuinæ, & consequenter huiusmodi distinctionem non esse in nobis prorsus spontaneam, sed aliunde, quam ab arbitrio nostro inductam, in quo consistit esse eam rationis ratiocinata.

350 Quarto denique, quia non minus est certum dari tam in Deo cogniti, quam in rebus, ad quas comparatur fundamenta, que nos inducent ad prædictam distinctionem faciendam, iuxta dicta n. 208. Ergo omnino credendum est eam in talibus fundamētis fundari, atque adeo rationis ratiocinata esse.

351 Obiicit tamen potest primò contra vtramque propositionem statutam. Omnis distinctio faciens aliud, & aliud, atque adeo faciens pluralitatem, aduersatur vnitati, atque adeo simplicitati Dei. Sed talis est distinctio rationis ratiocinata. Ergo ea vnitati Dei, simplicitatiq[ue] aduersatur, & consequenter à Deo procul est releganda. Distinguuo maiorem: omnis distinctio faciens aliud, & aliud à parte rei (prater personarum distinctionem) aduersatur vnitati, atque adeo simplicitati Dei concedo: faciens aliud, & aliud dumtaxat per rationem; nego; & concessa minore, nego consequentiam. Quoniam vt perfectio diuinæ simplicitatis à nostrâ conceptione non pendet in suo esse reali, ita neque per nostram conceptionem potest aliquid illi detrahi, quacumque deum ratione Deum concipiamus, vel uno, & simplici conceptu, vel pluribus. Alias etiam spiritualitatē Dei obserfat, quod illum instar corporis conciperemus, vt reuerat concipimus pro hoc statu, quin possimus aliter, iuxta dicta disputat. 2. quæst. 3.

352 Secundò obiicitur. Perfectæ simplicitati omnis compositio aduersatur: sed si in diuinis admittatur distinctio rationis, compositio saltem rationis est admittenda: ergo si in diuinis admittatur distinctio rationis, aliquid est admittendum oppositum perfectæ Dei simplicitati. Respondeo pariter perfectæ simplicitati reali, qualis est diuinæ, nullatenus aduersari compositionem solius rationis. Quare lubens ego illam, & absque vlo proflus inconveniente admitto in Deo cum Valsq. 1.p. disp. 22. c. 2. Soar. lib. 1. de essentia & attrib. cap. 4. n. 8. Gilli. lib. 2. tit. 4. c. 14. & titul. 6. Tann. disputat. 2. quæst. 2. dub. 3. num. 9. & aliis.

353 Tertiò obiicitur. Res omnino simplex, qualis est Deus non exigit repræsentari, & cognosci tanquam multiplex sub conceptibus, seu formalitatibus diuersis, sed potius tanquam una & indiuisa, sicuti est in se. Ergo si vt multiplex à nobis concipitur, absque fundamento ex parte ipsius rei se habente concipitur, & consequenter non distinctione rationis ratiocinata, sed ratiocinantur distinguuntur. Admisso imprimis antecedente, nego consequentiam; quia vt sit ex parte rei cognoscenda fundamentum distinctionis rationis, non opus est, quod ipsa talen exigat distinctionem, sed sufficit, quod ea sit talis, vt ab aliquo intellectu distinc̄te, quoad omnes suas veritates nequeat cognosci nisi

distinctione rationis interueniente. Deinde distinguo antecedens: res simplex non exigit cognosci ut multiplex absolute concedo; calu, quod ab intellectu nostro distincte sit cognoscenda, nego. Et nego consequentiam.

Propositio 3.

Aliœ perfectiones diuinæ absque respectu ad 224 creaturem distinctas, vt ad extrinseca, atque diuersa connotata distinctione rationis ratiocinatae distinguuntur à nobis.

Ita Ruiz disp. 12. de Trinit. sect. 4. n. 2. & Tañer. supra dub. 4. cum S.Thom. Molin. Gillio, & aliis ab eo relatis. Constatque ex doctrinâ præmissâ suprà num. 208. vbi ostendimus citra omnem connotatorum extrinsecorum distinctionem, saepe ipsas veritates rei cognoscendæ præbere nobis fundamentum sufficiens ad efformandam distinctionem rationis (qua eo ipso rationis ratiocinata erit) quatenus illas eo, quem habemus, modo imperfecto cognoscendi, absque huiuscmodi distinctione non valemus cognoscere. Sic personalites diuinæ ab essentiâ distinguimus; sic essentiam Dei metaphysicam ab eius passionibus: sic potentias, sive actus primos a secundis immanentibus, & alia huiusmodi.

Dixi absque respectu ad creaturem distinctas, vt 225 ad extrinseca, atque diuersa connotata, quia alter, quam vt connotata, non possunt non distincte creature, seu potius distincta phantasmata sensibilia interponi, quoties distinctos conceptus formamus de Deo, hoc ipso, quod eum per species alienas rerum sensibilium cognoscimus, iuxta doctrinam à nobis supra statutam disp. 2. quæst. 3. tradendamque quæst. seq. Id enim fert secum modus connaturalis, quem habemus cognoscendi per species alienas. Neque aliud fortassis voluit Valsq. cum dixit ab alijs habitudine ad res distinctas non posse nos in Deo distinguere per intellectum attributa. Idque ipsum videatur velle Tann. supra afferri. 2. dicens cum aliis à se relatis, attributa diuina à nobis distinguiri non posse sine respectu quasi virtuali, seu habituali ad creaturas distinctas.

Propositio 4.

Relationes, seu personalites diuinæ ab essentiâ, tanquam modi à re distinguuntur per nostram rationem.

Ita Ruiz disp. 12. de Trinit. sect. 5. cum Henr. Alex. Albert. Ricard. Bonavent. & aliis. Estque constantissima Patrum sententia saepe appellantium modos essentiæ, sive substantia Dei personalites diuinæ, seu relationes, vt videtur est in Iustin. in expositione fidei de Trinit. sub initium, & q. 129. ad Orthodoxos. Basili. lib. 4. contra Eunom. sect. 2. & lib. 5. paulo post medium. Nyssen. libr. Quod non tres dij ad Ablauum prope finem. Nazian. orat. 29. inter medium & finem. Cyrill. Alex. lib. 11. Thefaeu. cap. 1. circa finem, & in Dialogo de Trinit. lib. 1. inter medium & finem, & lib. 2. frequenter. Theodoret. in in epistole diuin. decret. lib. 5. cap. 3. Anafazio Synaita de refta fidei dogmatibus libr. 1. propè medium. Damasc. lib. 1. fidei cap. 9. 11. & 13. Alexand. Alexandri. in epistola ad Alexand. Constantinopol. col. 3. lib. 1. Actorum ante Concilium Nicanum. Richard. Victorin. libr. 4. de Trinitat. capite 19. & 24. lib. 5. cap. 5. & 6. Quorum verba recitat Ruiz loco citato.

Impulsi

²²⁷ Impulsi sunt autem Patres, teste Ruiz, ad assertendum personalitates diuinis esse modos essentiae, ut defendent contra hereticos, ac potissimum contra Arianos totam substantiam, & essentiam Patris, & totum quod quid est Patris, conuenire Filio, licet illi non conueniat Paternitas, quia haec non est substantia, & essentia, sed modus substantiae, & essentiae. Verum ad hoc non satis esset quod personalitates diuinae essent modi essentiae per rationem nostram dumentaxat, nisi etiam a parte rei virtualiter essent tales, iuxta doctrinam a nobis traditam quest. 6. Inde tamen probatur debere nos etiam illas ut modos essentiae concipere, ut hoc mysterium intelligere, atque defendere valeamus ad mentem Patrum.

²²⁸ Absolutè autem inde constat, concipere nos ut modos essentiae personalitates diuinæ; quia illas concipiimus ut relationes, sive ut substantias per se iphas necessariò affixas essentiae ipsi, quod est esse eas ex suo conceptu ipsius essentiae modos.

Propositio 5.

²²⁹ Reliqua etiam attributa communia tanquam modi quidam re distinguntur ab essentia Dei metaphysica per nostram rationem ex suo primario conceptu.

Quoniam ut ex doctrinâ generali traditâ *disp. 2. q. 4. & disp. 8. q. 1. & 2.* colligitur omnia predicata diuina, qualia sunt attributa, ex suo primario conceptu actus quidam sunt sive primi, sive secundi, & consequenter modi quidam vnius subiecti radicalis, de quo prædicantur, & in quo essentia Dei metaphysica posita est, ut suo loco ostendemus. Tametsi, que transcendenti sunt, aliorum insuper subiectorum, praterquam dictæ essentiae, sunt actus, atq; adeo modi iuxta ibi dicenda. Dico autem ex suo primario conceptu, quia ex secundariis alter quam ut modi essentiae, sive concepi solent, iuxta doctrinam etiam vniuersalem traditam *disp. nat. 2. quest. 3.*

²³⁰ Ex quibus facile erit cuique colligere, quo pacto attributa communia Dei inter se per rationem distinctione sint. Quomodo autem modo distinctione adæquat, modo vero inadæquat, sive includentis ab inclusu valeant, & soleant distinguiri aut ab essentia, aut inter se, ex dictis de differentia conceptuum abstractorum, & concretorum *disp. 2. q. 4.* citata compertum est; & ex dicendis in sequentibus magis conspicuum fiet.

Propositio 6.

²³¹ Formalitates itidem cuiuslibet entis creati, quæcum sunt identificatae realiter, diuersos conceptus sibi vendicant oriundos ab intellectu nostro, diuersisque à nobis vocabulis non synonimis nuncupantur, distinctione rationis ratiocinatae oriunda etiam à nostro intellectu sunt distincte inter se.

Huiusmodi sunt in homine formalitates substantiae, viuentis, sensibili, rationalis, admirativi, risibilis, & cætera huiusmodi; & in quoquis aliorum entium formalitates, ex quibus, illud per intellectum nostrum coalebitur. In hanc propositionem omnes conueniant: ex dictisque circa præcedentes latis conspicua est, quia, ut nos Deum intellectu nostro in multis formalites partimur, ita quoque partimur quodlibet aliud ens, cum cuncta à nobis pro statu præsente eodem modo, quod ad rem atti-

net, cognoscantur, ut experientia constat. Quare hic amplius non est morandum.

Solum aduerto idem etiam esse dicendum de formalitatibus chymerarum impossibilium, quæ suæ essentiae, & quiditate re ipsa sunt identificatae, & tamen à nobis, sicut & alia entium possibilium distinctæ concipiuntur, distinctionemque proinde rationis, perinde ac illæ, sortiuntur ab intellectu nostro.

Q V A E S T I O . IX.

Virum formalitates tum diuina, tum creatae identificatae realiter ita per rationem nostram distinguuntur, ut aliae ab aliis ex parte obiectu, sive obiectu præscindantur:

Quartio hæc celebris facta est hac ætate, postquam nostrus Petrus Hurtad. in sua Philosophia sententiam in hac re Nominalium penè sepultam iam, atque obliuioni traditam fulcitur, & illustravit. Tota autem difficultas questionis in eo stat, an intellectus nostrus ita obiectum alijs te ipsa insestile valeat sua cognitione diuidere, sive præcindere, ut aliquid eius cognoscatur, & aliquid non cognoscatur. e. g. an per eandem cognitionem, quæ attingit in Deo omnipotentiam, possit sapientiam non attingere; & per quam attingit essentiam personas, aut personalitates possit non attingere, vel vice versa? An possit in entitate hominis cognitione animal, ignoto omnino rationali, cum tamen sapientia, & omnipotencia, essentia, & personalitates realiter sint idem in Deo, pariterque animal, & rationale simili idem in homine. Si enim id possibile est, fieri utique, ut dum omnipotentiam Dei, & sapientiam, sive animal, & rationale hominis diuini per duas cognitiones concipiimus, perinde nobis illi duo conceptus ex parte obiecti apparent duo, atque inter se distincti, ac si re verâ tales essent, quod est unum conceptum obiectuum, sive unam formalitatem ab aliâ identificata cum illâ per rationem nostram distinguiri, sive præscindi ex parte obiectu.

Quanquam autem hæc controvërsia apud Scotistas locum non habeat, quatenus ipsi non modo per intellectum, sed ex naturâ rei censem formalitates obiectivas realiter identificatas distinguunt tam in diuinis, quâ in creatis. Ab eius tamen difficultate non omnimodo exempti sunt, quatenus distinctione solum formalis, suppositâ reali formalitatum identitate, non videtur sufficere ad hoc ut una formalitas cognoscatur, altera cum ea identificata ignota realiter, iuxta argumentum à nobis factum contra ipsos *q. 5. num. 102. & seqq.* Igitur prædictas obiectivas formalitatis præcisiones ab humano intellectus oriundas omnino impossibilis esse tam in diuinis, quâ in creatis sententia Nominalium fuit. Ochami in 1. *disp. 2. q. 2.* Gabr. *quest. 1. art. 2.* Greg. *distinct. 8. q. 2.* Maior. *disp. 8. q. 1.* Alliac. *quest. 6. art. 2.* Aureol. *disp. 8. q. 3.* Mayron. *quest. 4. & aliorum.* Quam iam expletam, ut dicebam, Petrus Hurtrenouauit, acriterque defendit in *Metaph. sparsim* quidem & obicit per totam *disp. 5.* ex profundo autem *disp. 6. feit. 4.* Quem postea sequuntur Ariag. *disp. 5. Logica feit. 2. & tom. 1. in 1. p. disp. 9. feit. 1. & seqq.* Quied. *contr. 4. Metaph. puer. 8. & alij Recensiores.* Excipit tamen Arriaga mysterium Trinitatis,

tatis , vbi necessario censet esse admittendas præcisions obiectivas inter efficiam , & relationes ob distinctionem virtualem , quam habent : eti in attributis toti Trinitati communibus , tum inter se , tum cum efficiis comparatis nullam apud ipsum distinctionem virtualem habentibus in ordine ad prædicata contradictionia , æque atque in rebus creatis censet esse negandas . Cum tamen Hurtad. & Oued. ubique illas negant . Accedit Franciscus Alfonius rem tractans solum in creatis , & illas negans in logica *Tratt. 1. disp. 4. sect. 2.*

²³⁵ Communis tamen Theologorum , ac Philosophorum sententia tum in creatis , tum in diuinis præcisions obiectivas formalitatem à nostro intellectu pro hoc statu oriundas admittit . Pro quā fine dabo sicut S.Thom. & eius expositores . Quin etiam præter modernos paucos , & Nominales commemoratos omnes Theologi , & Philosophi (quidquid Hurtado refragetur) ubiquecumque distinctionem rationis ponunt , tum inter attributa diuina , tum inter formalites creatas , eamque ex parte obiectorum se habere supponunt , ut videre est apud citatos *q.præc.*

²³⁶ Acuti quidam Recentiores ex nostris media quadam via incidentes dixerunt primò intellectum nostrum in diuinis obiectivis posse præscindere . Secundò inter creatas quedam esse , in quibus præscindere possit , nimirum relativa . Quædam vero , in quibus non possit , nempe absoluta . Et quia putabant virtutes causativerum rerum creatorum esse ab solis à suis effectibus adhuc ut possibilibus ; in solis tandem entibus modalibus dicebant posse inueniri præcisionem ; qualem ponebant inter actionem , & passionem , aliique huiusmodi .

²³⁷ Est autem potissimum argumentum , quo Hurt. & alij Recentiores in sententiam Nominalium impulsi sunt . Fore , ut si intellectus noster præscinderet ex parte obiecti unam formalitatem ab aliâ , duo simul vera sequentur contradictionis , nempe cognoscere verâ aliquâ cognitione , & simul non cognoscere eandem indiuibilem entitatem . Si namque cognoscitur animal , rationali non cognito ; cum animal , & rationale sint idem , fit utique , ut idem simul cognoscatur , & non cognoscatur . Quod argumentum fuisus virgo in inferius pro Nominalibus ; libauit tamen illud modo , ut post in eodem retorquere inter probandum meam sententiam .

Propositio 1.

Intellectus noster pro hoc statu non solum potest , sed prorsus debet circa mysterium Trinitatis obiectivis præscindere , ut credere , & confiteri valeat veritates catholicas , que in tali mysterio fundantur .

Etenim quanquam mysterium hoc in suo esse à nostris præcisions non dependeat (in quo plus aequo fidunt Hurt. & Oued.) Verum , ut à nobis ille pro hoc statu cum omnibus veritatibus ipsi submixis possit intelligi , omnino est nobis necessarium obiectivè præscindere . Quid ut ostendam , suppono aliqua manifesta , & prorsus indubitate principia . Primum est . Omni propositioni formalis , sive vocali ex parte obiecti respondere propositionem obiectivam , circa quam versatur iudicium nostrum correspondens propositioni formalis : id namque significamus vocabimus , quod mente concipimus .

²³⁸ Secundum est , quoties propositionis obiectiva omnino manet immutata , sive his , sive aliis vocibus

ea significetur , veritatem , aut falsitatem immutam manere . Quia veritas , aut falsitas propositionis obiectivæ à varietate vocum illam eodem modo significantium non pendet ; atque adeo nec veritas , aut falsitas propositionis formalis his vocibus , potius quam aliis est alligata ; sed ex quibuscumque compingatur , immobiliter erit vera , vel falsa , si semper est eadem propositionis obiectiva per tales voces significata . Vnde manifeste consequitur , quoties duas propositiones vocales eandem prorsus obiectivam significant , aut utramque falsam , aut utramque veram necessarij debere esse , nec fieri posse , ut altera sit falsa , & altera vera . Ita si hæc propositionis est vera : *hæc vestis est mea* , & hæc necessarij erit vera : *hoc indumentum est meum* ; & si falsa , falsa : quia utriusque obiectum idem est prorsus .

Tertium est . Qui auditis diversis propositionibus formalibus , eamdem semper apprehendit propositionem obiectivam , æquè illi poterit assentiri per iudicium , aut non assentiri , sive per hanc , sive per illam propositionem formalē significatur , quia impertinens est variatio vocum respectu apprehendens semper idem significatum . Vnde , qui non potest , aut , cui non licet assentiri propositionis obiectivæ apprehensio ex vi huius formalis , nec potest , nec ipso licet assentiri eidem apprehensio ex vi alterius .

Quartum est . Si repugnat præscindi per cognitionem unam formalitatem ab aliâ , etiam repugnare præscindi per significationem vocis . Est clarum , primò : quia non est magis impossibile cognoscere unum , & non aliud identificatum cum illo , quam significari unum . & non aliud identificatum cum illo , ut constat ; quandoquidem eamdem inuoluit , aut non inuoluit contradictionem significari unum re verâ per aliquam vocem , & non significari per eamdem , quod est idem cum illo , ac representari unum re verâ per aliquam cognitionem , & non representari per eamdem quod est idem cum illo . Secundò , quia , qui non potest cognoscere unum ab altero præciso , nec poterit ei significari , aut ab ipso significari per vocem unum ab altero præciso , ut etiam est notum . Vnde planè consequitur , qui negant possibles præcisions obiectivas respectu cognitionis , non posse non pariter illas negare respectu significationis vocis .

Quintum est . Eadem prorsus propositioni obiectivæ assentiri simul , & dissentiri impossibile esse : quia id est assentiri simul duobus obiectis formaliter , & immediate contradictionis , quod repugnat nostro intellectui , saltem loquendo naturaliter , ut fateatur omnes .

Ex his , quæ manifestissima sunt . Arguo sic primò pro statuta propositione . Si repugnat , subindeque de facto non datur præciso obiectiva circa mysterium Trinitatis facta per cognitionem , & consequenter neque facta per vocem significationem , iuxta principiū quartum ; haec propositiones vocales *Pater distinguuntur à Filio* . *Essentia distinguuntur à Filio* eamdem prorsus significabunt propositionem obiectivam ; quia vocis *Pater* , & vocis *essentia* , in qua solum differinantur idem omnino significatum erit , nempe tota , & indiuisa entitas Patris . Igitur , vel ambae erunt veræ , vel ambae falsæ necessarij ; nec fieri poterit ut altera sit vera , & altera falsa , iuxta principiū secundum . Absurdum . Quia certa fide tenendum est primam dictarum propositionem veram , secundam autem falsam esse . Ergo omnino dicendum est , ne tale absurdum necessarij sequatur , circa mysterium

mysterium Trinitatis, per vocum significationem, atque adeo per cognitionem etiam nostram obiectu[m] praecindi. Ita, quod vox *essentia* non totum Patrem, sed aliquid eius commune etiam Filio significet, nullatenus significata proprietate paternâ, quæ re ipsa cum eo communis prorsus est idem. Idem argumentum fieri potest circa plures alias huiuscmodi propositiones, ex quibus altera est vera, & altera falsa secundum fidem. Cum tamen propositiones obiectu[m] eis respondentes penes præcisionem obiectu[m] dumtaxat aliquius termini discriminantur, e.g. *Deus est Trinitas*: *Pater est Trinitas*: *Paternitas non communicatur filio*: *essentia non communicatur filio*: *Filius producitur a Patre*: *essentia producitur a Patre*; *Humanitas Christi Domini unita fuit immediate Verbo*; *Humanitas Christi Domini unita fuit immediate natura Patris*, &c.

²⁴³ Secundò idem argumentum aliter potest sic formari iuxta principium secundum. Quotilecumque propositione obiectu[m] est eadem, veritas, aut falsitas in mobiliter est eadem, quibuslibet denum vocibus ea propositione obiectu[m] significetur. Sed si non datur circa mysterium Trinitatis præcisio facta per vocis significationem, propositione obiectu[m] respondens hinc vocali *Deus est Trinitas*, semper est eadem, sive per hanc eandem significetur, sive per quamlibet illarum *Pater est Trinitas*: *Filius est Trinitas*: *Spiritus sanctus est Trinitas*, ut constat, quia illi præcisione sublatâ, omnes illi termini *Deus*, *Pater*, *Filius*, *Spiritus sanctus* non possunt non habere idem omnino significatum quod haber *Deus*. Ergo sive dicamus *Deus est Trinitas*, sive *Pater est Trinitas*, &c. eamdem semper veritatem, aut falsitatem proficeremus; cum tamen fide sanctum sit, qui profert primam, verum dicere; falsum autem, qui secundam, tertiam, aut quartam.

²⁴⁴ Tertiò sic arguo. Seclusa omni præcisione obiectu[m], qui audit hanc propositionem vocalem *Pater distinguitur a Filiu*, eamdem prius apprehendit propositionem obiectu[m], quam apprehendit h[ab]it audita, *essentia distinguitur a Filiu*, quia seclusa omni præcisione obiectu[m], obiectum vtriusque prorsus est idem, quandoquidem prædicatum in vtrâque idem est, subiectum autem non potest non etiam esse in vtrâque totum, quod reip[s]a est idem cum Patre. Igitur, qui audit hereticum affirmantem propositionem secundam, æquè potest ei assentiri, ac potest assentiri catholicò affirmantim primam, vel si secundæ assentiri nefas est, pariter nefas erit prima assentiri, iuxta principium tertium. Quod est immane absurdum; quandoquidem prima de fide est, & ex obligatione credenda, secunda h[ab]et heretica, & detestanda.

²⁴⁵ Quartò. Seclusa omni præcisione obiectu[m], nemo potest assentiri huic propositioni, *Pater distinguitur a Filiu*, quin assentiat huic, *essentia distinguitur a Filiu*, quia seclusa omni præcisione obiectu[m], obiectum vtriusque prorsus est idem, iuxta nuper dicta. Sed secundæ non potest quis assentiri per actum fidei diuinæ, cum sit heretica: ergo nec prima. Ergo seclusa omni præcisione obiectu[m], nemo potest credere fide diuinâ mysterium Trinitatis, creditis propositionibus de fide, quæ ad ipsum pertinent, qualis est illa prima, & cetera huiusmodi, de quarum singulis idem potest fieri argumentum.

²⁴⁶ Quintò. Ex duabus propositionibus propositis *n. præc.* prima tenetur vnu[us]que assentiri, secunda autem dissentiri ex fidei obligatione. Sed seclusa omni præcisione obiectu[m], idem omnino

ambæ habent obiectum, vt ostendum est. Ergo si nulla datur præcisio obiectu[m], eidem omnino obiecto tenetur vnu[us]que ex fidei obligatione assentiri simul & dissentiri. Quod est teneri ad impossibile, iuxta principium quintum. Vel conterendo. Impossibile est eidem omnino obiecto assentiri simul & dissentiri, iuxta idem principium. Sed sublatâ præcisione obiectu[m], vtriusque illius propositionis est idem omnino obiectum, vt dictum. Ergo circa obiectum præcisionem impossibile est assentiri primæ, & simul dissentiri secundæ, prout fieri debet secundum fidem. Et consequenter sine obiectu[m] præcisione, nequaquam possunt à nobis credi veritates catholicæ, quæ circa Trinitatis mysterium per fidem proponuntur credenda. Tantumdem eidem argumentis concluditur de veritatibus catholicis, quas circa mysterium Incarnationis nos tenemus credere.

Sextò denique. Sublatâ præcisionibus obiectu[m] oründis à significatione vocum iuxta principium quartum, idem significabit, qui dixerit *essentia distinguitur a Filiu* ac, qui dixerit *Pater distinguitur a Filiu*. Ergo integrum erit vnicuique affirmare primam harum propositionem, æquè ac secundam. Aut si nequit primam, quia heretica; nec poterit secundam. Rursus si neget primam, vt debet, affirmatâ secundam, idem simul affirmabit, & negabit sibi contradicere. Aut si nequit sibi ipsi fieri, & ex animo contradicere, vt reuerâ nequit, nequib[us] serio, & ex animo negare primam, & simul affirmare secundam, & consequenter nec poterit verbis proficer veritates catholicas, quas circa mysterium Trinitatis atque adeo etiam circa mysterium Incarnationis confiteri tenetur.

Tandem ratio à priori huius doctrinæ est, quia nos nequit possumus de vno, eodemque conceptu obiectu[m] apprehenso ex parte subiecti duo simul prædicata contradictione distincte concepta enunciare, quia id ester eidem omnino propositioni in obiectu[m] assentiri simul, & dissentiri, sive idem prædicatum de eodem omnino subiecto simul affirmare, & negare. Quod nobis repugnat iuxta principium quintum. Vnde quando aliqui rei realiter indubio reverâ ralii prædicata conuenient eo quod ob suam eminentiam virtualiter duplex est, necessariò sunt nobis proponendæ, representandas, quæ ut distinctæ obiectu[m] illæ duæ formalitatis, in quas ciuusmodi res relatae ad talia prædicata virtualiter distincta est, vt de illis, tamquam de duobus subiectis, ciuusmodi, atque distincte possimus ipsa prædicata enunciare. Quod vtique fit in mysteriis Trinitatis, & Incarnationis, vbi prout nobis viatoribus proponuntur credenda, prædicata ex suo genere contradictione non eidem conceptui per eamdem vocem significato, sed distinctis, qui vocibus diuersis respondent, attribuuntur, vt in exemplis suprà positis cernere licet. Vtrum autem in iis, qui intuitiū vident ista mysteria, ciuusmodi etiam formalitatum præcisio sit necessaria, vt eis assentiantur q[uod] i. examinabimus.

Petrus Hurtado *disp. illâ 6. metaph. sic. 4. citatâ*, ²⁴⁹ cum sibi argumenta similia, licet non ita digesta opposuisse, respondet à §. 134. primò. Argumenta ciuusmodi æquè esse contra sententiam satis communem P. Soar. & aliorum assentientium efficiunt diuinam in conceptu relationum includi formaliter. Sed contra: quia opinio illa de inclusione formaliter assentientia diuinæ in relationibus, vel co nomine fortasse erit itidem reicienda, quod aduersus eam etiam militant argumenta à nobis facta contra non præscin-

Disp.XIII. De ident. & dist. rer. Quæst. IX. 349

præscindentes, de quo tractandum *suo loco*.

Secundò respondet. Mysteria fidei à nostrâ formalitatibus præcisione non dependere, cùm illa independenter omnino à nostris cognitionibus, imò, & ab eorum possibilitate libescant. Sed contrarego non contendo probare mysteria in suo esse pendere à nostris præcisionibus obiectuis: quod est ridiculum; sed non posse nos illa intelligere, neque credere pro hoc statu sine obiectuis præcisionibus; quod est valde diuersum; & absque dubio probant facta argumenta.

¹ Tertiò responderet: quam ingerunt dicta argumenta difficultatem, cuius catholicis esse communem, potiusque nasci ex mysteriorum profunditate, quam ex specialitate opinionum. Quod probati quia in creatis, iuxta quamvis sententiam sue adstracentem, sue negantem pluralitatem obiectuum formalitatum, quidquid verè, & realiter prædicatur de rationali, vere etiā, & realiter prædicatur de animali, vt in hac propositione, *Rationale est principium discurrenti*. Principium discurrendi vere prædicatur de animali, quia animal est idem realiter cum rationali: & licet non cognoscatur immediatè, & formaliter; cognoscitur tamen materialiter per cognitionem de rationali; ita licet propositione non sit vera de animali in sensu formali, reduplicatio; est tamen vera in sensu reali & specificatiuo. Ergo si in diuinis, perinde atque in creatis, licet philosophari, hac propositione: *Paternitas est Filiatio*, non potest non esse vera saltem in sensu identico, quia hæc: *Natura est Filiatio* vera est, & Paternitas à parte rei idem est cum natura. Cùm tamen haereticum sit asserere Paternitatem esse Filiationem adhuc in sensu identico. Idemq; evenit in similibus propositionibus, vnde concludit supradicta argumenta non minus premere præscindentes quam non præscindentes. Sed contra; quia male supponit Hurt per cognitionem præcisissimam unius formalitatis non posse non attinigi etiam à nobis alteram identificatam cum illa saltem materialiter, & identice. Id enim nullum planè est, quia in nostrâ sententiâ, quâ ratione una formalitas ab alia per cognitionem præscinditur, ita diuisuè ab aliâ cognoscitur, vt alii per talen cognitionem nullo omnino modo tangatur: nihil enim magis concipit intellectus alias eiusdem rei formalites, præter eam, quam suâ apprehensione præscindit, quam si illæ in tali re non essent. Quod maximè in diuinis formalitatibus, de quarum præcisione modò tractamus, locum habet, quidquid sit de aliis, de quibus postea: quia, quâ ratione Paternitatis, e.g. conuenit formaliter à Filiatione distinguiri, quin id conueniat essentia adhuc materialiter, & identice: ita eidem Paternitati conuenit formaliter per cognitionem nostram præcisissimam attinigi, quin id ne materialiter quidem, aut identice conueniat essentia. Quo sensu statuto, tota redargutio Hurt.

² Quarto: absurdâ illata per argumenta supradicta ex cognitione viatorum non præscidente circa mysteria commemorata in cognitionem, quam Deus, & beati habent eorumdem mysteriorum, quamque ipse supponit, nullatenus præcisissimam esse conatur Hurtad. transferre, vt inde probet difficultatem esse communem, & utrobique ab omnibus esse soluendam. Sed contra; quia vel Deus, & beati præscindunt etiam obiectuē, dum dicta mysteria cognoscunt, vt quibusdam placet: vel alia est ratio de cognitione, quâ Deus, & beati intuentur ipsa mysteria, nec locum in ea habent ar-

Pharus Scient. Tom. I.

gumenta facta, de quo *infra q. 11. tractandum ex professo est.*

Quindò tandem magis ad difficultatem accedens ²⁵³ respondet Hurt. §. 148. & seqq. per hoc iudicium: *Natura est Filiatio* (scilicet est ratio de similibus) ex parte subiecti, & naturam, & Paternitatem immediate attingi absque illâ præcisione; nihilominus tamen Filiationem non affirmari de Paternitate, sed de naturâ: quia Paternitas non est subiectum, eo quod proper virtuale distinctionem, quâ à naturâ distinguitur, fugit rationem subiecti in ea prædicatione. Sed contra primò, quia nemo haec nos cogitauit, nedum asservit fieri posse, vt per iudicium nostrum non affirmetur prædicatum de integrō concepitu obiectu apprehenso ex aequo, & directe ex parte subiecti. Et quidem iure; quia si id possibile est, tota vis iudicativa nostri intellectus irrita penitus, & cassa redditur, qui nesciri poterit de quonam ex contentis ex aequo, & directe in subiecto de facto affirmetur prædicatum per quamlibet enunciationem externam, aut iudicium internum sensim enim statuto, vt possibili, quod possit de partē, & non de toto subiecto affirmari, quantumuis eodem modo concipiatur, quidquid est in ipso subiecto, sciri viue non poterit etiam affirmante ipso, de quo affirmetur.

Contra secundò. Cùm dicit Hurt. Paternitatem ²⁵⁴ non esse subiectum illius iudicij, sed naturam; aut per nomen Paternitatis significat aliquid à natura præcium, aut significat totam entitatem Patris? Tantumdemque inquirò vice versa de nomine naturæ. Si primum ipsâ suâ solutione planè præscindit ex parte obiecti Paternitatem à natura, & è contra, tum per significationem vocum, tum per cognitionem, quia id sine dubio mente concipit, quod significat ore. Eamdenique subinde præcisionem, quam negat, ipso exercitio negandi adstruit. Quo quid absurdius. Si secundum? Eamdem omnino propositionem absurdio non minore simul affirmat, & negat, nempe totam entitatem Patris esse subiectum, & simul non esse subiectum prædicti iudicij. Si autem dicat rursus Hurt. etiam in suis ipsius propositionibus Paternitatem, & naturam fugere rationem subiecti. Iterum supra hoc dictum reflegetur argumentum, & sic sine fine quin possit vnuquam significare, quod intendit, nisi tandem præscindat. Praterquam quod hoc effet etiam de suis ipsis propositionibus mysterium facere cateris nostris impugnationibus euidentius expostum.

Contra tertio. Nam ex doctrinâ huius Doctoris ²⁵⁵ manifeste confequitur his duabus propositionibus. *Natura est Filiatio: Pater est Filiatio*, eamdem omnino obiectum propositionem correspondere. In ytraq; enim tota enim entitas Patris ponitur ex parte subiecti, & prædicatum est idem. Ergo sicut prior est vera, verissimeq; ei assentimur: quia Paternitas significata, & apprehensa ex parte subiecti simul, & indiuisim cum natura, refutat nihilominus rationem subiecti ob distinctione virtuale, qua ab illa distinguitur. Pariter secunda erit vera, verissimèq; ei assentimur ob eamdem rationem. At hoc sine errore in fide dici non potest, quia posterior propositione plane est haeretica; haereticulq; effet circa dubium, qui illi, vt sonat assentiretur: quantumvis postea reflexè assentiretant in propositione externa, quam in suo iudicio interno Paternitatem fugere rationem subiecti, non obstante, quod de illa, & natura indiuisim, eodemque modo concepta prædicatum tum externè, tam interne affirmitur. Vnde tandem impugnari potest Hurtado, quia, cùm prima dictarum

G g proposū

propositionum sit de fide, secunda autem hæretica, necesse est, ut non significant prorsus idem; & consequenter vox *Natura*, & vox *Pater*, in quibus locis discriminantur, diversa habent obiecta. Sed secunda significat totam entitatem Patris: ergo prima non totam, sed aliquid illius solum debet significare, & consequenter ita significacione obiectum praecindere. Neque ad diuersum modum significandi, & concipiendi idem obiectum recurri potest. Quia posito, quod natura, & Paternitas per quamlibet vocem, per quamlibetque cognitionem eodem modo significantur, & concipiuntur, prout necessarium est, si non praescinduntur, non possunt non eamdem fortunam subire repectu talis vocis, & cognitionis, quæcumque ea sit, ut satis ex hoc est notum.

Ouidio non satis quiescens in solutionibus Hurt., per alia insuper effugia à prælenti difficultate conatur evadere, *convers. 4. Metaph. punc. 8. citato n. 49. & seqq.* Primum itaque responderet ex parte subiecti huius propositionis: *Natura communicatur*, idem est obiectum cognitum atque ex parte subiecti huius: *Paternitas communicatur*. Nihilominus primam propositionem esse summè veram, secundam summe falsam: quia nos loquimur de eisdem conceptibus obiectuum cognitis per diuersa media, ac si essent distincti in hoc mysterio; sicut praescindentes loquuntur de formalitatibus per rationem præcisis, ac si à parte rei distinctæ essent. Contra tamen primum, quia conceptus obiectuum, quos nos in mysterio Trinitatis formamus, non per diuersa media, sed item diuinæ reuelationis nobis notefecunt. Contra secundum, quia iuxta principium quintum statutum *n. 242.* eidem omnino propositioni obiectua per nulla media possumus assentiri simul, & dissentiri: quia nulla media possunt intellectum nostrum inducere ad iudicanda simul duo contradictoria prorsus formalia, & immediata. Assentiremus autem, simulque dissentiremus eidem omnino propositioni obiectua assentientes huic: *Essentia communicatur*, & dissentientes huic: *Paternitas communicatur*. Si ex parte subiecti utriusque eundem omnino apprehenderemus conceptum obiectuum, ut confat. Contra tertium, quia si huic utriusque propositioni vocali eadem prorsus obiectua responderet, ut est necesse, si vox *essentia*, & vox *Paternitas* cumdem omnino significant conceptum obiectuum, impossibile est, quod altera vera, & altera falsa sit (uti esse debent secundum fidem) iuxta principium secundum positum *n. 239.* Contra quartum: quia omnia argumenta à *n. 243.* proposita æquæ, & vniuersaliter probant intellectum, quibusvis tandem mediis sit cognoscibilis propositioni obiectua respondens formalibus, siue vocalibus *ibidem* in exemplum adductis, ut perpendenti singula compertum sit. Contra denique quintum: quia media diuersa, per quæ res eadem concipiuntur, ut summum possint prodeste non praescindentes loco diuersorum nominatorum, per ordinem ad quæ tota res modò cognosci, & modò non cognosci dicere. Verumtamen asylum hoc, quod perperam etiam ex mediis cognoscendi construitur, ut infra ostendemus, in mysteriis, de quibus agimus, nullum omnino locum habet: quia dici non potest circa hæresim totam entitatem Patris respectu, ad tale medium communicari Filio, & totam non communicari respectu ad aliud. Iam vero, quod addit Ouidio, loqui nos in mysterio Trinitatis de formalitatibus tantum per intellectum præcisis, ac si realiter ditinguerentur, falsum est; quia ut veritates in illo reperiunt sine contradictione contentur re ipsa, nostra præcilio formalitatum facta

per intellectum insufficiens est, & impertinens, ut contra plures supra ostendimus *quæst. 7.* id namque habent à distinctione virtuali, quæ eiusmodi formalitates à parte rei distinctæ sunt, quæ ratione declarauimus *quæst. 6.* Tametsi ut tales veritates à nobis cognoscantur formaliter, insuper a nobis per intellectum formalitates ipsa obiectum distinguuntur. Quod modo contendimus.

Deinde responderet Ouidio, ut in hac propositione: *Aliquis homo currit*, subiectum prædicationis, & subiectum verificationis non est idem; quia subiectum, de quo verificatur cursus est solus Petrus; cùm tamen non de solo Petro, sed de Petro, vel Ioanne sub disputatione cursus prædictur, ita in hac propositione. *Natura communicatur*, subiectum quidem prædicationis esse natum & relationem, & totum quod est in Trinitate: subiectum tamen verificationis tantum esse naturam, quia de illâ verificatur hoc, quod est communicari, non de personalitatibus. Sed contra primum. Nam quidquid modo sit de verificatione propositionum de subiecto vago, de quibus multa *suo loco*. Id prorsus certum, & minimè dubitabile debet esse, in propositionibus de subiecto determinato, ut non sufficit ad carum veritatem, quod conveniat alicui parti subiecti id, quod de subiecto integro prædictatur, ut constat ita neque possibile esse, quod pars sola subiecti sit subiectum verificationis, quando illud integrum est subiectum prædicationis. Cùm igitur propositione illa: *Natura communicatur*, de subiecto determinato sit, si ex parte subiecti ponitur tota entitas Patris, necesse est omnino, ut vel propositione sit falsa, vel de tota entitate Patris verificetur prædicatum, quorum vtrumque hæricum est.

Contra secundum: cùm assertor Ouidio de sola natura verificari, quod communicatur, aut concipit ex parte subiecti huius suæ assertioris solam naturam, aut totam entitatem Patris? si solam naturam. Ergo eam à Paternitate praescindit ipso actu, quo intendit eius præcisionem negare. Si totam entitatem Patris: ergo imprimis errorem profert; erroneum namque est assertere, quod de tota entitate Patris verificatur communicari. Deinde cùm dicat simul non verificari id de Paternitate pariter ponens ex parte subiecti huius dicti eandem totam entitatem Patris, nequit non affirmare simul duo contradictoria, nempe de tota entitate Patris verificari, & non verificari, quod communicatur. Quod si respondeat in eâ idem suâ assertione quæ affirmat de sola natura verificari, quod communicatur, subiectum prædicationis esse quidem totam entitatem Patris; verificationis vero solam naturam, ob idque illam nihil erroris continere; sicut neque aliam, quæ directè assertur iuxta fidem naturam communicari. Contra est; quia quidquid si modo de verificatione nequit non esse erroneum assertere, quod de tota entitate Patris verificatur communicari, quibusvis id verbis assertatur.

Vnde sumitur tercia impugnatio præcipue solutionis, contra quam agimus. Qui interius iudicaret totam entitatem Patris communicari, aperte erraret contra fidem, verèque ut errans damnaretur, si id ipsum verbis affirmaret; quantumvis prætexeret suum iudicium, & assertione de sola natura verificari. Sed, qui interius iudicat obiectum illius propositionis: *Natura communicatur*, totam entitatem Patris communicari iudicat, iuxta prefatam solutionem

solutionem, & idem ipsum veribus affirmat: ergo eti
addat iudicium suum, externamque affirmationem
de sola natura verificari; verè nihilominus errat in
fide. Cum tamen propositionem de fide iudicet, &
affirmet. Quod est implicitorum.

¹⁶⁰ Tandem si haec propositione vera est: *Natura com
municatur*, quantumvis subiectum predicationis sit
tota entitas Patris, quia praedicatum non de toto sub
iecto, sed de natura sola verificatur. Igitur haec quo
que *Paternitas communicatur*, vera erit, quando
quidem idem ac prima habet subiectum predicationis,
idemque pariter subiectum verificationis
dici potest habere. Quid enim interest ad rem poni
ex parte subiecti vocem *Paternitas*, aut vocem *Natu
ra*, quando idem omnino est conceptus obiectius
per utramque vocem significatus? At secunda prop
ositione vera dici non potest, cum sit heretica: ergo
nec prima, cum sit de fide. Vel si prima, etiam secunda
decenda est vera. Quoniam utrumque absurdum ipsi
fidei aduersum est. Respondet Oued. n. 52. In omni
propositione predicationis debere verificari de subie
cto formaliter cognito tam ex parte obiecti, quam
ex parte actus: quo pacto de Paternitate verificari
nequit, quod comunicatur, & ideo falsa est prop
ositione secunda. Sed male primò, quia praedicata merè
realia quale est id, de quo modo agimus, non con
uenit subiectis formaliter, & reduplicatiū prout cog
nitis, sed secundam se, & specificatiū, vt aiunt,
consideratis quoad id, quod habent à parte rei, vt est
notissimum: alioquin cessante cognitione non con
uenirent quod est absurdum. Quapropter ad eorum
verificationē impertinens est, quod subiecta per hanc
potius, quam per aliam cognitionem apprehendantur,
dummodo conceptus obiectiū apprehensiū semper
sint idem, vt enī in proposito, cum concedatur,
cōceptum obiectuum utriusq; illius propositionis,
vt ad quācūd conditio[n]ē a cognitionib; &
vocabus idem omnino esse. Secundū, si per cognitionē
respondentem voci *Natura*, idem omnino con
cipitur ex parte obiecti, ac per cognitionem respon
dentem voci *Paternitas*, idemq; ipsum per voces ip
pas significatur. Igitur per neutram earum cognoscitur,
aut significatur formaliter, quam per alteram id,
quod in Patre est proprium Patris, aut id, quod in
Patre est commune aliis personis. Sed per utram
que tota entitas Patris significata, & cognita & quae
formaliter, aut & quae non formaliter significatur, &
cognoscitur. Nullus ergo supereft praetextus ad de
fendendum, supposita doctrinā, quam impugnamus,
secundam dictarum propositionum fallam esse, si
prima est vera, aut primam veram esse, si secunda autem
heretica sit.

²⁶¹ Stet ergo firmum circa mysterium Trinitatis, at
que adeo etiam Incarnationis omnino esse nostro
intellectui pro hoc statu necessarium obiectiu[m] pre
scindere, vt veritates catholicas ad talia mysteria
speciantes possimus credere, & profiteri. Cui ver
itati tandem ad extremum annuit Oued. n. 53, suis
causibus non latit fidelis. Annuentque, vt reor,
quotquot nostra argumenta sincero studio veritatis
perpenderint.

²⁶² Adiudicandum tamen est ad extremum per argu
menta facta mutua præcisionem obiectuum pro
bari inter essentiam diuinam, & relationes, de
qua dumtaxat est sermo in tota haec quest. Utrum
autem aliqua præcisio obiectua non mutua pos
sibilis sit, quem nonnulli imaginantur, in con
ceptibus transcendentibus questio[n]es, segnent. exami
nabitur.

Pharus Scient. Tom. 1.

Propositio 2.

Vbi cunque inter diuinis formalitates distinctio
nem virtualem in ordine ad prædicata contradic
toria necessariū fuerit admittere; ibidem inter eas
dem præcisio obiectua ab intellectu nostro oriun
da necessariō admittenda est.

Quoniam nos non possumus ea prædicata contradic
toria de talibus formalitatibus enunciare, nisi illas
præcīsias ex parte obiecti apprehendamus, vt pro
bant omnia argumenta facta pro primā propo
sitione, quæ huic pariter sunt applicanda. Quam gratia
vniuersalitatis adiicio, vt sciatur non solum circa
mysteria Trinitatis, & Incarnationis esse nobis ne
cessariam omnino præcisionem obiectuum forma
litaram, sed etiam circa mysterium libertatis diuinæ
(& si quid aliud est huiusmodi) vbi necessariō de
bere etiam admitti distinctionem virtualem inter
actus Dei tum intellectus, tum volitionis *suo loco*
probandum est.

Propositio 3.

Præscindere nos obiectiu[m] in diuinis non solum
relations ab essentiā, & ab attributis communib;
sed etiam attributa communia tum ab essentiā ipsa,
tum inter se, argumenta alia theologica in vniuer
sum persuadent.

Primum defumus potest ex illo Pauli 1. ad Corint. 13.
*Videmus nunc per speculum in angustiā, tunc autem
facie ad faciem. Nunc cognoscere ex parte, tunc autem
cognoscam, scilicet cognitus sum.* Cum enim Paulus
coparans notiam, quam de Deo habemus pro hoc
statu, cum ea, quam in patria habebimus, dicat non
solum cognoscere nos ipsum per speculum, scilicet
creaturarum, & in angustiā, puta phantasmatum
sensibilium, iuxta dicta à nobis supra disq. 2. q. 3. sed
etiam ex parte, cognituros postea illum facie ad fa
citem, id est, intuitu, & sic cogniti fumus ab ipso,
plena nimur, & ad aquatā cognitione totius es
sentiā, seu substantiā, vt exponit Ambros. Theoph.
Theodore. Anselm. S. Thom. & alij ad hunc locum
communiter. Cum inquam, dicat Apostolus modō
nos ex parte cognoscere; planè videtur significare
nos cognitione nostrā obiectiu[m] partiri Deum co
gnoscentes deo ipso aliquid, & aliquid non co
gnoscentes atq; adeo præscindentes ex parte obiecti.
Id enim est propriissimum cognoscere Deū ex parte.

Secundum argumentum defumendum est nobis ab auctoritate Concilij Florentini ponentis ex presē
distinctionē rationis inter Perlonam, & essentiam
diuinam. Et omnium communiter Patrū ponentium
illam tum inter essentiam, & relations, tum inter
attributa communia iam inter se, iam cum essentia
cōparata, vt ipsi citatis offendimus q. præc. Etenim
Concilium, & Patres indubitate consendiunt loqui de
distinctione rationis, quæ verē, & propriē in suo ge
nere talis sit, & ratione cuius perfectiones diuinae
verē, & propriē dici possint per rationem distinguī.
Sed talis distinctione rationis aliquæ præcisione obiectiu[m]
diuinarum perfectionū constare nequit. Igitur
Concilium, & Patres docentes perfectiones diuinas
per rationem nostrā distinguī, eo ipso docent eas ex
parte obiecti per rationem nostram præcindī. Mai
or est certa; consequētia legitima. Probo minorem.
Et dumtaxat dici possint verē, & propriē distinguī,
quorum unum non est alterū, qua ratione ab eo di
stinctum est: quandoquidē distinguī verē, & propriē
unum ab altero, & unum non esse alterū aut forma
liter, aut consequēter in idem recidunt, vt fatentur

Gg 2 omnes

omnes. Ergo ea dumtaxat verè, & propriè dici possunt per rationem distinguì; quorum vnum non est alterum per rationem. Est certum. Sed vnum non esse alterum per rationem nihil aliud esse potest, vt statim ostendam, quam vnum non esse alterum, prout sunt in mente concipientis illa, seu, quod idem est, quam vnum non apparere alterum concipienti, sive, quam ea concipienti apparere plura, quod ipsum est ex parte obiecti apparere distincta. Ergo ea dumtaxat verè, & propriè dici possunt per rationem distinguì, qua ex parte obiecti concipienti apparent distincta, sive plura. Ast hoc in perfectionibus diuinis abque præcione obiectiuā earum nullatenus constare potest. Ergo Probo hanc minorē, quia perfectiones diuinæ non apparent nobis plura ex parte obiecti, quasi plures. Dij adæquate inter se distincti, vt latius ex se est notum, ampliusque postmodum ostendetur; sed quasi plures partes eiusdē Dei, quod ipsum est esse eas per nostrā rationē formalitatem ciuldē entis præciles ex parte obiecti.

²⁶⁶ Dicent non præscindentes, ad distinctionem rationis veram, & propriam necessarium non esse, quod plura apparent ex parte obiecti, sed sufficere, quod idem obiectum pluribus cognitionibus, in que diuerteris attingatur. Sic enim fiet, vt illud prout cognitum per vnam cognitionem reduplicatiū a te prout cogniti per aliam distinguui per rationem dicatur. Sed contra primō, quia ex eo præcisē, quod aliquid per plures cognitiones tangatur, dici nō potest, nisi perperam, & abusivū distinguui per rationem; alioquin dum Deus pluribus cognitionibus idem obiectum tangit, nempe in se, & in alio, in hoc medio, & in illo, conditionate, & absolute &c. vt docent Theologi communiter in materia de scientiā Dei, tot modis dicetur illud per rationem distinguere. Nos etiam dum eamdem prorsus formalitatem e. g. sapientiæ, existentiæ, aut potentia Dei per apprehensionem simul, & iudicium, aut per iudicium naturale, & simul per aliud supernaturale fieri attingimus, illam dicemur per rationem à se ipsa distinguere. Dic etiam homines simul eamdem rem cognolentes tum intellectione internā, tum externā oculorum sensione, per rationem, & per oculos dicent illam distinguere. Quæ omnia absurdula sunt prorsus aliena à communī omnīm conceptione, etiam Aduersariorum.

²⁶⁷ Contra Secundō. Quia ex eo, quod aliquid plures denominations sive intrinsecas, sive extrinsecas à pluribus formis accipiat, nullatenus dicitur distinguui in se ipso per tales formas. Quis enim, vel somniauit dicere, hominem per omnes amores, quorum est obiectum, & per omnes relationes, quarū est terminus, aut etiam per omnia accidentia, quorū est subiectū, distinguui, quo sēlū de distinctione loquimur in presenti? Ergo ex eo, quod aliquid plures terminet cognitiones, plurelve denominations cogniti ab illis recipiat, nequit dici potest per tales cognitiones distinguui. Contra tertiod: quia eiusdem à seipso nulla est possibilis distinctione adhuc per rationē, vt satis constat ex dictis, q. præced. eo, quod omnis distinctione vera, & proprio pluralitate extremorū postulat ex conceptu suo: ergo idē a se ipso per plures cognitiones, quas terminat, nequit distinguui. Quanquam enim in quantum cognitum per vnam, & aliam quandam importare videatur pluralitatē; sed tamen hac pluralitas cognitionum dumtaxat est, à quā ne exprimere quidē obiectū ipsum plura in se fit, nisi cognitiones sint tales, vt per illas plura in se appearat cognoscēti, prout nos exigimus ad veram distinctionem rationis. Cōtra quartod: quia vt ea, quae realiter plura

sunt, per rationem aduentur, sive hant vnum, non satis est, quod illa vt cumque per vnam cognitionem tangantur (alioquin intellectus diuinus, & qui libet alius distinctē per vnam cognitionem cognoscēns plura, vt plura illa adunare diceretur, & facere vniuersale vi talis cognitionis), idque non solum ex similibus, sed ex omnino dissimilibus particularibus ita cognitis. Quod est absurdū; sed infuper requiritur, quod cognition sit talis, vt vi eius ea plura ex parte obiecti apparente vnum. Ergo vice versā, vt id, quod realiter est vnum, per rationem distinguatur, & consequenter per rationem sit plura, non satis est, quod illud utrumq; per plures cognitiones tangatur, sed infuper requiritur, quod tales cognitiones sint, vt illud ipsū vi etatū ex parte obiecti appearat plura.

Dicent fors alij: debere quidē plura ex parte obiecti apparere ea, quæ per rationē distinguui verè, & propriè dicuntur; idque euenire in attributis, seu perfectionibus diuinis. Sed nihilominus eas ex parte obiecti non præcindi, quia in conceptu cuiuslibet earum integre attingitur totus Deus. Sed cōtra primō, quia iam hoc est deserere sententiā non præcidentium, qui semper negant distinctionem rationis se habere ex parte obiecti, eamq; dumtaxat ponunt ex parte intellectus, vt videre est in Hurt. & alii sua opinio[n]is suprā citatis. Contra secundo, quia perfectiones diuinæ, vt dicebā, nō ita apparent plura ex parte obiecti, vt qualibet videatur nobis esse integer quidam Deus, sed ita apparent plura, vt videantur compone re vnicum Deum verum. Et ideo, qui cognitā sapientiā Dei, non cognoscit iustitiā, nō dicitur cognoscere vnum Deum, & alium Deum apparentem tunc non cognoscere, sed potius aliquid veri Dei cognoscere, & aliquid ciuldē nō cognoscere. Tum, qui plura diuinā attributa simul habet cōcepta vt plura nō plures Deos apparentes, sed plures eiusdē veri Dei perfectiones dicuntur habere conceptas. Quod adeo communī omnīm conceptioni iustitiā est, vt si quis afficeret, dum concipiā sapientiā, iustitiā, omnipotentiā, & ceterā Dei attributa, nos non concepere plures eiusdē Dei perfectiones; sed plures Deos adæquatos, vel Deum multiplicatum in plures: sū profecto, ac sibilo ab omnībus tale affertum exciperetur. Qua omnia ex dendis in seqq. plenius constabunt. Igitur perfectiones diuinæ per nostrā rationē non vt entia adæquata, sed vt partes eiusdem entis inter se dislēcta multiplicantur ex parte obiecti, quod est ex parte obiecti à reliquo vñquamque præscindi. Ecce cur Nominales citati suprā q. 8. præciones obiectuā negantes etiā distinctionem rationis inter attributū diuinā absolute nēgarunt, vt fertur. In quo quidē cōfidentiū, quā Recentiores, tamē apertius refragantes Patribus procelerunt.

Stat itaq; distinctionē rationis verā, & propriam, quam Patres attribuit attributis, seu perfectionibus diuinis, sine pluralitate ex parte obiecti, atq; adeo si ne præcione obiectuā collate nō posse. Quod confirmatur primō: quia, vt vidimus dicta q. 8. i.e. pedicit Patres nomina, quæ dicuntur de Deo, diuerteri habere significata, quod falsū esset nī ex parte obiecti habere pluralitatē ea, quæ talia nomina significat, prout à nobis concipiuntur in Deo, eo, quod nomina conceptus nostros obiectuōs significant ex suā directā impositione; non verò formales, vt confit.

Confirmatur Secundō, quia sāpē etiam dicunt Patres, vt ibidem notabimur, in Deo plura effessa tamē plura esse vnum. Se pīssimē etiā dicunt nomina, quæ Deo attribuitur, nō eius essentiā, sed quæ circa essentiam sunt, sive, quæ in ipsā inspiciuntur, significare. Quæ loquitiones manifestē supponunt pluralitatem attribu

attributorum diuinorum ex parte obiecti se habere secundum nostram modum concipiendi, ut satis apparet.

²⁷¹ Confirmatur tertio ex S.Basil. *in particulari lib. 1. contra Euvom. circa mediu[m]*, vbi cum dixisset de attributis diuinis; *hec cum mente diuidantur, exprese ponit paulo post hanc diuisionem rationis ex parte obiecti dicens. Incorrumpibilem, ac ingenitum Deum dicimus diuersa mentis obiectu his nominibus appellantes.* Idem sibi vult Cyril. Alex. dum ait attributa modo accidentium a nobis intelligi, verbis relatis a nobis *loco citato*. Accedat S.Thom. diuersè exprimens, & late explicans sententiam nostram in 1. *distinet. 2. quæst. 1. art. 3.* dicit enim in *corp. initio*. *Respondeo dicendum, quod sicut suprā dictum est sapientia, & bonitas, & omnia eiusmodi sunt omnino unum re in Deo, sed differunt ratione. Et hoc ratio non est tantum ex parte ipsius ratiocinantis, sed ex proprietate ipsius rei.* Statimque §. *Quoniam ad primum dicit; Quid ratio, prout hic sumitur, nihil est aliud, quam id, quod apprehendit intellectus.* Vnde patet S.Thom. *per rationem conceptum obiectuum significare.* Quo posito. §. *Quantum vero ad quartum.* Cum dixisset intellectum nostrum non posse Deum vna conceptione intelligere, prosequitur. *Et id oportet, quod diuersas conceptiones deo habeat, que sunt diuersae rationes, & quod diuersa nomina imponat significativa rationes illas, unde nomina illa non sunt synonyma, in quantum significant rationes diuersas.* Et paulo infra. *Vnde patet, quod pluralitas istarum rationum non tantum est ex parte intellectus nostri, sed etiam ex parte ipsius Dei.* Nec dici potest obiectuum ciuiumodi rationum pluritatem penes plura connotata extrinseca, ad quorum singula totus Deus integrè, & indivisiū comparatur pensari à S.Th. vii solent non prelendentes philologari, quandoquidem ipse art. 2. eiusdem questionis ita scriptum reliquerat. *Quidam autem dicunt, quod ista attributione non differunt nisi penes connotata in creaturis, quod non potest esse, &c.* Legi insuper S.Thom. *t.p. q.14. art. 14.* vbi eandem exprimit doctrinam.

²⁷² Tertium argumentum potest desumi ex alio Patrum testimonio allerationum relationes personales in Deo ex conceptu suo modos esse diuinæ substantiae, vt vidimus q.8 *sope citata*. Nequirunt enim vlatenus concipi relationes vt modi substantiae diuinæ, nisi ex parte obiecti ab ipsa substantia præcisæ, distinctæque conciperentur; siquidem de ratione modi est distinguiri à re, cuius est modus, eà ratione, quā est modus eius, vt facient omnes.

²⁷³ Quartum argumentum capi potest ex uniformi Patrum, atque Theologorum sententiæ, allerationum cum S.Thom. *1. part. quæst. 13. art. 4.* nomina attributorum, que prædicantur de Deo, non esse synonyma. Hoc namque plane falsum esset, si ex parte obiecti attributa ipsa non essent conceptus diuersi, quia nomina synonyma sunt, quae eundem prorsus conceptum obiectuum significant, vt *indumentum, & vestis*. Vnde quō non sint synonyma, conceptus obiectuos diuersos debent nomina necessariè significare. Dici enim non potest, sat esse, quod cognitiones sint diuersæ, nam si conceptus obiectuum, ad quem significandum nomina implicantur, prorsus est idem, ea utique non possunt non esse synonyma, quia aliud non est nomina esse synonyma, quā ea significare idem. Et quidem, si ad tollendam synonymiam diuersitas cognitionum eiusdem obiecti sufficeret, nulla essent nomina synonyma, quod est absurdum; quia nulla sunt nomina

Phars. Scient. Tom.I.

na, quorum obiectum non possit per diueras cognitiones cognosci diuersis vobis respondentes.

Nec rursus valebit dicere ad tollendam synonymiam nominum sufficere, quod ita ea significant idem, vt illud significant respectu ad connotata diuera: nam licet soluto hac admittatur vbi respectu diuersorum nominum Dei diuersa connotata assignari possint; ast, quia sunt plura citra omne dubium non synonima, quorum significata, aut non habent connotata diuera, aut maiorem postulant obiectuum diuersitatem, quam extrinsecam connotatorum, vt patet in nominibus proprietatum Dei personalium, & essentia, attributorumque communium, quorum significata, pluquam per connotata diuera debent ex parte obiecti distingui, prout monstrant argumenta, que adduximus *propof.* necnon in nominibus intellectionis, & volitionis eiusdem obiecti, sive increati, sive creati; in nominibus intellectus, & intellectionis, in nominibus essentia, & existentia, & similibus, quorum obiecta diuersa connotata non habent. Idecirca dicta solutio insufficiens est. Addo eam admittendam non esse, nisi diuersa nomina Dei connotata ipsa diuersa indirecè tamē significant, quod tardò reperitur in illis. Alioquin si idem prorsus obiectuum significantum habeant; quantumuis conceptum relate ad connotata distincta per alia nomina significanta, non desinent utique esse synonyma, stante Adversarium sententiæ; quia eorum significantum adæquatum omnimodis manebit idem; vt haec nomina *indumentum, & vestis* non desinunt esse synonyma, ex eo, quod ego eorum significantum comparare ad connotata diuersa dicendo, *hoc indumentum est Petri: hec vestis empia est à Iohanne, &c.*

Quintum argumentum virginius præcedentibus ²⁷⁵ est. Pro quo suppono certissimum esse apud omnes mysterium Trinitatis nullatenus posse ratione naturali effectibus creatis cognosci, vt cum S.Thom. *1. part. q.32. art. 1.* docent omnes Theologi, quorum multi putant id esse de fide, aut certè valde fidei proximum, vt videre est apud Valent. *1. part. disput. 2. quæst. 6. p[ro]p[ter] 1. Soar. lib. 1. de Trinit. cap. 11. Ruiz tom. de Trinit. disput. 4. 1. scđt. 3. & alios.* Deinde non minus certum, nec minus consentaneum est fidei posse ratione naturali ex eisdem effectibus perueniri ad notitiam Dei etiam demonstrativum, vt *suo loco ex scripturā, & Patribus monstrandum est.* Quocirca multi censem Aristot. & alios Ethnicos Philosophos euidenter fuisse allequatos naturali discursu vnam Deitatem, à quā extera cuncta promanant, tanquam à causâ primâ. Quibus suppositis ita argumentum formo. Deus cognoscitur à Philosopho perspicuā cognitione, vt causa prima aliorum omnium productiva, & nos cognoscitur Trinitatis personarum vllomodo. Ergo essentia, & aliqua attributa Dei præscinduntur ex parte obiecti eā cognitione. Patet consequentia; quia cognoscitur Deitas, ignotis personalitatibus, quarum qualibet est idem realiter cum Deitate.

Respondet Hurt. *disput. 5. citata scđt. 10. §. 130. Trinitatem quidem attingi illo actu naturali immediatè quia est idem cum naturâ diuinâ, tamen quia actus ille oritur ex cognitione creaturarum, ex quibus non arguitur Trinitas, hinc sit, vt Philofophus non possit diuideare, sit ne trinum illud obiectum. Egregia petitio principij.* Ergo contendeo ex cognitione creaturarum arguendam esse Trinitatem ex quæ ac Deitatem. Quod ita probo. Arguitur Dei-

G g 3 tas

tas, sed eadem claritate, ac Deitas, attingitur Trinitas: Ergo & arguitur Trinitas ex cognitione creaturarum. Quia argui aliquid ex cognitione alterius nihil aliud sit, quam ex illo per discursum cognosci. Clarius. Impossibile est cognosci Deitatem, quin eodem actu, eadem claritate, eodemque modo cognoscatur Trinitas, iuxta doctrinam tuam, alioquin per talium actum obiectum praecluderetur Deitas a Trinitate, quod censes repugnare. Ergo impossibile est, quod intellectus noster inductus per creaturarum cognitionem veniat in notitiam Deitatis, quin pariter veniat in notitiam Trinitatis; quod est impossibile esse, ut ex creaturis inferatur, sive arguatur Deitas, quin itidem inferatur, sive arguatur Trinitas.

²⁷⁷ Respondet Ouedo contr. 4. cit. p. 117. S. n. 44. & 45. Philosopherum naturalem eadem cognitione, quia attingit Deum ut unum, necessarium attingere, etiam Trinitatem peronarum, sive Deum ut trinum, non tamen per conceptum respondentem his, vocibus, *Deus est trinus*, sed per alium confusorem respondentem his. *Deus est unus*, ex vi cuius Deus trinus, & verus ab alio non trino, si esset, aut, qui fingi potest, non discernitur, sicut discernitur priorem, sed cum eo, confunditur. Quae inquit, diversitas conceptuum non est formaliter, & directe in obiecto primario cognito, sed formaliter in ipsis cognitionibus, & obiectu in mediis, quibus obiectum directum cognoscitur. Qui quando formatur conceptus respondentis his vocibus. *Deus est unus*, cognoscitur obiectum per connotata distincta ab illis, quibus cognoscere tur idem obiectum per conceptum correspondenter tem his vocibus *Deus est trinus*, & *unus*: verba sunt eius.

²⁷⁸ Tria hic inveniuntur, ad quae se solent recipere non praescidentes, ut nostra solvant argumenta, nempe diversitas conceptuum, seu cognitionum, diversitas mediorum, & diversitas connotatorum. Incipio ab hoc postremo. Nullum est excogitabile connotatum extrinsecum, quo solo ignoto, dici possit Trinitas ignorari, si tota Dei substantia intrinseca absque ulla praeclarione cognoscitur, ut in Adversariorum sententiâ dicitur ignorari iustitia Dei ab eo, qui opera iustitiae externa ignorat, etiâ cognoscat totam Dei substantiam intrinsecam: igitur effigium diuersorum connotatorum nullum hic habet locum. Clarius. Philosopherus cognoscens solo lumine naturae Deitatem, non ideo Trinitatem ignorat, quia ignorat aliquod connotatum realiter distinctum a Deo, quod Christianus eiusdem Trinitatis gnarus cognoscit, ut est notissimum: ergo quia ignorat ali quid cum Deitate identificatum, a quo subinde illam suam cognitione praescindit. Rursum cum Deus Christianus suam Trinitatem reuelauit, non quidem extrinsecum aliquod suam Deitatis connotatum ignorantum antea reuelauit, sed perfectionem omnimode intrinsecam sibi, cum ipsaque Deitate identificata, ut est certissimum. Ergo Ethnicus, sive Iudeus aut ignorans, aut non ascensio veritati reuelatae Christianis, id ignorat, aut non assentit, quod est identificatum Deitati, quam tamen simul pleno nolcit assensu; atque adeo praescindit. Confirmatur. Nam si quis persuaderet Aristotelii eam omnium causarum primam, quam ipse agnoscebat, constare tribus personis cum una essentia identificatis, nihil à tali prima causa distinctum, ab eoque ignotum ipsi notificaret, sed veritatem omnino indistinctam, ab illa, quam veritatem, cum Aristoteles, causam primam cognoscendo, ignorabat utique praescindebat.

²⁷⁹ Diceat aliquis fortasse negationem identitatis, &

qua persona divina habent formaliter distincti, & qua conceptus est negatum à parte rei distinctus à Deo, esse peculiare connotatum, ex cuius ignorantia praeclaris nascitur, quod Ethnicus euidenter cognoscens Deum ignoret Trinitatem. Contra tamen est primus. Quia negatio identitatis, qua quodvis extreum ab alio distinctum dicitur non esse illud, nihil est à parte rei reale adhuc negatum præter extrema ipsa, quae distinguunt dicuntur, ut doctrinæ à nobis data disput. proced. quæst.; satis constat, quod certius adhuc est de negatione identitatis, quia una persona diuina dicitur non esse alia. Ex quo patet eiulmodi negationem non posse esse connotatum reale distinctum à Deo, à cuius ignorance dicitur Trinitas ignorari. Sed esto sit talis negatio conceputus verus à Deo distinctus. Contra secundum. Quia si Ethnicus totam Dei substantiam positivam absque obiectu à præclarione cognoscet, sufficiens non notitiam haberet de Trinitate, etiâ non cognoscet talem negationem, quia clare cognoscet distinctionem positivam, quam habent inter se diuina personæ per suos conceptus positivos, quia cognitâ præclaris cognoscet esse eas tres personas, ut reuerâ sunt per le ipsa antecedenter ad dictam negationem. Contra tertium. Quia, qui cognoscit clare dictam distinctionem positivam extremon, confessum per euidentem discursum venit in cognitione negationis identitatis talium extremon, e quod ipsa extrema essentia, r. connexa sunt cum tali negatione, dato, quod hæc ab illis distincta sit: ergo si Ethnicus clare cognoscet totam substantiam Dei positivam, confessum etiam deueniret in cognitionem predictæ negationis. Quo nihil deesset ut diceretur Trinitatem cognoscere. Virgetur hoc; quia Ethnicus iudicantis euidenter omnem veritatem positivam identificatam cum Deo, ut iudicat, si non praescindit, iudicando Deitatem; eo ipso iudicat personas diuinæ cum negatione predictæ identitatis necessariâ connexas esse per suos conceptus positivos: tali autem iudicata connexione, euidenter inferre potest datum terminum eius, nimirum dictam negationem. Quia ex quâuis connexione iudicata euidenter statim intellectus noster mouetur ad iudicandum pariter terminum eius, ut apud omnes est certissimum. Quod est posse cognoscere Ethnicum Trinitatem etiam, quod dictum connotatum contra suppositionem. Contra quartum. Quia per reuelationem de Trinitate, non ea sola negatio notificatur, sed multæ veritates positivæ Dei, quas Ethnicus circa dubium ignorat, dum clare cognoscit Deitatem, ut Deum esse Patrem, Filium, & Spiritum sanctum, in Deo esse aliquid producens, & aliquid productum, &c. Ex quibus liquet in praesenti (quemadmodum, & in aliis plurimis casibus) connotatorum asylum nihil prodesse.

Venio ad aliud de diversitate mediiorum, & argumento. Aut per medium naturale creaturarum sciri aequi euidenter à Philosopho Deum esse trinum, ac esse unum; aut non? Primum dici non potest, iuxta principia supposita pro praesenti arguimento. Secundum sine obiectu præclarione est proflus impossibile, ut pater. Ergo. Dicis per medium naturale creaturarum sciri euidenter à Philosopho Deum esse unum conceptu respondentem his, verbis, *Deus est unus*, non vero conceptu respondente his, *Deus est trinus*, prout oportebat, ut dicetur pariter sciri ab illo Deum esse trinum. Contra ramen sic. Aut loqueris de conceptibus obiectu, aut de formalibus, qui sunt ipsi actus intellectus: de obiectu loqui non potes. Quia si præclaris obiectu

Disp.XIII.De identit.& dist.rer.Quæst.IX. 365

ie&ctua est impossibilis cognitioni , etiam erit significacioni vocum , vt arguebam in simili *propof.* 1. proindeque dictis duabus propositionibus idem omnino respondet conceptus obiectiu*s*. Si autem loqueris de formalibus , dato , quod sint diuersi , qui per diuersa media habentur , quid id interest ad rem cum probet argumentum factum non posse Ethnicum per conceptum formalem , seu cognitionem , quæcumque ea sit , quam haber de Deo ut vno , eodem modo cognoscere Deum ut trinum , si non praescindit obiectiu*s*; quod est absurdum ut amplius virgo paulo post.

²⁸¹ Nec dici potest media diuersa , quibus Ethnicus , & Christianus cognoscere Deum , ille ut vnum , hic ut trinum , diuerorum connotatorum vicem habere , à quorum notitia , vel ignorantia præcise nascitur , quod Deus ut vnu , vel ut trinus dicitur ignorari , aut cognosci. Hoc , inquam , dici nequit: primò , quia media , per quæ obiectum cognoscitur , obiecti connotata non sunt , sed motiu*s* , que prius cognita mouent , inducuntque intellectum ad tale obiectum cognoscendum quoad veritatem , quam ipsum habet in se. Ita enim per reuelationem de Antichristo futuro mouemur ad cognoscendam existentiam , quam Antichristus habebit in se absolu*t*e , & independenter à tali reuelatione. Secundò , esto habeant media , vel non habent connotatorum munus , ad rem , de quâ agimus , id nihil interest. Quia Ethnicus cognoscens Deum ut vnum , non ideo præcise Trinitatem ignorat , quia non cognoscit reuelationem de Trinitate ; sed quia non cognoscit Trinitatem ipsam. Alioquin si independenter a reuelationis notitia , ipsius reuelationis obiectum cognoscet , tali notitia accidente nihil in Deo cognoscet nouum , quod antea non noscet , sed idem per diuersam viam : Ergo ante reuelationem eamdem nolcebat Trinitatem , quam post eam noscit. Vrgetur clariss. Pone Ethnico cognoscenti cum evidentiâ Deum ut vnu reuelationem fieri de Trinitate. Inquiero , vel hic præter reuelationem , aliquid reuelatum cognoscit , quod antea antea non noscet , vel nihil : si aliquid : ergo antè præscindebat ab illo. Si nihil ergo quidquid modo per reuelationem cognoscit à reuelatione distinctum , antea cognoscet per discursum. Dices post reuelationem nihil cognoscere Ethnicum ex parte obiecti reuelati , quod non antea : sed idem diuerso modo. Hoc est recidere in tertium effugium commemoratum de diuersitate cognitionum. Quod iam nunc sequitur præcludendum.

²⁸² Dicunt itaque Aduersarij , Ethnicum periudicium naturale , & Christianum per iudicium fidei idem omnino obiectum tangere , nimisrum totum Deum , seu quidquid realiter est Deus. Ceterum , quia iudicia ista ex modo tendenti diuersa sunt , aliterque proinde Ethnico , & alter Christiano exprimunt Deum ipsum : inde fieri , vt licet Christianus per suum iudicium dicatur cognoscere , seu iudicare Trinitatem ; Ethnicus tamen per suum solam Deitatem , non verò item Trinitatem cognoscere , seu iudicare dicatur. Quia videlicet Ethnicus per suum iudicium , eti discernat Deum ab omni non Deo ; nequit tamen illum discernere ab omni non trino ; proindeque intellectus eius per illud , & suaderi , & rationem reddere de Deitate ; non item de Trinitate potest. Quod ipsum est Ethnicum ex parte modi , sive ex parte actus , vt non praescidentes loquuntur ; non verò ex parte obiecti præscindere Deitatem à Trinitate. En solutionem celebriorem , atque vniuersaliorum , quæ se putant Recentiores

plerique non solum argumentum præsens ; sed & cætera , quæ in ipsis sunt , aut etiam fieri possunt diffoluere. Quam verò facile , & efficaciter ea refellatur attende.

Argumentor ita. Ethnicus suo qualicunque iudicio attingit per te quidquid realiter est Deus : ergo cognoscit , iudicative quidquid realiter est Deus neque enim aliter , quam cognoscendo , seu iudicando attingit , vt constat: Ergo cognoscit , & iudicat Trinitatem , quia Deus realiter est Trinitas. Deinde per tale iudicium eodem modo attingit Ethnicus integrum Deum etiam per te (alioquin si uno modo Deitatem , & alio modo Trinitatem attingeret , vel præscinderet ut rous eo modo obiectu*s* uel tua illa , quæ in nos cotendis , contradictionia sequentur nempe eamdem realem entitatem simul attingi , & non attingi quouis ex dictis modis.) Igitur eodē omnino modo , cādemque subinde expressione , & evidentia , quæ Ethnicus suo iudicio iudicat , atque cognoscit Deitatem , iudicat etiam , atque cognoscit Trinitatem. Absurdum contra principia suprà statuta pro præsenti arguento. Aut aliter. Dum euidenter iudicat Ethnicus , suadetur de Deitate , vel iudicat pariter , suadeturque de Trinitate ; vel secus : si dicas primum , incidis in idem absurdum. Si secundum , inde conficio , vel præscindere suo iudicio Ethnicum Deitatem à Trinitate obiectu*s* , ut ego contendō ; vel iudicare eum , suaderique , & simul nec iudicare , nec suaderi de eodem obiecto , vt tu arguis. Hoc apud omnes implicat : ergo illud est verum.

Dices Ethnicum quidem iudicare , suaderique de ²⁸³ Deitate , & non de Trinitate , id tamen non quia præscindit obiectiu*s* vnum ab alio ; sed quia iudicat , suadetur de toto Deo iudicio discernente illum ab omni non Deo , & non discernente eundem ab omni non trino. Hoc namque sonat iudicare Ethnicum , suaderique de Deitate , & non de Trinitate ; non illud. Sed contra primò. Quia saepe iudicat Ethnicus , aut iudicare potest de Deo aliquid iudicio non discernente illum ab omni non Deo ; quippe iudicerns Deum ab omni non Deo aliud non est ; quā , quo iudicatur Deus omni non Deo dissimilis , ab omnive non Deo diuersus , vt satis est notum. Quis autem neget multa Ethnicum posse iudicare de Deo identificata cum ipso , quin iudicet esse illum dissimilem , diuersum ab omni non Deo ? Igitur iudicare Deitatem præ Trinitate nequit esse discernere Deum per iudicium ab omni non Deo , non discernendo ab omni non trino. Contra Secundò : quia Trinitas non est conceptus comparativus , qualis est discreto obiectiu*s* , sive diuersitas Dei ab omni non trino. Plerumque enim iudicamus catholicī Trinitatem abique vilā omnino comparatione ad entia non trina , immemoresque profusorum , aliudque subinde in nobis iudicium est , quo iudicamus esse Deum trinum , ab eo , que iudicamus esse eum ab omni non trino diuersum. Igitur dum Ethnicus iudicans , sive cognoscens Deitatem , Trinitatem ignorat , neiquam dici potest eam ignorare , quia non scit per tale iudicium an Deus diuersus sit ab omni non trino , sed quia non scit Trinitatem ipsam , quod est obiectiu*s* præscindere Deitatem à Trinitate. Contra tertiod : quia semel facta comparatione inter Deum , & omne non trinum , vt ab Ethnico fieri potest ; hoc ipsum , quod est non discernere extrema ista , seu non cognoscere diuersitatem , dissimilitudinem eorum , cognitis ipsis quoquo modo , præscindere obiectiu*s* est ; sicut dem sententiā communī , & etiam Aduersariorum ,

diuersitas. dissimilitudineque extremorum conceptus est. identificatus realiter cum ipsis extremis. Igitur neque per istud circumloquium circumscrubitur ab intellectu Ethnici praesatio obiectiva. Vide ad rem infra plura in similis à numero 302. In summa Ethnicus Deitate cognitā Trinitatem ignorat, vt nemini fas est negare, iuxta supra dicta principia. Sed Trinitas non est aliquid adhuc inadæquatè extrinsecum Deo, sed prædicatum penitus Deo intrinsecum, cum ipsoque adequate identificatur, ut plane conflat, tum ex dictis, tum ex terminis ipsis. Ergo Ethnicus Deitate cognitā, aliquid ignorat indistinctum realiter ab ipsa Deitate, atque adeo obiectivæ præscindit.

²⁸⁵ Iam vero quod Adversarij addunt. Eam esse Etnici cognitionem de Deo, vt licet possit ille rationem reddere de Deitate; de Trinitate tamen non possit; nouam quidem verborum phrasem p̄fert, sed sine novo nucleo. Quoniam reddere rationem de obiecto, vel sonat, signare fundamentum, sive motuum, unde in obiecti iudicium deuentum est: Si primum. Ex dictis constat, Etnicum, nisi præscindat obiectivæ, neutrum posse reddere rationem de Deitate, quin possit itidem de Trinitate, quia non præscindendo obiectivæ, nullatenus potest indicare, aut altis significare Deitatem, quin judicet, significetque eodem modo Trinitatem. Si secundum. Ex dictis etiam patet nullo fundamento posse Etnici intellectum moueri circa obiectivam præcisionem ad iudicandam Deitatem, quo pariter non mouetur ad iudicandam Trinitatem, nullamque subinde circa obiectivam præcisionem posse illum rationem reddere de Deitate, quam pariter non possit reddere de Trinitate. Ex quibus omnibus, qua iterum, atque iterum in sequentibus tangenda venient, facile apparebit, quam efficax pro tentiâ nostrâ sit argumentum factum. Pergo, sitque.

²⁸⁶ Sextum argumentum eidem affine: sublati præcisionibus obiectivis, impossibilis omnino fuisse omnes errores, qui in decursu Ecclesiæ extiterunt circa substantiam Dei. Ergo necessariò illæ sunt asserenda. Consequientia est necessaria; quia negari neque plures huiuscmodi errores haec tenus existisse. Probo ergo antecedens. Quoniam Arius, e. g. qui Verbi consubstantialitatem, atque adeo identitatem eius cum Deitate negabat, firmiter credebat, aut etiam euidenter iudicabat alias veritates obiectivas realiter à Deitate ipsa indistinctas, vt Deum existere, esse sapientem, & esse bonum, &c. Ergo si obiectiu non præscindebat, minimè poterat interius dissentire consubstantialitati Verbi, quam verbis externis negabat; quia haec proposicio, Deus est bonus, & hoc, Deus est suum Verbum, sublata præcisione obiectivâ, idem omnino obiectum habent, proindeque impossibile est, vt Arius assentientis priori, vt circa dubium assentiebat, posteriori dissentire, cum sit impossibile assentire simul, & dissentire intellectum eidem obiecto, vt ex sententiâ omnium statuimus *suprà num. 242.* Quae ad hoc argumentum responderi possunt, ex dictis circa præcedens facile reuincentur.

²⁸⁷ Argumentum septimum. Si præcisiones obiectivas sunt impossibilis, eadem expressione reuelauit Deus Istraelitis mysterium Trinitatis, ac reuelauit alias veritates ad te pertinentes, quia reuelatio illa e. g. facta Moysi Exod. 3. *Ego sum, qui sum,* non potuit nisi præscindendo obiectivâ sua significatione, & expressione, & non notificare Trinitatem aquâ omnino clare, & expressè, ac notificauit Dei existentiam

re ipsâ à Trinitate indistinctam, vt ex superiori dicitis constat. Alt diei nulla ratione potest æque expresse fuisse Istraelitis reuelaram Trinitatem, ac existentiam Dei, vt est certissimum iuxta ac notissimum, & tradunt Theologi in materia de Trinitate. De quo videri possunt Bellarm. lib. 1. de Christo. Valent. in contro. de Trinit. libro 1. Vasquez 1. part. disputatione 108. Ruiz dispat. 36. & alij. Igitur neque dici potest præcisiones obiectivas esse impossibilis.

Octauum argumentum accipi potest ex aliquibus loquitionibus, quas sancte docent obseruandas Theologi circa Deum; quæ tamen sine obiectivis præcisionibus non videntur posse locum habere. Huicmodi sunt. *Dens voluntate vult, non intellectu.* *Intellectu intelligit, non voluntate.* *Deus in quantum vult causat, non in quantum trinus.* *Vt omnipotens, non vt aeternus;* & similes. Si enim idem omnino conceptus obiectivus est voluntas, & intellectus diuimus, æque impossibile est nobis serio enunciare. *Deus voluntate vult, non intellectu.* ac *Deus voluntate vult, non voluntate.* Neque in illo sensu potest complexum primum magis verum esse, quam lecundū. Idemq; de ceteris exemplis iudicium esto. Adde, seclusa præcisione obiectiva, intellectu, deo, aut voluntate dici non posse, esse actum intelligendi, aut amandi ex suo conceptu, contra receptionis modum loquendi Theologorum, quia talis non est ex suo conceptu voluntas, substatia Dei, personalitates, &c. quorum quodlibet, seclusa præcisione, idem omnino conceptus est intellectu, & voluntate. Nec prodest hic ad diuersa connotata appellare intellectus, & voluntatis; tum quia intelligere, & velle non tribuuntur in dictis propositionibus connotatis extrinsecus adhuc partialiter; sed potentis intelligendi, & volendi adæquatè intrinsecis Deo; tum maximè, quia non sunt hic connotata diuersa, quia intellectu, & volitu realiter sunt idem, & seclusi præcisionibus, etiam formaliter, obiectum aeternum aut Deus ipse, aut vna, & eadem creatura viriusque actus esse potest.

Nonum denique argumentum sit: quia si non ²⁸⁸ præscindimus obiectivæ, multa questiones in Theologicâ grauissimæ, accuratissimæque disputatione ab omnibus Theologis, prorsus nugatoria sunt ac ridicula, aut faltem penitus vacua omni ratione dubitandi. Exemplo sint Prima. In quo consistat essentia metaphysica Dei, an in radice attributorum, an in eorum aggregato, an in actuali intellectu, &c. Secundana attributa sint proprietates essentiae metaphysicae. Tertia: an habeant aliquem ordinem prioris, & posterioris. Quarta: an sint æquales in perfectione. Quinta: an in Deo detur intellectus, & voluntas per modum actus primi. Sexta: an Deus suam intellectu per ipsammet, vel per reflexam aliam intelligat. Septima: an omnipotenter diuina consistat in actuali Dei volitione. Et sexentæ aliae huius generis. Etenim si essentia, & attributa Dei sunt unius & idem omnino conceptus obiectivus, nugatio est querere, in quo conceptu essentia consistat. Nugatio, an fint attributa proprietas essentiae: ridiculum, an attributa ordinem habent, vel fint æquales in perfectione, vt si de eodem conceptu simplici quereretur. Ridiculum, an in Deo detur intellectus per modum actus primi, quandoquidem, si assentatur, nulla formalitas obiectiva tribuitur Deo, ampliusque si negetur; idemque evenit in ceteris. Adde, sublati præcisionibus, euanidum prorsus, & nugatorium redi modum communissimum, quem omnes habent philosophandi, tum in Deo, tum etiam

Disp.XIII. De ident. & diff. rer. Quæst. IX. 357

in creatuis, dum iuxta diuersas formalites diuer a prædicata rebus attribuunt. Ut cùm dicimus, Deus ex prædicato à se habet, quod sit æternus; non ex prædicato creatoris. Actus charitatis ex prædicato supernaturale exigit supernaturale principium; non ex prædicato vitalis; gratia habitualis non ex prædicato qualitatis; sed ex prædicato talis habet, quod non possit cum mortali contingi, &c. Quæ omnia absurdâ ne quis deuorare cogatur, præcitiones obiectiuas admittat necessarium est.

Propositio 4.

Præscindere nos ex parte obiecti formaliter tam in creaturis, quam in Deo, argumenta philosophica perfluent.

²⁹⁰ Quorum primum ab ipsâ petitur experientia in hunc modum, sàpè intellectus noster cognoscit aliquid de entitate aliquâ individuâ, & aliquid ignorantiam eiusdem. Ergo præscindit in illâ obiectuâ vimam formalitatem ab aliâ. Consequentia est certa; Antecedens probari potest variis exemplis. Sàpè enim contingit, ut quis cernens a longe hominem, iudicet illum animal esse; quia videt in eo operationem aliquam animalis, ut motu progreßuum, aut quid huiusmodi; cùm tamen iudicare non possit virum sit homo, an brutum, quia nullam hominis, aut bruti proprietatem affluit. Tum sàpè ignoramus virtutem talis, aut talis effectus productricem in rebus, quas alioquin noscimus esse talis, aut talis naturæ quoad alia prædicta; qui enim magnetem videbat antequam illa eius mirabilis virtus trahendi ferrum, & collimandi in polum detegetur, bene noſcebat esse lapidem, esse verò talis virtus ne cogitabat quidem. Quot herbas, quot fructices, quot arbores passim offendimus, in quibus cùm cognoscamus planè esse plantas, esse viuentias, &c. neclimus proſus esse productivas, seu causatiuas plurimi effectuâ, quorum aliqui iam noteſcent medieſis, multi adhuc latent eodem. Igitur cùm esse rationale animal illud a longe vîsum; & plantain, aut lapidem compotem esse ad talem effectum causandum si aliquid cùm eis entitatibus identificatum, efficitur ut intellectus aliquid noscat in his rebus, ignoto alio identificato cùm illo, quod est præscindere. Similiter sàpissime evenit, ut homo aut ignarus, aut certè immemor omnino animalium Dei perfectionum; de aliis indentificatis cùm illis iudicet, ratiocinetur, loquatur; Quod etiam est has ab illis tum mentes, tum verbis præscindere.

²⁹¹ Huic argumento respondent aliqui per cognitionem illam, qua attingitur animal procul vînum (& idem est de aliis exemplis) etiam attingi ratione; non tamen clare, & explicitè vt animal, sed confusè, & implicitè. Verum tamen solutio hac merito ab aliis non præscindentibus repudiatur; vt pote ex quâ eadem, & eodem modo sequitur contradicatio, quam ipſi improperant præscindentibus, nempe eandem entitatem cognosci clare, & simul non cognosci clare. Etenim cognoscere animal clare, & non cognoscere rationale clare, sed confusè, manifeste est præscindere animal à rationali obiectiuâ per eam cognitionis claritatem, si verba, vt abſolute ſonant, ſumantur.

²⁹² Quare Petri Hurt. disput. 5. Met. §. 125. & disput. 6. §. 158. Attria. disputatione 5. Logica ſct. 2. Quidam. contr. 4. Met. punct. 8. num. 38. & alij melius respondent per illam cognitionem attingi totam hominis entitatem relatarum ad motum progreſſum, seu ſenlationem, sub quo respectu dicitur

animal, uon verò relata ad diſcurſum, sub quo respectu dicitur rationalis. Idem ſibi vult Franc. Alph. disput. 3. Logica ſct. 3. quamvis dicat cognosci per dictam cognitionem animal clare, & rationale confusè; reducit enim totam conſusionem in ignorantiam diſcurſus, seu ratiocinationis, qua eft connotatum rationalis. Vnde in ſolo modo loquendi, eoque ſatis abſiuio, & imprioprio diſſertab alii.

Contra hanc tamen ſolutionem eft primò, quod hoc aſylum connotatorum non ſemper adeſt ad ſimiles effugiendas difficultates, vt ex dictis in ſuperioribus conſtat, & dicendis amplius conſtabit. Vnde patet illud tutum non eſſe, ſuſpetamque eſſe argumētorum ſolutionem illi ſubnixā, etiam ſi ea ſpecie tenus, & plauſibilior ſit & probabilior videatur.

Sed eft demus ad eſſe ubique connotatorum aſylum, ſuppono pro caſu preſenti cum ſententiâ communī, quam plerique etiam tenent Aduersariorum, cauſas creatas trancendentaliter eſſe relatas ad ſuo effectus, ſue cum illis ut poſſiblibus intrinſec, & eſſentialiter eſſe connexas. Neque enim ſententiæ oppoſita paucorum Recentiorum eft alliganda doſtrina non præſcindentium, quando, eti alligetur, nihil ei proderit, ut poſtmodum oſtendam.

Deinde ſuppono, ut apud omnes certum, qui iudicat de aliquo ente, quod ſit exiſtere, eſſe conne Xu 293 xum eſſentialiter cum alio quopiam, ſue id iudicet euidenter, ſue probabiliſter eo ipſo poſſe induci ad iudicandum pariter terminum talis conneXionis. Ob id enim, qui vider fūmum exiſtentem, inducitur ad iudicandum ibi eſſe ignem, quia iudicat fūmum exiſtere, & cum igne conneXum eſſe, & in exemplo, quod verfamus ob id, qui vider illam entitatem procul poſtam ſentire, iudicat eam eſſe animal, ſeu principium ſentiendi quia iudicat ſenſionem illam, quam experitur exiſtere, & neceſſariò conneXam eſſe cum principio ſentiendi; & vniuersè propterea in omni humano diſcurſu, ſeu euidente, ſeu probabili, aut neceſſariò, aut pro diſcurrentis arbitrio iudicatur conſequens, qui iudicatur eſſe antecedens, & illud eſſe conneXum cum tali conſequente, vt ſupra disput. 2. queſt. 5. ſtatutum eft. Ex quo ma niſteſt conſequitur, qui iudicat de aliquâ entitate, quam ſit exiſtere, eſſe conneXam intrinſec cum aliquo ente ut poſſibili, eo ipſo iudicare poſſe, tale en poſſibile eſſe, quo cumque iudicio iudicet illud ſeu euidente, ſeu poſſibili. Eſt certum.

His poſſit ſecondo euidenter Aduersariorum ſolutionem. In caſu proposito, ſi iudicans illud ens procul vînum eſſe animal, non præſcindit obiectiuū, aut neceſſariò etiam iudicat, aut ſaltem poſteſt iudicare pro arbitrio eſſe illud rationale, contra id, quod ex experientia ſupponimus. Ergo dicendum eft præſcindere. Consequentia eft bona. Probo antecedens; quia, ſublatâ præcione obiectiuā, iudicium de animalitate exiſtentie illius entis eminens vîſi iudicium eft de conneXione exiſtentie, quam illud intrinſec, & eſſentialiter habet cum ratiocinatione ſibi poſſibili, iuxta ſuppositionem primam, tali autem iudicio poſto in promptu eft iudicare, ſeu neceſſario, ſeu pro libito ratiocinationem eſſe talienti poſſibilem, iuxta ſuppositionem ſecundam, quo nihil diſiderari poſteſt neque ex parte recti, neque ex parte connotati, quominus iudicetur eſſe, tale eni rationale, ſue principium ratiocinationis ut conſtat.

Dices: eti cognoscens illud eni eſſe animal, co gnoscet pariter conneXionem, quam illud habet cum ratiocinatione ſibi poſſibili, non tamen ita ex preſſe cognoscere conneXionem iſtam, vt poſſit quidpiam

quidpiam iudicare de termino eius; neque enim omnis cognitio connexionis inducit ad cognolendum terminum, ut patet in oculis, qui videando colorem, vident connexionem, quam color habet cum Deo, quin possint vlo modo Deum ipsum attingere. Ignorat autem ratiocinatione, quantumuis per illud iudicium dicta connexioni cognoscatur, ignorantiam manere rationale defectu iudicij de connotato. Sed contra primò; quia ut constat ex certa doctrinā ex omnium intentiā statutā in secundā suppositione iudicium quodvis de connexione existente sive euidens, sive obscurum, & tantum probabile sufficiens est ad inferendum terminum eius (alioquin impossibile esset ex antecedente solum probabili iudicare auctus probabilitē consequens, omnisque subinde humanus discursus solum probabili cesseret, quod patet esse absurdum). In quo iudicium intellectuale de connexione à simplici eius apprehensione, qualis est visio corpora, manifestè discriminatur) constat autem, qui iudicat illud ens eminū visum esse animal, connexionem itidem existentem, quam ipsa habet cum ratiocinatione, eodem iudicio iudicare, si non praescindit obiectivū. Contra secundò, quia non vicius, sed euidenter iudicat dictam connexionem, siquidem eodem omnino modo iudicat illam, atque animalitatem, si non praescindit: quis autem dicit iudicium euidens de connexione existente non sufficere ad inferendum terminum eius? Contra tertìò, quia si videns ens illud, sive humanā aut diuinā crederet esse ipsū cum ratiocinatione sibi possibili connexum, circa dubium posset inferre inde esse illi ipsam ratiocinationem possibilem, vt ex quibuslibet veritatisibz fide creditis alia, cum quibus illa connexionē creduntur, passim inferuntur nobis. Sed longè euidentius, quā per fidem iudicat dictam connexionem, si non praescindit. Ergo. Contra quartò; quia aequè est euidens in casu positō esse illud ens animal, ac esse sensiblē ab eo nascētum cum animalitate connexionē: ergo seclusa præcisione, aequè euidenter iudicatur connexionis illius entis ab animalitate indistinctā, ac iudicatur connexionē cum sensatione identificatā; sed iudicium de connexionē sensiblē inducit iudicium euidens de termino eius, nempe de animalitate: ergo & iudicium de connexionē illius entis aliud quoque euidens inducit de termino eius, nempe de ratiocinatione possibili. Mitto alia, quia haec satis sunt in re comperta. Per quas manifestè conuincitur in casu, quem versamus, euidenter iudicatum iri, seclusa præcisione obiectivā, esse ens illud procul visum rationale, dum euidenter iudicatur esse animal, contra id, quod ex experientiā supponitur: est ad id sit necessarium iudicare ratiocinationem possibilem, quae principij ratiocinationis extrinsecum connotatum est.

²⁹⁸ Addo tamen id necessarium minimè esse; quia supposita doctrinā, in qua procedimus, de connexionē causarum cum effectibus possibilibus, conceptus principij causatiū adaequatē est conditinctus ab effectu causabili, atque ita in proposto conceptus rationalis, sive principij ratiocinationis à ratiocinatione possibili. Vnde si, vt Aduersarij fatentur, in casu nostro totum, quod rationale dicit in recto, iudicatur, ignorat solum ratiocinatione connotata, plane iudicatur totum, quod rationale dicit in suo conceptu, atque adeo nullomodo ignoratur esse ens illud rationale contra experientiam. Neque refert conceptum rationalis esse respectivum ad ratiocinationem sibi extrinsecam. Inde enim aut sequitur contra Aduersarios illum non posse

cognosci simul cum conceptu animalis, vt ipsi cognoci dicunt, non cognitā ratiocinatione, prout dicunt etiam non cognosci. Aut certè (quod ego verissimum puto) sat est, quod ratiocinatio simpliceriter apprehendatur, vt talis conceptus iudicetur, vt ēuenit quoties, iudicata relatione etiam connexionis, fistimus ibi, nec pergitus ad inferendum, seu iudicandum terminum. Quod etiam planè pugnat contra Aduersarios; quia cum possimus pro libito simpliciter apprehendere ratiocinationem ipsi possibilem, quo nihil debet, vt iudicet esse illud quoque rationale contra experientiam, si conceptum animalis à conceptu rationalis, quoad id, quod dicunt intrinsecē, non praescindit.

Hæc omnia dicta sunt factā hypothēsi, quod causa intrinsecē, & effectualiter sint connexa cum suis effectibus possibilibus. Ne tamen Aduersarij nostra argumentatione preffī ab istā hypothēsi resiliant, sciant mutato casu ad aliam materiam, vbi similem connexionem negare nequeant, præclaram illis manere istud effigium. Posse autem mutari est certum, quia multa sunt connexa circa omnē dubium cum suis connotatis, vbi id argumentum effici potest, e. g. Posito, quod vera sit sententia. Theologorum communis affirmans actionem, qua in nobis de facto producitur gratia sanctificans, esse eductiā, Scotisti, qui id negant putantes creaturam esse, dum iudicant talem actionem esse actionem, negantes eam esse passionem, planè praescindunt obiectivū, aut simul ignorantiam actionem esse passionem, dum id negant, & sciunt, dum iudicant esse actionem, quod est implicatorum. Hic namque connotatum solum passionis, nimurum subiectum passuum nequit dici ignorari: tum quia passio iudicata iudicio de actione illud notificat iuxta argumentum factū, vt potest citra omnē dubium connexa cum illo: tum quia tale connotatum aliud est cunctis manifestum, cum sit nostra ipsa anima recipiens dictam gratiam. Sufficiat hoc exemplum ē multis, que possint affiri. Ex quibus omnibus liquid apparent per experientias dictas satis conuincit, intellectum nostrum obiectivū praescindere.

Quod alter stando in codem exemplo de entitate hominis minus visa probari potest, casu, quod videns illam ita iudicet esse animal, vt simul iudicet non esse hominem, vt potest contingere. Quo posito sic argumentor. Qui iudicat. Illa entitas intrinsecam habet potentiam sentiendi, si non praescinderet obiectivū, nequirit simul iudicare: Illa entitas intrinsecam potentiam non habet ratiocinandi, quia id esset idem omnino de eadem entitate simul affirmare, & negare contraria principia ab omnibus receptum, à nobisque suppositum ²⁹⁹ supra n. 44. At simul iudicat vtriqueque, vt ponimus: ergo praescindit obiectivū. Nec potest satisfaciēti dicendo istas duas propositiones non esse eiusdem de codem propter diversa connotata, quae habent ex parte prædicta. Tum quia non semper connotata diuerit impediunt contradictionem positionum. Tum quia licet demus in prædicti impedire, cum propositio affirmativa vt minimū inferat aperte contradictionem negativa, iuxta superius dicta, perinde esset vtrique simul assentiēre, atque assentire simul duabus contradictionibus. Quod plane impossibile est.

Respondet Arriaga ³⁰⁰ supra n. 44. Non repugnare me affirmare simul, & negare idem obiectum, quando ex ignorantia puto esse diuersa, vt patet in illis, qui negant definitionem de definito, quando falsū putant

putant non esse illam veram definitionem, verba sunt eius. Quae quidem aut præcisionem admittunt, aut nihil noui adferunt. Nam dum affirmo de illa entitate supradictâ esse animal, & simul nego esse hominem, aut puto hoc prædicata esse diuersa quoad intrinsecum, & ita manifeste præfendo, aut solum quoad connotata extrinseca, & id non interest, ut ostendimus. Exemplum de negante definitionem de definito non est re, ut e. dicendis infra constabat.

³⁰¹ Propteræ ad aliud effugium familiare Recentioribus non præscindentibus de discretione, & non discretione ab aliis obiecti cogniti, se se recipit Arrag. n. 4. *& seqq.* dicens primò, tunc cognitionem aliquam esse confusam, quando non discernit suum obiectum à reliquo, tunc claram è contra, quando discernit. Quod fit, ut quo à pluribus discernitur obiectum, cùd clarius; quò vero à paucioribus, cùd confusus cognoscatur. Deinde dicit, cognoscere aliquid esse animal nihil aliud esse formalissimum, quam discernere illud à non animalibus; & cognoscere esse rationale, quam discernere à non rationalibus. Vnde inferit in casu argumenti facti cognosci quidem animal, & non rationale; non tamen, quod aliquid ignoretur de entitate illa eminus vita; sed, quod tota ea cognoscitur cognitione confusa diligenter illam dumtaxat à non animalibus; non vero cognitione clariori discernente illam inupera à non rationalibus. Eadem doctrinâ virut Arrag. tom. I. in 1. part. disp. 9. à num. 5. & ruris a num. 35. ut defendat etiam per visionem intuituam magis, vel minus confusam posse distinguiri formalites ex parte actus, ita ut possit intellectus affirmare de Deo, quod est ens, aut substantia, aut etiam, quod est unus &c. ignotis reliquis attributis, & Trinitate perfonatorum; non quod aliquid ignoret substantia diuinæ, sed, quod illam totam discernat modo à non ente dumtaxat, modo à non substantia, modo à non uno &c. O quot hic inuoluuntur. Procedamus paulatim.

³⁰² Et primum admissum toto assumpio, infero. Ergo casu, quod vna cognitione non discernat obiectum suum à pluribus, quam alia, nihil erit, quo respondas ad argumentum, & experientiam propositam. Pono igitur argumentum idem in diuersâ materia, & in omnes tue expensâ casâ penitus sunt. Contingit passim inter scientificos, ut cognitâ aliquâ entitate quoad prædicatum specificum, plures proprietates cum ipsâ identificatae ignorantur. Ponamus ergo e. g. id evenire in homine, ne longius ab exemplo proposito recedamus. De quo cognoscat quis esse principium ratiocinandi, & nesciat an sit principium risus, aut admirationis, aut fletus. Ecce in hoc casu redeunt omnia argumenta facta circa cognoscendum animal, ignoto rationali, & tamen hic non haber locum tua responso: nam à tam multis fecerunt entitas hominis per cognitionem rationalis, quam fecerintur per cognitionem visibilis, aut admirativi. Idem evenit in illis attributis diuinis, que insolidam sunt proprietates Dei, ut esse infinitum, omnipotentem, increatum, immensum &c. Constat enim non posse Deum discerni renerâ à pluribus in quantum omnipotentem, quam in quantum immensum, vel increatum &c. & tamen certum est posse; de factoque sàpere ignorari aliquid horum attributorum, cognitis aliis. Quo iterum doctrina tua fundit corruit.

³⁰³ Deinde, quis vñquam dixit ad cognoscendum hoc animal clare, & expresse necessarium esse, quod illud à ceteris entibus non animalibus discernatur?

nemo profecto; quandoquidem omnes experimur absque illâ comparatione ad non animalia cognoscere nos ut implurimum unumquodque animal individuum, de quo vel cogitatio, vel termo, vel extrema sensatio occurrit, idque satis clare, & expresse; sed demus ad distinctam cognitionem de hoc animali esse necessariam discretionem eius à non animalibus. Pariterque ad distinctam cognitionem de hoc rationali discretionem à non rationalibus; certe cùm tam non animalia, quam non rationalia confuso quadam conceptu ad talem comparationem comprehendendi debeant, ut constat, sciri non potest per illam, utrum eorum à pluribus discernatur, quam alterum.

Dices non opus esse, quod sciatur utrum discernatur à pluribus; ed hoc ipso quod entitas hominis discernitur à non animalibus, quotquot illa sint, qui possit discerni à non rationalibus, quotquot illa sint, cognoscere solum in quantum animal, & non in quantum rationalis. Sed contra primò. Ergo iam maior, aut minor claritas cognitionis non stat penes hoc, quod obiectum cognitionum à pluribus discernatur, ut dicebas. Cōtra secundò. Discernere entitatē hominis ab entibus, quae non sunt animalia, & non ab entibus, que non sunt rationalia, nihil est aliud, quam factâ comparatione eius cum non animalibus, atque etiam cum animalibus, deprehendere dissimilitudinem, quam habet cum non animalibus, & similitudinem cum animalibus. Et non posse diuidere an inter animalia magis assimiletur rationalibus, quam non rationalibus, vel vice versa, ut ipse Arrag. facetus. Ergo qui non discernit eam entitatem à non rationalibus, ignorat dissimilitudinem eius cum non rationalibus, similitudinemque cum rationalibus sufficientem, ut illa sit rationalis, cognitâ sufficiente similitudine, quam habet cum utrilibus, ut sit animal, ut sit viuens, ut sit substantia, ut sit ens. Quod est manifeste præscindere obiectu vnam similitudinem ab alia, siue quandam similitudinem à quadam dissimilitudine, qua tum cum extremis similibus, ac dissimilibus, tum inter se sunt realiter prorsus idem, iuxta communem iam, ipsiusque Arrag sententiam de indistinctione relationum à fundamentis. Et sane non discernere vnum extremum ab altero, utroque concepto, loquendo uniuersi, non potest non esse ignorare aliquid ipsorum prædicatum aut cum altero, aut cum utroque identificatum, cognitis aliis prædicatis notioribus, quod euidenter est obiectu præscindere.

Praterea si cognoscere aliquid aliquius rei prædicatum nihil est aliud, quam illam discernere, siue diffringere à non habentibus tale prædicatum, sequitur differentiam specificam, & omnes proprietates veras cuiusque rei vnum, & idem prædicatum esse, quandoquidem ab eisdem omnino extremis discriminatur qualibet res per differentiam specificam, & tales proprietates. Itaq; idem erit formaliter in homine esse rationalem, esse admittitum, risibilem &c. quandoquidem idem formaliter est in ipso esse re vera dissimilem non rationalibus, ac esse dissimilem non admirativum, non risibilem &c. ut pote, qua reverâ eadem sunt omnino. Vnde sequitur, qui semel fecit cuiusvis entis differentiam, nullam posse ignorare proprietatem eius, aut qui scit aliquam proprietatem, eo ipso lecire omnes. Quod, quam sit absurdum, nemo non videt.

Denique in casu argumenti facti, ut quis judicet eam entitatem procul aspectum esse animal, sat est, quod judicet esse eam principium sensacionis absque illâ memoria discretionis talis entitatis ab aliis,

aliis, ut est notissimum. Pariterque absque memoriam simili sufficeret iudicare eam esse principium discursus ad iudicandum esse eam rationalem. Ergo quod hoc non iudicetur, non nascitur ex ignorantia discriminis talis entitatis ab aliis, sed ex eo quod nescitur, an ea sit principium discursus, quod sine præcisione obiectuā nesciri non potest, ut ostendimus, ampliusque ostendemus in seqq.

³⁰⁸ Postrem, quis hactenus cogitauit, nedum afferuit, eos, qui vident intuituā, eiūmodi dīcretiuā comparationibus indigere ad iudicandum de obiectis viis: quando apud omnes citra omne dubium est statutum videntes intuituā, obtutuā quodam adhæsiō iudicare de obiecto viō, quod ipsum est in se citra omnem extrinsecam, extraneamque comparationem; idque vel magis, vel minus clare iuxta qualitatem visionis. Stat itaque ab īque fundamento contra experientiam, ac demum sine successu intrudi huiusmodi rerum dīcretiones ad declinandum vim argumentorum, quae pro præcisionibus obiectuā ab intellectu nostro oriundis valide militant.

³⁰⁹ Ouidio suprā num. 37. cum sibi argumentum, de quo agimus, obiec̄t̄s, & parui momenti, & soluta facie, & instantia obnoxium illud esse arbitratur, solutio ab ipso exhibita ipsa est, quam impugnamus petitā a diversitate connotatorum, nam alia, quam adiungit, non est ad casum nostri argumentij ad alium, quem ipse ponit. Instantiam autem desumit à visione coloris, ex vi cuius nec sensus, nec intellectus potest discernere an ille sit viridis, vel niger, et si feratur in differentiam specificam eius; cum tamen bene cognoscat rationem genericam. Vnde ita arguit. Tum præcisionum fundamentum definiuntur ex eo quod intellectus discernat rationem genericam, & non specificam. Sed idem contingit in sensibus; & tamen in sensibus haec præcisiones non admittuntur: ergo neque ex hoc fundamento præcisiones sunt in intellectu admittendae. Quo destructo vix mediocre aliud reperitur ad has præcisiones suadendas. Verba sunt eius. Ceterum cuius momenti, & quanta difficultas sit argumentum factum, & quot insuper aliis, quamque firmis fundamentis sententia præcisionum nitatur, legentibus totam hanc questionem iudicandam relinquo. Modo, ut perspicue appareat, quam vim habeat instantia opposita, & quomodo potius prodest illa, quam obest nostra doctrina, suppeditanis nobis materiali, vnde premanus Aduerarios. Suppono primum per sensum extermum nullatenus obiectuā præscindi, quia sua illi obiecta cognoscunt per proprias species; & præcisio obiectuā solum effici potest per facultatem cognoscētem per species alienas, ut ex dicendis in decursu apparebit. Ex quo patet per sensum extermum omnia prædicata cum obiecto identificata omnino indiūsim, eodemque prorsus modo tangi siue clare, siue confusè iuxta qualitatem sensioris.

³¹⁰ Suppono secundo intellectum nostrum solum primas appreheſiones obiectorum singulorum oriundas ab externis sensib⁹l⁹s elicere per proprias species. Iudicium enim etiam prima ab īque viis alienarum specierum elicere nequit. Et quamvis conceptus cōmunes primarios sensibilium obiectorum quodammodo per species proprias efformet, atque adeo illi simplices sint nullam supponentes, aut involuentes formalitatem præcisionem; in ceteris tamen quibusque conceptibus, quos circa obiecta sensib⁹lia format, perinde atque circa non sensib⁹lia virtutē speciebus alienis, & ad extrinseca conno-

tata comparationibus vnde conceptus generici sensibilium obiectorum, atque etiam specifi cū cūdarij nequeunt non esse comparatiū ad connotata extrinseca. Quæ omnia latius explicata sunt *suprā disput. 2. quæst. 3.* Ex quo patet conceptum genericum coloris non posse non connotatum esse, formatumque per speciem alienam. Arbitror autem illum consistere in conceptu obiecti conditūtū ā luce, & per solum viſum tangibilis. Sicut conceptus odoris genericus nihil est aliud quām qualitas solo olfactu tangibilis, & conceptus saporis genericus qualitas sensibilis per solum gustum, &c.

Suppono tertio: ut intellectus noster ex vi sensu externarum inter obiecta sensibilia possit dicernere, & cuiusnam illa sint natura, siue specifīca, siue etiam numerica diuidicare, certum expressionis, seu claritatis gradum debere sensiones ipsas attingere, obiectaque item certum diversitatis, aut conuenientiae gradum habere. Nam rem illa enim, seu tam obiectura possunt esse sensiones, tam exiguae obiectorum aut differentia, aut conformitas, ut intellectus de propria ipsorum natura, seu specifica, seu numerica nequeat ferre iudicium; tametsi possit iudicare de illis aliquod prædicatum genericum, in quo cum rebus aliis conpirant, collectum scilicet per discursum captā occasione ex sensationibus. His positis.

Respondeo ad instantiam propositam num. 309. ³¹¹ quando visio coloris viridis, vel propter distantiam obiecti, vel propter aduersam medijs, aut organi dispositionem adeo est obiectura, ut nequeat intellectus vi eius discernere num sit obiectum visum viride, vel nigrum, vel alterius coloris; cum tamen bene possit iudicare in genere esse illud coloratum, seu habens colorem. Tunc sanè per visionem externam nullatenus discerni genus coloris à differentiā; in modo nec per apprehensionem internam à tali visione immediate oriundam; quia cognitiones istae indiūsim omnino tangunt ēā obiectitate, quā tangunt quidquid realiter est color viridis, in quem fermentur. Vnde neque intellectus præcise ex vi notitia obiecti per talem visionem sibi ingesta iudicat illud esse coloratum; sed aliunde ad id iudicandum discursu ducitur; nimisrum quia manifeste experitur per oculos tale obiectum tentari, & alia sit quidquid per oculos intrat, & non est lux, eo ipso esse colorem, quo discursu conceptum coloris, seu colorati obiecti format, utens ad id specie alienā. Sicque genus coloris à differentiā præscindit, nullā præente præcisione facta per sensum. Pariterque evenit in iudiciis similibus, in quibus, vt dixi, semper, & necesse ā interuenit vius alienarum specierum. Recognoscantur plura ad rem dictā *disput. 2. quæst. 3.* En quomodo instantia nobis opposita a proposito experimento desumpta nihil momenti contra nos adferat. Videamus modò quantum contra Aduerarios inferat. Sitque.

Secundum argumentum: In dato exemplo de colore viridi eminus viō iudicat videns illum esse colorem, & neque iudicare an sit viridis, in modo fortasse iudicat esse fusum. Ergo præscindit obiectū genus à differentiā. Probo consequentiam; quia hic effugium connotati ignoti non videtur habere locum; cum enim differentia coloris viridis conceptu absoluto sit cognoscibilis, citra omnem ordinem ad extrinsecum connotatum, ut constat ex dictis; ignorare differentiam, cognito genere, coloris viridis non erit ignorare connotatum entitatis talis coloris, sed ignorare aliquid de entitate ipsa cognito alio

cum

cum eadem identificato, atque adeo præcindere. Verum huic exemplo non est hærendum, quando sexenta alia pleniora suppetunt ad subuentendum hoc asylum connotatorum, præter illa, qua iam produximus agentes de Deo. sit ergo.

³¹⁴ Tertium argumentum. Sepe scimus rem aliquam esse à Deo productam per creationem; ignoramus tamen an talis creatio realiter sit identificata cum ipsa re creata, vel secus: ergo casu, quod sit identificata citrā omnem extrinseci connotati ignorantiam, quæ hic non datur, ignoramus tamē identitatem cognitis alii rei prædictis ab ea indistinctis, quod est præcindere. Sepe etiam cognoscimus duas res esse inter se similes; ignoramus tamen an sint æquales in perfectione, quo casu eas inter se præcisè conferimus, nullo forinsecus connotato (peccato), vt patet. Ergo supposito quod similitudo, & æqualitas realiter non est quid distinctum ab ipsis rebus similibus, & æquilibus, vt fert communis, & vera sententia Adversariorum, inequitabilis est in tali casu præcisio obiectiva, vbi & similitudo cognita, & æqualitas ignoratur adæquatè est idem realiter cum dictis duabus rebus. Tantundemque evenit cum, cognitis duabus rebus, quod alia prædicta, nescimus an illæ sint inter se connexæ, aut an sint oppositte, vel ab solutè, vel respectivæ ad tertiam, quam, etiam noscimus. Sepe insuper tam in physicis quam in moralibus scimus al quam entitatem esse actum alicuius subiecti, esse accidentis eius, esse ei diffimilem in naturâ, & inæqualem in perfectione, tum posteriorem secundum originem, &c. & tamen ignoramus an sit ea tali subiecto confona, aut dissona, conueniens, vel disconueniens, bona vel mala, &c. Quocirca sèpè decepti putamus nobis bonum, & appetibile, quod nobis malum est, & odibile: gnati nihilominus aliorum prædicitorum, quæ illud re vera habet respectivæ ad nos. Ergo cum priores veritates cognitæ in omnibus huiusmodi casibus quoad nihil prorsus seu directum connotatum distinguuntur à parte rei à posterioribus ignotis, ab his haud dubiè præcinduntur per cognitionem sèpè denique plurim connotatum diuersorum eiusdem entis vicinum tantum est connotatum, vt evenit in conceptibus subiecti potentiarum, & actus, tum in conceptibus diuersorum actuum comparatis ad eundem terminum, realiterque identificatis. Fitque, vt cognitio aliquo horum conceptuum, alterum ignoramus; evidentè enim scire solemus Deum cognoscere aliquod obiectum, ignorantes, vel dubitantes an illud amet; cum tamen cognitio, & amor talis obiecti, quod vicinum est virtutique actus connotatum, in Deo realiter sint idem. Verum quod præciso obiectu actuum liberorum Dei speciale habet difficultatem infra suo loco tangendam: primo alia exempla. Sepe scimus aliquam entitatem potentiam habere ad aliquem actum; nescimus tamen, aut dubitamus an ea sit cum tali actu necessariò connexa, an illum exigat, vel appetat aut absolvit, aut datâ tali, vel tali hypothesi; Cum tamen potentia, connexio, & appetitus realiter sint idem, & idem habentes connotatum. Tum omnes sciunt solem existere, & esse idem sibi ipsi; & tamen multi dubitent, aut ignorant an sol realiter sit idem cum sua existentiâ; cum tamen sol, eius existentia, & identitas virtusque vel nullum, vel idem connotatum habeant. Mitto plura exempla, quæ passim occurront, & facile quisque

Pharus sciens. Tom. I.

poterit meditari. Per quæ connotatorum effugium euidentissime Adversarius manet præclaram.

Quomodo autem eis non licet, aut certè non ³¹⁵ prolit recurrere ad alia effugia diuersorum mediiorum, vel diuersarum cognitionum, quod in virginitoribus angustiis, vbi connotatorum deest subtidium, se solent recipere, ex dictis iam in superioribus satis compertum est. Etenim qualibet veritas obiectiva indifferens est, vt per diuersa media noscatur, neque ex eo quod cognoscatur per media diuersa, definit esse eadem veritas formalissimè. Ob id enim in scientiis ad eamdem formalissimam veritatem obiectivam probandam pluribus, diuersisque argumentis, hoc est, pluribus, diuersisque mediis vt solemus. In ordinatio etiam conuictu idem ipsum formaliter modo per experientiam, modo per discursum, modo per fidem humanam, modò per fidem diuinam cognosci solet, vt est notissimum. Tantum abeat, vt cognita tota re adæquatè per unum medium, veritas aliqua ab illa indistincta ignorari possit ex eo præcisè, quod non cognoscitur per aliud. Ratio à priori, quia medium, per quod aliud cognoscitur, catenus ad cognoscendum illud inducit, quantum præcognoscitur ipsum connexum cum illo: nihil autem vetat cum eadem formalissima veritate obiectiva plurima, & diuersa media conexa esse, vt talique prænoscui. Itaque si iudicans duas res esse inter se similes, & iudicans eadem esse inter se æquales, eamdem omnino, atque indiuisam ex parte obiecti veritatem in talibus rebus attingunt suis iudiciis, impossibile prorsus est, quantumvis per media diuersa illam attingant, quod non iudicet quilibet de talibus rebus, quidquid iudicat alijs, & consequenter, quod aliquis ignoret id, quod in ipsis rebus alijs agnoscit. Poterit quidem alijs clarius; alijs obcurius idem ipsum cognoscere penes diuersitatem mediiorum, quibus ad illud ipsum cognoscendum ducuntur: ac ignorare aliquem in rebus eisdem, quod in illis alijs cognoscit, quando idem ipsum, nec amplius, nec minus in illis cognoscit uterque, euidentissimè profectò repugnat in terminis ipsis. Tum sic. Ergo impossibile est aliquem predictorum iudicare de dictis rebus esse similes, & non iudicare esse æquales, quibuscumque demum mediis ad id iudicandum ducatur. At hoc manifestissimè oppositum est experientia, per quam constat posse aliquem de rebus supradictis scire, quod sunt similes, ignorantem prorsus an sint æquales. Ergo qui iudicat eiusmodi res esse similes, non eamdem, sed diuersam ex parte obiecti iudicat veritatem, atque qui iudicat de eisdem esse æquales, & consequenter primus similitudinem ab æqualitate, secundus autem æqualitatem à similitudine manifestè præcindit; cum tamen similitudo, & æqualitas realiter idem omnino sint. Profectò discursus iste euidentissimè videtur rem demonstrare. Ex quo tandem planè consequitur, quod sint cognitiones, aut non sint inter se diuersæ ad nostrorum argumentorum vim declinandam nihil prorsus præstat, quandoquidem diuersitas mediiorum non præstat, & quibus potissimum cognitiones suam hauriunt diuersitatem.

Quo vero pacto nec aliud, quod interdum Ad- ³¹⁶ uerari tentant effugium, de discretione, aut non discretione obiecti propositi ab aliis, quidquam

H h illis

illis prodeſſe poſſit, ſatis, ſuperque oſtenſum eſt *ſupra n. 302. & ſeqq.* Conſtat enim ex *ibi* dictis hoc iſum, quod eſt non diſcernere obiectum propositum ab aliis abique præcione obiectiuā conſta-re non poſſe. Præterquā, quod eiulmodi effugium alia fert ſecum ſatis aliena ab experientiā, à ratio-ne, & à veritate, vt *ibi* monſtrauimus.

³¹⁷ Quartum argumentum adhuc iſiſtens in præcluendo connotatorum effugium eſt. Non ſolum in re, qua comparatur ad connotata diuerſia, ſunt diſtinguiſibiles per noſtrā rationem plures formalitatiſ, adeo vt iudicatā vna, alia ignoretur: ſed etiam in iſis connotatiſ, vt eſt notiſſimum: quia nullum eſt excogitabile connotatum, in quo non diſtinguat intellectus noſter diuerſia prædicata, vt genu proximum, & remotiora ſpeciem, diſferen-tiam, proprieτatiſ &c. Igitur pro cuiuque rei connotatiſ alia ſunt ab Aduersarii connotata querenda, & pro hiſ alia, & ſic in infinitum; & confe-quenter dicendum, quoties noſ ea, qua concepi-mus, concepiſbus inadæquatiſ concepiimus, vt fe-re ſemper fit, aut concepire infinitam ſerię connotatorum, factis ſimul infinitis comparationibus, aut circum agere comparando vnum ad aliud, & vice versa, vel immediate, vel mediæt. Quorum tamen neutrum ab Aduersarii dici poſſe manifeſtum mihi eſt. Si enim dicant priuim, impi-mis admittunt rem non ſolum aperte fallam, fed planè imposſibilem, facere ſcilicet intellectum noſtrum infinitas comparationes infinitorum entium ſimul, quiſ ſit in aliquā ultimā, concepiendo e.g. A relatē ad B, & B relatē ad C, & C relatē ad D, & ita deinceps ſine fine. Deinde, hoc etiam deuorato abſurdo, integra remanet diſcultas; quia cum ea infinita connotatorum ſeris conceptu inadæquato concepiatur, aut ſaltem poſſit concepiſ quoad aliquam ſc. formalitatē, & non quoad reliquias. Si ad iſum modum concepiendi requiri-t connotatum extrinſecum ultra omnia omnino connotata, alid adhuc connotatum quarendum eſt, & affiſandum quod eſt implicitorum in ter-minis. Si autem dicant ſecundum, dari videlicet mutuam, ſeu circularem connotationem, præter-quā quod alienum hoc eſt ab experientiā: quia verē non intelligimus hoc modo, iterum relinquent integrā diſcultatem, quin præcioneſ obiectiuās per hanc viam poſſint eludere, iuxta eam enim neceſſarium eſt, vt intellectus cognoscendo perueniat ad entitatem nullum connotatum haben-tem ultra entitas ab intellectu cognitas, qua proximē, vel remotē connotant iſam: vnde mani-festē conſequitur, dum talis entitas relatē ad ali-qua mē dictis entitatis retrogradā, ſeu mutuā connotatione cognoscitur inadæquatē, vti & reli-quas cognosci ponimus, quoad vnam ſciliſet, aut alteram dumtaxat formalitatem, ignotiſ aliis, in-euitabilem prorsus eſte præcioneſ obiectiuām in illā, quia iam, quod de iſa ignoratur in ignorantiā alicuius connotati reduci nequit, quandoquidem cuncta, qua talis entitas conno-tare poſteſt, cognita ſupponuntur. Nec dici po-teſt talē entitatem poſtremam in connotatorum ſerie neceſſariō debere concepi adæquatē, quoad omnia ſua prædicata, quo ceſſat argumentum; quando exploratiſſimum eſt experientiā in quāuis ſerie connotationis omnes, & ſingula entita-tes ad illam ſpectantes, quoad vnum tantum, aut alterum prædicatum, & non quoad reliqua, qua-habent poſſe cognosci à nobis, vt quīſque ad

exempla deſcendens facilē deprehendet.

Quintum argumentum penitus tandem labefac-³¹⁸ētans, & diluens connotatorum aſylum, quod la-nē pulchrum iuxta, atque validiſſimum eſt, ita formari poeteſt. Hæc propositio eſt euidentis. *Omnia, & ſingula, qua Deus iudicat, obiectiuā ſunt vera*, quia euidentis eſt, Deum falli non poſſe; fal-leretur autem, ſi iudicaret aliquid, quod obiectiuā verum non eſt. Igitur dum ego aſſentior ta-li propositiōnē, euidenter ſcio de omnibus, & ſingulis, qua Deus iudicat, vera eſt obiectiuā. At de plenilique, aut etiam de omnibus, vel cuncta, vel aliqua ſaltem prædicta cum ipſorum veritate obiectiuā realiter identificata profrui ignoro. Ide-que non ex ignorantia adæquatē connotatorum eorum, quia nullum eſt excogitabile connotatum, de quo non ſciam per dictum aſſentium eſt obiectiuā verum, cum nullum eſt excogitabile, quod Deus aliquo modo non iudicet. Igitur per talem aſſentium maniſtē präſcindo conceptum obiectiuā veri ab aliis prædicatis reperiſ in omni obiecto iudicabili à Deo, & a me ignotiſ. Confi-matur, & declaratur via argumenti, Per iudi-cium, quo aſſentior dictæ propositiōnē, non ſcio quidquid ſcibile eſt in omnibus obiectis ſcientiæ diuinae, vt eſt notiſſimum. Alias, quā claritate cognofco de omnibus, & ſingulis, qua Deus cognofcit, eſt vera obiectiuā, cognofcerem ce-tera omnia prædicata, qua illa habent, fieri-que, vt eo ſolo iudicio plenē, & euidenter ſciem quidquid per omnes ſcientias ab hominibus ſcibile eſt, quod eſt ridiculum. Ergo ignoro aliquid de dictis obiectis ſcientiæ Dei: Sed id, quod ignoro, nequit eſſe res, aut negatio rei adæqua-ta, quia nulla eſt res, aut negatio rei ſue poſſibiliſ, ſue impossibiliſ, de qua non ſciam per dictum iudicium prædicatum veritatis obiectiuā identifi-catum cum illā, ſaltem ex parte. Ergo, quod ignoro, reſidua prædicata ſunt, à quibus ſubinde illud obiectiuā präſcindo. Hoc argumentum in aliis ma-teriis ſimiſibus poeteſt etiam formari. Per qua omnia maniſtiliſe präcluſum eſt non präclinden-tibus effugium adeo ipſis familiare diuerſorum connotatorum.

Sextum argumentum. Sublati präcioni-³¹⁹bus obiectiuā ē medio, tollatur neceſſe eſt omnis diſcurſus humaniarum ſcientiarum, qua me-taphysicē procedunt, hoc eſt, menſtrando in re-bus, de quibus agunt, ex primis paſſionibus me-taphysicē ſecundas, ex ſecundis tertias, ex ter-tiis quartas, & ſic deinceps. Cuiuſmodi ſunt Me-taphysica, Mathematica diſciplinæ, Ethica, le-gitima Logica, bonaque ex parte etiam Phyſica, & vniuerſi reliquæ omnes, qua his aliquo mo-do ſubalternantur. Tollitur etiam ē medio labor-has ſcientias addiſcendi. Tollitur eiulmodi pro-prietatum ordo prioris, & posterioris. Quo & ipſarum ſcientiarum mirabiles ordines, ſerieque ruunt. Tollitur inæqualitas doctrinæ in iis, qui docent, & addiſcent, präſertim quando in pau-cis principiis nituntur ſcientie conclusiones, vti eueniit in Geometriā, Arithmetica, Mechanica, & aliis huiusmodi. Qua omnia, quā ſint abſurda neinon videt. Sequi autem illa ex ablatio-ne präcioniū obiectiuārū, inde appetat; quia ſi non präſcindereμ obiectiuā, cum primum quique primas paſſiones, ſeu proprieτatiē re-rum, ex quibus principia ſcientiarum conſtant, aſſequeretur, eodem actu, eademque ſubinde certitu-

Disp.XIII. De ident. & dist. rer. Quæst. IX. 363

certitudine, & claritate cæteras omnes cum primis identificatas vno iœtu obtineret, cœlareque discursus, & labor, qui ad illas obtainendas impenditur, quin per ætas integras tum hominum, tum sæculorum penitus possint exahauriri; essentque subinde pares in cuiuslibet scientia doctrina, quicunque semel principia talis scientia callerent. Afferre autem ulteriores veritates identificatas cum principiis scientiarum defectu notitia connotatorum statim non detegi, atque ideo necessarium esse discursum ad illas capiendas; recurrere est nerum ad asylum funditus iam *suprà* subuersum; & quod iterum multis exemplis in præfenti posse everti. Sufficiat tamen vnicum ex Geometria, que apud Euclid. libro 1. Elem. propos. 32. demonstrat in omni triangulo omnes tres angulos æquales esse duobus rectis: proprietas quidem triangulorum ante eam demonstrationem ignota, citra ignorantiam omnium omnino connotatorum ac terminorum eius, qui sunt *triangulum, angulus, angulus rectus & equalitas* nouissimi omnes per definitiones præpositas in ipso scientia vestibulo. Quin imò omnes veritates totius Geometriae, Mechanicae, & aliarum Mathesis partium pro exemplo euidentissimosunt; quia nulla eorum ignoratur, dum ignoratur, defecta notitia connotati, cum omnes intra metas paucissimorum, notissimorumque terminorum contineantur, consistant in æqualitate, aut inæqualitate, in proportione, aut improportione aliquarum quantitatum alias notarum, aut in paucis etiam & notis harum affectionum speciebus. Recursus etiam ad ignorantiam mediorum iam factis, superque in vniuersum *suprà* præclusis, hic speciatim potius comprobat præcisiones, quam illas eludat; nam ignorare media, quibus ex principio dictarum scientiarum devenit ad conclusiones, nihil est aliud, quam ignorare connexiones, quibus priores rerum passiones, ex quibus principia coalescent, cum posterioribus connexa sunt. Quod ipsum plane est obiectiu præscindere, quandoquidem passiones metaphysicæ rerum priores & posteriores, ipsarumque connexiones idem reipsa sunt.

Septimum argumentum ex cunctis notissimis humani iudicij naturâ deponit potest. Concors enim omnium sententia est nos pro hoc statu nihil iudicare posse nisi componento, si sit iudicium affirmativum, vel diuidendo, si sit negativum. Huiusmodi autem compositionem, & diuisiōnēm esse obiectiuam, ita quod ex parte obiecti non possint duo saltē conceptus nobis representari, alter per modum actus respondens verbo, alter per modum subiecti respondens nomini; quorum alter per affirmationem alteri tributatur, atque ita conponatur, sive coniungatur cum illo, aut per negationem remouetur, atque ita diuidatur, sive disiungatur ab illo, *superius disputatione 2. quæst. 4. auctoritate, & ratione monstratum* est. Vnde patet, quoties id, quod alteri iudicando attribuimus, ab ipso realiter distinctum non est, non posse non præcisionem obiectiuam, de qua tractamus, interuenire. Tam familiare est nostro intellectui obiectiu præscindere. Recole doctrinam traditam *loc. citato* circa proprietates nostri iudicij. Ex eis enim deprehendes satis apte neutiquam posse nos iudicare absque obiectiu præcisionibus. Et sanè, cum plerique eorum, contra quos agimus, ut Hurt. *disputatione 7. de Anim. section 2. Arriag. disputatione 6. de Anim. scđt. 4. Oviedo con-*

Pharus Scient. Tom. I.

tron. 6. de Anim. punc. 2. & alij opinentur iudicium nostrum actum esse in se simplicem tangentem indubitate subiectum, & prædicatum, & eorum conuenientiam, sive disconuenientiam; aut habent contra Arist. & omnes afferre intellectum per iudicium nec componere, nec dividere, aut debent fateri compositionem, & divisionem, quam facit, ex parte obiecti se habere, quod sine pluralitate conceptum obiectorum, atque adeo sine præcisione obiectiu constare non potest.

Et confirmari potest hæc ratio: primò quia iudicium humanum suā naturâ est comparatum, vt experientia ipsa monstrat, & omnes fatentur. Igitur ubi illud circa obiectum, alias re ipsa indubium veriatut, non potest non præcio obiectiu interuenire, quandoquidem comparatio, nisi inter conceptus distinctos, nullatenus potest fieri, vt constat, eosque ex parte obiecti se habentes; conceptus quippe obiectiu comparat iudicium nostrum, non formales, vt etiam est notum. Secundò confirmatur: quia ex isto naturali modo, quem habemus, iudicandi, & concipiendi obiecta, nascitur diuersitas concretorum, & abstractorum tam obvia in scientiis, vt *loco citato* declaravimus; nemo autem est, qui non experietur, si aduerterat, & fateri velit, conceptus abstractos, & concretos diuersos sibi ex parte obiecti, atque adeo inter se distinctos, sive præcios obiectiu rep̄äsentari. Tertiò confirmatur ipsum ex diuersitate nominum pro talibus conceptibus impositorum, nomina quippe diuersa ordinari conceptibus obiectiu diuersis; non vero eisdem solent imponi. Neque enim nos ad imponenda diuersa nomina sola diuersitate conceptuum formalium, hoc est, cognitionum inducimur, alias nullus effet obiectiu conceptus, qui innumerā nomina non haberet diuersa, quia nullus est, qui innumeris diuersis cognitionibus non sit cognoscibilis, aut per diuersa media, aut aliter. Et quidem variari nomina dumtaxat penes varietatem conceptuum obiectuorum, non itidem formalium, vel ex eo constat, quod non ad formales, sed ad obiectiu conceptus significando imponuntur, eosque non vt cognitos reduplicantur, sed specificantur quantum ad id, quod cognitionum; seu menti nostræ representatum est. Quartò confirmat idem ipsa nominum, cognitionum, obiectorumque nomenclatura ab omnibus, nemine refragante, hucusque recepta. Cur namque alia nomina, obiecta que illa significata abstracta, & alia concreta dicuntur, nisi quia priora aliquid abstractum, sive præcium ab alio; posteriora vero aliiquid compactum ex illo abstracto, & ex residuo, præ se ferunt? Cur cognitione, quā obiecta insensibilia per alienas species conceipimus, in statu presenti abstractius vocatur, nisi quia suapte naturâ præcisa formalitatum est abstractio, quippe proprie dicit idem est, ac præcivis: quia vna veritas ab aliâ, cum quâ identificatur, non potest abstracti, seu (quod idem est) separari absque præcisione, vt est notum. Nomina præterea adiectiva ideo talia dicuntur, quia adiiciunt aliquid supra subiectum, de quo prædicantur, quod adiectum, quando realiter non est distinctum ab ipso subiecto, ut sepiissime contingit, necessario debet esse obiectiu præcium: nam idem omnino neutiquam dici posita dici sibi ipsi.

Octavum argumentum ex iis, quæ passim eue-

H l 3. nigr.

niunc discursu nostro , potest sumi. Sapissimum enim contingit in scientiis humanis , vt antecedens euident sit , ilatio autem , vi cuius consequens inferatur , tantum probabilis. Quod tamen absque præcisione obiectiuā nequaquam posset eueneri; illatio quippe in connexione antecedentis cum consequente ab ipso antecedente realiter indistincta nititur ; nec aliud est illationem esse probabilem , quando antecedens est euident , quam celi probabile iudicium de connexione antecedentis cum consequente , quando iudicium de antecedente ipso euident est. Ambo enim ista iudicia vel formaliter , vel aequivalenter præcedunt ex parte antecedentis discursus nostri , antequam eliciatur conclusio , quam ipsum cauferat , ut latè explicui.

diss. 2. quest. 5. Iudicare autem antecedens euidenter , & non iudicare euidenter , sed tamē probabilitatem connexionem eius cum consequente planè est præcindere obiectiuā. Quemadmodum iudicare ut cumque antecedens , & penitus ignorare connexionem , ut sepe etiam vnu venit. Hic namque non possum Aduerarij confugere ad ignorantiam constatai talis connexionis , quod est consequens ipsum , cum certum sit ad indicandam connexionem necessarium non esse , quod simul cum ipsā iudicetur ex parte antecedentis consequens iudicandum postmodum per conclusionem , ut alias in hac q. tetigi , quæst. illa s. citata fuisus exposui.

323 Nonum argumentum potest sumi à Memoriâ nostrâ , quæ iæpenumerò recordatur vnius formalitatis , immenor aliarum eiudem entis , à quibus subinde & præcindit illam , & supponit præcism per cognitionem præiūm , vnde species memorativa , quæ postea ad tales formalitatēs præ reliquis cognoscendam excitatur , relicta est.

324 Decimum argumentum. Ex his duabus propositionibus obiectiuis nobis circa attributa Dei propositis , *Sapientia est Sapientia: Sapientia est Iustitia* , primæ longè facilius , promptiusque assentimur , quam secundæ. Prima euidentissima est ex terminis ipsis , imo ob euidentiam nimiam non doctrinalis dicitur. Secunda ex terminis non est nota , aliundque subinde identitas realis prædicati cum subiecto debet nobis notescere , ut ei possimus assentiri. Prima in utroque sensu formalis , & identico vera est ; Secunda solùm in sensu identico. Quæ differentiæ aliunde præferebō nasci non possunt , nisi quia sapientia , & iustitia perinde nobis apparent ut duo conceptus obiectiuū inter se præcisiū , & distincti , ac si realiter distincti essent ; tamen sapientia à se ipsā nullatenus distincta representetur. Hinc difficultas assentiendi secundæ propositioni. Hinc necessitas mediij , quod ostendat eos duos conceptus re ipsā non esse distinctos , ut sunt in intellectu obiectiuū. Hinc esse propositionem ipsum falsum in sensu formalis , iuxta quem affirmatur prædicatum esse idem cum subiecto non solùm re ipsā ; sed etiam prout apparent in mente quarum identitatēs secunda debet in præsenti. Tantumdemque de similibus propositionibus tum in creatiis , tum in diuinis licet meditari. Ex quibus satis clare colligitur formalitates eiusdem entis , quibus diuersa nomina non synonima imposita sunt , ex parte obiecti præcindi à nobis : diuersitas namque connotatorum dumtaxat , aut cognitionum , est semper adesler , diuersitatem commemoratorum effectuum nullatenus causare , posset , ut cuique rem sincerè consideranti manifestum fieri.

Vndecimum argumentum. Si non præcindimus obiectiuē , omnino ē medio tollendus est modulus ille vñitatisimus , & vñitissimus ad rerum essentias , ac proprietates perscrutandas argumentandi ex aliquā hypothesi impossibili , quo passim vñtuntur Theologi , atque Philosophi tum in diuinis , tum in creatiis. Quotiescumque enim ex parte hypothesis ponitur vna formalitas , negatā alia identificatā cum illā , vel è conuerto , ut fere semper sit , implicaretur in adiecio , ut aiunt , esetque hypothesis , & tota argumentatio inutilis , sic quæstio illa celebris in materia de Trinitate. An si Spiritus sanctus non procederet à Filio , distinguetur ab illo , in nullo sensu posset tractari , qui non esset implicatorius in adiecio , reddensque subinde quæstionem inutilē , & nugatoriam ; cum enim processio passua Spiritus sancti , quā à Filio procedit , realiter sit idem cum totā substantiā , & existentiā Spiritus sancti , si obiectiuā formalitatum præcisionem excludas ; idem erit quærere. An si Spiritus Sanctus non procederet à Filio distinguetur ab illo : ac quærere : An si non datur , nec esset in rerum naturā . Spiritus sanctus , distinguetur à Filio ? Quo , quid ad rem insulfius , ne dicam stultius ? At vero præcisus in processione passua Spiritus sancti duabus formalitatibus obiectiuis , altera respectuē ad Filium , altera respectuē ad Patrem ; vñtiliter negatā priori , & affirmata posterior ex parte hypothesis absq[ue] vñla implicacione in adiecio procedit quæstio proposita in hunc modum. An si Spiritus sanctus non à Filio , sed à solo Patre procederet , à Filio ipso realiter distinguetur ? Quantu autem momenti fuerit antiquitus hæc quæstio ad probandum contra Græcos processionem Spiritus sancti à Filio , in materia de Trinitate notatur. Tantumdemque dicendum venit de ceteris quæstionibus similiibus.

Duodecimum argumentum. Contingit vt de eisdem rebus secundum diuersa earum prædicta trahent scientiæ diuersæ , quod sine præcisione obiectiuā non posset fieri. Sic de actibus nostri intellectus disquirit ea pars Physicæ quæ tractat de Anima ; an sint vitales , &c. , quomodo , an spirituales , vel corporei ; an in actione , vel in qualitate consistant &c. cum tamen Logica de eisdem disputet , quatenus sunt vñiuerales , vel singulares , sive de obiecto vñiuerales , vel singulari , quatenus sunt simplices , vel complexi , conditionati , vel absoluti &c. idemque in aliis diuersis scientiis pariter soler eueneri.

Décimum tertium argumentum. Contingit vt quis deceptus iudicet distingui inter se ea , quæ realiter sunt idem , vt , qui negabant Angelos esse Spiritus. Qui dicebant personalitates , aut etiam alia attributa Dei , & essentiam non esse idem. Decreta Dei ab eius substantiâ distingui , & similes. Quo casu , qui ita iudicat , nequit non duplice titulo obiectiuē præcindere ; primò , quia nequit non concipere ut duo prædicarum , & subiectum , quicunque iudicat vnum non esse alterum. Si enim utrumque ut vnam conceperet , neutruam posset id iudicare , cum euidentissimum sit vnum quodque à e ipso nullatenus distinctum esse. Secundò , nam , qui planè sciens essentiam secum ipsā idem esse , iudicat eam non esse idem cum attributo , manifestè præcindit identitatem , quā essentia secum ipsa est idem , ab identitate , quā cum attributo identificatur , cognoscens

cens eidenter primam, & penitus ignorans secundam. Vel si non praecondit, idem omnino affirmat simul, & negat, scit eidenter, & proflus ignorat, quod est chimericum. Esse autem hunc casum è numero eorum, vnde ad atyrum diuerorum connotatorum non patet aditus, notissimum est.

³²⁸ Decimum quartum ab experientia peti potest, quæ omnes experimur formalitates rerum, quæ per diuersa nomina non synonima significantur, diuersas nobis sive dissimiles ex parte obiecti representari, & apparere absque illâ reflexione supra actus, quibus illæ representantur. Eodem quippe modo apparent dissimiles, atque alia obiecta re verâ inter se dissimilia dissimilia nobis apparent. De quibus certum est non apparere nobis dissimilia dissimilitudine actuum, quibus ea cognoscimus, sed propriâ dissimilitudine ex parte iplorum obiectorum se habente. Quis enim neget rationalitatem Petri eodem modo representant nobis dissimilem animalitati bruti, cui verâ à parte rei dissimilis est? Quo posito necessarium est, quid rationalitas, & animalitas Petri ex parte obiecti appareant duo: quia vnum, & idem sibi dissimile appareare non potest. Quod est animalitatem, & rationalitatem Petri ex parte obiecti distinguunt, sive praecondi per cognitiones; & idem est de aliis quibusque cuiusvis entis formalitatibus. Confirmatur primò ex modo loquendi communissimo, quo euimodi formalitates diuersas nuncupamus, & tanquam de diuersis obiectis passim ratiocinamur, & loquimur. Confirmatur secundò: quia Petrus in quantum rationalis est dissimilis bruto; in quantum animalis verò similis, quod impossibile est, nisi rationalitas, & animalitas Petri essent dissimiles inter se, vt patet. Confirmatur tertio: quia si quis per fidem simul, & naturalem cognitionem eandem Petri animalitatem cognosceret; nemo profecto dicet vi earum diuersarum cognitionum plus distinguiri apud illum animalitatem Petri à se ipsâ, quam de facto distinguitur apud omnes eadem Petri animalitas à rationalitate; & tamen illæ dua cognitiones de animalitate magis essent inter se diuersæ, & dissimiles, quam cognitiones de animalitate, & rationalitate, quas omnes habemus de facto; cum haec sint ambæ naturales, & æquè claræ, vel obscuræ; ex illis autem altera fidei, & obscura, altera naturalis est, & clara. Igitur diuersitas, quam experimur inter animalitatem, & rationalitatem Petri non cognitionum, sed iplorum obiectiorum conceptum diuersitas est. Ad connotatum autem diuersa ne importune recurras, quando in superioribus vidisti sexcenta posse exempla afferri, vbi non sunt connotata diuersa.

³²⁹ Decimum quintum argumentum sit. Quia si non praecondieremus obiectiu, neutiquam possemus efficere vniuersalia generica per adunationem plurium specierum sub uno conceptu ipsis communis, quoniam unicum fundamentum adunandi plura sub conceptu communi eorumdem plurium similitudo est; constat autem conceptus specificos adæquat sumptos, vt homo, & equus, inter se dissimiles esse: necesse est ergo, vt in unâque specie duplum conceptum obiectiu partiamur; alterum, cui in singulis speciebus alij exactè similes correlative, ex quibus adunatis sub conceptu communi genus efficitur; alterum exactè dissimilem ceteris speciebus, quæ est differentia. Quod sine precisione obiectiu conceptus generici à dif-

Phars scient. Tom. I.

ferentiali fieri non potest, vt confat. Non posse autem intellectum nostrum adunare sub conceptu communi ad efficiendum vniuersale, nisi ea, quæ ipsi apparent exactè similia, tum experientia ipsa demonstrat, tum à posteriori probatur; quia aliqui à differentiis in quantum diuersis, vt a rationalitate, hinnibilitate, rugibilitate, &c. conceptus communis, & vniuersus abstrahi possent. Sicque homo, equus, leo, &c. non solum in ratione genericâ animalis, sed in ratione etiam differentiali carent, querendæque essent alia rationes, quibus differentiis in quibus eadem rediret illatio, & sic in infinitum. Tum nulla alia essent, quantumvis inter se diuersa, quæ vt talia sub conceptum communem, & vniuersum non caderent. Quo è medio proflus tollenda esset omnis æquivocatio, omnivis analogia nominum, & verborum. Quo rursus omnis metaphorica, aut quoquo modo translatia loquatio proflus cessaret. Quin imò cuncta iam sub hoc, iam sub illo conceptu communi arbitrio, & sine ordine fundato in rebus confunderentur. Quæ omnia, quam sint absurdâ nemo non videt. Hic verò pariter, atque in praecedentibus diuersorum connotatorum agmen est abigendum.

Decimum sextum argumentum. Species ex generi, & differentiâ componuntur secundum omnes, atque ita differentia extra conceptum generis est, vt etiam omnes fatentur cum Arist. lib. 3. Met. text. 10. Tum differentia & genus diuersas quiditates habent, diuersaque subeunt definitiones. Quocirca de genere dicitur esse commune pluribus species, & prædicabile de illis, secus de differentiis. Tunc per differentias ipsas contrahi, atque determinari; sed non è conuerso. Differentiæ verò oppositæ inter se dicuntur, quale non est genus sibi ipsi. Circa genus discurrere, ratiocinari, ac disputare passim sollemus immemores omnino differentiarum; & cetera huiusmodi, que sine præcisione obiectiu generis à differentiis haud quaquam possunt aptè componi, quidquid Aduerterij contentur. Quorum omnes compendi modi ad diuersitatem tandem vel connotatorum, vel cognitionum reuocantur. Quā verò in cassum ex dictis in superioribus satis apparet. Ex quibus facile possem, sicut & alia singillatim reuincere (ni prolixitatem in re satis, vt reor, demonstrat timerem) quæcumque ad cuncta propposita aut respondent, aut respondere possunt; sed quia & id quisque facile ex fundamentis iactis præstare poterit, ad reliqua pergo.

Decimum septimum argumentum. Sublatis præcisiōibus obiectiu sequitur primò, nulla esse prædicta metaphysice transcendentia præ aliis, sed omnia æquè dicenda esse aut transcendentia, aut non transcendentia, quia omnia sunt vni, & idem conceptus obiectiu. Quod licet fateatur Arriag. d. 11. Logica sec. 3, sub. 3, alienum est à sententiâ reliquo Philosophorū, & Theologorū, & à modo concepiendi communi. De quo pluri dicemus infra q. 10 Secundò sequitur nomina abstracta, & cōcreta proflus esse synonima, quia eorum significata, ne penes diuersa quidem connotata, discriminantur, vt confat. Vnde sequitur tertio: has omnes prædicaciones, Homo est animal: homo est animalitas: humanitas est animalitas: rationale est animal: rationale est animalitas: rationalitas est animalitas, & similes æquæ, & omnimodis citra omne dubium esse veras, aut falsas. Frustraque subinde torqueri Philosophos, atque Theologos in examinando, quo inter se differentiæ prædicaciones concretorum de con-

Hh 3 cretis,

cretis, abstractorum de concretis, & abstractorum de abstractis, communiter resoluentes posteriores in aliquo sensu esse falsas; cum tamen prima in omni sensu vera sint.

³³² Decimum octauum argumentum. Intellectus nostri ea, quæ realiter sunt plura, ita valet adunare, ut ex parte obiecti vnum quid, & profus indutum apparent; ita enim apparent nobis citra dubium conceptus vniuersales à pluribus abstracti. Igitur vice verba id, quod realiter est vnum, ita valet multiplicare, atque diuidere, ut ex parte obiecti apparat plura diuisa inter se, sive disjecta. Quod ipsum est obiectiu præscindere.

³³³ Decimum nonum argumentum ab ipsa præcisione, & vnu nostrorum Aduerfariorum captari potest. Mirum enim est, quam manifeste, quamque frequenter in suis scriptis, dum à controvensis presenti remoti, eiusque inimicorum incedunt, præscindunt obiectiu, ipsa præcisiones obiectiuas supponunt tribuentes vni formalitatē obiectiu, quod negant alteri eiusdem entis, reduplicantes circa vna, alterā exclusā, appellantes illas diuersas; & in summa ita ratiocinantes, qualiter sine obiectiu præcisionibus ratiocinari aut impossibile, aut etiam interdum nugatorium, & ridiculum est; ut quisque in dictis iutoriis scriptis, sedulius animaduertatur, sati aperte deprehendat. Exemplo si argumentum illud, quo Petr. Hurt. disp. 7. de Ani. sec. 2. Arriag. disp. 6. sect. 4. Oued. & alij Recentiores probant iudicium humanum indiuisi attingere subiectum, & prædicatum, & copulam obiectiuam præpositionis, eo quod hoc respectus quidam est ex suo conceptu ad vitrumque, & cognitionis tangens respectum, terminos etiam, quos ipse respicit, debet simul attinere; vbi vides, quomodo in hac propositione obiectiu, homo est rationalis, tres conceptus obiectiuos distinctos per rationem, præcfolique subinde agnoscam, supponuntque hominem, rationalitatem, & identitatem vitriusque, qui re ipsa sunt idem. Pausinque in similes cadunt suppositiones. Sanè non possunt non loqui, ut intelligunt, idcirco præscindunt verbis, sicut & mente. Si quando vero fortasse in hac re conueniuntur, ne aperte capti videantur, vel præcisionis faltem vocabulo se protegunt dicentes (immani profecto eiusdem vocabuli abusu) se quidem formalitatem etiam præscindere; non tamen ex parte obiecti, sed ex parte actus. Atque ita se vti præcisionibus formalibus, quas admittunt, non vero obiectiuos, quas negant. Que sanè fucata loquatio adeo abusiva, & impropria mihi est, ut in tentiua Aduersariorum vix aliud ægrius feram, quam illam.

³³⁴ Vigesimum primum tandem argumentum sit ratio à priori totius doctrinae de præcisionibus obiectiuos ex modo operandi nostri intellectus pro præsenti statu desumpta. Hoc enim ipso, quod cognoscimus per species alienas, aliter nobis apparent res cognitæ, quam realiter sunt in se, vnde nascitur ut, quæ reipsa sunt indiuisa, diuisa nobis represententur, & quod realiter est simplex, per partes nihilominus, & paulatim nobis appareat, non quidem per partes, quas in se habeat, sed quas habeant in mente nostra, prout nobis appetit, sicuti fuisse à nobis explicatum est supra d. 2. q. 3. inferiorisque itidem explicabimus dum argumentum potissimum Aduersariorum diluamus. Hæc fatus modo.

Ex quibus omnibus concludo primò, adeo esse ³³⁵ pro hoc statu intellectui nostro connaturalem modum cognoscendi præcisum ex parte obiecti, ut non possit non tum in Deo, tum in creaturis formalitates obiectiuas passim præscindere. Quod certè ita mihi per argumenta proposta factum est cvidens, ut spem conceperim fore, ut quicunque ea sincero studio veritatis perlegerint ad communem, aut tamque Philosophorum, atque Theologorum sententiam, quam illa propugnat, si forte ab ipsa desciuerant, reducantur. Præsertim si in residuo quætionis validissimo illi argumento, quo in partem aduersam deturbari sunt Recentiores, satisfactum viderint, ut etiam spero.

Secundò concludo contra Arriag. & suos ministris ³³⁷ consequenter negare eos obiectiuas præcisiones in creaturis, atque etiam circa pleraque Dei attributa, dum illas circa mysterium Trinitatis admittunt.

Quan-

Quanquam enim in eo mysterio, & in aliis, ubi perfections diuinæ relatæ ad prædicata contradictionia sunt virtualiter distinctæ, iuxta doctrinam traditam *supra q. 6.* peculiaris ratio inueniatur, ratione cuius non possint non à nobis eiusmodi perfections obiectiæ præscindi, vt ex dictis in hac *q. proposit.* 1. & 2. appetat & amplius ex dicendis patebit. Ceterum, quia talis præcisionis necessitas in nostro insuper intelligendi modo pro præsenti statu fundatur, neque in evidenter intuitu dicta mysteria locum habet, ut *quest. 11.* probabimus, idcirco consequentius multo procedimus, qui vbiq[ue] tam in creatis, quam in diuinis præcisiones obiectiæ formalitatem à nostro intellectu oriundas adstruimus.

338 Tertiū concludo contra Recentiores *n. 2. 3. 6.* commemoratos, præcisiones obiectiæ formalitatem, quas facit intellectus noster, minime esse dependentes ab eo, quod causa referantur transcendentaliter, aut non referantur ad lūos effectus. Quanquam enim vnum, aut alterum argumentum eorum, quæ contra non præcidentes scripta relinquimus, eiusmodi relationem transcendentalē supponat. Cetera tamen ab illa nullatenus pendent, sed absolute demonstrant nostrum intellectum præscindere, siue adhuc, siue non adhuc talis relatio. Vide, si placet, *Ouidi com. citata Metaph. punit. 8. s. 2.* fusè impugnantem medium sententiam hanc Recentiorum. In quo ego nolo immorari, quia censeo ex haec tenus a me dictis in *vniuersum*, manifeste eam ab unoquoque retundi posse. Pergo iam ad diluenda argumenta, quæ contra nostram, & communem sententiam militant.

Potissimum fundamentum sententiæ non præcidentium diluitur.

339 Potissimum, imò vnicum, iudicio etiam Adversiorum, argumentum, quo præcisiones obiectiæ non modò acriter impugnari, sed penitus etiam expugnari videntur, & quo conuicti Recentiores *supra* relati eas cum Nominalibus negant, in hunc modum formari potest. Animal & rationale sunt omnino idem re ipsa: ergo impossibile est cognosci animal, quin cognoscatur rationale: ergo, quæ cognitione cognoscitur animal, cādem rationale debet necessariō cognosci: ergo repugnat, quod animal à rationali ex parte obiecti præcindatur. Antecedens supponit ut certum apud vrosque contendentes. Consequentia autem vrgentur hoc syllogismo expositorio in primā figurā. *Hoc animal cognoscitur cognitione A: hoc rationale est hoc animal: ergo hoc rationale cognoscitur cognitione A.* Consequentia est legitima; antecedens verum: ergo & consequens. Rursus si animal cognoscitur, rationali non cognito, sequuntur duo contradictionia simul vera: ergo. Probo se qualem imprimis hac est vera. *Hoc animal cognoscitur cognitione A: sed etiam hæc est vera: Hoc animal non cognoscitur cognitione A.* Ergo. Probo minorem, hoc syllogismo in *Folio.* Nullum rationale cognoscitur cognitione A. *Hoc animal est rationale: ergo hoc animal non cognoscitur cognitione A.* Antecedens ponitur verum, ergo & consequens verum est. Dantur ergo duo contradictionia simul vera, si animal per aliquam cognitionem cognoscatur, rationali per eandem non cognito. Et quidem cum animal, & rationale, vt supponitur, realiter sint prorsus vnum, & idem, vel ex ipsis terminis apparet cum evidentia non magis posse reuera cognosci animal, & non cognosci rationale, quam potest cognosci idem, & simul idem ip-

sunt non cognosci reuera; hoc autem esse impossibile est clarum; cū sit aperta contradictio. Hoc argumentum, quod variis aliis modis recidientibus in idem formari potest, & solet, vehementer torcit præscindentes, eoque in varias solutiones distractum, examinamus singulas.

Prima est eorum, qui distinctionem virtualem in ordine ad prædicata contradictionia, etiam in rebus creatis, non verentur admittere, quæ posita, apertâ fronte ab argomento facto se expeditum dicentes animal & rationale, esti realiter sint vnum & idem, virtualiter esse duo in ordine ad cognosci, & non cognosci; prouindeque hæc prædicata, quantumvis alias contradictionia, inter se inuicem non pugnare. Verum, quā sit detestandum istud philophandi genus in rebus creatis, quā multaque ex illo incommoda, & ablura sequantur abunde confeimus *supra q. 6.* Quapropter nihil amplius contra hanc solutionem necessarium est addere.

Secunda solutio est dicentum, ut duo contradictionia physica, qualia sunt esse, & non esse, produci, & non produci, vniiri, & non vniiri, verificari possint, physicè debere esse distincta subiecta, de quibus prædicantur; ad verificationem tamen contradictioniorum intentionalium, ut sunt cognosci, & non cognosci sufficiere, quod subiecta de quibus dicuntur, distinguuntur intentionaliter, seu per rationem; qualiter in casu argumenti distinguuntur animal, & rationale, atque ita verum sine repugnativa esse potest cognosci animal, & non cognosci rationale. Sed contra primò: quia, quidquid sit modo de appellative contradictioniorum intentionalium, certum est à parte rei, & non hæc cognosci animal, quando cognoscitur: ergo si animal à parte rei idem, quod rationale est, aquæ repugnat cognosci animal, & non cognosci rationale, ac repugnat animal ipsum cognosci simul, & non cognosci. Contra secundò: quia cognitio nostra, & distinctio rationis longè diuerso sensu appellantur intentionales. Prima enim dicitur talis, quia quasi euibratur, & intenditur ab intellectu verius obiectum procul positum, quod non tollit esse eam realem, & physicam entitatem. Secunda vero dumtaxat, quia ex vi talis intentionis concipiatur ab intellectu, subindeque obiectiū in illo habet esse, cū verè, & realiter non sit. Quas duas appellations perperam confundit respondens. Etenim cū cognitio nostra, & hoc, quod est cognosci animal per illam, quid reale sit physicè existens; tametsi in sensu explicato, quid intentionale dicitur, hæc prædicata cognosci, & non cognosci, ut simul sine repugnativa veritate possint, non minorem distinctionem exposcent ex parte subiectorum, quā hæc produci, & non produci. Ex quo patet distinctionem rationis inter animal, & rationale, que non vera, sed solum apprens distinctione est, nihil magis prodest, vt possit animal verè, & realiter produci, aut vniiri, rationali non producitur, aut vniito. Contrà tertio. Quia, quo sensu dicuntur de subiectis prædicata contradictionia, eodem debent subiecta esse inter se distincta, ut talia prædicata de ipsis verificari valeant, vt *supra q. 5.* contra Scotistas arguebam. Sed si animal obiectiū à rationali præscinditur, in sensu omnino reali dicitur de animali cognosci, & de rationali non cognosci, vt constat ex dictis: ergo ut talia prædicata verificantur, realiter omnino debent animal, & rationale distinguui, nec sufficit, aut quidquam præstat distinguui per rationem, aut si realiter non distinguuntur, vt supponimus, cognosci animal, &

H h 4 non

non cognosci rationale impossibile est. Nec refert, quod alij respondent, ciuiusmodi praedicata esti realia, attamen extrinseca esse: quia etiam remanent & que extrinseca comparata ad animal solum, de quo nihilominus secundam omnes verificari nequeunt, quia animal cognosci simul, & non cognosci impossible est. Ad oppositionem namque contradictionis nihil refert, quod sint extrinseca, vel intrinseca contradictionis praedicata, dummodo sit subiectum vnum, & idem, ut vel ipsi Logici sciunt. Apud quos lex contradictionarum enunciationum amplius non poscit, quam, quod affirmat simul, & negat idem de eodem. Tum contradictionis de praedicato extrinseco necessario ferre secum annexas alias de praedicato intrinseco certissimum est; nempe his duabus, Petrus cognoscitur: Petrus non cognoscitur, annexae sunt iste. *Aliqua cognitionis Petri existit. Nulla cognitionis Petri existit.* De quo pluram loco.

³⁴³ Tertia solutio, suppositis quatuor modis dicendi per le enumeratis ab Aristot. lib. 1. Post. cap. 4. dicit. Per cognitionem de animali dumtaxat attinendi animal per se quartu modo; atque ita eti animal re ipsa, & per se primo modo sit rationale; in ordine tamen ad sui cognitionem perinde se gerere, ac si rationale non esset; codem quippe omnino modo per talen cognitionem attingeretur, etiam per impossibile re vera non esset rationale. Quemadmodum in sententia satis communi, eti cognitionis, quia Pater aeternus cognoscit se, cognitionis sit totius Trinitatis primo modo dicendi per se, at quanto modo dicendi per se solum conuerit ad productionem Verbi in quantum est cognitionis vel solum Patris, ut quidam volunt, vel Patris, & Verbi, non vero Spiritus sancti, ut docuit Valsq. ita, quod eodem modo procederet a Patre idem Verbum dato per impossibile, quod per Spiritum sanctum non cognosceret. Quo etiam pacto dici solet sensatio hominis a sola animalitate eius procedere quanto modo dicendi per se; non item a rationalitate, quantumvis haec cum animalitate re ipsa sit idem: eo, quod homo in quantum rationalis, sed in quantum animal sentit. Ceterum doctrina, quam haec solutio supponit, eamdem argumenti foliundi difficultatem patitur; inquit evidenter illam patitur: quia clarius cernitur repugnare, quod una formalitas pra alia identificata secum, sit causa per se a parte rei alicius effectus, quam, quod una formalitas pra alia identificata secum tangatur a parte rei per cognitionem aliquam, quandoquidem magis intrinsecum, magisque physicum praedicatum est esse causam per se, quam per cognitionem attingi. Itaque, si ex eo quod animal sit obiectum alicius cognitionis, cuius rationale non sit obiectum, sequuntur duo contradictiones simul vera, ut argumentum factum pretendit, quia animal & rationale re ipsa sunt idem; qui fieri potest, ut non etiam sequantur ex eo, quod animal sit obiectum per se quanto modo alicius cognitionis, cuius rationale non sit obiectum per se quanto modo; quodquidem & que repugnat esse idem simul, & non esse obiectum per se quanto modo, atque esse idem simul, & non esse obiectum, ut patet. Certa doctrina Aristot. de quanto modo dicendi, seu causandi per se cum distributione accommoda capienda est, ut latius explicabo *suo loco*. Si enim sermo sit, ut est in praesenti, de causâ per se, quæ realiter & physicè talis sit, repugnat omnino, ut aliqua formalitas sit causa per se alicius effectus, cuius etiam non sit causa per se omnis formalitas identificata

cum illa (loquo modo seclusa virtuali distinctione, quæ inter alias dumtaxat formalitates Dei reperitur, iuxta doctrinam traditam *quest. 6. iam citata*) ex opposito enim duo contradictiones simul vera sequentur aperte, nempe idem ipsum comparatione eiusdem effectus esse simul, & non esse causam per se. Si vero sit sermo de causa per se, que talis sit solum formaliter seu nostro modo concipiendi, tunc sufficiet distinctio rationis formalitatum, ut altera causa per se in sensu formalis, non item altera dicatur. Quo solum sensu potest animalitas hominis per rationalitatem dici causa per se sensacionis. Hic tamen sensus ad rem, de qua modo tractamus, impertinens est: quia & supponit obiectuum præcisionem formalitatum, & agit de rebus non prout sunt solum à parte rei: sed prout à nobis concipiuntur. Ex quo patet nihil magis per hanc solutionem, quam per alias difficultatem argumenti emolliri. De sententiâ autem commemorata Patris Valsq. & aliorum circa productionem Verbi diuini ex his eidem principiis iudicium feram in materia Trinitatis.

Quarta solutio quorundam Recentiorum est: ³⁴³ quidquid à nobis cognoscitur duplex habere esse; aliud physicum à parte rei; aliud intentionale in intellectu cognoscens, ab uno autem ad aliud non licere arguere, quia ex eo, quod animal & rationale sint idem quoad physicum esse, non sequitur debere esse idem, quoad esse intentionale; quod hoc enim cum præcisiōe cognoscuntur, diuersa sunt, atque adeo nihil verat per unam cognitionem cognosci vnum, quin aliud per eandem cognoscatur. In hanc solutionem recedit alia afferentium animal, & rationale non cognosci prout sunt in se, sed alter, quam in se sunt, atque ita bene posse esse distincta prout in mente sunt obiectus, quarnuis prout sunt in se à parte rei sunt idem. Utique hac solutio verbo tenus scopus videtur veritatis attingere, ut ex dicendis apparebit; quod sensum tamē suorum auctorum longe aberrat ab illo. Supponunt namque entitatem physicam animalis, & rationalis in se ipsa à nobis cognoscī, per cognitionēmque transferri ab statu physico ad statum obiectuum, ibique accipere illud esse diuersum ab esse, quod habet re ipsa. Quo posito, tota vis argumenti facti manet illāsa. Quoniam impossibile est entitatem physicam animalis transferri ad statum obiectuum, quin entitas rationalis, quæ est eadem pariter transferatur. Nec fieri potest, ut animal accipiat aliquid esse obiectuum, quod non accipiat rationale, cum quo physicè est idem, alias eadem contradictionis, quam obtinet argumentum, sequetur. Tum status ille obiectuum siue intrinsecum, siue extrinsecum accidit animali reali, vnde cumque proueniat illi: ergo nequit non itidem accidere rationali, quod est idem cum animali, aut sequetur eadem contradictionis: ergo animal non potest ponī sub statu obiectuum sine rationali; & consequenter neque sine illo cognosci.

Mitto alias solutiones leuioris notæ, quæ ex dictis facile reuincentur à quolibet. Omnes enim ex cogitabiles præter nostram inox exhibendam, eo ipso quod supponant obiecta per cognitionem humanam tangi in se ipsis, & non in substituto alieno, ut nos arbitramur, in id necessariò debent recidere, ut concedant aliquid praedicatum siue intrinsecum, siue extrinsecum vere, & realiter conuenire vni formalitatē reali, quin conueniat alteri re vera identificata cum illa. Pro quo semper argumentum factum recurrat instaurandum. Nam si anima-

litati

litati reali aliquid à parte rei vere conuenit sive intrinsecum, sive extrinsecum, sive physicum, sive intentionale, quod verè, & à parte rei non conuenit rationalitati reali, cum rationalitas, & anima-litas verè, & à parte rei sint idem, conficitur plāne eidem omnino proflus individualiter entitati aliquid conuenire simul, & non conuenire verè, & realiter, quod sine apertâ contradictione constare non potest. Accedamus igitur iam ad solutionem nostram.

³⁴⁵ Pro quā supponenda est tota doctrina *superius* *disp. 2. q. 3.* abunde tradita circa modum intelligendi nostri intellectus pro hoc statu. Statuimus ibi quidquid per sensus non ingrediar, ita per species alienas à nobis cognoset, vt non in le ipso; sed in phantasmate quodam sensibili, tanquam in substituto attingatur. Nihil enim non tentatum alterius, quam per speculum creaturarum, & in enigmate phantasmatum valemus in præsenti statu intelligere, *juxta Apost. 1. ad Corinths. 13.* Itaque cū primū intellectus noster vi principiorum ad aliquid concipiendum cuius non habet propriam speciem, mouetur eā quam habet, promptitudine utendi speciebus alienis obiectorum sensibilium, quas solas habet, easdemque innuneras propomodum mōdis miscendi, sive componendi phantasma quoddam obiectuum, atque ex naturā hūa sensibile pro natā occasione rei cognoscēde accommodatum sibi pro re ipsa substituit, vt sibi sit loco eiusdem rei in ordine ad cognoscendū illā quidquid notificant principia. Explicabamus hoc vtrunque *locū citato* exemplo imaginis materialis, que adeo esset solet nobis loco prototypi, vi de ea multa enunciemus, ac si esset prototypus ipse. Dicimus enim, signata imagine Alexandri. *Hic fuit Imperatorum potensissimus: maximam partem terra sibi subiecit.* Tum signata imag'ne crucis dominicae. *Ecco lignum crucis, in quo salus nostra pependit, &c.* Ad hūi ferme modum (nam simile non tenet in omni) se gerit intellectus noster circa phantasma illud, quod sibi subrogat pro re, quam apprehendere conatur, iudicans de illo, seu in illo; non tamen pro illo, sed pro re, cuius est substitutum, quidquid de ipsa iudicandū foret in ipsa, si in se per propriam speciem conciperetur; ita quidem vt assensus quantum ad suasionem, in quā potissimum vis iudicativa constitit, non in phantasma; sed in rem, pro quā illud substitutum, feratur; attingens nihilominus illud, sed non pro illo, sed pro ipsa re, quod est iudicare rem ipsam non in se ipsa, sed in alieno substituto pro ipsa apprehenso. Vide hanc doctrinam latius expositam, & multis argumentis probatam *locū citato*.

³⁴⁶ Ex qua, vt *ibi* etiam inferebam manifestē consequitur quidquid à nobis cognoscitur per species alienas, eodem omnino modo per apprehensionem apparere, sive representari obiectū intellectū nostro, quo appetit phantasma subrogatum pro illo, quin inōd cū illud in se per apprehensionem non appareat; sed phantasma loco eius, ex eo solum taliter, aut taliter appetere dicitur, quia phantasma per quod dumtaxat, tanquam per substitutum pro ipso apprehensum appetit, tali, vel tali modo obiectū representatur; phantasma autem tale representatur, & appetit, quale est in se, vnum, aut multiplex, diuisibile, compositum, magnum, aut parvum, cum hac, aut cum illa figura, &c. Sunt namque hā omnes proprietates rerum sensibilium, quibus cum à sensibīs percipi necessarium est, & phantasma illud, vt dixi, ex sua natura, & conceptu quid sensibile est,

vtpote apprehensum virtute specierum propriarum rerum sensibilium.

Hinc iam se dergit, quā ratione intellectus nos-³⁴⁷ ster præscindat obiectū; non enim præscindit, & fecit res infestiles in se ipsis, sicut neque illas in se ipsis cognoscit, sed præscindit, & fecit phantasma illud corporeum, & sensibile, quod sibi pro aliis rebus veluti efformat, quodque sibi loco carum subrogat, & substituit; phantasma autem præscindi, & diuidi cognitione nihil prohibet, cum sit in se quid corporeum, & diuisibile. A cuius subinde præscindere res ipsae, pro quibus illud supponitur, præscindit etiam obiectū cū omni proprietate dicuntur, quia, quod non per se; sed per substitutum cognoscitur, quā proprietate cognosci dicitur, eadem dicitur subire quacumque suum substitutum participat a cognitione; constat autem ex doctrinā data *locū citato* cū omni proprietate dici nos absolute cognoscere quacumque per alienas species cognoscimus, quantumvis cognitione hac, vt *ibi* monstrauimus, per substitutum fiat modo proposto. Cetero-quin res ipsa infestiles in se cognitione præscindi impossibile est, vt argumentum factum, me quidem iudice, comincit, & ex dicendis *q. 11. ampliū* constabit. Modo, vt ad illud pro re præfensi in forma respondam, & replicas, que fieri potuerat, pariter diluam.

Prænoto id, quod perdocte obseruauit P. Suarez ³⁴⁸ *disput. 2. Metaph. scīt. 2. n. 21.* voces, quibus ad res significandas utimur, eodem modo se habere comparatione earum, ac se habent circa easdem concep-tus nostri formales, seu cognitiones. Quippe vo-cibus utimur ad explicandum, quod concipimus, ac non prout in se est, sed prout ex parte obiectū nobis apparet. Neq; enim fieri potest vt voces significant nobis res prout sunt in se; aut imponantur à nobis ad illas ea ratione significandas; quando nos eadem res non possumus ut sunt in se percipere. Igitur si-cut nostræ mentis cognitione, pro quā vox subrogatur, dumtaxat cognoscit rem insensibilem per substitutum, nimirum per phantasma sensibile, ita vox ipsa rem eamē per idem dumtaxat substitutum significat, ita, quod eius significatio ad phantasma sensibile terminatur, non quidem pro phantasmate ipso; sed pro re, cuius loco est. Quo fit, vt voces eisdem induant proprietates, quas cognitiones; multiplicantur enim pro multitudine conceptum obiectuum, danturque varia nomina eidem rei indiuisibili pro varietate obiectuarum formalitatum eius oriunda à varietate phantasmatum ad cognoscendam illam substitutum, &c.

Ex his ad argumentum positum *numer. 339. ref.* ³⁴⁹ pondere distinguendo maiorem. Hoc animal cognoscitur in se ipso cognitione A, nego. Cognoscitur in phantasmate substituto, concedo. Deinde minorē. Sed rationale est animal in se ipso, & à parte rei, concedo, in phantasmate substituto, nego; & nego consequentiam. Paterque ad syllogismum secundum propositum in argumēto. Est dicere. Per cognitionem animalis attingitur phantasma quoddam, loco entitatis realis hominis, ita quae entitas subinde cognoscitur in quodam phantasmate distincto ab eo, quod pro eadem entitate attingitur, & in quo ipsa cognoscitur per cognitionem rationalis. Ex utroque autem coalefecit tertium, sub quo dicitur cognosci homo. Quod, qua ratione fiat, paucis accipito ex pluribus, quae *disput. 2. quest. illa 3. scripta relinqui*mus:

Experitur

350 Experitur quis sensationem nascentem ab entitate hominis eminus visam, ex qua sensatione lumine discursu, quo pollet, infert eiusmodi entitatem principium lenitationis esse, quod est esse animal; quoniam vero ad id inferendum speciem propriam principij sensacionis, non habet, utens alienam, phantasma quoddam sensibile subrogat, quod sibi est loco principij sensacionis, & in quo subinde tanquam in substituto tale principium sensacionis cognoscit. Et quia sensatio, qua rationis sub experientiam cadit, solum notificat quantum est ex le entitatem, a qua nascitur, esse causam sui, non amplius; ideo phantasma illud vi talis notificationis conceptum dumtaxat & concipienti substitutio principium sensacionis, non amplius. Quo sit, ut in illo dumtaxat posit iudicare intellectus entitatem illam procul visam esse animal, ignarus prorius an sit homo, vel brutum. Quod tamen esset impossibile, si intellectus non inphantasma substituto; sed in ipso attingeretur tale sensacionis principium; nam dato, quod in eo etiam casu sensatio, si eodem pacto conciperetur, idem, quod modò, notificaret, quatenus est ex se, tamen intellectus nequiret aliunde non tangere, quidquid realiter esset tale principium sensacionis, scilicet, quia nequiret praescindere, sicut dato, quod creaturae tanquam notificant quantum est ex le Deum ut unum, intellectus diuinus ex ipsis creaturis inductus, nequirit aliunde non cognoscere Deum ut unum, quia nimis praeclarus non est, ut dicimus, *in tunc de scientia.*

351

Dixi selenitatem solum notificare, quantum est ex se entitatem, à quā nascitur, esse principium sui; non, quod potem fieri posse, ut conexio per quam sensatio inducit ad cognoscendum suum principium, determinat respicere solam formalitatem principij, & non alias identificatas cum illa, id enim repugnat, quia sequeretur respicere, & non respicere idem. Quod est contradic̄tio; sed quia sensatio, quā ratione sub experientiam cadit, solūm concipiatur connexa cum aliquā causā sui, quæcumque illa sit. Proindeque amplius non exigit prout ita concepta, quām, quod sit principium sui illud, à quo nasci conceptum in ordine ad mouendum, determinandum intellegūt, vt illud intelligat, adeo ut eodem prorsus modo mōueret, siue determinaret, eis illud, à quo nasci cernuntur amplius, quām principium eius non esset, aut alia prædicta distincta ab iis, quæ re ipsā habet, habet. Pergat iam ille, & experietur in illā entitate, quam procul viderat ratiocinationem. Ecce pariter inferat esse eam principium ratiocinandi, subrogato alio phantasmati diuerto a priori pro tali ratiocinationis principio, ex quibus duobus phantasmatibus apud ipsum obiectū coalescit homo. Et hic est modus, quo intellectus noster paulatim, & per partes, atque adeo præcindendo obiectū intelligit, miro profecto Opificis summi Dei artificio.

352. Obscurare tamen oportet insuper maioris explicationis, atque vniuersalitatis gratia, duplex esse genus principiorum, quibus inducimur ad cognoscendum cum precisione vnam formalitatem praeterea. Alia enim sunt principia doctrinalia; alia naturalia. Doctrinalia sum potissimum verba sive prolati; sive scripta, & vniuersum qualibet alia artificialia signa, quorum significatio ab arbitrio hominum pendet. Naturalia autem voco cetera quacumque natura sua intellectum nostrum ad aliiquid sive apprehendendum, sive iudicandum indu-

cunt. Quæ quidem principia valde, quod ad rem attinet, inter se differunt; nam doctrinalia supponunt præcisionem iam factam per ipsam significationem artificalem, quam habent, aut certè per cognitionem prætium; non vero inducunt ad eam faciendam, cum significant res, non prout sunt in se ipsi, sed prout sunt obiectu in mente hominum, ut dicebam agens de vocibus *num.* 148. in mente autem hominū iam supponuntur res præcisæ, vel nō præcisæ. Quocirca de principiis his doctrinalibus nihil est amplius, quod ad propositū dicamus. Principia verò naturalia reuera inducunt intellectū nostrum ad præcisions efficiendas supposito modo cognoscendi, quem pro præfenti statu habet. Sed quomodo inducunt? Dico vniuersē cum notificant quantum est ex se vnam formalitatem præ reliquis. Notificare autem principia quantum est ex se vnam formalitatem præ reliquis, non est tribuire illi formalitati prout est a parte rei aliquam denominationem præ reliquis, aut illam in se ipsa præ reliquis aliquo respectu recipere; hoc enim seper est impossibile ab argumentum factum. Sed est ita mouere intellectū ad subrogandum tale phantasma pro tali re, vt codem modo, & ad eamdem subrogationem mouerent, etiam si talis res amplius non esset reuera, quām dicta formalitas, siue talis subrogatio per simplicem apprehensionem prætium ad iudicium fiat semper, vt ego autumo, de quo *suo loco*, siue fiat per iudicium ipsum, quod non interest ad rem. Ita enim subrogatione facta tota illa res apud cognoscētum amplius non est vi eius cognitionis, quam illa formalitas; quidquid sit amplius in se se. Tunc autem subrogatio fit dicto modo, quando intellectus prout talibus principiis instrutus ad illam faciendam non dependet ex eo quod res, pro qua subrogatur phantasma, sit aut non sit amplius in se, quāma ea formalitas, quæ per illud cognosci dicitur: eo quod eiūmodi principia, atque adeo potentia proxima intellectus ad talem subrogationem faciendum dumtaxat petunt, quod talis res sit talis formalitas, non amplius; sic ipsa, vel non sit in se identificata cum aliis, De quo talis potentia, taliaque principia non curant. Quod est effi illa naturā sūa ex le notificativa vniuersi talis formalitatis præ aliis in phantasmate substituto.

Ecce regulam vniuersaliter determinantem, 333
quando principia mouentia, sive excitantia intel-
lecentum ad substituendum aliquod phantasma sensi-
bile pro re insensibili solam notificant, quantum
est ex vnam talis rei formalitate praे reliquis,
sub quā regulā tam comprehenduntur casus, in
quibus formalitas cognoscenda per talem phantasmatis
substitutionem pertinet ad consequens obie-
ctuum ex aliquo antecedente inferendum ē quo-
rum numero est casus, quem pro exemplo verba-
mus de animali præcisū cognito, quām casus, in
quibus formalitas cognoscenda ad antecedens per-
tinet obiectuum, ex ipsis terminis iudicandum.
Quā autem ratione in speciali, & quorum princi-
piorum virtute fiant substitutionesphantasmatum
ad cognoscenda tum principia scientiarum, tum
ipsarum consequentia obiectua *superiori* diff. 2.
quest. 3, sive explicatum est, vbi ad rem plura.
Hac modō satis sit indicasse pro diluendis iis, que
contra doctrinam nostram possunt opponi.

Primum enim poterit aliquis obiciere. Præciso-⁵⁵
nem, quam nos adstrinximus, reuerat non esse obie-
ctivam, aut certe non esse præcisionem vñus for-
malitatis ab alia identificata cum illa, de qua est
contro

controversia, quandoquidem phantasmata illa, in quibus, iuxta doctrinam nostram, præciso fit, nec sunt formalitates obiecti veri, quod in ipsis cognosci dicitur, nec sunt inter se identificata, sed re vera disflinta. Respondeo tamen præcisionem, quam nos adstrinximus, imprimis planè esse obiectuum, siquidem omnino ex parte obiecti habet, quod & partibus distinctum, & ex eisdem compositum representatur, ac appareat, cuiusque saepe aliqua pars, ignoris aliis, innocentia. Deinde etiam præciso formalitatem inter se identificatarum dici debet, non quidem, qua tales formalitates in se ipsis præcisæ sint, sed, quæ sunt præcisæ in phantasmatis, in quibus tantum in substitutis nesciunt. Nam ea ratione præcinduntur, quæ cognoscuntur, nec aliter præscindi debent, quam ut ea proprietate, quæ dicuntur obiecta cognita, eadem etiam dicantur obiecta præcisa. Præterea per huiuscmodi præcisionem totum, quod est de re in præsente controversia, componitur, quidquid sit de modis loquendi; nempe, quod & ea, quæ realiter sunt vnum, plurificata nobis apparent ex parte obiecti, & in re simplici aliquid cognosci, & aliquid indistinctum ab illo ignorari possit a nobis, ut experientia monstrat, & tamen ex his duobus nulla contradicitione sequatur.

355 Dices non posse sine contradictione fieri, adhuc supposita nostra doctrina, quo vnum cognoscatur, & alterum ignoretur identificatum cum illo; atque adeo nec per illam expediri controversia difficultatem, quæ in hoc postissimum puncto posita est. Unde argumenta omnia, quæ nos contra Adversarios cognoscimus circa tale punctum, in nos ipsos eadem vi retorqueri posse. Assumptum probare potes; primo, quia dum in illo exemplo de entitate hominis unius visi intellectus ad iudicandum esse eam animal substituti sibi phantasma animalis, sive principij sentiendi, pro vero, & reali animali subrogat illud: ergo illud itidem subrogat pro vero, & reali rationali, quod vere, & realiter idem cum animali reali est: ergo sub cognitionem animalis, quæm quilibet illa est, non potest non eodem modo cadere rationale: ergo non præcinduntur. Secundò. Animal reale cognoscitur in illo casu, sive dicatur cognosci per substitutum, sive aliter, quæm in se est, sive quomodolibet. Sed animal, & rationale sunt idem: ergo rationale per eandem cognitionem, eodem modo debet cognosci. Tertiò. Id, quod intellectus intendit concipere per utrumque phantasma animalis scilicet, & rationalis, quando utrumque sibi substituit, est vnum quid, & indiuīsum: ergo tantumdem concipit de entitate reali per vnum phantasma, quæ per utrumque: ergo quando accedit secundum, nihil nouum cognoscitur de entitate reali, quod non fuerat cognitum per primum, & consequenter per primum solum tota entitas realis cognoscitur, quin aliquid eius ignoretur cognoscendum postmodum per secundum. Quartò. Eatenus dicitur entitas realis cognosci, quatenus cognoscitur phantasma, quod subrogatur loco illius. Sed phantasma animalis subrogatur pro tota, & eadem omnino entitate, quia ante subrogationem entitas quid profrus simplex, & indiuīsum est. Ergo, quia ratione cognoscitur entitas, ea ratione non potest non cognoscari tota tam per phantasma animalis, quæ per phantasma hominis.

356 Vrgentia hac fortasse, & efficacia contra nos aliquibus videbuntur obiecta; sed ea tamen in doctrina nostra verissimam solutionem habent, & solidam. Pro qua nihilominus penetranda, ac peni-

tus percallendâ solertia, & acumine opus est, quia materia ipsa est subtilis, & valde implexa. Ad pri-
mum itaque, concedo antecedens, nempe in illo ca-
su subrogare intellectum phantasma animalis pro
vero, & reali animali; & distinguo primum confe-
quens: ergo & subrogat pro rationali reali indu-
ctus principio notificante, quantum est ex se solum
animal, concedo; inductus principio notificante iti-
dem rationale, nego; & nego reliquias consequen-
tias. Quoniam eo ipso, quod intellectus ad subro-
gandum phantasma pro totâ illâ entitate, quam
procul videt, mouetur sensatione notificante quan-
tum est ex se dumtaxat principium sentiendi, iuxta
doctrinam paulò ante statutam; tota illa entitas tali
intellectui amplius non est in tali phantasmate, quam
principium sentiendi, sive animal, phantasmaque
ipsum non aliter illam referri, quam si dumtaxat esset
animal, eodem quippe modo referret illam, eti re
verâ amplius, quam animal non esset. Quo fit, ut
falsum sit absolute sub cognitionem animalis eodem
modo cadere rationale, ac ipsum animal; non, quod
entitati reali, animalis conueniat à parte rei modus
aliquis adhuc extrinsecus, qui non conueniat enti-
tati rationali, id enim repugnat: sed, quod tota enti-
tas hominis respectu intellectus in eam posito ni-
hil est amplius, quam animal in phantasmate sub-
rogato pro illâ. Vnde rursus efficitur, ut intellectus
iudicans eam animal esse; ignorare nihilominus
possi an sit rationalis, vel secus, donec succedat
aliud phantasma in quo ipsamet ut rationalis, sive ut
principium ratiocinandi representetur.

Hinc ad secundum, concessa maiori, nempe co-
gnosci animali in suo phantasmate ut in substituto;
distinguo minorem. Sed animal, & rationale sunt
idem in se ipsis, concedo: sunt idem in phantasmatis
substitutis, nego; & nego consequentiam, ni-
mum per eandem cognitionem, eodemque modo
debere rationale cognosci, ac cognoscitur animal.
Quoniam cum quidquid cognoscitur per cognitionem
animalis apud cognoscentem solum sit animal,
dici non potest per eam cognitionem eodem modo
cognosci rationale, utpote, quod apud cognoscen-
tem aliud quid est ab animali nullatenus taetum per
animalis cognitionem, quidquid sit de eo, quod iunt
à parte rei in se. Hoc enim ipso, quod non cognoscuntur
prout sunt in se, sed prout sunt in substitutis,
in substitutis itidem ignorantur; atque ita sicut
simpliciter est verum, posita cognitione de animali
cognosci animal reale, eti hoc non in se, sed in sub-
stituto animalis cognoscatur: ita quoque simpliciter
est verum, non stante cognitione de rationali,
ignorari rationale reale, eo ipso, quod ignoratur, seu
non cognoscitur in substituto rationalis. Hoc enim
nihil aliud est, quam per cognitionem de animali,
ita eam entitatem cognosci, ut apud cognoscentem
solum sit animal, non vero rationalis, qualis esset
si cognosceretur insuper per cognitionem de ra-
tionali.

Ad tertium pariter distinguo antecedens. Id, quod
intellectus intendit concipere per utrumque phan-
tasma, animalis scilicet & rationalis, est vnum quid,
& indiuīsum in se, concedo; in phantasmatis, nego.
Deinde distinguo primum consequens. Ergo tantumdem concipit intellectus de entitate reali
per vnum phantasma, quæ per utrumque in ipsâ
entitate, nego suppositum; quia entitas realis
ab intellectu non concipitur in se ipsâ. In phan-
tasmatis, ubi ea verè concipiuntur, nego consequen-
tiam: quia plus est apud cognoscentem entitas illa
in utroque phantasmate, quæm in uno, cum in

vno

vno solum sit animal, in utroque animal rationale. Vnde tandem dicit nego similiter secundum consequens. Ergo quando accedit secundum phantasma, nihil nouum cognoscitur de entitate in se ipsa, nego suppositum, in phantasmate nego consequentiam: quia accedente secundo phantasmate, iam illa entitas in ipso rationalis appetere cognoscit, apud quem antea solum animal erat. Ex quo patet per adiumentum secundi phantasmatis aliquid de entitate cognosci, quod antea ignorabatur penitus; quia neque cognoscitur in se, neque in phantasmate primo; in quo solum cognoscitur id, quod in ipso erat entitas cognoscendi, erat autem non animal simul, & rationalis, ut in seipsa est, sed solum animal. Ut hinc perspicias obiter, quam e communione omnium, ac veluti a natura infinita opinione nostra doctrina est vulgo dicentium intellectum nostrum pro hoc statu cognoscere alterum, ac sunt in se ea, quae per species cognoscit alienas. Quid namque aliud est entitatem hominis esse cognoscendi in phantasmate dumtaxat animal, cum in se sit animal rationale, nisi tam apparere cognoscendi, atque adeo ab illo cognoscendi alterum, quam in se ipsa est?

359 Ad quartum denique concedo etiam cognoscendi entitatem, quatenus pro illa cognoscitur phantasma loco ipsius iubrogatum. Concedo etiam phantasma animalis pro tota entitate in se individua submargari; non tamen utcumque, sed mouente ad id principio notificante ex se dumtaxat talam entitatem esse animal, iuxta imper dicta. Nego vero ex his sequi, quia ratione cognoscitur entitas, eadem debere cognoscendi totam, tam per phantasma animalis, quam per phantasma hominis: quia cum non cognoscatur in se ipsa, sed in phantasmatis, id solum de entitate cognoscendi dicitur, quod ipsa entitas est in phantasmatis comparatione cognoscendi, ex vi substitutionis, sive subrogationis eorum. Et quoniam in phantasmate animalis, tota ipsa entitas amplius non est cognoscendi, quam animal: in phantasmate vero hominis insuper rationale est; conficitur, per phantasma animalis minus cognoscendi de entitate, quam per phantasma hominis. Per primum namque solum scitur tam entitatem esse animal, per secundum esse insuper rationale. Quod est per cognitionem terminatum ad primum praescindit animal a rationali, atque adeo etiam ab homine.

360 Quorum omnium ratio a priori est. Quia hoc ipso, quod intellectus noster rem non in se; sed in substituto cognoscit, id solum absolute, & simpliciter cognoscere dicitur, quod res apud ipsum in substituto est obiectum, quidquid si amplius in se se: In substituto autem id tantum est res apud cognoscendum, quod ex se notificant principia ad cognitionem determinantia. Vnde, quoties principia ex se vnicam rei tantum formalitatem notificant, vnicam tantum rei formalitas cognoscitur in substituto vi eorum, non item reliqua: quia tunc res comparatione cognoscendi perinde se habet omnino, ac si eam vnicam dumtaxat formalitatem, non amplius haberet in se.

361 Quia cum ita sint, iam facile erit vnicuique, quilibet alia huiusmodi, si forsitan opponantur, diluere. Cetera vero, quae opponi possunt contra fundamentum, quo nimirum, de modo nostro cognoscendi per phantasma sensibilia loco obiectorum substituita, satis, superque complanata sunt *supra disputatione 2. quest. 3.* Cuius hypotheses de modo intelligendi nostro omnino pro re praesenti sunt recolenda; mirum enim est, quanta coherentia ex doctrinâ ibi tradita tum alia multæ difficultates

complanentur, tum maximè praesentis resolutio natatur. Quia quidem eo mihi minus de facilitate suscepcta est, quod magis dependet ab illa doctrinâ iamdudum à me excoxitâ, & stabilitate, antequam de obiectu praescionibus, deque hoc strictissimo earum nodo soliendo capitem meditari. Porro, quia circa praescionem animalis, & rationalis exempli causa dicta sunt, ceteris quibusque formalitatem praescionibus tam in diuinis, quam in creaturis sunt applicanda. Ex quibus iam etiam appetere, quomodo argumenta, quibus nos Aduerarios torrimus, nullatenus in nos retorqueri valent.

Cetera non praescidentium argumenta soluuntur.

Tam levia sunt cetera, quae contra obiectuum praesciones opponi possunt, comparatione eorum, que stant pro ipsis, ut nisi argumentum potissimum, in cuius solutione ante hac dissentit fuisse, obflaret, nequam aliis permoti fuissent Recentiores ad praesciones obiectivas, tot experientias refragantibus deferendas. Quod bene vidit Ouedo *cont. 4. Metaph. punct. 8. citato*, duma reiectis reliquis argumentis, que contra praesciones inferunt Hirt; dumtaxat in praedicto potissimum nititur ad illas negandas.

Arguit itaque Hirt. 1. *disp. 6. Metap. §. 106. 361* Distinctio rationis non est in obiecto, sed in intellectu; est enim ipsiusimus intellectus actus: ergo praescio conceptum non se tenet ex parte obiecti, sed ex parte actuū intelligendi. Nego antecedens: quia ex diversitate actuum intelligendi praescio nulla potest nasci distinctio rationis, nisi insuper ex parte obiecti distincti apparet, sive represententur conceptus, qui alias in se reip̄a sunt idem; vt constat ex dictis in hac q. praeferim *an. 265*.

Secundò arguit §. 109. Animal ante cognitionem non est aliud a rationali: ergo nequit cognosci aliud a rationali: ergo neque praescindit ab illo. Concessio antecedente, distinguo conseq̄ue: nequit cognoscendi aliud a rationali, si cognoscatur ut est in se, concedo. Si cognoscatur ut a nobis cognoscitur aliud, quam est, sive in alio, tanquam in substituto, nego: & nego secundam consequentiam.

Tertio §. 122. arguit Hirt. autoritate sancti ram Basilij, & Anfelmii, qui videntur assertere ea, quae mente diuidi, aut separari possunt, re ipsa quoque esse separabilia facta a Deo. Ergo a contrario, que re ipsa indivisibilia sunt, non possunt mente separari, aut praescindi. Verum argumentum hoc, si quid probata, probat utrum hos Patres omnem negare distinctionem rationis inter obiecta realiter identificata, sive ea ex parte obiecti, sive ex parte actus esse dicatur, cuius discriminis ne minuerint ipsi quidem. Id, quod praeferim per se ferre videntur verba Ansel. in *Prosel. cap. 18.* ita cum Deo loquente. *Imò tu es ipsa unitas nullo intellectu divisibilis.* Aut nullo modo per nostram rationem distinguiri, quae realiter idem sunt, alienum est a sententia certissima, non solum Theologorum; sed etiam Patrum, ut vidimus q. 8. Respondeo ergo Basiliū, & Anfelmum intelligendos esse de separatione, sive divisione mentali facta per iudicium firmum, & verum, quo quis non tenere, sed verè iudicet unum non esse alterum, aut alterum sine altero manere posse; non vero de separatione, aut divisione non iudicata, sed apprehensā solum inter formalitates eiusdem entis, in qua distinctio rationis, & obiectiva praescio posita est. Et quidem dumtaxat

taxat voluisse Anselmum omnes perfectiones diuinæ realiter esse unum, & idem, ut ipsum explicat Valsquez 1. part. disput. 116. cap. 4. verba quæ subiunxit, declarant. Ergo vita & sapientia, & reliqua non sunt partes tui, sed omnia sunt unum. Quam autem Basilius pro nobis sit ex verbis eius relatis *suprà num. 271* constat. Iam vero, dum propter sola verba Anselmi relata absolute pronuntiat Hurtad. §. 126. contra Sanctorum doctrinam esse præcisions obiectiua admittere in Deo, ponderasne vtique debuit, iuxta argumentum à nobis factum *suprà à num. 265*, quam ex græ absque obiectiua præcisions, retentæ proprietate verborum, possit defendi distinctione rationis, quam Concilium Florent. & omnes Patres unanimiter adiungunt in Deo. Quod si Concilia, & Patres dum distinctionem rationis ponunt in Deo, ne meminirent quidem an illa sit, vel obiectiua præscindendo, vel aliter; vt §. 156. dicit Hurt. quæ iure Basili. & Anselmi. Specie solùm tenus eamdem distinctionem negantes præcisions obiectiua meminisse dicuntur?

³⁶⁶ Quartò insuper argumentatur Arriaga *disputat. illa 5. Logica numer. 31.* Cognitio intuitiva non præscindit, vt Thomistæ fatentur: ergo nec abstractiua. Concessio antecedente, nego consequentiam, quia cognitio intuitiva tangit obiectum, vt est in se, abstractiua vero aliter quam est in se, & vt appareat in substituto. Quo sit, vt hæc præcisia esse possit; illa vero non item, vt constat ex dictis.

³⁶⁷ Quintò arguit idem *num. 32. & 38.* Ideo dicitur cognitio abstractiua præscindere, quia per ilam ita cognoscitur obiectum, vt non possit reddi ratio de omnibus prædicatis; sed id ipsum evenit in cognitione intuitiva coloris eminus visi non discernente, quis color ille sit; & tamen hæc non est præcisia: ergo absque fundamento idoneo adstruuntur præcisions. Respondeo ex doctrinâ tradita *suprà a.n. 309. quoties*, quis ita obscurè videt colorem, vt nequeat eius intellectu vi talis visionis diudicare, quis ille color sit; cùm tamen clare iudicet obiectum vulum esse colore, esse accidens, esse ens, &c. huiusmodi iudicia sine vnu specierum alienarum ab intellectu nequam fieri: quibus interpositis, iam non est, vnde repugnat præcisia obiectiua. Itaque in huiusmodi casibus per apprehensionem intuitivam immediata orundam à sensibus totum, quod re ipsâ est obiectum, apprehenditur ab intellectu, sicut & à sensu absque vñâ præcisione: inde tamen progradientur intellectus ad iudicandum abstractiua, vel discursu facto, vel aliter, quidquid iudicet de obiecto appreheenso: quo sit, vt bene possit iam præscindere aliqua prædicta eius ab aliis. Quod, quâ ratione sit, minutius explicatum est *suprà disputatione 2. quest. 3.*

³⁶⁸ Sextò arguit potest ex ipso Arriaga *num. 42.* prot. vt ipse rursus argumentatur 1. part. *disputatione 9. citata num. 4.* Rusticus cognoscit hominem, & nescit an sit animal rationale; & tamen apud omnes est certum conceptum obiectuum definitio-nis, & definiti esse idem omnino, nec posse definitum à definitione obiectius præscindi. Ergo male arguant præscindentes. Videns animal à longè ignorat an sit rationale: Ergo præscindit obiectiua animal à rationale. Noto primò, vt respondam, ex doctrinâ *suo loco fusiis trahendâ*, definitionem aut posse dari per partes intrinsecè constituentes definitum vel metaphysicè, vel physicè;

Pharus Scient. Tom. I.

aut per passiones ipsi adiacentes, vel metaphysi-cè vel physicè. Noto secundò fieri posse vt quis, aut præ nimia rusticitate, aut alia de causâ, auditis verbis, non apprehendat eum conceptum obiectuum, quem illa significant; sed aliud quidpiam. Hinc respondeo accidere posse primò, quod, quis cognoscens definitum dicat se ignorare definitionem obiectuum, non, quod illam re verâ ignoret; sed, quod putet per definitionem vocalem aliud quidpiam significari. Secundò, si definitio data sit per passiones definitio adiacentes, bene potest fieri vt quis cognoscens definitum, re verâ ignorare definitionem; hoc tamen casu, si passiones sunt metaphysicæ, præcisions faciet obiectuum. Sic apprehendens hominem conceptu entis sue substantia habentia, talem externam figuram, vt plerumque apprehendunt rusticci, bene poterit præcindendo obiectiua aut ignorare, aut non adiungere an sit animal rationale. Tertiò, si definitio data sit per partes physicas definiti, bene etiam poterit, cognito definito, definitio ignorari, sed cum præcitione obiectiua à predi-cato distinctionis positiva ipsarum partium, iuxta doctrinam iam alias datam in simili. Quartò denique, si definitio data sit per partes metaphysicas definiti; tunc, qui definitum adæquatè cognoverit, nequibit definitionem ignorare: quia in tali casu idem est formaliter definitum, & definitio ex parte obiecti, dumtaxatque differunt penes confusum, & distinctum earumdem formalitatum conceptum, iuxta dicenda postmodum. Et hic est casus, in quo loquuntur Autores, cùm communiter assertur definitum & definitionem ex parte obiecti non distinguere formaliter. Ex quibus patet per argumentum factum nihil adferri contra nos.

Septimò denique, & fortasse urgentius potest ³⁶⁹ opponi. Si ex parte obiecti à nobis præscinduntur formalitates, necessariò sequitur esse eas ex suo conceptu aliquid pro ipsius chimericum, & impossibile. Ergo neutiquam dicendas sunt ex parte obiecti à nobis præscindendi. Consequentia est bona, quia dici non potest sapientiam Dei, iustitiam, omnipotentiam, &c. Tum animalitatem, & rationalitatem hominis esse conceptus chimericos, & impossibilis, vt patet. Probatur igitur antecedens. Quia cùm à parte rei sapientia diuina idem prorsus sit cum iustitia, hoc ipso, quod ego concipio sapientiam à iustitia distinctam, non concipio veram sapientiam diuinam, que re ipsâ est, sed aliam fictitiam. Dici enim nequit distinctionem dumtaxat fangi, extrema distincta non item. Quoniam distinctione positiva extermorum, de quâ sermo est, & à quâ habent extrema distincta esse plura, sive re ipsâ, sive obiectiua in mente, nihilo prorsus differt ab ipsis extremissimis enim ipsis, & non per aliud superadditum, sunt sic distincta quævis extrema. Ergo repugnat huiusmodi distinctionem esse fictitiam, & non esse extrema fictitia; quin imò esse tales distinctionem fictitiam, & esse fictitia extrema distincta idem formalissime est. Hoc argumentum mihi demonstrat vniuersè esse impossibilem veram distinctionem rationis (qualis solùm est obiectiua, vt in superioribus ostendi) inter formalitates realiter identificatas, si obiecta in se ipsis, & non in substitutis alienis, per cognitionem attingantur. De quo succederet sermo *infra q. 12.* Quemadmodum si in dictis substitutis cuncta insensibilia non tangimus, pro certo habeo omnes conceptus vniuersales prorsus esse chimericos, de quo *alibi*. Quocirca huiusmodi argumentum

potius confirmat meam doctrinam, quam illam impugnet, iuxta quam in proprio est eius solutio. Respondeo itaque lapientiam, & iustitiam diuinam verissimas formalitates esse ex conceptu suo, etiam si nobis obiectiu disticta appareant, quia cum in se non cognoscuntur sed in substitutis, neque in se, sed in substitutis ipsis representantur nobis distictae, nihil autem vetat esse in substitutis, prout sunt obiectua in mente disticta ea, que in scipis, prout sunt a parte rei, sunt idem. Etenim cum sapientia, & iustitia apud cognoscentem sint obiectua in substitutis aliud ab eo, quod sunt in se (nam hoc est, ut semper notauimus, alter, quam in se sunt, cognosci) bene possunt esse apud cognoscetem obiectua distictae, eti a parte rei in scipis sunt unum, & idem. Quod fieret, si in se, & non in substitutis cognoscerentur, tunc enim, si vere ipsa cognoscerentur, id ipsum, & non aliud deberet esse in mente obiectua ab eo, quod sunt in se, nequicunque proinde esse obiectua in mente distictae, quandoquidem in se sunt idem. Quomodo autem per substitutum aliena per se nobis representantur vere nihilominus res in se non tactae cognoscantur: eo quod illa esti per se, non tam pro se, sed pro ipsis rebus apprehenduntur, diffusus explicatum est supra disp. 2. q. 3. citata. Mitto alia leuiora, que opponi possunt, aut etiam solent, & ex dictis, atque dicendis facile ab unoquoque poterunt dilui.

Consectaria quædam doctrinæ in praesenti quæstione traditæ.

Consectarium 1.

In iis, que per species proprias, atque adeo per se, & in se, non vero per substitutum, in substitutis cognoscuntur, neutiquam locum habet præcisio obiectua.

Quia, que in se ipsis cognitione attinguntur, non possunt non tangi eodem modo, quoad omnia, que re ipsa sunt, ut probat haud dubie potissimum non præcidentium argumentum propositum n. 339. De quo plura q. 11.

Consectarium 2.

Distinctio rationis, quæ per intellectum nostrum formalitates realiter identificatæ distingui dicuntur, re vero ex parte obiecti se habet, neque alia est a distinctione phantasmatum, que pro ipsis formalitatibus, sive pro re, cum quæ sunt idem, modo explato subrogantur.

Nisi, quod respectu phantasmatum realis potius, quam rationis dicenda videtur, quatenus phantasmatum ipsa entia quædam realia possibilia sunt realiter inter se diversa, respectu vero formalitatum, que ab illa denominantur distinctæ, distinctio rationis dici debet, non quideam ficta, sed supposititia, iuxta doctrinam traditam supra disp. 2. q. 3. vbi ad rem plura videnda sunt. Quomodo autem præter huiusmodi supposititiæ distinctionem alia insuper omnino ficta inter formalitates præcisas possit excogitari ibidem docuimus, & iterum in hac disp. q. 8. vbi etiam posuimus similem distinctionem rationis suppositiæ pro arbitrio solum rationis fabricari posse per subrogationem plurium phantasmatum, in quibus idem omnino obiectum multiplicatum representantur, tamquam casu nulla erit præcisio formalitatum obiectiva, ut iam iam explico.

Consectarium 3.

Vt quælibet res in plures formalitates præscindi obiectiu dicatur, non facit est, quod pro illa plura phantasmatu subrogentur; fed insuper est necessarium ut certus modus subrogationis interueniat.

Etenim si singula principia, que mouent ad subroganda pro eadem re plura phantasmatu, quantum est ex se tendunt ad duosum quod in tali re notificandum, tunc in singulis phantasmatibus aliquid rei; non vero tota cognosci dicitur: fitque subinde circa ipsam obiectua præcisio. Ita evenit, cum per senationem vilam deprehendit intellectus esse animal id, quod videt sentire; & rursus per rationalem deprehendit partem id ipsum esse rationale. Sensatio quippe tantum notificat ex se animal; ratione tantum rationale, iuxta doctrinam datam supra a numer. 350. Quo fit, ut per primam cognitionem pars tantum illius rei, per secundam autem pars altera cognoscatur, per utramque vero simul res ipsa, quasi coalescens, sive composta ex ipsis duabus partibus repræsentetur. Quando vero ex vi singularium principiorum, unde plurimum phantasmatum pro eadem re subrogatio provenit, idem ipsum in tali re notificari intenditur: tunc non obiectua præcisio, sed eiusdem rei, aut formalitatis vel diversa concepcionis, vel multiplicatio contingit. Diversa quidem concepcionis, si singulatum, & successivè talium phantasmatum subrogatio fiat; multiplicatio autem si simultanea, & pro eadem mensura. Sic cum animam Domini Petri modis per speciem cuiusdam flamme, modis per speciem cuiusdam nebulae pro arbitrio concepio, nihil ex parte obiecti præscindo; sed idem ipsum adaequate diversis modis apprehendo. Cum vero eamdem animam vel sub eisdem, vel sub aliis phantasmatibus simul in diversis locis existentem aspicio, non una; sed multiplex mihi representatur. Quo casu sine obiectua præcisione distinctio illa rationis ratione facilius efficacius mentionem faciebam numer. precedent. Ex quibus pates distinctionem rationis ex parte obiecti se habentem, prout debet, iuxta dicta a numero 265. alteram præcisiam, alteram non præcisiam esse, quarum prima rationis ratione facienda, secunda vero rationis tantum ratione facilius est. Quomodo autem subrogatio phantasmatum alia primaria sit, alia secundaria, abunde explicatum est supra disp. 2. q. 3. Utrum autem absque subrogatione phantasmatum ab iis, qui per proprias species cognoscunt, aliqua distinctio rationis effici posse, quæst. 12. determinabitur.

Consectarium 4.

Præcisio obiectiva duplex est. Aliam appellant negatiuam, aliam positivam.

Negativa dicitur, quando conceperat aliquam rei formalitate, reliqua penitus ignorantur, sive non concipiuntur; ut quando de entitate procul visa cognoscere animal, ignorans an sit rationalis. Positiva autem vocatur: quando concepsis simul duabus, aut pluribus eiusdem rei formalitatibus, qualibet a reliquis ex parte obiecti præcisa, sive distincta representatur. Ego vero vniuersaliter arbitror debere fieri hanc divisionem, ut magis scientifica fiat. Dico itaque, sicut distinctio realis alia est absolute existens

re ipsa, quando existunt ambo extrema distincta: alia semixistens re ipsa, quando alterum tantum extremorum existit, iuxta divisionem traditam *suprà quest. 2.* Ita distinctio rationis alia est absolute, siue adequatè existens in mente, quando ambo extrema simul representantur distincta: alia semixistens in mente, quando alterum tantum extremonrum concipitur. Vtraque autem aut erit praecisa, si talia extrema sint partes totius metaphysici, aut non praecisa, si leuis. Sicut & distinctio realis, aut inter partes totius physici, aut inter non partes versatur. Quomodo autem extrema per rationem distincta, veri nihilominus conceptus obiectui manent, tametsi in mente apparent ex parte obiecti distincta, cum realiter idem sint *superius n. 369.* explicatum est.

Consecrarium 5.

374 Praeciso obiectua potissimum sit inter actus, quos significant verba, quicque iudiciorum nostrorum obiecta sunt, iuxta dicta *disput. 2. quest. 4.* tum inter se, tum cum subiecto, atque etiam cum termino comparatos.

Subiectum quippè omnium actuum, qui de eadem re praedicantur, unus, & idem conceptus obiectus est, ut implurimum, prout *ibidem* etiam statutum est. Modò tamen, iuxta doctrinam huius questionis sic, vel ipsa præpotest ostendit. Po- ne hominem, qui solo lumine naturali ductus ita discurrat; vñis creaturis inducitur ad iudicandum existere aliquam rem, à qua illæ habent esse, & quia sine dubio saltem conceptibus obiectuis, quorum alter per modum actus, alter per modum subiecti talis actus concipiatur, nihil iudicare posse, ut etiam *loco citetur*, ostendimus, dum iudicat rem illam existere, duas in illa formalitates obiectuè praescindit, quarum altera actus existendi, altera eiusdem actus subiectum est. Pergit, & de eadem re iudicat posse cauflare creaturem, quandoquidem causat, sive supra idem subiectum adiicit actum primum potentiam ad causandum. Deinde ne progressum infinitum admittat in causis, iudicat rem illa carere causam sui, addendo eidem subiecto actum negatiuum earentem causationis passiuam. Hinc rursus pergit, & iudicat eamdem rem per se subsistere, atque adeo substantiam esse, addito eidem subiecto actu subsistendi per se, pariterque discurrendo, & nouum semper actum eidem subiecto superaddendo, iudicat talen rem vivere, & posse vivere, intelligere, & posse intelligere, velle, & posse velle, & cetera huiusmodi. En quomodo obiectua praeciso tum inter singulos actus, & subiectum cunctis commone, tum inter actus ipsos versetur. Ex quo fit, ut dum ex quolibet eorum actuum, & subiecto veluti ex materia, & forma concretum metaphysicum altero diuerto, naturalissimo nostro concipiendi modo componitum, iuxta doctrinam traditam etiam *loco citetur* plura, & diuerla concreta inter se praecisa, siue distincta obiectuè prouenant, ut tota ipsorum pluralitas, diuersitas, praeciso, siue distinctio penes formas, siue actus dumtaxat sit; materia enim, siue subiectum eorum omnium concretorum eadem ex parte obiecti formalitas est. Quid sicut in exemplo posito, ita & in reliquis evenit, vñicunq; plures actus, pluraque concreta metaphysica eidem rei, cum quā identificantur, conuenient. Nec refert, deprehensio nouo actu eiusdem subiecti, ut noua passione eiusdem essentiae, sepe subiectum ipsum melius, & propriius, quam an-

Pharus scient. Tom. I.

te, atque adeo diuerso concepitu concipi, prout dici-
mus alibi, quia hoc non fit mutando formalitatem
obiectiuam; sed eandem diuerso modo conci-
piendo, subrogato scilicet diuersophantasmate
ad notificandum idem ipsum ac anteac, iuxta dicta
num. *372.*

Dixi verò subiectum omnium actuum cuiusque *373*
rei ut implurimum idem esse, quia interdum unus
actus solet esse subiectum alterius, ut evenit in
transcendentibus. Sic enim de omnipotentiâ, ut de
subiecto praedicatur quod potest existere, quod exi-
stit, &c. & in ceteris pariter. Ex quibus omnibus
palam est, quā ratione praeciso obiectua ab intellectu
nostro fiat in metaphysicis concretis, & eorum
abstractis, tum inuicem, tum seorsim inter se com-
paratis.

Consecrarium 6.

Actus etiam ipsi, quos verba significant, suas *374*
in se praecisiones obiectuas patiuntur ab intellectu
nostro.

Quia sàpè etiam concipiimus aliquam actus for-
malitatem obiectuam, aut ignari penitus, aut imme-
diates aliarum, que identificantur cum illa. Primum
enim actus, aut aliquæ eorum formalitates à praedi-
catis transcendentibus entis, boni, distincti, &c. tan-
quam eorum subiecta possunt, & solet obiectuè
praecindi, iuxta dicenda *q. 10.*

Deinde idem actus penes distinctias attingentias, *375*
aut distinctorum subiectorum, quorum est actus, aut
distinctorum terminorum, ad quos terminatur, dis-
tinctias formalitates obiectuè à nobis praecisas sub-
ire solet, e. g. quando eadem actio à duabus causis
egreditur, à nobis solet cōcipi prout est actio vñius,
qui concipiatur prout est actio alterius. Pariter-
que quando duo effectus per eamde actionem fiunt,
ea prout terminata ad vnum, non verò item prout
terminata ad alterum intelligi solet à nobis. Quod
est praescindere nos obiectuè in huiusmodi actioni-
bus attingentiam, quā illæ vnum subiectum, aut
vnum terminum attingunt ab attingentiâ, quā at-
tingunt alterum; cùm tamen iste attingentia reali-
ter sint idem. Duo tamen in hoc cau adnotanda
sunt. Primum non semper ob distinctionem subie-
ctorum, aut terminorum praecindere nos in eodem
actu eas duas attingentias, sed tantum cùm iudica-
mus, aut iudicabilem apprehendimus talem actum
per iudicia distincta relate ad distincta subiecta, aut
ad distinctos terminos seorsim. Cum enim illum aut
iudicamus, aut iudicabilem apprehendimus per vni-
cum iudicium relate ad vtrumque subiectum, aut
vtrumque terminum indiuisiū, tuus ut vna indiuisa
formalitas indiuisiū tāgens aut vtrumq; subiectum,
aut vtrumque terminum ille concipiatur; quia plura
ut plura non per vnum, sed per plura iudicia veniunt
à nobis iudicanda, iuxta doctrinam stabilitam *disput. 2.*
q. 3. Alterum adnotandum est: duas attingentias
formaliter distinctas in eodem actu, quando eas
praescindimus; similes intrinsecè euadere, quando
actus eodem modo intrinsecè tangit, aut vtrumque
subiectum, aut vtrumque terminum; etiam si termini,
aut subiecta dissimilia sint inter se: quia dissimi-
litudo intrinsecè actuum, seu formalitatum eiusdem
actus tantum desumitur ex diuerso, siue dissimili mo-
do intrinsecè tendepti eoru, ut apparebit ex dicēdis.

Enimverò tunc plures formalitates diuersas, siue
inter se dissimiles in eodem actu praescindimus, quando
in eo ea, quam intellectus noster habet, virtute pre-
cisuâ plures diuersos tendeadi modos intrinsecos ipsi

Li. 2 acti

actui consideramus, siue relate ad idem subiectum, & terminum; siue ad distincta, ea que siue inter se dissimilia, siue similia. Sic in eadem cognitione eiusdem subiecti, & obiecti praescindimus formalitatem genericam cognitionis, in qua omnes cognitiones sunt similes, a formalitate iudicatu*e*, qua differt iudicium a simplici apprehensione, tum formalitatem intuitu*e*, qua iudicium intuituum differt ab abstractu*e*, &c. Similiterque in eodem amore eiusdem subiecti, & obiecti praescindimus formalitatem actus amoris, desiderij efficacis, &c. Sic etiam in eadem actione praescindimus formalitatem actionis, qua agens agit a formalitate passionis, qua passum patitur: quia ea entitas actionis diuerso modo sibi intrinsecō respicit agens, & passum. Quocirca actio eductiva diuersa est, siue dissimilis actioni creativae, quia licet in ratione actionis sint similes; eductiva tamen dicit in super formalitatem passionis a formalitate actionis dissimilem. Eodem iure diuerlo etiam modo obiectiu*e* ob diuersitatem saltem partialiemphantasmatis substituti concipi*e* posse quilibet actum quatenus respicit subiectum, ac quatenus respicit terminum; eo quod actus intrinsec*e* habet diuersum modum attingendi subiectum, & terminum. Ob id enim dicebamus *suprà disp. 2. quæst. 4. hypothesis. 3.* actum non posse non concipi a nobis, quasi adhærentem subiecto*e*, ipsumve tangentem intrinsec*e*, siue immediate ut exercitum quoddam eius: cum tamen saepe concipiatur respiens eminus terminum, cuius ut talis exercitum non est. Ex quo etiam sequitur actum actuum, quo agens agit, & passuum, quo effectus fit, realiterque sunt proflus idem, apud nos diuersos subiectus obiectu*e* ob diuersitatemphantasmatis, in quibus apparent; atque ita obiectu*e* distinctos, praescisque a nobis cognosc*e*. Denique eadem de causa plures, dissimilesque formalitates partimur in actu diuersis modis respiciente*e*, aut plures terminos, aut plura subiecta, e.g. in actu amoris, quo volumus alicui bonum, formalitates benevolentiae, atque concupiscentiae praescindimus, quartam prima in personam, secunda in bonum ei amatum, diuersis tamen modis tendunt, &c.

³⁷⁹ Itaque tunc formalitates a nobis in eodem actu praesci*e* non solum obiectu*e* distincte*e*, sed etiam obiectu*e* dissimiles inter se evadunt, quando illæ diuersi quidam modi sunt ipsi actui intrinsec*e*, & cum illo identificati, quibus ille diuersi modi dicitur respicere extrema, que se ipso intrinsec*e*, & essentialiter respicit, quacunque demum sint talia extrema siue eadem, siue similia, siue dissimilia inter se. Quemadmodum plures actus integri distincti physice dissimiles inter se sunt praesci*e* ex diuersis modis, quos habent tendendi in extrema, que respiciunt, quantumvis haec aut inter se similia, aut etiam eadem sint, ut patet in actibus cognitionis, & amoris eiusdem subiecti, & obiecti.

³⁸⁰ Sed quid, quando distincti actus, aut distincte formalitates eiusdem actus eundem modum intrinsec*e* habent tendendi in extrema dissimilia, evadentes tunc inter se dissimiles a dissimilitudine extremon*e*, que suapte essentiæ respiciunt: Respondeo, minime, ut nuper dicebam. Ratio efficacis est, qui saepe idem actus, aut eadem actus formalitas respicit dissimilia extrema; & tamen ab eorum dissimilitudine non evadit se dissimilis, quia id est impossibile: ergo dissimilitudine extremon*e* non valet intrinsec*e* dissimilitudinem aut forma-

litatibus, aut actibus, quorum respectum terminant, communicare. Et enim si idem actus amoris in duo obiecta dissimilia feratur eodem modo, non ob id erit dissimilis a se ipso, vt constat; cur ergo erunt dissimiles du*e* actus tendentes in ea duo obiecta etiam eodem modo?

Obiecties tamen illico*e*. Actus specificantur a terminis, & a subiectis, utpote, quæ per suam essentiæ respiciunt: ergo quando termini, aut subiecta diuersa sunt, aut dissimilia, nequeunt non esse actus specie diuersi, atque adeo dissimiles. Distinguuo antecedens. Specificantur extrinsec*e*, concedo; intrinsec*e* nego. Et pariter consequens: nequeut non esse specie diuersi extrinsec*e* concedo, intrinsec*e* nego. De quo vide dicenda *infra aisp. 16*. Et quidem vel ipsa experientia videtur aperte notum, actus per idem verbum significatos semper appare nobis intrinsec*e* similes, quantumvis dissimiliū subiectorum, aut ad terminos dissimiles sint, ut cernere est, cum sic iudicamus: homo videt albedinem, videt nigredinem, videt lucem, &c. Angelus amat, homo amat, Deus amat, &c.

Ex quibus liquido appetet, quomodo nos in ³⁸¹ in actibus obiectu*e* praescindamus formalitates, & quales. Omnem autem obiectuam præcisionem actuum, quemadmodum, & aliarum rerum inphantasmibus substitutis, in quibus illi nobis apparent, fieri, quia ratione in *superioribus* explicuimus, indubitatum est: quia de actibus, quod ad rem attinet, perinde ac de ceteris rebus philosophandum est, vt constat,

Confectarium 7.

Iuxta connaturalem modum, quem cognoscem ³⁸² di habemus, in subiectis, & terminis actuum praesci*e* ut talibus raro sunt a nobis præcisions formalitatum.

Imprimis enim ex eo quod plurim actuum sint subiectum, aut terminus, præcisionem formalitatum non subeunt; siquidem eadem indutiva formalitas connaturalissimè est subiectum omnium actuum conuenientium eidem rei, ut vidimus *conf. 5.* Similiterque in eundem simplicem terminum connaturaliter plures actus possunt confluere, ut quando eadem simplex formalitas terminat tum cognitionem sui, tum amorem, tum identitatem alterius eiusdem rei, tum distinctionem aliarum, tum productionem sui, tum alios huiusmodi actus seu physicos, seu metaphysicos. Nec refert, quando idem actus tangit plura subiecta, aut plures terminos fundamentum præbere ut plures in eo distinguamus formalitates, iuxta dicta *n. 377.* ad hoc, ut dicendum sit pariter, quando idem subiectum, aut terminus plures actus tangit, præbere etiam fundamentum, ut plures in eo formalitates distinguamus. Discremen est primò; quia in actu idem plures distinguimus formalitates in casu positivo, quia illum pluribus iudiciis iudicamus, aut iudicandū apprehendimus relatè ad ea plura subiecta, aut plures terminos, ut dicebamus *loc. citato*, præcisio autem formalitatum ad iudicia nostra ordinatur. At subiectum, & terminus, quia talia non sunt obiecta idonea nostri iudicij; tameth ad illud iument, ut statuimus *disp. 2. quæst. 4.* Ob idque pluralitas iudiciorum non arguit pluralitatem subiectorum, aut terminorum, vt arguit actu*e*. Secundò est discremen; quod actus se ipso intrinsec*e*, & essentialiter attingit subiectum, & terminum, proindeque plures attingentia considerate in

Disp.XIII. De ident. & dist. rer. Quæst. X. 377

in actu plures formalitates sunt intrinsecæ eius. At subiectum, & terminus semiextrinsecæ tanū dicuntur attingere actum sibi semiextrinsecæ coextensem: prouinde plures attingentia in subiecto, & termino nō sūt in ipsis plures formalitates intrinsecæ, sed plures denotiones semiextrinsecæ. In quibus conceptis etiam per modum actus in infinitum syncategorematice potest intellectus noster procedere, & connaturaliter foler, ut sāpē alias notatus in præsenti opere. Dum enim concipiimus animam e.g. corpori vñtri, actum vñonis concipiimus, & dum concipiimus animam attingere talem vñionem, alium actum interpositum attingentia concipiimus, rursusque si concipiamus animam tali attingentia subiecti, alium actum subiecti concipiimus, & comparatione huius alium, & sic fine fine, manente semper conceptu animæ tanquam subiecto in se induiso omnium istorum actuum.

³⁸⁴ Dixi autem in cons. in subiectis, & terminis præcise ut talibus, quia si aggregatum ex pluribus formalitatibus aliunde inter se præcisis, sive distinctis obiectiū aliorum actuum superuenientium fiat subiectum, aut terminus, ut fieri potest, tunc in tali subiecto, aut termino plures erunt formalitatum præcisiones factæ; tamen non quia subiectum est, aut terminus talium superuenientium actuum, sed alia de causâ anteriore, ut satis ex se est notum.

³⁸⁵ Dixi etiam in subiectis, & terminis ut talibus rātō fieri formalitatum præcisiones, iuxta nostrum connaturalem intelligendi modum, quia in aliquo, aut aliquibus casibus extraordinariis benè possunt fieri, ut si fingamus subiectum, aut terminum physicè indiuisibilē ex pluribus partibus quasi integrantibus, & homogeneis metaphysicē, seu per rationem nostram esse compoitum: tales enim partes formalitates erunt talis subiecti, aut termini, quarum nulla respectu aliarum actus sit. Ex quibus omnibus iam palam est, quo pœsto circa omnem rem, omnemque conceptum excogitabilem præcisiones obiectiū formalitatum fiant, aut fieri possint, aut secus.

Conjectarium 8.

³⁸⁶ Quoties in eadē re plures formalitates ex parte obiecti præcisas, distinctasque concipiimus, totidem etiam ex parte intellectus distinctas cognitiones habemus.

Constat ex doctrinā statutā *suprā disp. 2. quest. 3. cons. 2.* vbi probauimus non posse à nobis prō statu præsenti concepi plura vt plura, nisi per plures cognitiones. Recognoçcantur dicta ibi.

³⁸⁷ Vnde rursus infertur, quot sunt partes extensiōnis phantasmatis sensibilis, atque corporei, in quo nobis repræsentatur vnaquaque formalitas, totidem partes etiam extensiōnis habere intellectionem, quā talentum formalitatem concipiimus. De quo item loco citato plura sunt dicta. Videantur.

³⁸⁸ Illud ad extremū quæstionis est adnotandum. Quoties formalitates diuina virtualiter inter se distinguuntur, iuxta doctrinam stabilitatē q. 6. ed quod illis prædicata ex se contradicitoria conueniunt, subrogationem phantasmatum pro cīs a nobis concipiendis diuerlo modo fieri; ac fit pro aliis formalitatibus, vbi distinctione eiusmodi non intercedit; phantasma enim, sub quo apprehendimus Paternitatem e. g. non subrogatur pro totā entitate Patri, sed pro sola Paternitate, ut virtualiter ab ei-

Pharsus Scient. Tom. I.

sentiā distinctā; cum tamen phantasma animalis identificati cum homine pro totā entitate hominis subrogetur, iuxta dicta à n. 356. & in cæteris pariter. Etenim cum Paternitas, & effētua apprehendantur à nobis in ordine ad attribuendum illis diuīsim per iudicium nostrum comparativum ea prædicata contradictoria, qua illis diuīsim etiam re verā conueniunt, non possunt non perinde distingui virtualiter in ordine ad nostram apprehensionem, ac distinguuntur in ordine ad prædicata ipsa. Alioquin quemadmodum de animali positio pro subiecto perfundus prædicare saltem identicē, quidquid realiter conuenit rationaliōe quod phantasma animalis pro totā hominis entitate substitutum est; Sic etiam de Paternitate positā pro subiecto possemus saltem identicē prædicare, quidquid realiter conuenit effētua ob eamdem rationem. Quod tamen falsum est & absurdum. Itaque formalitates diuinæ virtualiter inter se distinctæ, etiā eodem modo, ac reliquæ à nostro intellectu præscindantur, quod attinet ad præcisionem ipsam; quod attinet tamen ad fundamentum præcisionis ab aliis differunt, quatenus in ordine ad illud perinde se habent, ac si essent entitates distinctæ vere, & formaliter à parte rei. Quomodo autem per visionem sui intuituam non præscindantur, & consequenter relate ad illam distinctionē virtuali non egeant, quā eagent in ordine ad alia mutuā q. 1. explicabitur. Vbi ad rem plura.

Q V A E S T I O X.

Vitrum circa prædicata etiam transcendentia intellectus noster tum in diuinis, tum in creaturis obiectiū præscindat?

³⁸⁹ Supponit hæc quæstio id, quod suam habet contraversiam à nobis *infra* dirimendam *disp. 17.* dari scilicet aliqua prædicata tam in Deo, quam in creaturis ita transcendentia omnes formalitates rei, cui conuenient, ut de singulis non solum in sensu identico; sed etiam in sensu formalis cum veritate prædictentur. Cuiusmodi sunt in Deo esse aeternum, immensum, incorruptibilem, & similia. In creaturis, & in Deo etiam esse ens, verum, bonum, & alia id genus. De quibus supposito modo, quod sint transcendentia non solum quoad nominis, sed quoad conceptus obiectiū per nomina significatos, ut communis opinio fert: quærimus an præscindantur obiectiū ab illis formalitatibus, quas dicuntur transcedere? Procedat autem quæstio ex suppositione, quod circa alia prædicata non transcendentia, præcisiones obiectiū sine admittenda ob peculiarem difficultatem, quam circa transcedentia habere videntur. Neque vero nūc nobis disputandum est, an possit dari singulorum transcendentium vna ratio abstracta ab omnibus inferioribus, & illis communis. De quo agemus *infra* dicta *disp. 17.* Sed an in qualibet re singulari conceptus transcedens à conceptu, quem transcedere dicitur, obiectiū sit præscindibilis, sicut conceptus non transcedens ab altero non transcedente præscindibilis est.

Negabunt haud dubie, quotquot negant vnam rationem communem transcedentium prædicatorū ad inferioribus abstrahi posse, ut sunt Caïet. Vafq. & alij q. citata referendi. Ex reliquis vero Petr. Hurt.

I i 3 disp.

disput. 9. Logica secl. 4. subsecl. 3. disput. 2. Metaph. secl. 3. praeferunt à num. 39. Arriag. disp. 11. Logica quasi. 1. Ouid. controu. 1. Metaph. punct. 5. & alij Recentiores docent admissis præcisionibus obiectus dicendum esse prædicata transcendentia inadæquata solum, seu potius non mutua præcisione præscindi posse à formalitatibus, quas transcendunt, non verò mutua, & adequa, quali præscindi dicuntur alia, quae non sunt transcendentia. Itaque dicunt formalitatem entis e. g. à formalitate rationalis in homine bene posse præscindi; formalitatem verò rationalis à formalitate entis non item. Similiterque in Deo formalitas boni, & eterni, immensi, & alia huiusmodi à formalitate intellectus præscendi poterit: hæc verò ab illis minime. Est autem in praesenti sermo dumtaxat de predictis transcendentibus metaphysicè, quæ ratione ens, verum, bonus, & alia huiusmodi omnes formalitates rerum dicuntur transcendere. De aliis namque generibus transcendentium prædicatorum, si quæ dantur, præfens controverbia non est. Vide dicenda infra disp. 17. q. 20.

Propositio 1.

De facto prædicata metaphysicè transcendentia tum in Deo, tum in creaturis eodem modo feruata proportione, atque non transcendentia, mutuaque præcisione præscinduntur ab intellectu nostro.

Iaque sicut in homine animal mutuò præscinditur à rationali; sic ratio entis ab eodem rationali mutuò præscindi potest. Et sicut concretum animal, quod est potens sentire, ex duabus formalitatibus mutuò inter se præcisus coalescit, nempe ex potentia ad sentiendum, & ex subiecto talis potentiae, iuxta dicta n. 374. ita concretum ens sumptum, prout modo sumitur, pro potente existere, ex duabus formalitatibus mutuò etiam inter se præcisus coalescit, nempe ex potentia ad existendum, & ex subiecto talis potentiae. Eo differt concretum ens à concreto animal, quod hoc vnicum est in homine coalescens ex subiecto communali aliis concretis, & potentia sentiendi, & ideo transcendentis non est. Illud verò pro multitudine formalitatum hominis multiplicatur, & ideo est transcendentis; quia nulla est formalitas in homine, quæ etiam vt præcisa à reliquo non sit formaliter potens existere per potentiam, non quidem in se imbibitam; sed sibi adiacentem; quæque subinde non sit subiectum, ex quo, & ex tali potentia resulteret quoddam concretum ens. Cùm tamen sola formalitas subiecti communis prædicti sit formaliter potens sentire per potentiam patriter sibi adiunctam; non item alia formalitates. Quo tandem sit, vt in homine tot possint concepi concreta entis formaliter, inter se præcisa, quæ possunt concepi formalitates præcisa pariter inter se; tamen vnicum solum concretum animalis sit concepsibile. Ut hinc perspicias transcendentiam non per inclusionem, vt vulgo putatur, sed per adiunctionem formalitatis transcendentis ad eas, quas dicitur transcendere, fieri; optimèque cum hoc componi, quod alia formalitates transcendentis, alia non transcendentis sint. Ut enim aliqua formalitas sit transcendens, solum requiritur, quod ea in sensu formaliter prædictetur de omnibus, & singulis formalitatibus, quas transcendere dicitur. Adhoc autem nullatenus est necessaria inclusio prædicati in subiecto, quia, vt constat ex vniuersali doctrinâ tradita supra disp. 2. q. 4. confess. 4. Hæc propositiones: rationalitas potest existere: rationalitas est potens existere ve-

rissima sunt in sensu formalis; & tamen in utraque potentia ad existendum, quæ formalitas transiens est, per modum actus, seu forma adiacens ipsi rationalitati tanquam subiecto prædicatur. Iste enim est naturalissimus modus, & necessarius nobis pro hoc statu iudicandi, vt in eadem q. 4. & lxxp. aliis docuimus. Adicere scilicet subiecto actum significatum per verbum, tanquam quid ei accrescens, & superadditum, sive id per verbum ipsum fiat, sive, quod eidem æquivaleret, per participium, vel nomen adiectuum interposito verbo esse. Iuxta quem iudicandi modum impossibile est, quod transcendentalia metaphysica prædicatorum per includeniem fiat, vt constat, & amplius constabit ex dicendis tum in hac quest. tum maximè disp. 17. q. 20. vbi de hoc puncto ex professo futurus est sermo. Idem autem, quod de ente sumpto pro potente existere diximus, eodem modo locum habet in ente sumpto pro existente, quia existentia seu in abstracto, seu in concreto eodem omnino modo est transiens formalitates rei existentis: atque potentia ad existendum formalitates rei potenter existere. Eodemque subinde modo de utraque in presenti quest. philosophandum est. Igittu his pro explicatione propositionis suppositis, quæ etiam eodem modo locum habent in ceteris huiusc generis transcendentibus prædicatis sive creatis, sive diuinis.

Probo propositionem primò ex modo commorato, quam iudicandi habemus, iuxta quem non possumus non præscindere ex parte obiecti actum significatum per verbum à subiecto, cui talem actum sive per verbum ipsum, sive per participium verbi, aut per nomen adiectuum tribuimus. Cùm enim prædicata transcendentalia aut tempor, aut plerumque saltem sint actus significabiles per verbum, ne quibunt non titulo isto ea à subiectis, quæ transcedunt, obiectu præscindi, vt vniuersè arguebamus supra quest. præc. num. 320. Sic cùm dicimus, sapientia Dei existit à se, sive est ens à se, prædicatum essendi à se præcicum à sapientia Dei, & ei superadditum concipimus. Quod autem hoc præciso sit mutua probatur primò; quia repugnat actum essendi à se repræsentari distinctum obiectu à sapientia, & quod sapientia non repræsentetur distincta obiectu ab ipso actu, vt patet, ampliusque patet ex dicendis prop. 2. Secundò, quia lxxp. contemplantes sapientiam Dei, an ea sit ens à se, vel secus, nullatenus meminimus: ergo præscindimus attentionem nostram sapientiam à prædicato essendi à se. Tertiò, quia si conceptus sapientia ab actu existendi à se non esset præcindibilis, hæc propostio sapientia est existens à se synonima esset, & nugatoria; facaret enim hunc sensum. Sapientia existens à se est existens à se. Verum de hoc plura infra proposit. 2.

Inferes. Ergo sapientia formaliter non est ens, à se; atque adeo prædicatum essendi à se non transcedit sapientiam. Distinguo conquegens sapientia formaliter non est ens à se per formam essendi à se ipsam constituentem intrinsecè, concedo; ipsi superadditum, nego: quod satis est vt talis forma dicatur transcendens, iuxta dicta. Instabis. Ergo eodem iure actus volendi, & alij quique reperti in Deo dici poterunt transcendentes; quia eodem modo, quo sapientia superadditur per iudicium actus essendi à se, poterit actus volendi, & quilibet alius superaddi. Nego consequentiam, & probationem. Quia sapientia ex conceptu suo non habet exerciti per actum volendi, sicut habet per actum essendi à se,

se, vt pluribus explicandum est *infra disputatione 17. quæst. 20.*

³⁹⁴ Secundò probatur propositio. Quia si intellectus noster non præscinderet obiectum, mutuoque actum transcendentem à suo subiecto, nequitiam posset illum de subiecto ipso negare, vt sèpè negat. Etenim hæc due propositiones, e. g. *Petrus non existit.* Petrus existens non existit, sublatâ præcisione obiectum eisdem omnino terminos obiectiuos habent: ergo sicut nemo sanæ mentis potest assentire posteriori, vt pote evidentissimi fallax, ita neque posset priori. Fieretque vt de nullâ re verè non existente possemus existentiam negare. Tum vt omnis propositio negans cuicunque rei existentiam apertere est falsa, semper enim hunc sensum faceret. *Res existens non existit.* Quia planè sunt absurdia. Ad hæc propositiones iste. *Petrus non existit. Ioannes existit,* non essent de materiâ contingentia, vt citrâ omne dubium sunt, quia æquivalerent his: *Petrus existens non existit. Ioannes existens existit;* quarum prima de materiâ remotâ, seu impossibili; Secunda de materiâ necessariâ est, etiam citra omne dubium. Nec putet quispiam huius argumentationis robur infirmi exempli Beatorum, qui ab' que præcisione vñlâ obiectum iudicant nihilominus ut quid contingens de re existente, quod existit, & de re non existente, quod non existit. Quoniam Beati non iudicant, sicut nos, multiplicando terminos, attribuendō prædicatum subiecto appreheſo, aut illud ab hoc remouendo, sed simpliciter intuitu penetrando obiectum, sicut est in se. Proindeque illi ad iudicandas propositiones obiectivas prædictas non egent præcisionibus obiectiuos, vt nos egenus, prout argumentum tum factam probat.

³⁹⁵ Tertiò probari potest propositio omnibus fere argumentis, quibus *quæst. præced.* probauimus præcisiones obiectivas in vniuersum. Hic namque imprimis, quæ ab experientiâ petita sunt, eundem, imo potentiorē locum habent saltem quantum ad præcisionem, quâ prædicata transcendentia à subiectis, quæ transcedunt, præscindi possunt. Cùm enim transcendentia prædicata ob maiorem suam vniuersalitatem non transcendentibus sint vt implurimū notiora, crebrius euenerit in omnibus casibus, vnde argumenta huiusmodi sumplimur, quod aliquod prædicatu transcendentis cognoscatur, ignotis aliis eiusdem entis, quodque subinde obiectum præscindatur ab illis, quā, quod id ipsum euenerit in prædicato non transcendentis. Quapropter dicta argumenta à Lectori sunt recolenda, & hoc applicanda, à nobis tamen minime repetenda. Quantum ad præcisionem vero' mutuam subiectorum à prædicatis transcendentibus, quā, priori admisiā, negant Auctores num. 390. citati; hæc accepit experimenta. Sæpè contingit cognosci aliquid à nobis, & ignorari an illud sit distinctum ab alio, aut sit idem cum illo, e.g. evidenter scimus habere nos potentiam intelligendi, & volendi, an vero' tales potentiae sint ab animâ, & inter se distinctae, an vero' cum animâ, & inter se identificatae, evidenter non scimus; & tamen distinctio, & identitas ex prædicatis sunt transcendentibus, vt confat: Ergo præscindimus ab eiusmodi prædicatis subiecta, quibus illa conueniunt. Sæpè de aliquo quoad alia cognito ignoramus, aut dubitamus an sit accidens, vel substantia, vt in exemplo de potentia animæ cernere licet; & tamen hæc prædicata transcendentia sunt: ergo præscindimus ab eis subiectum. Multi cognoscentes Deum, negarunt ipsum esse ubique: Ergo præscindebant substantiam Dei ab eius immensitate,

te, quæ ex prædicatis transcendentibus est. Sæpè etiam passim de rebus cogitamus, & loquimur immobiles prorsus prædicatorum transcendentium earum: ergo eas ab illis præscindimus. Mitto alia experimenta, quæ ad rem poterit quisque excogitare. Per hæc enim sufficienter conuincitur obiectuum præcisionem transcendentium mutuam posse esse, quod amplius constabit ex dicendis *proposito sequenti.* Adde pleraque etiam alia argumenta aliunde, quam ab experientiâ deducta *quæst. præced.* pro præcisionibus obiectiuos in vniuersum tam transcendentibus, quam non transcendentibus communia esse, mutuamque vtrarumque præcisionem obiectuum probare, vt ipsa consideranti patebit.

Sed obiici potest ex Recentioribus citatis. Pra- ³⁹⁶ dicata transcendentia vñque ad ultimas rerum differencias transcendent: Ergo hæc nequaquam possunt sine illis conceipi, atque adeo neque ab illis præscindi. Distinguo antecedens, transcedunt vñque ad ultimas differencias per inclusionem in illis, nego: per adiunctionem ad illas, concedo, & nego consequiam. Dicent, hoc non esse transcendere; Distinguo iterum: non est transcendere, vt ipsi concipiunt transcedentiam, transcat; vt debet secundum veritatem concipi, nego: ea enim, quam ipsi concipiunt, metaphysica transcedentia impossibilis prorsus est, vt amplius patebit ex dicendis *dist. quæst. sive cataria, disputatione 17.*

Deinde obiici potest. Semel admisiā præcisione ³⁹⁷ obiectiuā mutuā in prædicatis transcendentibus, necessariò admittendus est progressus infinitus formalitatum: at hic est impossibilis: ergo & illa. Probatur maior in existentiâ creature, vbi hoc argumentum maiorem vim videtur habere, opponitur que ab Arriag. *disput. 2. Metaph. sect. 4.* Quoniam si essentia per existentiam à se obiectiuē præcisam concipitur à nobis existens, nec aliter potest; ipsa existentia titulo indifferentia, quam habet ut concipiatur existens, aut purè possibilis, nequibit à nobis concipi existens, nisi per aliam existentiam à se præcisam obiectiuē, de quâ idem dicendum sequitur, & sic in infinitum. Hoc argumentum patriter fieri potest contra Arriagam ipsum, & contra omnes, qui confitentur, neque negare possunt, aliquam distinctionem rationis inter essentiam, & existentiam, sive ea sit obiectua, sive formalis, quod non interest ad rem. Si enim essentia nequibit concipi existens nisi per existentiam à se per rationem distinctam, ipsa existentia eodem titulo nequibit concipi existens nisi per aliam existentiam à se per rationem distinctam, & sic in infinitum. Contra me tamen nihil præstat argumentum propositum, qui in formalitatibus vltro admitto progressum syncategoramicè infinitum, non categoramicè. Puto enim illud connaturalissimum est modo, quem iudicandi habemus, & concipiendi, nec ullum secum ferre incommodum. Si enim huiusmodi progressus passim in physicis admittimus; quidni in intentionibus admittimus? Nemo namque mirari debet, quod possit intellectus noster post vnam formalitatem conceptam concipere aliam, & post hanc aliam, & sic deinceps sine fine quando ipse intellectus, sicut & alia cœla huiusmodi post vnum effectum a se causatum potest causare alium, & sic deinceps sine fine. Vide ad rem plura *infra disputatione 17.*

Propositio 2.

Præcisio obiectiva non mutua prædicitorum trans- ³⁹⁸ cendentium
I i 4

cendentium metaphysicā transcendentia omnino impossibilis est.

Probatur primò ; quia si formalitas entis siue potentis existere, seu potius potentia ipsa ad existendum abstracte sumpta potest obiectu preseindit à rationalitate Petri e. g. cui re ipsa conuenit, poterit quidem concepi obiectu distincte ab illa, ita ut ex parte obiecti duo quædam diuersa sint respectu cognoscens dicta potentia, & rationalitas. Est claram : quia hoc ipso, quod potentia existendi preseindit à rationalitate (siue eam præcisione negativa, siue positiva preseindit dicas, iuxta diuisiōnem traditam num. 373.) non potest non esse formalitas ex parte obiecti a rationalitate diuersa (alioquin idem esset cognitionem tangere potentiam existendi, & tangere rationalitatem, quo cœlaret præcīsio) ergo si perseuerant cognitione de potentia existendi, accedat alia de rationalitate, nequibunt non illa apparet inter se diuersa, & consequenter inter se distincta obiectiuæ, quia idem à se ipso diuersum apparet non potest : hoc autem ipsum est apparet ipsas manu inter se distinctas, siue præcīsias, ut constat. Repugnat ergo potentiam existendi esse obiectu preseindibilem a rationalitate, quin hæc vicevis ab illa obiectu preseindibilem sit.

³⁹⁹ Dices, in casu polo non posse non potentiam existendi bis cognosci, semel per cognitionem sui præcīsū, & iterum per cognitionem rationalitatis, in quā imbibitur ; atque ita, eti rationalitas à tali potentia ut cognita per cognitionem præcīsū appareat ex parte obiecti distincta, absolute tamē non apparet ab illa præcīsū, quia aliunde imbibit illam in se. Bene. Sed contrā primò : ergo potentia existendi à rationalitate non preseindit obiectu præcīsione, quæ verè, & propriè talis sit, sed tantum duplicita concipiatur in rationalitate scilicet, & extra. Contra secundò. Ideo per te rationalitas non est absolute dicenda preseindit à potentia existendi, eti representetur ab illa, ut extra se apparet, distincta, quia aliunde ipsam retinet imbibit in se. Ergo eodem iure, idea potentia existendi non est absolute dicenda preseindit à rationalitate, eti extra illam concipiatur, quia aliunde remanet in ipsa imbibita. Contra tertìò. Ergo duæ potentiae existendi conuenient rationalitatē formulariter distinctae inter se, quarum altera adiquatè est à rationalitate preseindibile, altera nullo modo. Quod vtrumque contra Aduersarios est. Vnde rursus contra eisdem efficitur potentiam existendi à rationalitate præcīsū non esse transcendentem, quia autem rationalitatem transcendit, ab illa impreseindibile esse, quandoquidem non potest non semper intra illam manere. Quo iure Caiet. Valquez & alij, omnimodam transcendentiam abnegant abstractionem, seu præcīsionem. Contra quartò. Vel potentia existendi imbibitur in rationalitate per inclusionem tanquam pars in toto, vel per identitatem. Si vt pars in toto. Ergo ab altera compate erit preseindibile mutuo, cessabitque transcendentia per inclusionem in ultimiis differentiis. Si per identitatem, eadem omnino formalitas obiectua erit rationalitas, & potentia existendi, quo omnimodis cessat præcīsio obiectua vnius ab altera, quia idem à se ipso adiquatè non est preseindibile. De quo plura *infra dicta q. 20. disp. 17.*

⁴⁰⁰ Secundò probatur propositio. Id totum, per quod formaliter rationalitas est potens existere, separatur per præcīsionem ab illa: Ergo facta præcīsione nihil potentiae ad existendum remanet in rationalitate. Consequentia est bona ; quia vndeconque extrahit-

tur integrè aliquid, nihil eius remaneat ibi, necesse est. Antecedens supponit ab Aduersariis, & potest probari ; quia id totum, iuxta ipsos preseinditur à rationalitate, in quo rationalitas conuenit cum aliis entibus, conuenit autem in toto, per quod formaliter est potens existere, ut constat. Ergo rationalitas non potest non esse aquæ preseindibile à potentia existendi, atque hæc ab illa preseindibile sit. Patet hæc consequentia, quia cognitio tangens rationalitatem, aut, id quod restat post præcīsionem potentiam existendi ab illa, nihil in ipso tanget potentia existendi, quod est plene eam preseindere à potentia existendi.

Dices, licet vnde aliquid integrè abstrahitur ⁴⁰¹ physice, ibi nihil remaneat eius ; at in abstractione intentionalis longe alter eueniens : quia nihil vera tangi per cognitionem totam potentiam existendi, quam habet rationalitas, sine rationalitate ipsa, & tamen non posse per cognitionem tangi rationalitatem sine potentia ipsa existendi. Sed contra. Aut per cognitionem tangentem totam potentiam existendi cognoscitur integrè rationalitas ; aut aliquid tantum eius cognoscitur, & aliquid ignoratur. Si primum ; nulla fit præcīsio, & destruitur causa, in quo procedimus. Si secundum : Ergo id, quod de rationalitate ignoratur, non claudit in se potentiam existendi, & reddit argumentum factum. Probo consequentiam, quia repugnat tangi per cognitionem totam potentiam existendi, & aliquid ignorari potentia existendi ; ignoraretur autem si in eo, quod ignoratur, potentia existendi includeretur, ut constat.

Si dicas per cognitionem præcīsū tangi totam potentiam existendi, & nihilominus totam manere includam in residuo rationalitatis ignoto per talē cognitionem. Contrā tamen manifeste : quia dum per cognitionem præcīsū tangit tota potentia existendi, aliud est manere nihilominus totam eam potentiam incluam in rationalitate prout cognitā per aliam cognitionem simul tunc existentem, aliud manere includam in residuo, quod ignoratur, nullā aliā existente cognitione, ut ponimus in casu p̄xente. Primum possibile est, ut *nuper* supponimus, quia nihil est aliud, quām cognoscere bis totam potentiam existendi semel extra rationalitatem per vnam cognitionem, & iterum intra per aliam. Ut si rationalitas ipsa semel extra hominem, & iterum intra conciperetur. Secundum verò omnino repugnat, quia si id, quod adiquatè ignoratur, seu non cognoscitur per cognitionem præcīsū, includeret in se potentiam existendi per ipsam cognitam, talis potentia simul cognoscetur, & non cognoscetur, que sunt contradictionia. Vide id in cognitione præcīsū animalis, quā positā repugnat ut ignoraretur integer homo includens animal quod totum, quod includit, quia ignoraretur simul, & non ignoraretur animal, quæ est contradictione, atenuataq; folium subinde dicitur, cognito solo animali, ignorari homo, quia ignoratur rationale, sine quo homo cognoscet nequit. Si igitur cognitā per cognitionem præcīsū tota potentia existendi, quam habet rationalitas, aliquid rationalitatis manet omnino, & adiquatè ignotum, conficitur id in se talē potentiam non includere, sed adiquatè etiam esse conditum ab illa & consequenter mutuo ab eadem preseindibile, si ut sic per cognitionem alteram cognoscatur.

Obiciunt Recentiores *suprā* citati. Animal potest preseindiri non mutuo ab homine ; quia potest cognosci sine homine, homo verò sine animali, non item. Ergo nihil mutum, si prædicata trans-

⁴⁰²
cendens

cedentia sunt præscindibilia non mutuā à subiectis, quæ dicuntur transcendere. Nego antecedens, si de propriā præcisione sit sermo, quia animal propriè nequit præscindi ab homine, nisi præscindatur à se inclusu in homine, à se autem propriè præscindi non potest; estò bis possit concipi, & obiectu multiplicari, vt conflat ex dictis. Animal igitur solum à rationali præscinditur propriè, eoque solum titulo, cognito animali, potest homo ignorari, quia potest rationale ignorari, cùm tamen homo includens utrumque sine utroque cognosci nequeat. Adeò repugnare, quod animal sit cognoscibile sine homine, non verò è contraria, quin sit in homine aliquid, à quo animal mutuo sit præscindibile, vt ex dictis comperitur est. Vnde per hoc, quod prædicata transcendencia cognoscibilia sine subiectis asseruntur, & non vice versà, non efficitur esse ea præscindibilia non mutuā ab omni formalitate contenuta in talibus subiectis, inquit à nullā, à quā propriè possunt præscindi, sunt non mutuo præscindibilia, vt ex dictis etiam est notum. Ex quo patet, quād debile sit argumentum sequens, in quo maxime Adversarij nituntur.

⁴⁰⁴ Obiciunt enim sic. Non repugnat, quod vnum possit sine alio, & tamen hoc non possit vicissim cognosci sine illo, vt in relatione, & termino licet videre, terminus enim sine relatione bene concipi potest, relatio verò sine termino minime. Ergo non repugnat, quod prædicatum transcendens possit concipi sine differentiis, & tamen differentiae non possint concipi sine illo. Sed hoc ipsum est prædicatum transcendens præscindi à differentiis non mutuā: ergo. Minorem hanc, in qua est totum argumentum momentum, tanquam per se notam sine probatione relinquunt; cùm tamen ea falsissima sit. Quod ut euidenter inspicias, nota solerter, independentiam non mutuam quoad cognitionem ex tripli omnino independentia non mutua obiectorum enasce posse, nempe ex independentia non mutua quoad relationem, quoad inclusionem, & quoad identitatem. Ex quibus in postrema duxerat, si ea esset possibilis, posset fundari præcilio obiectuum non mutua, in reliquis verò minimè potest, vnde absolutè est impossibilis, quia identitas non mutua absolute etiam est impossibilis. Itaque licet relatio nequeat cognosci sine termino, hoc tamen ipso, quod terminus potest sine relatione cognosci necesse est, quod relatio in mente eam concipientis distincta ex parte obiecti à termino representari possit, ita vt relatio, & terminus non vnum quid, sed duo appareant, quod est relationem, & terminum mutuo ex parte obiecti præscindi, siue distinguiri. Sicut enim, quod relatio quando est connexio, nequeat existere realiter sine termino, non tollit esse eam realiter distinctionem à termino, atque adeo ab illo præciliam. Similiter, eti si includens nequeat cognosci sine inclusu, hoc tamen ipso, quod inclusum potest cognosci sine residuo, & eo titulo sine ipso includente, necesse est, quod residuum mutuo præciliū obiectuum ab ipso inclusu representari possit, vt ex superius dictis satis est notum. Relinquitur ergo, quod A e. g. dumtaxat posset esse non mutuo præscindibile à B, casu quod, cognito simul utroque, A distinctum, & aliud quid à B appareret ex parte obiecti, quin B vicissim distinctum, & aliud quid ab A appareret. Quia tamen hoc euidenter est impossibile non minus, quam, quod A realiter distinguatur à B, & B reali-

ter non distinguatur ab A, conficitur præcisionem obiectuum non mutuam absoluē impossibilem esse. Atque adeo prædicata metaphysicē transcendencia nullatenus posse à differentiis, quas dicuntur transcendere, non mutuā præscindi, vt opinabantur Aduersarij. Vide q. 20, illam sepe citatam, vbi & ad rem plura; & alia, quæ contra nos opponi possunt, diluta reperies.

Q V A E S T I O X I .

Vtrum per intellectum Dei, aut aliorum vi- dentium intuitiū formalitates identificate realiter in Deo ipso, aut etiam in creaturis obiectu præscindi possint?

Questio hæc communiter, licet sub aliis termi- ⁴⁰⁵ nis, tractari solet à Theologis ad q. 12, 1. p. S. Th. vbi agitur de Visione Dei; dum disputant, utrum beatus possit videre essentiam Dei sine attributis, aut relationibus, vel à conuerto? Ceterum placuit illam duabus præcedentibus adiucere, vt doctrina de præcisionib[us] obiectu in illis tradita magis, ac magis cluēscat.

Igitur circa quæstionem hanc Scot. in 1. dist. 1. q. ⁴⁰⁶ 2. & ibidem omnes Scotistæ docent essentiam diuinam bene posse de potentia Dei absoluta sine diuisis relationibus intuitiu videri, & quamus Scot. non expreserit, idem consentit Scotistæ communiter de relationibus respectu essentia, & de attributis tum inter se, tum cum essentiâ comparatis; quia pro his omnibus est fundamentum idem, nempe distinctione formalis ex naturâ rei, quā gaudent iuxta ipsorum sententiam. Sic Bafol. ad locum citatum q. 1. Mayron. q. 6. Bargius q. 6. Rubion q. 6. & alij. Ex reliquis verò, qui distinctionem Scoticam negant, in eadem nihilominus sententia sunt Salas 1. 2. iii. 2. disp. 4 sec. 2. n. 10. & sec. 3. n. 26. Gran. 1. p. contr. 1. iii. 5. de visione d. 5. 6. & 7. Alarc. iii. 1. de visione d. 4. c. 2. apud eos Palud. D. Antonin. Quandus, & alij. Cōsentit Aegid. de Præsent. l. 5. de Beat. art. 4. §. 3. docens essentiam sine attributis intuitiu posse videri; attributa verò sine essentiâ non item. Consentit etiam Ariaga tom. 1. in 1. p. disp. 9. quatenus ait non solum Beatos, sed etiam Deum, dum vident Trinitatis mysterium de facto præscindere obiectu tum affirmatione, tum etiam apprehensione inter essentiam, & relations, necnon inter intellectum, & voluntatem ob distinctionem virtualem in ordine ad prædicata contradictione inter tales formalitates repertam. Ita habet num. 24, 29. & 40. Quod ipsum tradiderat antea in Logica disp. 5. à num. 5. vñ de conseqüenter affirmat disto num. 40. posse etiam intellectum creatum de potentia absoluta videre intuitiu essentiam sine relationibus, intellectum sine voluntate, & cōtra. Inter reliqua verò attributa, vbi similem virtualem distinctionem non admittit, præcisionem obiectuum impossibilem omnino esse asseverat dicta disp. 9. n. 8.

Addunt ipsis Arriaga, & alij Moderni non præ- ⁴⁰⁷ cidentes obiectum citandi q. seg. ex parte actus, siue ex parte modi cognoscendi, vt ipsi loquuntur, bene posse per cognitionem intuitiu præscindi quamlibet formalitatem ab aliâ. Esse enim possibilis visionem Dei e.g. intuitiu ad eo consulam, vt solum sciat per illam, Deum, esse ens, tum aliam nonnullam clarorem, quā sciat Deum esse substantiam: tum aliam, quā cognoscatur Deus ut

vñus,

vnuſ, non verò vt trinuſ, & ſic diſcurrendo per attributa ſingula: idque non quia per huiuſmodi viſiones obiectua praecificiā fit; ſed quia vnaqueque ita tangit totam iubtantiam Dei, vt vel illam refeſat ad quædam connotata pia alii, vel illam à qui- buſdam entibus, non item ab aliis diſcernat.

⁴⁰⁸ Communior tamen Theologotum ſententia eſt per nullum intellectum intuitiuē videnteum Deum poſſe praefindi ex parte obiectuē adhuc de potentia abſoluta vnam formalitatem ab aliā, aut vnam vi- deti ſine aliā ex iis, quæ realiter ſunt idem. Ita vi- detur ſentire S.Th. 1. part. quaſt. 12. artic. 7. ad 2. & 3. expreſſiusque docuit 2. 2. quaſt. 2. artic. 8. ad 3. & 3. part. q. 3. art. 3. & tenet communiter Tho- milius, Caſet. 2. 2. dicta quaſt. 2. artic. 8. Bañez 1. part. dicta q. 12. artic. 7. dub. 2. Zumel q. 2. Molin. artic. 8. diffut. 4. Falol. arr. 2. dubit. 16. num. 65. Valsquez diſputat. 48. cap. 2. Soar. lib. 2. de attrib. capite 22. & 23. Heriz. diſputatione 50. capite 1. & 2. Tann. diſputatione 2. quaſt. 4. dubit. 1. Ruiz diſputatione 12. de Trinit. ſec. 6. & 7. Gaspar Hurt. tti. de Incarnat. diſputatione 3. diff. 1. nu- mero 6. Oquedo contr. 4. Met. part. 7. num. 7. Et apud eos alij plures.

Propofitio 1.

⁴⁰⁹ Illæ perfectiones, ſeu formalites diuinæ, quæ, cum realiter ſint idem, diſtinzione virtuali in or- dine ad prædicata contradictione non gaudent (vt ſunt pleraque attributa communia, tum inter ſe, tum cum eſtentia comparata, iuxta doctrinam à nobis traditam quaſt. 6.) nulla potentia, & a nullo intellectu tangente illas intuitiuē poſſunt obiectuē praefindi; tunc vna, vel plures, non viſis reliquis, videri.

Hanc propositionem imprimit demonstrat mihi celebre illud argumentum, quod *ſupra quaſt. 9. num. 329.* contra præcisions obiectuum a noſtro etiam viatorum intellectu oriundas obieccimus pro ſententiā illas negantum. Hic namque ſuūn integrum robur retinet, vbi agitur de cognitione intuitiuē tangente obiectum præcindendum non in aliena ſimilitudine, hoc eſt, in phantamine ſenſibili, vt nos modo tangimur, ſed in ſe ipſo, ſue prout eſt in ſe. Etenim ſi sapientia Dei in ſe ipſa, ignota Dei bonitate, cognoveretur, cum ſapientia in ſe ipſa idem omnino fit, ac bonitas; fieri utique, vt idem omnino cognoveretur, & ſimil non cognoveretur, quod manifeste eſt impossibile. Recole argumentum *locuſ citato* fuſiū expofitum, & applica ad pre- ſentem materiam, vna cum inquigationibus foliutionum exhibitarum ab aliquibus, ſi forte eas huc etiam applicare tentauerint. Itaque argumentum diſtum, vt bene viderunt, qui propter illud omnem præcisionem obiectuum negarunt, mani- ſtū conuincit eam eſſe impoſſibilem, obiectum præ- cindendum in ſe ipſo per cognitionem attingatur, vti ipſi, re parum examinata, ſupponit tangi per cognitionem abstractuam, & citra dubium per intuitiuam, de quā modō traſtam, tangit, cuiu- cumque demum illa claritatē ſit. Porro argumentum hoc contra Scotistas etiam pari efficaciam militare, adhuc ſuppolitā diſtinzione formalis ex natura rei, quam ipſi ponunt inter formalites diuinæ realiter identificatas, ex diſtis à nobis contra eodem ſupra quaſt. 5. conſtat. Ibi enim oſtendimus per huiuſmodi diſtinzione formalem nihil evacuari de repugnantia prædicatorum contradictioniorum conuenientium formalitatibus eiudem rei in ſenu ab-

ſolute reali, qualia eſſent cognosci vnam, & aliam non cognosci intuitiuē.

Secundò monſtratur propoſitio eo argumento, quod euidentiſ enſtit. P. Valquez, & quidem iure, præſertim ſi in eo ſit ſermo de cognitione intuitiuē diuinarum perfectionum adeo perſpicuā, & clara, vt eſt de facto quædam viſio beatifica. Etenim per intuitionem tantæ claritatē non poſteſt non repræſentari obiectum, ſicuti eſt in ſe, ita vt eodem omni modo ſe habeat prout eſt obiectuē in mente illud intuituē, ac ſe habet prout eſt à parte rei in ſe, iuxta illud Ioan. epift. 1. cap. 3. *Quia videbimus eum ſicuti eſt.* Ergo ſi in ſe eſt quid omnino ſimplex, & indiuiuim, non poſteſt non apparet omnino ſimplex, & indiuiuim; & ſi quædam eius perfe- ctiō reiſpa eſt vnum quid, & idem cum reliquis, non poſſunt non omnes nullā demptā apparet vnum quid profuſus & idem. Quod non mi- nus efficaciter, aut euidenter oſtendit mihi argumentum factum de quacumque demum in eo cognitione intuitiuē, ſue per propriam ſpeciem ha- bita fermo ſi, ſeu clara, ſeu obſcurā. Quoniam hoc ipſo, quod per eiuimodi cognitionem tangit obiectum in ſe, nequit non eſte illud apud cognoscen- tem obiectuē idem ipſum, quod realiter eſt in ſe; alioquin ſi in mente cognoscens aliud eſt a eo, quod eſt re vera in ſe, iam non illud in ſe ſed aliud quid loco eius per cognitionem tangeretur, contraria ſuppositionem. Igitur ſi in ſe eſt vnum quid, & indiuiuim, non poſteſt non tale quoque eſt in mente cognoscens, & ſi quædam eius perfeſtiō reiſpa eſt vnum quid, & idem cum reliquis, nequeunt non omnes nullā demptā apparet vnum quid pro- fuſus & idem. Quod iterum eſt per cognitionem prædictam nullatenus poſſe vnum ab alia obiectuē praefindi. De quo iterum erit ſermo quaſt. 12.

Obiicit tamen primò Gran. contra propoſitio- nem *diſp. 5. citata*, & ex illo Alarcon *ſupra a.* Viſus percepit colorem vt eſt in ſe, non perciendo rationem communem qualitatis, neque intuendo rela- tiones alij quas, quas color ſectum habet identificata: Ergo nihil verat per cognitionem intuitiuam, qualis viſio corporeā eſt, vnam formalitatem ab aliā eiudem rei obiectuē præſcindit. Repondeo, vt alias ſepe, per viſum (& idem eſt de aliis ſenſibus) to- tum, quod realiter eſt obiectum ſenſibile eodem omnino modo tangi, neque illam fieri ex parte obiecti præcitionem; atque ita per viſum eodem pro- fuſus modo percipi prædicatum qualitatis, & rela- tions, ac prædicatum coloris; licet non ſub concepti- bus respondentibus hiſ nominibus, qui ſunt intel- lectuales, & per species alienas formati. Quod ſi per viſionem externam ſe pe excitatur intellectus ad iudicandum de obiecto viſo vnum prædicatum præ aliis; id fāc non euenit, quia viſus inter ea prædi- cata diſcernat, aut vnum præ aliis aliquo diuerſo modo perciptiat. Sed quia intellectus aliunde motus per viſionem externam, vteſtione ſpeciebus alienis vnum rei viſe prædicatum præ aliis deprehendere poſſet, aut immideat, aut per diuerſum; quod proinde utpote conceptum iam per ſpeciem alienam a reliquis obiectuē præſcindit; quia ex viſione ſpeciei lucrat per viſionem quidpiam in obiecto viſo præſcindere valeat. Reconofce doctri- nam traditam *ſupra diſp. 2. q. 3. a. num. 104.* & in *præſenti diſp. 2. num. 309.*

Secundò obiicit Gran. Angelus intuetur intel- lectum ſuūn, & tamen cognoscit potentiam obe- dientiale ad alij ſupernaturales identificatam cum

Disp.XIII. De ident.& dist. rer. Quæst. XI. 383

cum illo ergo præscindit obiectuè per intuitionem. Nego non cognoscere Angelum potentiam obedientialem sui intellectus, quoad intrinsecum prædicatum cum ipso intellectu identificatum, quia ratione, quid naturale est ab Angelo naturaliter cognoscibile, sicut ipse intellectus; cum quo nihilominus stat posse Angelum ignorare, siuus intellectus potentiam obedientialem habeat ad predictos actus, defectu notitia connocati extrinseci complexis eam potentiam obedientialem in eis talis, cuiusmodi est possibilis taliū acūm. De quo plura *suo loco* Quomodo autem viens intuitiuè quidquid realiter est Deus, vti de factō secundum certam Theologiam vident omnes beati, non cognoscat nihilominus ex vi talis visionis omnia decreta liberae Dei. Neque omnes creaturas possibiles in particulari in *Tratt. de visione Dei* exponetur.

⁴¹³ Ex dictis infertur primò perfectiones diuinās, de quibus sermo est in propositione, per cognitionem cui intuitiuā non solum impræscindibiles esse obiectuē præcisione, quam negatiuā dicunt, ita ut vna, non vni reliquis, videatur; sed etiam præcisione, quam positivam appellant, ita ut duæ, vel plures præcīlē inter se, atque distincte ex parte obiectuē simili apparent, vtraque enim præcīlē sequē illis repugnat. Hoc enim ipso, quod bonitas Dei per visionem nequit repræsentari, non repræsentatā eodem conceptu sapientiā, impossibile est, quod bonitas, & sapientia non sint vnius, & idem obiectuus conceptus in mente videntis, & consequenter prorsus repugnat, quod illi repræsententur ut duæ formalites diuerlæ, quarum altera obiectuē sit bonitas, & non sapientia, altera sapientia, & non bonitas, prout ad præcisionem requiriuntur. Vtrum enim integer Deus per intuitiuā cognitionem possit obiectuē multiplicari, diuerlam habet difficultatem *inferius* tangendam.

⁴¹⁴ Secundò infero contra Gran. & Alare. *suprà* inconsequenter negare eos possibilem præcisionem positivam inter perfectiones diuinās, atque adeo distinctionem rationis oriundam à visione intuitiuā, dum præcisionem negatiuā earum possibilem esse defendunt. Quoniam si bonitas Dei sine sapientiā videri potest, & ē conuersus, vti ipsi opinantur, non potest non bonitas vīa sine sapientiā esse conceptus obiectuē diuersus à sapientiā vīa sine bonitate, vt constat. Ponamus ergo, quod p̄fuerante visione de solā bonitate, accedat altera visio de solā sapientiā, in quo necunde potest exegitari repugnantia. Tum quidem impossibile erit, vt ex vi ambarum visionum non apparent sapientia, & bonitas, vt duo quādam inter se præcīlē, atque distincte positiue, quin non posint non apparere ut conceptus obiectuē diuersi, vti seorsim vīa apparet; repugnat autem, vt idem à se ipso diuersum appareat, vt est notum. Liquet ergo vbi cūque præcīlē negatiuā aut impossibilis, aut possibilis est, ibidem præcisionem positivam impossibilem etiam, aut possibilem necessariò afferendam esse. Quod etiam vice versā est verum, nisi fortasse relatio aliqua interueniens obſtet, ne ex extremitate positivae præcīlē alterutrum, ignoto altero, possit cognosci.

⁴¹⁵ Sed dicit aliquis pro Gran. & Alare. Bene intelligitur cognosci vīam formalitatem sine aliā, quin cognoscatur distincta ab illa adhuc inadæquata distinctione, prout opus erat ut amba seorsim per duas cognitiones cognitæ inuicem distincte apparet. Ergo benē intelligitur esse possibilem præcisionem negatiuā vīiū formalitatis ab aliā, quin sit possibilis inter utramque præcīlē positiva. Nego

ancecedens, quia cognosci bonitatem sine sapientiā, hoc ipsum est cognosci bonitatem distinctam distinctione inadæquata à sapientiā, quia hoc ipsum est bonitatem apparere aliud à sapientiā, sive bonitatem in mente eam concipientis non esse sapientiam, in quo stat inadæquata distinctio ipsius à sapientiā. Alias, si bonitas non appareret cognoscenti aliud à sapientiā, sed (sicut re ipsā est) ita quoque in illius mente obiectuē esset sapientia, non sine sapientiā, sed simul cum illa, & tanquam vīum quid cum illa cognoscetur contra suppositionem. Ratio à priori, quia sicut à parte rei nequit esse vīum sine alio, quin sit à parte rei distinctum ab illo; ita neque obiectuē in mente potest esse vīum sine alio, quin sit obiectuē in mente distinctum ab illo. Ex quo patet cognosci vīum sine alio, & cognosci distinctum ab illo distinctione inadæquata (qua ipsius vīiū est extreum distinctum) in idem omnino recidere.

Tertiò infero ex dictis, formalitates item cuiuslibet ⁴¹⁶ creature realiter identificatas impræscindibiles esse obiectuē per cognitionem intuitiuā sive incrementum, sive creatam; quia ex vīā parte huiusmodi formalitates ē generē carū fūt, que distinctione virtuali in ordine ad prædicata contradicitoria nullatenus gaudent, vt ex doctrinā traditā *suprà q. 6.* constat. Ex alia vīo eadem argumenta, quæ probant formalitates diuinās tali distinctione carentes, à nullo intellectu vidente eas intuitiuā posse ex parte obiecti præscindi, eadem prorsus vi, & efficacia coniuncti idipsum de formalitatibus creatis; cū probent vīiūne neutriū posse videri vīam formalitatem, non vīam aliā realiter identificatā cum illa, cuiuscunq; demum entis tales formalitates sint.

Quartò infero, per nullam omnino cognitionem ⁴¹⁷ (sive ea clara sive obscura) habitam per speciem propriam obiecti, illudque immediate, & in ipso metattingentem posse vīlo modo præscindi obiectuē vīam formalitatem talis obiecti ab aliā (loquor etiam nunc de formalitatibus virtualiter inter se non distinctis) sed necessariò quidquid realiter est tale obiectum, eodē prorsus modo debere attingi per huiusmodi cognitionē: Quoniam id ita vīiūne probant argumenta facta n. 409. & 410. vt ibi etiam dicebamus.

Inferes. Ergo non est possibilis cognitionis ⁴¹⁸ quiditatua per propriam speciem habita, & præscindens ab existentia obiecti, quā nos s̄pē aliā possibilem esse possumus, atque in hoc operē ponemus. Nego consequentiam, quia eiusmodi cognitionis non dicitur ab existentia obiecti præscindere, quod aliquam eius formalitatem ab aliā præscindat obiectuē, sed, quod de toto ipso obiecto, aut intra statum quiditatuum, seu obiectuum, aut intra statum conditionatum, vbi de existentia eius absoluta non agitur, iudicium fert. De quo plura dicenda sunt in *Tratt. de scient. Dei.*

Propositio 2.

De facto nullus intellectus beatus sive diuinus, ⁴¹⁹ sive creatus præscindit ex parte obiecti vīlo modo adhuc eas formalitates Dei, quā in ordine ad prædicata contradicitoria distinctione virtuali potiuntur, vt sunt relatio, & essentia, intellectio, & volatio, & si quis aliæ.

Hæc propositio est contra Artiag. & alios Recentiores ei subscríbentes. Probatur autem primò: quia in Concilio Florentino less. vlt. in litteris vñionis definitum est: *Animas, quibus nihil purgandum*

gandum superest; intueri clare Deum Trinum, & vnum, sicuti est. Iuxta illud Ioannis epist. 1. capite 3. Cum apparuerit, similes ei erimus quia videbimus eum sicuti est. Deo autem ipso certo certius est videre se, imo, & penitus comprehendere, ut re ipsa est. Igitur integrum Trinitatis mysterium, & Deus ipse totus eodem omnino modo se habet prout est obiectum in quoquis intellectu beato mediâ beatifica visione, atque prout est realiter in se se. Igitur diuina essentia, & quaevis personalis relatio eodem profutus modo sunt obiectum in mente beati, ac sunt realiter in se; sed in se una ab altera nullo modo est praesens: Ergo in mente beati nullo modo est una ab altera praesens obiectum.

⁴²⁰ Secundò. Per visionem beatificam aut Dei, aut creature non praescinditur obiectum relatio ab essentiâ præcisione, quam negatuum vocant, ita ut relatio videatur non visâ essentia, vel contra, ut fatentur omnes, & citrâ errorum in fide negari nequit: sed nec præcisione positum, ita ut relatio, & essentia obiectum represententur ut duo inter se distincta formaliter, quia iam non sicuti sunt in se apparerent, seu videbatur contra dogmata stabilita, quandoquidem in se non sunt duo distincta formaliter, ut fides docet. Ergo nullomodo praescinduntur, quia aliud genus præcisionis obiectum non est.

⁴²¹ Tertiò. Omnis cognitione præcisiusa formalitatum que realiter non sunt præcisæ, non potest non esse imperfecta, quacumque demum ratione excogitur præcisio: quia nequit non representare obiectum, ita, ut appareat cognoscenti aliter, quam re ipsa est: cum nequeat non representare præcicum id, quod re vera non est præcicum; hoc enim ipsum est cognitionem esse præcicum sed visio beatifica diuina nullo modo potest esse imperfecta; creata vero etiam est immunis de facto ab imperfectione representandi suum obiectum aliter, quam re ipsa est, ut constat ex dictis. Ergo nulla visio beatifica est vlo modo præcisua.

⁴²² Dices cum Arriag. *spr. à* Hoc ipso, quod intellectus diuinus (& idem est de quoquis alio, beato) iudicat Paternitatem distinguere a Filiatione, à qua non distinguitur essentia, non posse non eum apprehendere Paternitatem diuerlo modo ac apprehendit essentiam (alias de essentiâ pariter iudicaret distinguere a Filiatione, quod est impossibile) & consequenter non posse non eum obiectum tali apprehensione praescindere. Hanc tamen imperfectam non esse, quia licet solam Paternitatem tangat recte, prout necessarium est, & sufficiens ad verificationem dicti iudicij, essentiam etiam, & residuum totius Trinitatis tangit obliquè, insuperque realiter identificatur cum notitia, quia in recto concipit essentiam, & totam Trinitatem, nec amplius, quam per rationem nostram ab illâ distinguitur.

⁴²³ Sed contra primò; quia impossibile est ut vnam concipiatur in recto, & aliud in obliquo, nisi appearat vnam, & aliud in mente concipientis, quia sine comparatione aliquâ recti ad obliquum nullatenus potest vnam in recto, & aliud in obliquo cognosci; Comparatio autem non stat sine extremis distinctionis: Ergo non potest ab intellectu diuino apprehendi Paternitas in recto, & essentia in obliquo; quin ipsi represententur ut duæ formalitates obiectum inter se distincta, sive præcisa essentia, & Paternitas. Quod tamen repugnat, quia ut sic conciperentur a Deo aliter, quam in se sunt, atque adeo imperfecte.

Contra secundò, quia cognitione Dei considerata ⁴²⁴ praescis; & formaliter in quantum tangens directe solam Paternitatem, aliunde etiam est imperfecta, quia scilicet eo modo tangendi directo distinctam, sive præcism negatiuâ ab essentiâ representaret Paternitatem, atque adeo aliter, quam re ipsa est. In Deo autem nulla formalitas cognitionis est admittenda, quia intrinsecè ferat secum imbibitam imperfectionem.

Contra tertio: quia ut Deus iudicet Paternitatem a Filiatione distinguere nullâ egere apprehensione simplici directâ solus Paternitatis, non enim indicat comparando prædicatum ad subiectum, ut nos, sed intuendo, suâque intuitione penetrando, quidquid vnumquodque est in se. Ergo male afferetur intellectum diuinum eiusmodi apprehensione praescindere Paternitatem ab essentiâ. Patet consequentia; tu quia talis apprehensione inutiliter, & cœsequenter tum falsè tribuitur intellectu diuino, si ad iudicandum de Trinitate necessaria non est. Tum quia sublatâ eius necessitate ad id muneres, nullo praetextu dici potest Paternitas distinguere ab essentiâ virtualiter in ordine ad talem apprehensionem, sine distinctione autem virtuali relata ad illam, non posse Paternitatem ab essentiâ per illam vlo modo praescindi; ipsius Arriaga doctrina est. Quo eodem argumento probatur a nullo alio intellectu beato praescindi per apprehensionem Paternitatem ab essentiâ.

Et quidem si intellectus beatus, sicut noster, comparatus iudicaret de Trinitate, quemadmodum Arriaga supponit; attribuendo scilicet vnum conceptum obiectum, ut prædicatum alteri in recto apprehenso tanquam subiecto, eodem modo, atque nos, deberet apprehensione praescindere Paternitatem ab essentiâ, ut aliquid de sola Paternitate, quod non de essentiâ itidem affirmaret, concipiendo videbatur Paternitatem in recto per distinctam apprehensionem, ac conciperet in recto essentiam. Quia cum apprehensione, qua iudicio comparativo supponitur, non possit secundum vnam sui formalitatem, & non secundum omnes realiter identificatas illi supponi, ut constat, necessariâ subiicit prædicato id totum, quod secundum totam suam realitatem attingit in recto, nec fieri subinde potest, ut per iudicium parti dumtaxat, & non toti subiecto tali apprehensione in recto apprehensio attribuiatur prædicatum. Cùm ergo beatus, iuxta Theologiam Arriagæ non pluribus, sed vna dumtaxat apprehensione indistinctâ etiam à visione beatificâ totam Trinitatē, atque adeo essentiam etiam, & Paternitatem apprehendat in recto; nequibit utique per iudicium aliquid Paternitati tribuere, quod non eodem modo attribuat essentia. Quo manet integra difficultas, quam Arriaga ipse vitare molitur, dum in eâ vnicâ apprehensione reali diuersas formalitates suâ consideratione distinguit, alteram tangentem in recto Paternitatem, & in obliquo essentiam; alteram vice versa, &c. Ex quibus omnibus concluditur longe abesse ab intellectu Dei, & beatorum eam apprehensionem præcisciam, quam eis adscribit Arriaga.

Adhuc tamen contra nostram propositionem ⁴²⁷ obiectum superest ex Arriaga ipso, & aliis, saltem per iudicium, cuiusvis illud generis sit, non posse non Deum, & Beatos, dum clare intuentur Trinitatem, affirmatione praescindere ex parte obiecti vnam formalitatem ab alia realiter identificata cum illâ. Quia non possunt non affirmare de vna, quod non affirman, imo negant de aliâ, quod ipsum est affirmatione praescindere vnam ab aliâ ex parte

parte obiecti. e. g. de Paternitate affirmant esse relata ad Filiationem, & ei oportet, quod non affirmant, inquit negant de Essentiâ : de Filiatione affirmant esse quid productum, de Essentiâ vero id ipsum non affirmant, sed negant. De Essentiâ affirmant esse communem tribus Personis, quod tamen de singulis Personalitatibus negant, & cetera huiusmodi. Et confirmari potest primum, quia impossibile est ut idem intellectus quicunque ille sit, simul affirmet, & neget idem de eodem omnino conceptus obiectiuo, praesertim iudicio eximiens evidenti, quale est iudicium Beatorum. Igitur dum Beati ipsi aliquid affirmant de Essentiâ, & simul idem ipsum negant de Personalitatibus, aut è conuerso, non posunt non Essentiâ, & Personalitates respectu intellectus eorum esse conceptus obiectiuo diuersi, quod est Essentiâ, & Personalitates per intellectum Beatorum praescindunt obiectiuo. Confirmatur secundum, quia vni hypostatica verè praescindit suâ terminacione Personalitatem Verbi ab Essentiâ, quandoquidem ad solam Personalitatem non vero ad Essentiam terminatur immediate, ut fides docet. Ergo intellectus beatus, qui affirms Personalitatem Verbi, & non Essentiam talem vniōem terminare immediatè non potest non suâ affirmatione Essentiam à Personalitate praescindere. Confirmatur tertius. Quoniam eo ipso, quod Personalitas, & Essentia sunt virtualiter distinctæ in ordine ad prædicata contradictione, quæ illis sine repugnâtiâ conueniunt, nequeunt non esse etiam distinctæ virtualiter in ordine ad affirmationem, & negationem cuiuscumque intellectus ipsiusmodi prædicata cum veritate attribuentis. Confirmatur quartus, quia intellectus Viatorum nequaquam potest nisi praescindendo obiectiuo iudicare veritates, quæ circa mysterium Trinitatis ex fide credere tenetur, ut fuit à nobis demonstratum est supra q. 9. prop. 1. Ergo cum veritates sint eadem respectu intellectus Beatorum, neque ista poterit de illis sine præcisione obiectiuo dijudicare.

⁴¹⁸ Respondeo tamen ne affirmatione quidem praescindere intellectum Dei, aut Beatorum, dum Tritiitatem intuetur, vnam formalitatem ab aliis identificata cum illa; quia per visionem beatam, sive diuinam, sive creatam simul & indiuisim affirmatur quidquid Deus trinus, & unus reip̄a est: omnes enim veritates, quas nos de Deo diuinim, & per diversa iudicia affirmanus, quia id fert secum noster iudicandi modus pro hoc statu intellectus beatus tum diuinus, tum etiam creatus vnico simplicissimo intuitu penetrat, & affirms; atque ita licet affirmet de Personalitatibus aliquid, quod non affirmat de Essentiâ, & vice versa (quia ne vera aliquid conuenit Personalitatibus, quod non Essentiâ, & contraria, tamen re vera finit idem ob distinctionem virtutalem, quā gaudent, in quo mysterii profunditas posita est) nequaquam praescindit obiectiuo Personalitates ab Essentiâ, vel è conuerso, quia non ita affirms aliquid de Personalitatibus, quod non de Essentiâ, vel è contra; ut actus affirmationis terminetur ad Personalitates, & non ad Essentiam, vel è contra, prout requirebatur ad præcisionem, sed ita ut actus affirmationis indiuisim terminetur ad totum Deum Trinum, & unum, quasi uno ictu penetrans, & affirms quidquid singulis formalitatibus eius seu distinctis, seu non distinctis virtualiter re ipsa conuenit, quod longe abest à præcisione. Unde quod Aduersarios fecerit, & in argumento supponit, nempe affirms aliquid de vna formalitate, & non de alia identificata cum illa, id ipsum esse affirmatione praescindere vnam ab alia solerter

Pharus scient. Tom. I.

distinguendum est. Affirms aliquid de vna formalitate, & non de alia identificata cum illa ex defectu terminationis affirmationis ad utramque est praescindere vnam ab aliâ concedendum: ex defectu veritatis reperire in vna, & non in aliâ, negandum. Et hoc est, quod in proposito evenit, & in mysterio, de quo agimus, singularissimum est, conuenire scilicet vni formalitati re ipsa obiectiuo aliquam veritatem, quæ non conuenit alteri, identificata cum illa, ob distinctionem virtualiter, quam habent: atque ita posse ab intellectu vidente illas intuitu, vnde ipsa sunt, affirms eam veritatem de vna, & non de alia, citra omnem omnino præcisionem ex parte obiecti. Hinc.

Ad primam confirmationem concedo nullum intellectum posse simul affirmare, & negare idem de eodem conceptu obiectiuo; nego tamen inde sequi debere intellectum videntis Deum obiectiuo praescindere: quia videns Deum nihil negat de Personalitate, quod affirms de Essentiâ, aut contra. Sed quidquid Deus est re ipsa vno iudicio affirmatio iudicat, cum omne quod Deus est, possit ut veritas sit. Nos vero, qui per iudicium affirmatio aequivalens de Personalitate negamus, quod affirmamus de Essentiâ, aut contra, jam eas praescindimus obiectiuo, vt q. 9. prop. 1. statutum est.

Ad secundam confirmationem concedo vniōem hypostaticam quodammodo dici posse, eti minus propriè, praescindere suâ terminacione Personalitatem Verbi ab Essentiâ, quatenus Personalitatem solam, non vero Essentiam attingit immediate. Nego tamen hinc sequi, quod Beatus videns intuitu hoc mysterium similem præcisionem efficiat per suam visionem, ea enim necessaria non est, nam penetrat intuitu, adhucneque per visionem ex vna parte totâ substantiâ vniōis, ex aliâ totâ substantia Dei, cognitum manet, & iudicatum citra obiectiuo præcisionem Personalitatis Verbi ab Essentiâ quidquid in isto mysterio cognoscibile, & iudicabile est.

Ad tertiam confirmationem nego Personalitatem, ⁴¹⁹ & Essentiam diuinam eo ipso, quod distinguuntur virtualiter in ordine ad predicata contradictione, debere quoque distinguiri virtualiter in ordine ad affirmationem, & negationem talium predicatorum, ut titulo talis distinctionis valeat per tales affirmationem, aut negationem praescindi obiectiuo Personalitas ab essentiâ, aut è contra. Cum enim eiusmodi predicatorum affirmatio, & negatio, quando est intuitu, citrâ omnem obiectiuo præcisionem Personalitatis, & Essentiâ possint constare, ut constat ex dictis, impertinenter in ordine ad illas talis distinctionis virtualis admitteretur; inquit, ut ex dictis postea constabit, impossibilis est.

Pro solutione quarta confirmationis, explicatio- ⁴²⁰ neque luculentiore doctrina tradita prænoto. Multifariam iudicium intuituum, & nostrum discriminari. Primum enim differunt quatenus videntes intuitu non iudicant, sicut nos, attribuendo predicatum subiecto, sed penetrando adhucneque suâ intuitione quidquid veritatis est in obiecto viso. Secundum differunt, quod nostrum iudicium attingit suum obiectum alter, quā est in se, ac proinde semper sub quadam confusione, & velamine: intuituum vero, de quo modò loquimur, suum, ut est in se clare, & peripicte. Tertiù differunt, quod iudicium nostrum obiecta alias simplicissima necessariò praescindit in subiectum, & predicatum; intuituum vero quidquid vnumquodque est re ipsa indiuisim penetrat vno obtutu. Quartus, quod obiectum proprium iudicij nostri necessariò

K k concipi

concepi debet per modum actus significabilis per verbum, qui sit quasi exercitium alicuius subiecti circa aliquem terminum. Qui quidem actus possimum est praedicatum, quod tali subiecto per iudicium aut attribuitur, aut detrahitur, ut pluribus explicatum est *sopra dis. p. 2. q. 4.* Iudicium vero intuituum pr o obiectu habet vnumquaque iudicabile, prout iacet, sive prout est in se. Vnde iudicium nostrum duas ut minimum apprehensiones simplices fert necessariu secum annexas, alteram subiecti, alteram termini illius, actus, qui ipsius iudicij proprium obiectum est; intuituum vero hisce non egit apprehensionibus.

433 Ex his quintum, & magis ad rem nostram discrimen sequitur. Quod nos nullatenus possumus iudicare, nisi attribuendo actum verbo correspondente integro conceptui obiectiu apprehendo ex parte subiecti ex aequo, & directe. Parti enim attribuere, vel detrahere, & parti non item, nobis impossibile est, quando omnes partes per eamdem apprehensionem, eodemque modo supponuntur iudicio, vt cum dicimus: *omnis homo currit*, necessariu attribuimus actum currendi omnibus hominibus, nec possumus aliquibus, & non aliis attribuere, nisi mutando eam apprehensionem, qua omnes ex aequo, & directe supponit iudicio ex parte subiecti. Similiter dum actum verbo correspondente iudicando comparamus ad suum terminum ad totum conceptum obiectuum apprehensum ex parte termini ex necessitate comparamus, vt cum dicimus. *Deus cognoscit omnem hominem*, cuius ratio prater apertam experientiam ex natura huiusmodi apprehensionum iudicio nostro subseruentium sumenda est; ab ea enim nascitur, vt nequeant modis penes totum suum obiectum, modo penes partem dumtaxat ei subseruire, sed immobiliter penes totum necessariu subseruant. Id quod ipsa nomina talibus apprehensionibus correspondentia satis superque manifestant. Nam, vt non possumus sub nomine totius, eius semper significacione retentia, aliquid de sola parte enunciare, ita sub apprehensione totius, eius semper representatione retentia, aliquid de sola parte iudicare non possumus. e.g. vt est impossibile, quod accipio semper hoc nomine *homo* pro integrō composite ex materia, & anima, hanc vnuquam enunciatio sit vera, *homo est spiritus*, qualis esset quidem sapientia, si sub nomine totius aliquid de sola parte contenta in toto possemus enunciare, quandoquidem anima contenta in homine vere spiritus est. Ita etiam est impossibile, quod sub apprehensione de integrō composite ex materia, & anima huic nomini *homo* in mente nostra correspondente aliquid vnuquam de sola materia, aut de sola anima iudicemus. Requiratur enim ad vnuquam praestandum, quod solam materiam, vel animam seorsim apprehendamus, & non invenimus. Ea est natura nostri modi cognoscendi pro hoc statu, à qua longe absit modus cognoscendi. Intuentum: Ipsa enim eiusmodi apprehensionis genere non indigent ad iudicandam, vt constat ex dictis. Quando autem ad iudicandum aliquam relationem seu positivam, seu negativam cognitione indigent termini, eo quod relatio sine termino à nullo intellectu cognosci potest, non est necesse, quod partem tantum termini concipient, quando relatio ad partem solum, & non ad totum terminatur: quia viso toto, & visâ relatione, vt iacent à parte rei, penitus esse iudicant talam relationem ad solam partem eius totius terminari natura sua: sicut enim non obstat, quod totum integrum simul um relatione existat à parte rei, quominus rela-

tio ad solam partem eius terminetur re ipsa, ita nec potest obstat, quod totum integrum simul cum relatione existat obiectiu in mente intuentis, quoniam minus relatio ad solam partem repräsentetur terminata; quandoquidem in mente intuentis eodem modo se res habent, ac sunt à parte rei. Recognoscatur doctrina *sopra statuta disputatione 9. quest. 5. proposit. 6.*

Quia cùm ita sint, liquidū iam apparent, cur intellectus noster pro hoc statu nequam credere, ne dum intelligere potest absque obiectu præcisionibus veritates fidei ad mysterium Trinitatis spestantes. Cùm tamen intellectus Dei, & Beatorū absque illa prorsus præcisione obiectuā eisdem intuitu iudicio clarissime intelligat, ac diuidicet. Etenim intellectus beatus vnico simplicissimo obtutu iudicat quidquid Deus est, ad quod non est necessaria præcisio obiectuā: quia integrā substantia divina eodem omnino modo est obiectuā in intellectu Beati, atque realiter in se. In se autē Personalitas ab Essentiā realiter non est præcisa. Quare substantia Dei integrē concepta, scire etiam clarissime potest. Beatus vniōnem hypostaticam ad solam Personalitatē Verbi diuini terminari immediate, quin inter talem Personalitatem, & Essentiā ipse præscindat, iuxta doctrinam *nuper* traditam. At vero intellectus noster cùm nequeat aliquid per suum abstractuum, comparatiuūque iudicium parti totius attribuere, nisi apprehensā ipsā seorsim, vt paulo ante etiam ostendit, nequit consequenter de sola Personalitate, aut de sola Essentiā iudicare ea prædicta sive intrinseca, sive extrinseca, quæ illis seorsim, & in solidum ob suam, quam habent, distinctionem virtualem conueriunt, nisi apprehendendo seorsim Personalitatem, aut Essentiā, atque adeo vnam ab alterā præscindendo obiectuā. Ex quibus patet ad quartam facti argumenti confirmationem, & ad totam difficultatem.

Propositio 3.

Neque de potentia absoluta sunt vllotmodò præcindibiles obiectuā per visionem intuituā sive claram, ac est visio beatifica, illa formalitatis divina, quæ in ordine ad prædicata contradictroria distinctione virtuali potiuntur.

Hæc propositio dupli via probari potest. Prima est: quia supposito, quod dicitur formalitatis ab intellectu præcisione obiectuā possunt intuituā viseris, de factoque à Deo, & à Beatis videntur, vt *prop. 2. monstratum* est. Etsi illæ in ordine ad alia prædicata contradictroria distincte virtualiter sint, in ordine tamen ad hoc vt possint obiectuā per visionem intuituā præscindi, visâ vna, & non alia, aut talia vna per visionem aliquo modo, quo non alia, nequitque dicenda sunt distincti virtualiter: quandoquidem, secundum doctrinam traditam *lupr. quest. 6.* ex una parte bene possint virtualiter esse distincta in ordine ad suscipienda alia prædicata contradictroria, quin sint in ordine ad hanc, *tertia*, & non tangi per visionem: ex alia vero ne in Deo quidem est admittenda virtualiter distinctio nisi in ordine ad ea contradictroria, quæ supposita fide, negari nequeunt, qualia haec non sunt, semel autem sublatæ à formalitatibus diuinis virtuali distinctione in ordine ad visionem præcisiū carum, non potest hæc non esse impossibilis, vt argumenta facta pro prima propositione coniunctum.

Secunda via est: quia licet beneficio distinctio-⁴³⁵nis virtualis bene cohærent cum formalitatibus diuinis

diuinis realiter identificatis alia prædicta ex gene-
re suo contradicitoria , quæ per fidem constat eis
conuenire. Quod tamen vna , & non alia per vi-
sionem , de quā agimus , attingatur , adē absolu-
tē videtur impossibile esse , vt ne per virtualem quī-
dem distinctionem videatur id vlo modo componi
posse , quantumuis ea ad id muneric tentaretur ad-
mitti. Ratio autem est ; quia visio intuitiua æquē
clara , ac beatifica , non potest non ita perfecte suum
objectionem repræsentare , vt illud eodem omnino mo-
do apparet videnti ac est in se ; eodemque subin-
de modo se habeat obiectiu in mente videntis , ac
se habet à parte rei : ergo impossibile est , quod per
visionem huius generis aliqua formalitas diuina ali-
ter apparet videnti , quā à parte rei est in se : sed
si appareret quois modo præcisa ab aliâ , cum quā
re ipsa est prorsus idem , aliter , quā in se est , appa-
reret , aliterque se haberet in mente videntis , quā
se habet à parte rei : ergo absolu , omnimodique
est impossibile , vt per visionem talis generis vna
formalitas diuina aliquo modo ex parte obiecti
præscindatur ab aliâ .

⁴³⁷ Loquitur sunt in propositione de visione æquē
clara , ac beatifica. Tum quia istius generis est visio
intuitiua , de quā Theologi tractant in præsentis
questione. Tum quia doctrina circa illam data lu-
culentius in illâ cernitur , quā in visione intuitiua
magis obscura , tametsi ego vniuersaliter censeam
eam esse extendendam ad omnem cognitionem in-
tuitiua , seu per propriam speciem habitam , iuxta
dicenda propositio . 4.

⁴³⁸ Obiicitur tamen contra nostram propositionem
primo ex Scoto , & suis. Pater eternus est beatus
prius origine , quā generet Filium non per visionem
Fili , & Spiritus sancti , qui nondum fuit in eo
signo : ergo per visionem solius essentiæ , aut etiam ,
si placet , attributorum , & Personalitatis paternæ.
Ergo benè intelligitur visio intuitiua clarissima , at-
que perfectissima essentiæ diuinae præscindens eam
à personalitatibus ; atque adē potiori iure similis
creata viso possibilis erit. Confirmatur : quia de sen-
tentia non solum Scoti , sed aliorum , Verbum diu-
num non procedit ex cognitione totius Trinitatis ,
sed vel filius Essentia , vt volunt Scotorum , vel filius
Patris , vt volunt alijs , vel Patris , & ipsius Verbi , ut
Vasquez opinatur cum aliis. Ergo cognitio , ex quā
Verbum procedit , præcisa est ex suo conceptu di-
uinuarum formalitatum. Respondeo ad argumentum
Patrem eternum esse quidem beatum prius origine ,
quā generet Filium ; non tamen visione ad filiam
Essentiam , aut ad se solum terminatam , sed visione
terminatam individualism ad totam Trinitatem : quia
quamvis in signo antecedente ad Verbi generatio-
nem nondum sit Verbum , nec Spiritus S. videntur
tamē nihilominus in suis signis posterioribus existē-
tes per visionem existentem in illo priori. Ad con-
firmationem nego Verbum non procedere ex co-
gnitione totius Trinitatis cum plerisque Theologis.
Quorum sententiam eo potissimum nomine centeo
verissimam , quod intuitio clara , & perfecta ex par-
te obiecti præcisa impossibilis est , vt ostendimus
in præsenti ; cognitio autem ex quā Verbum proce-
dit non solum physicè sumpta , sed formaliter in
quantum est cognitio ad Verbi processionem condu-
cens , necessariò est afferenda infinite clara , & perfe-
cta. De quibus suo loco plura in tract. de Trinitate .

⁴³⁹ Secundò obiicitur ex eisdem. Essentia diuina ne-
quit non esse obiectum primarium comparatione
Relationum , quæ veluti proprietates sunt oriundae
ab Essentiâ , atque adeo ipsa posteriores ; sed quodvis

Pharus Scient. Tom. I.

objectionem primarium sine secundario potest cognos-
ci agitur Essentia diuina sine Attributis , & Relationib-
us , siue eis non visis , potest intuitiua videri. Con-
firmatur. Essentia distinguuntur à Relationibus for-
maliter ex naturâ rei : ergo nihil vetat , quod eis non
visis videatur. Distinguuo maiorem argumentum. Es-
sentialia diuina est obiectum primarium (specificatiu in
quantum Essentia , translat ; reduplicatiu in quantum
objectionem visionis , nego. Deinde minorem. Sed
objectionem primarium sine secundario potest cognosci , quando est primarium reduplicatiu in quantum
objectionem eius cognitionis , quā est cognoscendum ,
translat ; quando tantum specificatiu est primarium
nego ; & nego consequentiam. Est dicere , tametsi
Essentia Dei secundum se sit prior Relationibus aut
per rationem nostram , aut etiam ex naturâ rei , de
quo modo non ero : at hoc ipso , quod realiter est
idem cum illis non est prius , quam illæ cognoscibilis
per claram visionem , quia nulla est possibilis visio
clar , per quam necessariò non debet cognosci indi-
uisim , quidquid realiter est Deus , quod est Essentiam
reduplicatiu in quantum objectionem visionis non
esse quid primarium respectu Relationum. Ad con-
firmationem imprimis nego antecedens , iuxta doctri-
nam statutam *suprà q. 3.* contra distinctionem Scoti-
cam. Deinde , ea distinctione cum antecedente gravis
admisit , nego consequentiam : quia adhuc admisit
est impossibile , vt vna formalitas diuina clara , &
intuitiua videatur sine aliâ identificatâ cum illâ , ut
suprà num. 409. notatum est.

Tertiò obiicitur ex Gran. Alarc. & alijs. Personalis-
tas verbi vnitur immediatè humanitati Christi Do-
mini , secus natura diuina. Ergo & poterit intuitiua
videri Personalitas Verbi , non visâ naturâ , aut è con-
trâ. Omisiti variis solutionibus , quæ exhibent Vasq.
Soar. Hurt. & alijs relati pro nostrâ sententiâ n. 408.
Ego conceclo antecedente nego consequentiam.
Primo , quia Personalitas Verbi respectu ad vno-
nem hypotheticam distinguuntur virtualiter à naturâ
diuina , lecus respectu ad visionem , iuxta dictâ *num.*
435. Quo fit , vt lectorum à naturâ per vniōnem quidē
immediate possit attigi , non item per visionem. Se-
cundò : quia specialis ratio est cur Personalitas clara
intuitione sine naturâ nequeat videri , aut vice versa .
Tametsi possit hypotheticâ vniōne tangi imme-
diatè , non tacitâ immediate naturâ , vt constat ex *num.*
436. & ex seq. amplius constabit.

Simile capiunt Aduersarij argumentum ab aliis
prædictis , quæ ad intra conuenient diuinis Per-
sonalitatibus , & non naturæ , vel è conuerfo , cui simili
etiam solutione faciatum est. Quomodo autem
intellectus Dei , & Beatorum ex vi videnti nostras
præcisiuas cognitiones non teneant obiectiu præ-
scindere eisdem , quas videt præscindi à nobis , for-
malitates *q. seq.* explicabuntur.

Propositio 4.

Per nullam cognitionem intuitiua etiam obscu-
ram possunt adhuc de potentiâ absolutâ præscindi ob-
iectiu illæ formalitatis diuinae , quæ virtualiter sunt
distinctæ in ordine ad alia prædicta contradictione .

Accipio in præsenti , sicut & in sequentibus , co-
gnitionem intuitiua latè prout comprehendit om-
nem cognitionem habitan per speciem propriam ,
ab abstractiuaque conditum est. Quomodo autem
speciem alienam , iuxta dicenda circa istas cognitio-
num appellations *alibi*.

Potest autem haec propositio , quemadmodum &
præcedens duplixi via probari. Prima , negando præ-
dictas Dei formalitates gaudere distinctione virtuali-

K K 2 ad

ad hoc, quod vna per cognitionem huius generis, alia non cognitā, cognoscatur, et si illā gaudet in ordine ad alia prædicta contradictria: quia ad talem distinctionem virtualem adstruendam nullum apparens fundatum. Ea autem sublatā, impossibile omnino est, quod vna formalitas diuina sine aliā identificata secum aliquomodo cognoscatur, iuxta doctrinam *propositi*. Hæc tamen probatio coniuncturalis dumtaxat, & consequenter parum efficax est: quia fieri posset ut aliqua diuina formalitas earum, de quibus tractamus in ordine ad aliquam cognitionem sui intuituum possibilem distingueretur ab aliā virtualiter, & tamen id nos ignoraremus, sicut ante reuelatum Incarnationis mysterium ignorabamus in ordine ad vniōnem hypostaticam terminandam distinguui in Deo virtualiter vnam formalitatē ab aliā.

Quare accedendo ad secundam viam, que magis metaphysica est, probo absolute propositionem. Per cognitionem intuituum habitam per propriam speciem, quacumque illa sit, ita representans obiectum, ut illud ipsum, quod est, aut esset, si daretur re ipsa, sit obiectum in mente intuitus, non aliud loco illius. Id namque est obiectum per propriam speciem cognosci quod ipsum per se, non aliud pro ipso representetur cognoscendi. Igitur impossibile est, quod sit obiectum aliquod in mente illud intuitus distinctum formaliter ab eo, à quo in se ipso formaliter distinctum non est. Pater hæc consequentia: quia si obiectum representaretur, atque adeo esset in mente intuitus distinctum ab alio, à quo in se ipso distinctum non est, non esset in mente intuitus idem ipsum, quod est in se, sed aliud quidam, siquidem, quia in se sunt idem, non possum non ubique per se ipsa sunt, esse idem, iuxta *propositum*. 10. statutam *supra q. 3*, que ad rem recognoscenda est. Igitur impossibile est, quod aliqua diuina formalitas representetur intuitiū distincta formaliter ab aliā, à qua re ipsa formaliter distincta non est, & consequenter, quod obiectum per intuitionem praescindatur ab illa, adhuc adicitur ad id munera distinctione vnius ab altera virtuali. Ex confirmari potest quia cùm Paternitas e. g. in se sit idem, quod Essentia, si conceperetur ab essentiā distincta, non esset in mente conceperitis idem, quod est in se, prout requiritur, iuxta dictam *supra q. 3*, que ad rem recognoscenda est.

443 Sed potest opponi contra hanc doctrinam. Beneficio distinctionis virtualis potest Personalitas Filij produci, non productā essentiā, & vñiri humanae Christi immediate, non vñitā essentiā: ergo beneficio distinctionis virtualis poterit pariter cognosci intuitu, non cognitā essentiā, si alias non desist talis distinctio in ordine ad hæc prædicata, ut non desit in ordine ad illa. Concesso antecedente, nego cōsequentiam. Discremen stat penes diversitatem horum, illorumque prædicatorum. Produci enim, & vñiri Personalitatem Filij præ essentiā bene intelligitur absque distinctione illarum formalium, supplete vicem eius virtuali in ordine ad uitandam contradictionem, quia per productionem, aut vñionem solius Personalitatis nullatenus hæc ab essentiā distinguitur formaliter (ob id dicebam *supra num. 430*). vñionem hypostaticam in proprio dici praescindere suā terminatione Personalitatem Verbi ab essentiā. At verò cognosci intuitu Personalitatem Filij absque essentiā nullo modo potest intelligi sine distinctione illarum formalium: quia ex vñ parte nequit Personalitas sola per intuitionem repræsentari, quin appareat præcisa, sive distincta formaliter distinctione saltem inadæquatā, sive

semixistente ab omni alio, quod per talem intuitionem non tangitur, atque adeo ab Essentiā, ut constat ex dictis *suprānum. 415*. Propter hoc enim cognitionis quævis representans vnam formalitatem sine aliā dicitur proprie præcisa, & formalitas cognita à non cognitis distincta esse ex suo conceptu obiectu: ex aliā verò parte Personalitas Filij distincta formaliter ab Essentiā, sicut est obiectum in mente intuitus modo dicto, nequit prout postulat intuitione, esse eadem Personalitas Filij, quæ re ipsa datum, nisi hæc in se distincta sit formaliter ab essentiā, ut est in mente intuitus. Quod est non posse Personalitatem Verbi præscindere per intuitionem ab essentiā, nisi re ipsa formaliter sit ab illa præcisa, & consequenter talem præcisionem nullatenus possibilem esse, adhuc adscitā pro illa virtutali distinctione.

Deinde potest opponi. De ratione intuitionis in *446* vñionem non esse representare obiectum, ut re ipsa est, quandoquidem innumeræ dantur intuitiones saltem apprehensiuæ etiam in Deo de obiectis non existentibus, & chimericis, atque adeo necessarium nō esse, quod per intuitionem representetur obiectum, sicuti ipsum est in se, quo tota argumentatio nostra videtur eneruari. Respondeo iam me hanc præoccupasse obiectum, cùm dixi inter argumentandum obiectum intuitionis non posse non esse in mente intuitus id ipsum, quod est, aut esset in se, si daretur, hoc enim ad vim mei argumenti est satis: supposito namque quod formalitas A, aut est de facto idem cum cum B, aut esset, si daretur, qui concipit intuitu formalitatem distinctam à B, eo ipso non concipit formalitatem A, quia conceptus proprius formalitatis A, qualis est intuituus, necessario debet esse conceptus formalitatis identificate cum B. quo sit, ut repugnet conceptu proprio, & intuitu concipi formalitatem A, & non concipi illam identificatam cum B, in quo cognitione intuitu habita per speciem propriam ab abstractiuæ habita per alienam discriminatur. Hæc enim, cum non tangat obiectum in se, sed in alieno substituto, iuxta dicta *q. 9*. consequenter potest praescindere in substitutis alienis distinctis, ad quorum instar illas cognoscit, formalitates, que realiter præcisæ non sunt inter se, ut abunde *ibi* explicatum est.

Propositio 5.

Per cognitionem intuituum, sive per proprias *447* species habitam nequam praescindi potest ex parte actus, seu modi cognoscendi dumtaxat vna formalitas ab aliā, prout opinantur Recentiores relativi *n. 407*.

Itaque impossibile omnino est, ut per iudicium intuituum, quocunque illud sit, iudicetur, seu sciatur Deum esse ens, & non iudicetur, nec sciatur, an sit substantia, an sit spiritus, &c. vel ut iudicetur, sciaturque, seu cognoscatur bonitas Dei, non iudicatis, neque cognitis sapientia, omnipotētia, iustitia, immensitate, aeternitate, ceterisque attributis. Qualiter per iudicium abstractuum nostrum de facto passim testante experientia contingit. De vtroque enim putant Recentiores præfati eamdem philosophiam esse, quali præcisions formalitatum à nostris iudiciis oriundas, quas experimur non ex parte obiecti, sed ex parte actus dumtaxat, seu modi cognoscendi se habeant, contra id, quod satis, superque ostensum reliquimus *suprā q. 9. vbi* & hæc quoque propositio satis, superque obiter mansit probata. Probatur

Disp.XIII.De identit.& dist.rer.Quest.XII. 389

⁴⁴⁸ Probatur tamen insuper primò. Quoniam, vel significata adæquata omnium, & singulorum nominum attributorum Dei sunt inter se distincta realiter, saltem ratione connotatorum significatorum obliquè, vel sunt realiter omnino identificata, tamet per nostram rationem distincta sint. Si dicas primum: temere imprimis dicas ut minimū contra sententiam omnium PP. & Theologorum, abfoliutè pronunciantem diuinā attributa à parte rei prorūs celi indistincta, per rationemque dumtaxat distinguī, perque nomina attributorum vnum quid, & idem realiter indivisum significari, vt vidimus *suprà quest. 4.* Deinde nihil dicas ad rem. Quia si sapientia realiter est distincta à iustitia saltē ratione connotati, ad cognoscendum sapientiam, ignotā iustitiā, nullā opus erit præcisione, adhuc ex parte modi. Quemadmodum ad cognoscendum Petrum, ignoto Ioanne, nulla præcisione opus est eo sensu, quo impræclarium de præcisionibus loquimur. Si autem dicas secundum. In tuum illud potissimum argumentum ad negandas præciones obiectuas impingis, pér quod sanè manifeste probatur nullatenus posse cognosci sapientiam Dei sine iustitia, si sapientia, & iustitia Dei sunt prorsus vnum quid, & idem realiter, in seque, vt sunt tanguntur per cognitionem, vt nequeunt non tangi per intuitionem, de quā modō tractamus.

⁴⁴⁹ Secundò, et si de aliquibus attributis Dei, aliorumque entium formalitatibus dici possit in ordine ad connotata distincta significari, eoque pacto sufficientem distinctionem habere re ipsa, vt quādam sine aliis cognosci possint, atque adeo etiam, si placet, ex parte actus, sive ex parte modi præcendi. Id tamen de omnibus dici nequit, quia plura sunt, que non habent connotata distincta, ad quae comparantur, vt satis etiam euicimus *quest. 9.* *ciatā.* Quocirca nequibit ad intuente cognosci sapientia diuina, ignotā bonitate, aut immensitate, aut aeternitatem, aut aliis huiusmodi attributis omni extrinseco connotato parentibus, contra doctrinam Recentiorum, quia id erit cognoscere vnum sine eo, quod cum illo prorsus est idem, quod per argumentum commemorationum, eorumdem Recentiorum sententiā, impossibile est.

⁴⁵⁰ Tertiò, nec dici potest etenim præcindibilem esse ex parte actus sapientiam Dei ab eius iustitia, aut aeternitatem ab immensitate, &c. quatenus Deus integer cognoscibilis est per cognitionem discernenter eum ab omni non sapiente, & non discernenter eumdem ab omni non iusto, vel discernenter ab omni non aeterno, non vero ab omni non immenso, &c. quia modus iste philosophandi satis iam etiam est confutatus *dilla quest. 9.* Etenim discernerem Deum ab omni non aeterno, non vero ab omni non immenso, nihil est aliud, quād cognoscere Deum prout dissimilem omni non aeterno, ignorando an sit dissimilis omni non immenso; quod tamen impossibile est, quia id est cognoscere vnum, ignoto eo, quod prorsus est idem cum illo, quod argumentum prædictum etiam iudicio Recentiorum repugnat. Quippe cum non aeterna, & non immensa omnino sint eadem, nequeunt non esse omnino idem dissimilitudo, quā Deus est dissimilis non aeternis, & dissimilitudo, quā est dissimilis non immensis, quandoquidem dissimilitudo, etiam sententiā Recentiorum, aliud non est, ab ipsis extremis dissimilibus, & hīc extrema dissimilia utrāque dicta dissimilitudine eadem sunt, vt constat. Praterquam quod ab-

Pharus scient. Tom. I.

surdum est dicere aeternitatem, & immensitatem Dei aliud non esse à dissimilitudine, quā Deus omni non aeterno, & omni non immenso est dissimilis; siquidem hæc partim est extrinseca Deo; aeternitas autem, & immensitas attributa eius sunt intrinseca omniō, vt satis apud omnes constat. Tum etiam absurdum est, quod sequitur; non posse scilicet cognosci aeternitatem, aut immensitatem Dei, nisi comparando ipsum ad omnia non aeterna, & non immensa. Quin inīd maius adhuc ex hac Recentiorum doctrina absurdum sequitur; nimur omnia attributa propria Dei nihilo omnino differre ab unica dissimilitudine, quā Deus dissimilis est omni non Deo. Quo absurdō posito, rursus ostendit falsa sententia Recentiorum, quia sic vnum attributum sine alio nullatenus per intuitionem cognosci poterit, nullaque proinde intuitio possibilis erit præcindens vnum ab aliis adhuc ex parte modi. Mitto plura, quia hæc satis, donec aliud pro se tuendis querant effugium Recentiores.

Id autem, quod in nos obtendunt à visione corporali defūlsum, quasi per hanc, vt ipsi supponunt, aliquo modo præcindatur vnum prædicatum ab aliis, sive vnum sine aliis cognoscatur, satis dilutum est *suprà quest. 9. citata*, vbi suppositum negligimus, & rem ipsam totam exposuimus. Quod si suppositum estet verum, potius præcisionem ex parte obiecti, quām ex parte actus ab intuitione oriundam probaret contra eosdem Recentiores, & cines; nam effugia de diversitate connotatorum, & de discretione obiecti cogniti ab his præ aliis in visione corporali nullum locum habent, vt constat.

Id autem, quod nonnulli pressi tentarunt, sufficie-⁴⁵¹re scilicet ad præcisionem ex parte actus vnius formalitatis obiecti ab aliis, quod actus, quibus obiectum totum tangibile est, sive dieris, quasi Deus e. g. ex eo solū appareat sapiens, & non iustus, quia cognoscitur per actum A, ex eo vero iustus, & non sapiens, quia per actum B. manifestissime retunditur, quia si actus A attingit totum Deum in se, vt supponitur, idemque omnino in Deo est sapientem esse, ac iustum esse, impossibile omnino ostendit per argumentum sèpè commemoratum, quod sciatur per actum A Deum esse sapientem, & non sciatur eodem modo, cādemque claritate, aut obscuritate Deum esse iustum, aut, quod reddatur ratio de Dei sapientiā, & non de iustitiā (prout alij dicunt nouā phrasē, sed sine fine nouo nucleo.) Tantundem dictum esto de actu A.

Q V A E S T I O XII.

Vtrum perfectiones diuinae, aut etiam creatæ ab intellectu Dei, vel aliorum intuitiū evidentiū aliquod genus distinctionis rationis subire possint, vel etiam sufficiant?

NOn potest quæsto hæc prætermitti, vt pote-⁴⁵²annexa præcedentibus, nec parum lucis præbita resolutioni earum. Quocirca opera premium duxi eam quoque illis adiungere, de quā communiter tractant Theologi in materia de attributis diuinis, duplexque circa ipsam sententia est.

K k 3 Prima

Pharus Scientiarum

390

454 Prima vniuersaliter affirmantium intellectum beatum etiam diuinum diuinis perfectiones distinguere distinctione rationis. Ita Henric. quodlib. 5. q. 1. Varro apud Aureol. in 1. dist. 8. q. 3. art. 1. Canariens. 1. part. q. 28. art. 2. disput. 2. dub. 3. Molin. ibidem disputatione. 3. concl. 5. fuit Duran. in 1. dist. 2. q. 3. num. 10. consentit Arriaga. quatenus docet tum in logica disput. 5. tum tom. 1. in 1. p. d. 9. a. n. 5. & rufus. a. num. 35. inter cognitionem intuituum, & abstractuum, quod attinet ad praeſcione obiectu cogniti, nullum esse differențem, quia per neutrām potest illud obiectu preſcindī, formaliter tamen per vtramque potest; quod etiam tenet Ouid. contr. 6. de Anim. punct. 4. n. 3. & 14. & conter. 4. Met. p. 7. n. 4. Franc. Alph. disp. 16. de Anim. sett. 3. & alij communiter, qui non preſcindunt obiectu, apud quos praeſcio formalis, ſiue praeſcio ex parte actus, distinctione rationis in ideum recidunt; ponunt enim distinctionem rationis in vniuerſu ex parte cognitionis dumtaxat. Quibus, quodam modo videtur conſentire Ruiz disp. 12. de Trinit. sett. 7. n. 4. quatenus ait dueros intellectus per distinctas, & inaequales visiones quodam modo efficiere distinctionem rationis, in quantum per perfectiorem videtur in Deo aliqua veritas, quia per imperfectiorem non videtur.

455 Secundi sententia eft absolute negantum per intellectum Dei, aut Beatorum distinguere perfectiones diuinis aliquo genere distinctionis rationis. Huius sententia fuit Capreol. in 1. dist. 8. q. 4. art. 3. Soar. disp. 7. Met. sett. 1. & disp. 4. 5. sett. 2. & lib. 1. de ejem. & attrib. 1. 3. n. 6. & 1. 4. de Trinit. c. 4. n. 17. Valsq. 1. p. disp. 1. 18. c. 2. Tan. disp. 2. q. 2. dub. 4. Gran. conter. 1. tit. 2. Recupit 1. 3. de Deo q. 8. disp. 6. & iii. 5. disp. 5. n. 1. 2. Alanc. tit. 5. disp. 2. c. 9. Ruiz suprā n. 1. & alij. Pro quā sententiā, vt ponderat Valsq. videtur etiam stare D. Bern. lib. 5. de Confid. ad Engen.

456 Pro refolutione suppono primō, nullam possiblēm eft distinctionem rationis, quae vere, & proprie talis sit, & tantum ſe habeat ex parte cognitionis, quin appareat ex parte obiecti, repreſentetur que ut aliud, & aliud id, quod realiter eft vnum. Probaui id latè contrā Non preſcindentes q. 9. a. n. 26. 5. Unde patet hocce genere distinctionis neuti quam poſſe intellectum Dei, aut Beatorum distinguere perfectiones diuinis. Addo etiā à cognitione confusio huiusmodi distinctionis genus colore aliquo dici poſſet enafci, nullo tamen titulo poſſe illud attribui visionibus clarissimis, quales de substantiā diuinā habent intellectus Dei, & Beatorum, & conſequenter nec alii eis ſimilibus. Per quod conſutati manent Arriaga, & Ouidio, quatenus afferentes ſuo illo abuſu loquendi modo tam per cognitionem intuituum, quam per abstractuum poſſe fieri praeſcione formalem, ſeu ex parte actus, ſupponunt per vtramque poſſe fieri distinctionem rationis, qua folū ex parte actus ſe habeat. Quocirca de commen- tario iſto distinctionis rationis genere nihil eft amplius, quod dicamus in preſenti q. Quæ proinde folū tractabim⁹ de propriā, & verā in iū genere distinctione rationis faciente aliud, & aliud ex parte obiecti, de ēaque folū erit fermo deinceps.

457 Suppono ſecundō, distinctionem rationis facientem aliud, & aliud ex parte obiecti aliam eft praeſiuam, aliam non praeſiuam, iuxta diuifionem traditam q. 9. cor. 2. & 3. Quārum vtraque rufus in ſuppositionem, & ſicutam diuidi poſſet, iuxta doctrinam ſuperiū ſtatutam disp. 2. q. 3. conf. 7. Ceterū diuifio haec ad preſens iuſtitutum non intereft, quia distinctione rationis ſuppositionia dumtaxat poſſet ha-

bere locum in cognoscētibus per species alienas, vt ex dictis loco citato conſtat, vnde ſi quā distinctione rationis intuentes, de quibus nunc agimus, diſtinguerent formalites verē identificatas, ea utique non poſſet non eſſe fictitia; fictitia autem ne concipi quidem ab illis poſſe tum ex diſcendis hic conſtabit, tum plane colligitur ex dictis diſp. 1. & 12. ſi quidem huiusmodi distinctione rationis ficta ē generē eorum ſigmentorum eft, quā à cognoscētibus intuitu concepi nequeunt, quorū naturam ibi expoſuimus.

Propoſitio 1.

De facto per visionem beatificam neque Deus, **458** neque alij Beati diſtinguunt diuinis perfectiones aliquo genere distinctionis rationis.

Ratio eft in promptu, quia, vt conſtat ex dictis quāſt. 11. propoſit. 2. Per visionem beatificam ſue creatum, ſue increatum omnino ſicuti ſunt in ſe re ipsā apparent, ac repræſentant videnti perfectiones diuinā. Ergo nullam habent distinctionem obiectu in mente videntis, quam realiter non ha- bent in ſe. Quod eft nullā distinctione rationis diſtingui per ipſam visionem. Conſimatur primō. Quia ſi ſubſtantia diuina quois genere distinctionis rationis diſtinguenda apparet per visionem beatificam, aliter apparet, quām in ſe eft: ait non aliter, ſed ſicuti eft in ſe apparet, vt dictum. Ergo. Conſimatur ſecundō; quia impoſſibile proſuſ eft per cognitionem claram, & intuituum aliquam in obiecto cogito fieri distinctionem rationis, vt ex ſequentiū propoſitionib⁹ apparet. Ergo de facto talis diſtinguio non fit per visionem beatificam.

Propoſitio 2.

Impoſſibile omnino eft, quād intellectus Dei **459** aliquo genere distinctionis rationis diſtinguat aut perfectiones diuinis, aut diuinam ſubſtantiam.

Imprimis enim non poſſet eas diſtinguere diſtinctione praeſcio ex parte obiecti, vt conſtat ex doctrinā tradita q. 11. conſtabitque amplius ex mox diſcendis in preſenti.

Deinde neque poſſet diſtinguere diſtinctionen praeſciua, ſed integrē totam ſubſtantiam Dei multipli- cativa ex parte obiecti. Quod probo primō. Quia ſi ſubſtantia diuina duplex apparet obiectu in intellectu Dei, non vt eft in ſe, ſed aliter, quām in ſe eft apparet, quandoquidem in ſe non du- plex, ſed prolixi ſimplex eft: cognitione autem repreſentant obiectum aliter, quām eft ipum in ſe, eo ipſo eft cognitionis imperfecta, atque adeo repugnans Deo, vt ſatis, ſuperque conſtat ex dictis di- ſta quāſt. 11. Secundō, quia prolixi repugnat vt per cognitionem quois modo intuituum, ſeu per ſpeciem propriam habitam repreſentetur obiectum, apparetque multiplicatum, ſeu in plura diuinfūtum, cum in ſe re vera ſit vnum, iuxta diuinfūtum propoſit. 4. Ergo multò magis repugnat, quād fiat id per cognitionem perfectissimē intuituum, quālis quāvis diuina eft. Quod ſi Deo nullatenus poſſet multiplex apparet id, quod realiter vnum, & indiuiuum eft, nullā profeſiō diuinfūtione rationis ex parte obiecti ſe habente poterit intellectus diuinus in plura illud vñlomodo diſtinguere.

Obiecti tamen poſſet primō contra propoſitionem. **460** Deus cognoscit diſtinguere nos per rationem per- fectiones diuinis tum diuinfūtione praeſciua, tum non praeſciua, tum etiam omnino fictitia, quia nobis ſingi poſſet, iuxta doctrinam datam ſuprā q. 8. Ergo

Disp.XIII. De ident. & dist.rer. Quæst.XII. 391

Ergo & ipsam distinctionem per nostrum intellectum factam cognoscit. Ergo non potest non apprehendere distincta extrema, quæ per rationem nostram vider distinguuntur. Ergo non potest non & ipsa illa per suam rationem distinguere, cùm nihil sit aliud distinguere per rationem extrema, quæ ipsa distincta concipiuntur. Ergo Deus tunc præcivit, tunc non præcivit, tunc prorsus fictitè distinguuntur perfectiones suas, quando nos totidem modis ea distinguentes cognoscit. Confirmatur; quia Deus non potest non concipere quævis entia rationis, dum nos fingentes illa intuetur: sed distinctio, quæ intellectus noster distinguuntur perfectiones diuinæ, è genere entium rationis est. Ergo & illam debet cognoscere, & consequenter ipsas perfectiones distinctas, sicut nos apprehendere, sive dicatur ipse talem distinctionem facere, sive fecit, quæ est controversia ferè de solo modo loquendi, & nihil referens ad rem.

⁴⁶¹ Ab hoc argumento male se expediunt multi ex Doctoribus relatis *suprà* pro nostra tentantia, dum de distinctione rationis, quemadmodum de aliis quibusque entibus rationis omnino fictitiis philosophantur relati ad intellectum diuinum. Cùm tamen distinctio rationis, quæ distincta nobis representantur ordinariæ, quæ realiter unum, & idem sunt, nequaquam sit è genere entium rationis omnino fictorum, quæ & intellectui diuinio, & nostro, & cuilibet alij sive abstractiuè, sive intuitiuè cognolenti circa omnem imperfectionem communia sunt: Sed è genere eorum entium rationis, quæ nos suppositiæ appellantur, iuxta diuinationem traditam *suprà disput. 2. q. 3.*, & *fusius disput. 17.* propriaque sunt solius intellectus cognoscentis per species alienas sive abstractiuè, neque cognolentis intuitiuè, sive per species proprias villatenus possunt conuenire. Itaque nos modo cognoscendi ordinario catenam per rationem distinguimus entitatem indubitatem, quatenus illam per substituta sensibilia distincta seu partialia, seu totalia concipimus; In quibus dumtaxat substitutis, non in se ipsis distincta nobis representantur, ut pluribus est explicatum *locis citatis*. Si quando autem extraordinariè ultra hanc suppositiæ distinctionem, quæ præcivit, cùm per substituta partialia, non præcivit vero, cùm per totalia; aliam omnino fictitiam inter extrema realiter identificata concipimus, vt certè possumus, ea utique è genere etiam eorum figuramentorum est, quæ à cognolentibus dumtaxat per substituta aliena possumus configi. Nec in mentem cognoscientium per proprias species cadere possunt, vt etiam *locis citatis* expostum est.

⁴⁶² Hinc respondeo ad argumentum facile. Deum quidem videre perfectissime, quomodo nos per substituta sensibilia rem in se individuum cognoscimus, & in substitutis ipsis distinguimus, quatenus in illis ea nobis multiplicata representatur, & appetit, eo ipso, quæ talia substitutæ quæ nostro intellectui sunt loco rei, plura re verâ sunt in se. Quo sit, vt Deo clarissime scient rem illam nobis multiplicem apparere, eadem multiplex non appareat, quia ipsi non vi nobis, in substituto multiplici, sed in se ipsâ appetit. Quod est cognoscere Deum clarissime nos rem individuum praecindere, sive distinguere obiectiuè suppositiæ distinctione, quin ipse eam vel modo praescindat, aut distinguat. Recognoscet doctrinam traditam *disput. 12. q. 5.*

⁴⁶³ Pariterque quoties nos insuper distinctionem aliam fictitiam rei individuabilem appingimus, Deus cognoscendo clarissime cognitiones nostras, phan-

tisimataque substituta, ad quæ terminantur, & cætera entia, vt sunt in se clarissime scit nos tale figuramentum configere, quin ipse illud formaliter, sed fundamentaliter solum, seu æquivalenter concipiatur, quia conceptio eius sumpti formaliter ex modo cognoscendi nostro per substituta aliena, quem Deus non habet, dependet, vt pluribus est explicatum *ibidem*.

Ex quo ad confirmationem patet, quomodo Deus ⁴⁶⁴ scire possit nos per rationem nostram ea, quæ in se indistincta sunt, distinguere, seu distincta concipere tum distinctione suppositiæ, tum etiam ficta, quin ipse illa per suam rationem ullammodo distinguat, sive ita distincta concipiatur, vt ibi plura, & distincta represententur, sicut nobis, prout ad distinguenda illa per rationem, sive ad faciendam illorum distinctionem rationis omnino necessarium est. De quibus omnibus plura *ibidem* videri possunt.

Secundò obici potest contra propositionem, Deus reuelat hominibus vnam sui formalitatem præ aliâ intendens significare illam suâ reuelatione, & non aliam. Ergo non potest non suâ cognitione distinguere illam ab aliâ. Concessio antecedens, nego consequentiam; quia Deus in signis, quibus nos biscum loquitur, nobis se accommodat, in modo vero cognoscendi, nequaquam; longè enim alter ille cognoscit, quod nobis cognoscendum proponit, ac cognoscendum à nobis scit, vt constat ex dictis.

Propositio 3.

Impossibile omnino est, quod intellectus creatus ⁴⁶⁵ aliquo genere distinctionis rationis distinguat aut perfectiones diuinæ, aut diuinam substantiam per intuitionem aquæ claram, ac est visio beatifica.

Hac propositio ex precedente sequitur, ex dictisque circa illam constat. Nam de intuitione substantiæ diuinæ aquæ clara ac est visio beatifica eodem modo est philosophandum, quod ad rem attinet, ac de cognitione diuinâ consentaneè ad doctrinam q. i. t. quæ ad hanc ad etiam extendenda, proportione seruatæ.

Propositio 4.

Impossibile omnino est, quod intellectus creatus ⁴⁶⁶ aliquo genere distinctionis distinguat aut perfectiones diuinæ, aut diuinam substantiam per cognitionem intuituam etiam obscuram.

Hæc propositio per doctrinam datam *quest. 11.* probanda venit. Quoniam, vt ibi argumentabatur, per quamvis intuituam cognitionem ita representatur obiectum, vt illud ipsum appareat intuitui, sitque obiectiuè in mente eius, quod est in se ipso, si datur, aut esset, si deratur. Ergo impossibile est, quod ea, quæ in sunt unum, & idem, appareant intuitui plura, sive subinde plura in mente eius obiectiuè. Sic enim aliud esset in mente intuitus ab eo, quod sunt in se; contra naturam intuitionis. Ergo impossibile est, quod distinguantur ab intuitu per rationem, quandoquidem ad omnem distinctionem rationis est necessarium ut plura appareant cognoscenti, quæ realiter unum sunt, vt constat ex dictis. Confirmatur primò, & declaratur, quia si A in mente intuitus ex suo conceptu obiectuio, atque adeo per essentiam, quam ibi habet, non est B, repugnat, quod idem ipsum A à parte rei positum sit B; sicut repugnat, quod homo, qui in mente intuitus est essentialiter animal rationale, id est ipse à parte rei

Kk 4 positus

positus non sit animal rationale. Ergo conuerteret, repugnat, quod A realiter identificatum cum B, distinctum sit à B in mente intuentis, & nihilominus sit idem A, prout postulat natura intuitionis. Confirmatur secundò, quia etiam natura distinctionis rationis poscit, vt eadem apparent intellectui plura, que realiter vnum sunt; alioquin ea non per rationem tantum; sed realiter distincta essent: repugnat autem apparet plura eadem, quæ in se sunt vnum, & apparent in se, & non in alieno substituto; qualiter necessario apparent per cognitionem intuitivam, vt satis ex se est notum. Recognoscere propositionem illam 10. *sprā quest. 3.* stabilitam, vbi viuuntur est demonstratum. Quæcumque alicubi sunt idem, vbi cumque per se ipsa, & non per substituta aliena sunt, necessario esse idem. Et consequenter, quæ à parte rei sunt vnum, & idem, si in mente illa cognoscens per se ipsa sint, vt sunt quando cognoscunt per propriam speciem, non posse non esse ibi etiam obiectum vnum, & idem.

⁴⁷⁰ Sed obici potest contra propositionem. Per intuitionem corporalem apparet sèpè nobis plura id, quod in se ipsa est vnum: tantumdemque conuenienter enenit per intuitionem intellectualem corporali correspondentem, poteritque hanc dubie cuenire per alias intuitions possibilis habitas per species insulas independenter a sensibus. Ergo saltem distinctione rationis non praecisa possunt per cognitionem intuitivam distingui, seu multiplicari obiectum, quæ realiter neque distincta, neque multiplicata sunt.

⁴⁷¹ Respondeo. Quoties per externam sensiōnē videtur nobis plura apparet id, quod realiter est vnum, re verâ non apparet plura, sed vnum in diversis locis, quod est valde diuersum. Neque enim sensiones illæ suum obiectum repräsentant in plura inter se distincta multiplicatum (sic enim, vt constat ex dictis non repräsentare obiectum verum, per cuius proprias species giguntur, sed aliud fictitium, cuius sensus nullam speciem habet, quod patet esse impossibile) sed in pluribus spatiis collocatum, fingendo scilicet aliquam, aut aliquas eius praesentias. Quod quidem valet sensus præstare virtute propriae speciei accepta ab obiecto. Quippe sensibilium communium, quorum potissimum est præsentia, non dant sensibus externis particulares species, sed per easdem sensibilium propriorum illa cognoscunt, quæ indiferentes sunt suâ naturâ ad repræsentandū proprium sensibile, à qua nascuntur, sub hoc, aut alio sensibili communi; determinant autem à parte sensitrix, cui imprimuntur penes illius quantitatē, figuram, situm, ordinem, &c. Quo fit, vt sensibile proprium, aut in spatio, vbi non est, aut cum maiore, vel minore quantitate, quam habet, aut sub diuersâ figurâ possit repræsentari virtute eiusdem propriae speciei. Et ideo circa sensibilia communia fallacia in sensibus potest accidere, circa sensibilia vero propria, nequaquam. Esset autem fallacia circa proprium sensibile, si multiplex sensus appareret id, quod re ipsa non multiplex, sed simplex est; quandoquidem esse vnum, vel multiplex non accidens extrinsecum, vt præsentia, figura, situs, &c. sed prædictum est intrinsecum proprii sensibilis. Quæ omnia fusiō calamo sunt exposita *sprā disptor. 1. quest. 2.* Quemadmodum autem in casu proposito sensu externo non plura, sed vnum in distinctis locis apparet; ita sensus interno, & intellectui non plura, sed vnum pariter apparet in distinctis locis ex vi apprehensionis intuitivæ oriundæ ab externâ sensione, per pro-

priamque genitâ speciem obiecti sensibili.

Nec refert sèpè intellectum decipi putantem re ⁴⁷² verâ esse plura, aut saltem plura apparet sensu id, quod, cùn in se sit vnum, in pluribus locis repräsentatur, nam talis deceptio in promptu est, hoc ipso, quod ordinariè quæ in pluribus locis apparent, plura re verâ sunt; aliundeque intellectus vi externâ sensiōne nequit discernere an, quod in pluribus locis cernitur, sit vnum, vel plura similia. Quemadmodum si in eodem loco plura exactè similia successiō proponerentur, discernere non posset intellectus vi externâ sensiōne, an illa re verâ essent plura, vel vnum repetitè propositorum. Huiusmodi autem intellectus fallax iudicium per alienas species sit, quibus pro vero obiecto apparente in pluribus locis plura similia, atque confusa supponuntur. Ex quibus omnibus concluditur per cognitionem intuitivam, quæcumque illa sit, siue sensus, siue intellectus nullatenus posse diuidi, siue multiplicari in plura id, quod realiter est vnum. Atque adeo nullâ ratione fieri posse distinctionem rationis. Addit, eft, sensus cognoscere duo, vbi vnum dumtaxat re ipsa est, fingendo alterutrum, aut vtrumque, quâ ratione fingit præsentias, distinctionem ab illo oriundam non fore eius generis, quas dicimus fieri non posse per cognitionem intuitivam: quia non est distinctio extremerum alias in se non distinctorum, sed potius distinctorum in se.

Quod si circa substantiam diuinam per nullam ⁴⁷³ omnino cognitionem intuitivam distinctio aliqua rationis effici potest, vt probauimus; neque circa entia creatæ poterit effici, quia, quod ad rem attinet, eadem proflus circa omnia obiecta intuitiū cognoscibilia est philosophia, vt est notissimum.

DISPUTATIO XIV.

*De connexione, deque oppositione
entium seu rerum: atque adeo
obiectorum intellectus humani.
Vbi etiam de relatione.*

ONIVNGO in eadem disputatione connexionem, & oppositionem entium, seu rerum: quia termini illi quodammodo sunt inter se oppositi; siquidem id dicitur connecti cum altero, quod sine illo esse non potest: id autem alteri opponi, quod non potest esse cum illo. Et termini oppositi sub eamdem disciplinam, atque adeo sub eamdem disputationem iuxta rectam scientia methodum aptissime cadunt. Quoniam autem ex vnâ parte oppositio, & connexio relationes quedam sunt ex conceptu suo; ex alia vero inter oppositionum genera, oppositio relativa censetur. De relatione generatiæ ante omnia tractare opus est; summarie tamen, & breuissime, vt sequitur.

QVÆSTIO